TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

5'inci Toplantı
30 Ekim 2025 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, bugün 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin geneli ile Sayıştay raporları üzerindeki görüşmelerin yapılacağına ve bu süreçlerdeki konuşma sürelerine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ'ın (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Tekliflerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı'nın, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Tekliflerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

----0----
5'inci Toplantı
30 Ekim 2025 Perşembe
----0----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.03'te açılarak dört oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,

Bugün 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin geneli ile Sayıştay raporları üzerindeki görüşmelerin yapılacağına ve bu süreçlerdeki konuşma sürelerine,

Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ'ın (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Tekliflerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanarak maddelerinin görüşmelerine başlandı.

Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Tekliflerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, TBMM, KDK ve Sayıştay Başkanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarını görüşmek için 31 Ekim 2025 Cuma günü saat 10.00'da toplanmak üzere 21.06'da toplantıya son verildi.

30 Ekim 2025 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 10.03
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Komisyonumuzun değerli üyeleri, Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Bakan Yardımcılarımız, Strateji ve Bütçe Başkanımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 5'inci Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un bugün 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin geneli ile Sayıştay raporları üzerindeki görüşmelerin yapılacağına ve bu süreçlerdeki konuşma sürelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin geneli ile Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler bulunmaktadır.

Bildiğiniz üzere, geçtiğimiz hafta 23 Ekim Perşembe günü, Komisyonumuzun 4'üncü birleşiminde Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz tarafından 2026 yılı bütçesi ve 2024 yılı kesin hesabının Komisyonumuza sunuşu gerçekleştirilmiştir. Aynı birleşimde bütçe görüşme sürecine ilişkin usul kararlarını da almıştık.

Şimdi, geneli üzerindeki müzakerelere başlayacağız. Önce grup adına konuşmalar için söz vereceğiz, sonrasında Komisyon üyelerine ve en sonunda da Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerine söz vereceğiz.

Değerli milletvekilleri, bir şeyi burada hatırlatmak isterim, herkes buna riayet ederse daha sağlıklı müzakereler yaparız: Biliyorsunuz, Komisyon sözcüleri grup adına bazen konuşuyorlar, bazen kendi adlarına konuşuyorlar, onların konuşma sürelerinde biraz müsamahakâr davranıyoruz. Sebebi, bütün bu süreçlerin içerisinde olmaları ve bu işin çilesini çok fazla çekmeleri. Bunun haricinde gelen, grup adına konuşacak olan milletvekillerimiz eğer yirmi dakika konuşacaklarsa yirmi dakika süreleri var, bitirememeleri hâlinde iki dakika ilave süre veriyorum, kesinlikle uzatmayacağız bundan sonra; on dakika konuşurlarsa bir dakika veriyorum. Lütfen, herkes bu sürelere riayet etsin. Komisyon dışından gelen milletvekillerimizin konuşma süresi beş dakikadır, kesinlikle uzatma yapmayacağız.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri [1]

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, Sayın Ağbaba, sizden başlayacağız, sonra DEM PARTİ Grubu, İYİ Parti, YENİ YOL, Milliyetçi Hareket Partisi ve AK PARTİ olarak devam edeceğiz.

Şimdi, Sayın Ağbaba, hazırsanız mikrofonu açıyorum.

Buyurun lütfen.

Süreniz 20 dakika.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli bürokratlar, öncelikle bütçenin memlekete hayırlı olmasını diliyorum.

Başlamadan önce bütçeyle ilgili birkaç kısa değerlendirmemizi, tespitimizi sizlerle paylaşmak istiyoruz. Maalesef, vergi alınması gerekenlerden yani zenginlerden yeteri kadar vergi alınmıyor, gelir vergisi dahi patronlardan alınmıyor. Sosyal harcamalara yeterli pay ayrılmıyor; medeni ülkelerde, gelişmiş ülkelerde sosyal harcamalara yüzde 30 pay ayrılırken Türkiye'de maalesef yüzde 9,94 ayrılıyor. Bütçe açığı yirmi beş yıldan beri değişmiyor, dolaylı vergi değişmiyor, sosyal harcamalar iyileşmiyor. Bunun ne anlamı var değerli arkadaşlar? Bakın, bu "sosyal harcama" dediğimiz şey aslında çok önemli. Bugün Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın Bingöl'ün bir köyünden çıkıp ilkokulu, üniversiteyi okuyup gelip burada, bu makamda bulunmasının sebebi aslında cumhuriyettir ve sosyal harcamalardır. Yine Sayın Mehmet Muş'un inşaat işçisi bir babanın evladı olarak gelip burada Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı yapması da bu sosyal harcamaların, cumhuriyetin sayesindedir. Ben de aynı şekilde, ben Malatya'nın Yazıhan ilçesinin Karaca köyünde doğdum, babam önce çobanlık daha sonra çiftçilik yaptı. Bugün bu makamlardaysak bu sosyal harcamaların sayesindedir. Sosyal harcama nedir? Ücretsiz eğitimdir, sağlıktır, insanların eşit yarışma hakkıdır. Eğer bugün eşit yarışmak olmasaydı ne Sayın Cevdet Yılmaz burada otururdu ne Mehmet Muş ne de Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan orada otururdu ki bir bahçıvan dedenin torunu olan Özgür Özel de bu makamda oturamazdı.

Şimdi, Ayşe Buğra'yı bilirsiniz, Ayşe Buğra çok önemli bir yazardır, Tarık Buğra'nın da kızıdır "Cumhuriyet Döneminde Sosyal Politikalar" diye bir kitabı var, tavsiye ederim. Aslında yeri gelmişken, o kadına ne kadar eziyet ettiğinizi de belirtelim. Hakikaten, önce Gezi'den tutukladığınız, sonra Gezi'den vazgeçip casus yaptınız ki alışkınsınız, bugün Ekrem İmamoğlu'na yaptığınız gibi. Hakikaten büyük eziyet çekiyor. Osman Kavala... Ne Anayasa Mahkemesi ne de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını tanıyorsunuz, bunu öncelikle belirtmek isterim.

---

1. (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Teklifleri 23/10/2025 tarihli 4'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

Yine, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız bütçenin ilk günü bir sunum yaptı. Sunumda benim çok dikkatimi çeken, toplumun da çok dikkatini çeken, 21'inci sayfasında 2025 yılında millî gelire 17.748 dolar diyor, 2026 yılda 18.621 dolar. Bize söylediniz, biz saygımızdan bir şey demedik de ama Bingöl'de bunu söylemeyesiniz, Bingöl'de söylerseniz vallahi teyzeler kovalar sizi. Burada bir şey var, diyor ki... Bunun anlamı ne? "Kişi başı millî gelir 17.748 dolar." Herhâlde ben ya millî değilim ya da kişi değilim. Ya, 17.748 olan ne demek? Aylık 62 bin lira demek. 4 kişi olursa bir eve 248 bin lira girmesi demek ki buna vallahi kimse inanmaz. Bakın ortalama ücret asgari ücret seviyesinde, ücretlerinin neredeyse yüzde 60'ı asgari ücret veya bir üstüne maaş alıyor. Şimdi bu rakamı söyleyince kimse inanmaz buna; esnafı da inanmaz, emeklisi de inanmaz, asgari ücretli de inanmaz, vallahi arkadaki bürokratlar da inanmaz. Şimdi birazdan o bürokrat arkadaşlara da geleceğim. Şimdi, değerli arkadaşlar, bunun sebebini ne? Bakın, bu yaşadığımız sorunun sebebi aslında -2017'de söylemiştik- Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi. Sizin deyiminizle Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine, bizim "tek adam rejimi" dediğimiz sisteme baktığımız zaman değerli arkadaşlar, yirmi üç yılda geldiğimiz nokta şu: Yoksulluk endeksinde dünyada 5'inci sıradayız -yoksulluk endeksine birazdan geleceğim- basın özgürlüğünde 180 ülke içerisinde 159'uncu sıradayız, hukukun üstünlüğünde 139 ülke içerisinde 117'nci sırada, yolsuzluk endeksinde 180 ülke içinde 46'ncı sırada, beşerî sermaye endeksinde 189 ülke içerisinde 48'inci sırada, insani gelişme endeksinde 189 ülke içerisinde 45'inci sırada, organize suç sıralamasında da başlardayız, organize suç sıralamasında 193 ülke arasında 14'üncü sıradayız. Şimdi, sefahat endeksine bir bakın değerli arkadaşlar -sefalet endeksi tabloda gözüküyor- kimler var? Bizim üzerimizde Sudan var, Arjantin var, Suriye var, Yemen var; aslında bizim dünyadaki ligimizi gösteren konulardan biri de bu.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kaynak neresi, kaynak?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kaynak, bütün veriler, gel öğreteyim sana. Kim onu soruyor, Orhan Yegin mi onu soruyor?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kaynağı da yazalım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Orhan Yegin niye arkaya kaçmış?

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, bunun sebebi Türkiye'deki hukuk, bunun sebebi...

JÜLİDE SARIEROĞLU (Ankara) - Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Peki, bizim için bir sakıncası yok, daha mutlu olduk sizin gibi bir hanımefendiyi görmekten, Orhan Yegin gibi sakallı birini görmekten daha memnunuz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Konu başka yere gitti şimdi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tamam, şimdi, konuyu dağıtmayalım, gelelim konuya.

Bakın, arkadaşlar, bunların sebebi ne? Bakın, bu kadar ayıp var, bu kadar... Dünyada Türkiye üçüncü dünya ülkesi gibi, bunun sebebi ne arkadaşlar? Bunun sebebini anlatacağım ama bu ayıplar gözükmesin diye, yolsuzluk, hırsızlık, uyuşturucu gözükmesin diye ne yapıyorsunuz? Toplumun bütün kesimlerine mesaj veriyorsunuz. Fatih Altaylı cezaevinde şu anda, Fatih Altaylı ceza alsa bu davadan yatmış olduğu cezayla çıkmış olacak, daha doğrusu fazladan yatıyor, ön infaz uygulanıyor. Merdan Yanardağ üzerinden, Fatih Altaylı üzerinden basına mesaj veriyorsunuz, Tele1 üzerinden bütün muhalif televizyonlara mesaj veriyorsunuz. Birçok sanatçının menajerliğini yapan Ayşe Barım'ı tutukladınız ki sanat dünyasının sesi çıkmasın, tanınmış sanatçılara uyuşturucu operasyonu yapıldı ki millet sussun. Mezuniyet töreninde ant içtiler diye teğmenler ihraç edildi. Bakın, burada ekonomi heyeti var, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı o ekonomi heyetinin başında. Arkadaşlar, TÜSİAD Başkanı bir açıklama yaptı diye 2 polis eşliğinde ifadeye götürüldü, TÜSİAD Başkanı; TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkanı gözaltına alındı. Bunun anlamı ne? Kimse konuşmasın istiyorsunuz.

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Ona bakarsanız sizin alınmanız lazım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Peki, bunun faydası ne, memlekete faydası var mı? TÜSİAD Başkanı konuştu diye gözaltına alınıyor. Değerli arkadaşlar, bakın, o TÜSİAD ki Ecevit'i iktidardan düşüren TÜSİAD, gazetelere ilan vererek iktidardan düşüren TÜSİAD. Allah aşkına, TÜSİAD Başkanının gözaltına alınmasının size ne faydası var, memlekete ne faydası var? Niye? Hukuksuzluk gözükmesin. Ne demiş? "Kayyım uygulamalarına son verilsin." demiş, "Kayyım doğru değildir." demiş. Değerli arkadaşlar, hukukun artık rafa kalktığı, vatandaşın can ve mal güvenliğinin kalmadığı bir dönemi yaşıyoruz. Bakın, Türkiye'nin en büyük şirketi şu anda kim? Türkiye'nin en büyük şirketi, TMSF. Bakın, siyaseten rakibinizi yok etmek için bir gecede 60 milyar doları yok ettiniz. Türkiye öyle bir ülke hâline geldi ki herkesin sahtekârlık yaptığı, devlet bürokrasisinin kokuştuğu bir dönemle karşı karşıyayız. Ya, BTK Başkanının imzasını çaldılar, hepimizin imzasının güvenliğinden sorumlu BTK Başkanı maalesef imzasını çaldırdı.

Değerli arkadaşlar, bütçe öyle bir şeydir ki hayatın her alanına tekabül eder. Bakın, bu sistem yoksulluğu yaygınlaştırırken ahlakı ve liyakati yok etti. Maalesef, Türkiye büyük ahlaki çöküntüyle karşı karşıya. Sanal kumar, uyuşturucu, yeni nesil çeteler, ne varsa burada. Yeni bir zengin zümre yarattınız değerli arkadaşlar, yeni bir zengin zümre. Zengin deyince eskiden Türk filmlerinden Hulusi Kentmen akla gelirdi, şimdi zengin deyince akla kim geliyor? Uyuşturucu baronları, yeni nesil çeteler vesaire vesaire geliyor. Bakın, maalesef, çete, suç örgütü liderlerinin bile vasfı değişti. Eskiden "baba" derken biraz daha saygınlığı vardı, ya yarattığınız şu düzene baksanıza arkadaşlar, şu yarattığınız düzende 17-18 yaşındaki çocuklar para kazanmak için çete işine girdiler.

Bir başka şey, dün ortaya çıktı, hakemlerin önemli bir kısmı bahis oynuyormuş. Kim oynuyor? Hakem oynuyor arkadaşlar. Peki, bu federasyon başkanını kim seçiyor? Bu federasyon başkanını vallahi biz seçmiyoruz, herkesi kim seçiyorsa, sizi kim seçiyorsa onu da o seçiyor yani Sayın Recep Tayyip Erdoğan seçiyor. Değerli arkadaşlar, ÖSYM'si öyle, ÖSYM'ye güven yok, TÜİK'e güven yok yani devletin eskiden güvenilen mekanizmalarına bir güven kalmadı.

Şimdi "Recep Tayyip Erdoğan" ya da "AK PARTİ" deyince akla gelecek birkaç kavramdan biri nedir, biliyor musunuz? Bu rakamı hatırlıyorsunuz; ne bu? "3." "3 çocuk." diyorsunuz değerli arkadaşlar, 1+1 sosyal konut yapıyorsunuz. Bırakın milletin 3 çocuk yapmasını, millet evlenemiyor. Geçen bütçede de konuştuk; Türkiye'nin önündeki en büyük tehlikelerden biri, nüfusun düşmesi. Maalesef geçen yıl 1,5'ti, şu anda 1,4'e kadar düşmüş durumda; bu, Türkiye için önemli bir mesele, bu da altı çizilmesi gereken bir şey. Bu sosyal harcamaları yükseltmediğiniz sürece ne insanlar evlenebiliyor ne çocuk yapabiliyor ki Türkiye'nin en büyük avantajı genç nüfusken şu anda maalesef bizim nüfusumuz da yaşlanıyor.

Değerli arkadaşlar, bakın, bütçe deyince akla her zaman konuştuğumuz gibi Magna Carta gelir; bundan sekiz yüz on yıl önce imzalanmış. Ne demiş? "Kralın yetkileri dağıtılacak, kontrol edilecek." Ama biz ne yaptık? 2017'den sonra sekiz yüz on yıl geriye giderek tüm yetkileri bir kişiye verdik. Şimdi, birçok siyasi kriz var, memleket yanıyor ama siz bu krizi aşmak için CHP'ye savaş ilan etmişsiniz, ekonomiyi düzeltmek yerine CHP'ye savaş ilan etmişsiniz; bunu düzeltmek yerine gidiyorsunuz, meşruiyetinizi Amerika'da Trump'ın elinden almaya çalışıyorsunuz. Bu "Sevgili dostum Trump'ın" kim olduğunu da biliyorsunuz; Netenyahu'nun en büyük destekçisi. Bir taraftan Netanyahu'ya meydan okurken diğer tarafta Trump'ın dizinin dibinden ayrılmıyorsunuz.

Şimdi, TÜİK rakamlarına göre söyleyeceğim değerli arkadaşlar. Bakın, Türkiye'de tüketim harcamalarının yüzde 7,6'sını en yoksul yüzde 20'lik kesim, yüzde 38,4'ünü ise en zengin yüzde 20'lik kesim yapıyor. Yani şöyle söylemek lazım: Türkiye'de toplumun önemli bir kısmı, yüzde 80'e varan bir kısmı Bangladeş gibi yaşıyor, yüzde 5'lik kesimi de İsveç gibi yaşıyor. Türkiye'de gelirin yüzde 6,5'ini en yoksul yüzde 20, yüzde 50'sini ise en zengin yüzde 20 alıyor.

Bakın, eskiden işsiz yoksuldu, asgari ücretli yoksuldu, emekli yoksuldu; Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, bakın, şimdi avukat yoksul, mühendis yoksul, öğretim üyesi yoksul. Şimdi, bakın, sizin arkanızda çok saygın bürokratlar var; birçoğu siyasaldan, iyi okullardan mezun olmuş, bürokrat olmuş. Allah aşkına, bir bürokratınız -birazdan sorun ara verince- maaşıyla -başka yan geliri yoksa- bir oğlunu veya kızını bir özel üniversitede okutabilir mi? Yani üst düzey bürokrat da yoksul mühendis de yoksul avukat da yoksul. Niye? Çünkü bu düzeni siz yarattınız. Eskiden avukat, mühendis, doktor -İsmail Güneş bilir- maaşıyla ev alabiliyordu, araba alabiliyordu; şimdi doktorların maaşıyla ya da bir mühendisin 80 bin maaşıyla veya bir bürokratın... Bakın, burada...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - O bilgi doğru değil, muayenehanesi olmazsa alamazlar Veli Ağbaba, doğru konuşalım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen nasıl zengin oldun İsmail Güneş?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ben zengin değilim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Maaşınla zengin olmadın, başka işin vardı senin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ben zengin değilim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başka işin vardı senin. Hayret bir şey!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, soramazsın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - E, o da sormasın canım, sormasın.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Nasıl bir ima bu?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sormasın...

Arkadaşlar, ben bir gerçeği söylüyorum, sen de aksini söylersin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ama doğru bir bilgi değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi, bir bürokrat -burada genel müdürler var, Bakan Yardımcımız var, paranın başındaki Başkanımız İbrahim Bey var- Allah aşkına, maaşıyla gidip düzgün bir ev alabilir mi arkadaşlar? Bu benim uydurduğum bir şey değil ki; bu, toplumun, Türkiye'nin gerçeği.

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Dünyada tek bir maaşla ev alabilen var mı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arkadaş, eskiden bir doktor maaşıyla ev alamıyor muydu, biriktirip ev alamıyor muydu, bir araba alamıyor muydu? Hayret bir şey! Aylık maaşıyla demiyorum ya!

CAVİT ARI (Antalya) - Emekli ikramiyesiyle alınıyordu Başkanım, emekli ikramiyesiyle.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Eskiden biz iğne de üretemiyorduk zaten(!)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir işçi emekli olduğu zaman ev alamıyor muydu, çocuğunu evlendiremiyor muydu ya? Hangi dünyada yaşıyorsunuz siz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, almıyordu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bakın, Cumhurbaşkanlığı sistemine geçtiğimiz gün dolar 4,5'miş, şu anda 42 lira. Değerli arkadaşlar, enflasyon çift haneli. Bakın, memlekete -sizin de anlayışınızla- günah keçisi lazım; ne? Asgari ücretli; enflasyonu o artırıyor. Ne yapıyorsunuz? Eskiden 2, 3, 4 yapıyordunuz, bu yıl 1 zam yaptınız. Asgari ücretli geçen yılki aldığı maaşından bir çeyrek altın kaybetmiş durumda, emekli bir çeyrek altın kaybetmiş durumda.

Bakın, 14.469 mu büyük, 22.104 mü büyük? Matematiğin kurallarını ters çevirdiniz, 14.469, 22.104'ten büyük. Emeklinin almış olduğu 16.881, 14.469'dan daha düşük, şu anda aldığı maaş. 22.104 mü büyük 16.881 mi büyük? Maalesef matematiği ters çevirdiniz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, sosyal haklar dediğimiz şey önemli bir şey. Sosyal yardımlar olmasa ölecek yüzde 20'lik bir kesim var; yaklaşık 5 milyon aile derin yoksullukla karşı karşıya. Arkadaşlar, bu insanların devletten yardım almadan yaşamaları mümkün değil. Evde bakım ödeneği eskiden asgari ücrete denk iken şu anda düşmüş durumda; 65 yaş yine o şekilde. Çocuklara yapılan yardımlar sadece gıda harcamalarına yetebiliyor; maalesef çocuklar beslenemiyor, çocuklar beslenirse giyinemiyor. Memleketi gezin arkadaşlar, çocuklara maalesef -çocuklar beslenme çantasız- yemek vermiyorsunuz. Bir çocuğun bir ailenin geliriyle yaşaması maalesef mümkün değil.

2025-2026 bütçesinin konuşmalarını analiz etmiş Ümit Hocam. "Emekçi" kelimesi 1 kez bile geçmiyor, "esnaf" sadece 3 kez geçmiş; bütçe belgelerinde "istikrar" kelimesi yüzde 28, "güçlü" kelimesi yüzde 28, "refah" yüzde 33 artmış, "vatandaş" yüzde 19 azalmış. Yani Hükûmet vatandaşın değil kendi propagandasının derdinde. Rakamlar büyüyor, umut küçülüyor.

Şimdi, arkadaşlar, bakın, bir de faiz meselesi var, faiz meselesi de önemli. 2024'te 1 trilyon 270 milyar lira faiz ödenirken 2025'te 2 trilyon 53 milyara, 2026'da 2 trilyon 742 milyara çıkmış. Yani memlekette hep beraber faizciye çalışıyoruz, hep beraber faizciye çalışıyoruz; bu bütçenin yüzde 15'i faize gidiyor. Bakın, değerli arkadaşlar, on yıllık devlet tahviline yüzde 40 faizle borçlanıyorsunuz, enflasyon hedefiniz yüzde 16; ya bu yüzde 40 yalan ya bu yüzde 16 yalan. Yüzde 40'la on yıl boyunca memleketi soyguncularla, faizcilere teslim etmiş durumdasınız. 2026 yılında toplam bütçe gideri 18 trilyon 929 milyar, gelir ise 16 trilyon 216 milyar olarak gözüküyor; bu, yukarı revize edilen 2025 bütçe büyüklüğü 14 trilyon 674 milyara kıyasla yüzde 29 oranında yıllık artış anlamına gelir, oysa 2026 için öngörülen enflasyon oranı sadece yüzde 16. Yani bütçe reel olarak da ciddi biçimde genişliyor. Devlet

reel bazlı harcamayı artırırken kemer sıkma yükü hane halkına kalıyor. Toplam 2,4 trilyon civarında sosyal yardım ve destek ödeneği var, bu da faiz harcamasından daha düşük durumda.

Yine, değerli arkadaşlar, bakın, yüzde 85'i vergi gelirlerinden oluşan bir bütçe; bu tabloya baktığımız zaman bu rakamlarda görebiliriz. Bu 13 trilyon 783 milyarlık vergi gelirinin yüzde 61,5'i dolaylı vergilerden geliyor. Kim ödüyor? Yani zengin ödemiyor; ekmek alan, elektrik faturası ödeyen, minibüse binen, çay alan, simit alan insanlar ödüyor. Ücretli çalışanlar gelir vergisinin yüzde 65'ini tek başına ödüyor ama büyük şirketler, dev holdingler "vergi harcaması" adı altında istisnalarla kurtuluyor. Kurumlar vergisinde toplanması gereken tutarın neredeyse yarısı muafiyetle buharlaşıyor. Kira gelirinden vergi alınırken milyar dolarlık şirketin kârına kıyamıyorsunuz. Bu ülkede artık vergi değil bir vicdan açığı var. Buradan da tekrar ifade etmek isterim ki maalesef Türkiye âdeta kayıt dışı yaşayan bir ülke. Bakın, o lüks içerisinde, şatafat içerisinde yaşayan insanların vergi gelirlerine bakın; kara para mı dersiniz, farklı yollar mı dersiniz, ne derseniz deyin ama Türkiye'de önemli bir kara para ve kayıt dışı ekonomiyle karşı karşıyayız.

Toplam kamu borcu 13 trilyona ulaşmış durumda; bu, neredeyse yıllık bütçe gelirine eşit durumda. 2026 bütçesinde 2,7 trilyon açık öngörülüyor; bu, 2025'e kıyasla yaklaşık yüzde 40'lık artış demek. 13 trilyonun 7,6 trilyonu borç. Peki, bu iç borcun bilinen yükü ne kadar? Tam 7,8 yani anaparadan daha fazla faiz yüküyle karşı karşıyayız. Dünyada iç borcunun faiz yükü anaparasından daha fazla olan kaç ülke var, bunu da merak ediyoruz. Dış borcun bilinen faiz yüküyle birlikte, devletin 13 trilyon olan borcunun toplam faiz yükü 10 trilyon liraya yaklaşıyor. Önceki toplantıda, kamu borcunun anaparasını nüfusa bölüp Türkiye'de doğan her çocuğun 151 bin lira kamu borcuyla doğduğunu söylemiştim; eksik söylemişim, onu da düzeltmek istiyorum. Şimdi, faiz borcunu da dâhil ederek diyorum ki Türkiye'de doğan her çocuk 265 bin lira borçla doğuyor; bunu da sizin dikkatlerinize sunmak istiyorum. Bakın, bir taraftan insanlar borçlanırken, diğer tarafta devletin borcuna Türk lirası olarak bakınca 3,7 trilyon faiziyle birlikte 5,1 trilyon artıyor. Dolar olarak baktığımızda dokuz ayda borç 50 milyar artmış durumda. Bunun dışında, KİT'lerin 1,1 trilyon borcu var, Merkez Bankasının dışarıya 30 milyar dolara yakın borcu var. Bir de bilinmeyen borçlar var. Onlar neler? Varlık Fonunun ne yaptığını ne bilen var ne gören var. Yap-işlet-devret, yap-kirala-devret, yap-işlet gibi projeler için verdiğimiz garantilerle hazineyi ve diğer devlet kuruluşlarını yirmi yılığına, yirmi beş yıllığına ne kadar risk altına soktuğumuzun da farkında mısınız, bilmiyorum. Yol ve köprülerin gerçekleşmeyen geçiş garantileri için 2026 bütçesinden müteahhitlere 101,3 milyar TL kaynak aktarıldı. Geçiş garantileri nedeniyle kamunun kasasından son altı buçuk yılda 289,9 milyar harcandı. Garanti ödemelerine önümüzdeki üç yıl içinde ödenecek tutarla 11 adet Yavuz Sultan Selim Köprüsü, 6 adet Osmangazi Köprüsü, 7 adet de Avrasya Tüneli yapılabilirdi. Hazinenin bilinen borçlarının sadece anapara tutarı AKP döneminde 164 milyar artmış, aynı dönemde 65 milyar dolarlık da özelleştirme yapılmış. Vergi toplandı, harcandı; borçlanıldı harcandı; bununla da yetinmeyip devletin bütün varlıkları satılmış durumda. Merkezî yönetim bütçesinin gelirlerinin giderlerini karşılamasında açık kronik bir sorun hâline gelmiştir. Sonuç olarak, yirmi beş yıldan beri düzelmeyen bir bütçe açığı var, yirmi beş yıldan beri artmayan sosyal harcama var; aynı bütçeyi getirip getirip önümüze koyuyorsunuz. Bakın, Gelir İdaresi Başkanlığının internet sitesinde millî gelir içerisindeki vergi istatistiklerine bir bakalım: Türkiye'de 20,8, OECD ortalaması 34, Danimarka 41, Finlandiya 43, Fransa 46, Yunanistan 40 ve Avusturya 43; bizimkisi sadece yüzde 20,8. Bunun anlamı ne? Bu oranın düşük olması ne demek?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Çok kazanandan çok vergi almıyorsun demek, zenginden vergi almıyorsun demek ya da millî gelir abartılıyor demek. En başta anlatmıştım, ya kişi değiliz ya millî değiliz. Bu oranın düşük olmasının sonucu ne? Kamu hizmetlerinde yetersizlik; eğitim, sağlık, altyapı gibi alanlarda yeterli yatırım yapılamaz; kamu personeli ücretleri ve sosyal yardımlar baskı altına girer; devlet vatandaşına karşı yükümlülüklerini tam yerine getiremez, bütçe açığı, borçlanma artar; gelir dağılımı bozulur, dolaylı vergilerle dar gelirli orantısız şekilde daha fazla vergi öder. Bizim en büyük problemlerimizden biri de maalesef gelir dağılımındaki adaletsizliktir. Bir taraftan insanlar ciplere binerken, onlarca milyon dolarlık evlerde otururken diğer tarafta millet ekmeğe muhtaç durumda.

Vergiyi kim ödüyor arkadaşlar? Bakın, baktığımız zaman, 2026 bütçesinde vergi gelirleri 13 trilyon 783 milyar, doğrudan vergilere baktığımız zaman 3 trilyon 517, kurumlar vergisi 1 trilyon 613. Bunun anlamı ne? İşçiler, memurlar, esnaflar yani gelir vergisi ödeyen kesim şirketlerin 3 katı vergi ödüyor. Dolaylı vergilere baktığımız zaman; özel tüketim vergisi 2 trilyon 531, ithalden alınan 2 trilyon 92, dâhilde alınan KDV 1 trilyon 900; banka, sigorta, muamele 631; harçlar 435, damga vergisi 307 milyar; doğrudan vergilerin, gelirler, kurumlar ve servet vergilerinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı 38,3; dolaylı vergilerin payı ise 61,2. Bunun anlamı ne? Bakın, OECD ortalamasında, değerli arkadaşlar, doğrudan vergiler yüzde 60, dolaylı vergiler yüzde 40; Avrupa Birliğinde aynı oran, doğrudan vergilerin payı yüzde 60, dolaylı vergilerin payı yüzde 40; Almanya'da doğrudan vergilerin payı yüzde 63, dolaylı vergilerin payı 37; Fransa'da da aynı şey yani bizim tam tersimiz. Bu veriler bize vergi yükünün ağırlıklı olarak ücretli çalışanlar ve tüketiciler üzerinde olduğunu; sermayenin, yüksek gelir gruplarının ve varlık sahiplerinin nispeten daha az katkı sunduğunu gösteriyor. Zengin ile yoksul aynı maldan aynı vergi ödüyor. Vergi alman gereken zenginlerden vergi değil borç alıyorsunuz, bunu da faiziyle ödüyorsunuz; aslında özetle bu.

Peki, bu vergiler nereye harcanıyor? Ona da bakalım: OECD ortalaması, kamu harcamalarının millî gelire oranı yüzde 46 iken Türkiye'de yüzde 36. Yani bu Hükûmet kamu harcamalarını ülkemizin ekonomik büyüklüğüne göre az tutuyor çünkü doğrudan vergi toplayamıyor. Vergilerin karşılığı, değerli arkadaşlar, okula değil, sağlığa değil, hâlâ özel okullara, özel sağlığa diye devam ediyor; Avrupa ülkelerinde bunların tamamı ücretsiz. Bu Hükûmet topladığı kamu kaynaklarını etkin, verimli ve dengeli kullanamıyor. Harcanan para, maalesef, birilerini zengin ederken topluma geri dönüşü zayıf kalıyor. Bunu anlamak için, değerli arkadaşlar, bakın, AB istatistiklerini de biraz önce söyledim, tekrar söylüyorum: Avrupa Birliği istatistiklerine göre, sosyal koruma harcamalarının millî gelir içindeki payı Eurostat verilerine göre, 2023 verilerine göre hakikaten çok korkutucu. Bizde sosyal koruma harcamalarının millî gelire oranı 9,94; Avrupa ortalaması 26,8; Fransa 28, Finlandiya 29. Görüyorsunuz, değerli arkadaşlar, bu da çok tehlikeli bir şey. Türkiye sosyal koruma harcamalarının millî gelire oranı Avrupa Birliğinin üçte 1'i kadar. Devlet bütçesinin daha küçük bir bölümü yoksullara, yoksullukla mücadeleye, işsizlik desteğine, çocuk yardımına, yaşlı bakımına ve sağlık hizmetlerine ayırılıyor. Sosyal

koruma harcamalarının düşük olması gelir eşitsizliğini derinleştiriyor. Sosyal harcamaların düşüklüğü kısa vadede mali disiplini sağlasa da uzun vadede toplumsal maliyeti yükseltiyor. Sosyal harcama aslında ekonomik büyümenin sürdürülebilirliğini de destekleyen bir yatırımdır; bu nedenle, Avrupa ülkeleri sosyal harcamayı mali yük değil ekonomik dayanıklılık aracı olarak görür. Yoksul kesim sosyal transferlerle gelirini artıramadığı için yoksulluktan çıkamaz; emekliler, işsizler, engelliler veya tek gelirli aileler sistemin dışında kalır. Türkiye hane halkı yoksulluk oranı bu yüzden Avrupa ortalamasının 2 katıdır.

Bakın, bir de Gini katsayısı var, eşitsizlik göstergesi. Türkiye'nin Gini katsayısı yaklaşık 0,41; Avrupa ortalaması 0,3 civarında. Yani Türkiye'deki gelir dağılımı Avrupa ülkelerine göre çok daha adaletsiz durumda.

Harcamalar öyle mi peki, kamu harcamaları öyle mi, şatafat öyle mi? Hayır. Bakın, Almanya'daki makam aracı sayısı 29 bin, Türkiye'deki makam aracı sayısı 130 bin; Japonya'daki makam aracı sayısı 8 bin, Türkiye'deki makam aracı sayısı 130 bin. Yani, biz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, toparlayın lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hemen toparlıyorum Başkanım.

Türkiye'de yaşlı nüfus artıyor ancak yaşlılara ayrılan pay Avrupa Birliğinin gerisinde. 16 milyon emekli torununa harçlık veremiyor.

Burada bir de geçen gün SGK Başkanı SGK'nin batmasının sebebi olarak emekli maaşlarını, emeklilerin geç öldüğünü söylüyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Öyle demedi ya.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Öyle dedi aynen, öyle dedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Günahtır ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Öyle demedi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ne dedi? Dedi ki: "Ortalama yaş ömrü 77, 78. Emekliler uzun yaşadığı için batıyoruz." Bu emekliler var ya, emekliler kadar başınıza taş düşsün sizin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, çarpıtmayın.

RESUL KURT (Adıyaman) - Öyle bir şey demedi ya, öyle bir şey demedi!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, demedi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Dedi, burada, bak.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Çarpıtmayın, çarpıtmayın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Burada, Sayın Başkanın yanında oturuyordu, dedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Çarpıtmayın.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, demedi.

RESUL KURT (Adıyaman) - İftira!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tutanağa bak.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Çarpıtmayın Sayın Ağbaba.

RESUL KURT (Adıyaman) - İftira!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tutanağa bakalım. Tutanağa bakalım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Tutanağa bakalım, öyle değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tutanağa bakalım. Yahu, tutanağa bakalım.

RESUL KURT (Adıyaman) - Bak!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tutanağa bakalım. Tutanağa bakalım.

RESUL KURT (Adıyaman) - Yahu, bak!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen burada mıydın? Sen yatıyordun o saatte Resul Kurt, sen yoktun.

RESUL KURT (Adıyaman) - Ben buradaydım. Sen ne anlarsın?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen yoktun, sen yoktun.

RESUL KURT (Adıyaman) - Ya, ilkokul mezunu adamsın, ne anlarsın sen?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sana okul okuturum ben.

RESUL KURT (Adıyaman) - Sen anlamazsın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, ne konuştuğunu bil! Bak, ne konuştuğunu bil, çok ağır cevap veririm sana!

RESUL KURT (Adıyaman) - Tutanakları al, oku.

VELİ AĞBABA (Malatya) - O "cahil" lafını sana yediririm, tamam mı! Seni okuturum ben. Saygısızlık yapma!

RESUL KURT (Adıyaman) - Sen yapma!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, yumuşak yumuşak konuşuyorum.

RESUL KURT (Adıyaman) - Tutanakları oku!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Cahil sensin, utanmaz adam! Ahlaksız!

RESUL KURT (Adıyaman) - Tutanakları oku, tutanakları!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ahlaklı ol!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Tamam, büyütme.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Diyemez bana, kusura bakma! Kusura bakma, diyemez!

RESUL KURT (Adıyaman) - Sen de diyemezsin!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Haddini aşma!

RESUL KURT (Adıyaman) - Sen de haddini aşma!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Haddini aşma! Terbiyesiz!

RESUL KURT (Adıyaman) - Terbiyesiz sensin!
VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, burada adam gibi bir şey anlatıyorum ben sana.
NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yanlış anlıyorsunuz.
RESUL KURT (Adıyaman) - Anlamıyorsun, okuduğunu anlamıyorsun!
VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, ahlaksızlık yapma, tamam mı! Terbiyesizlik yapma, ahlaksızlık yapma!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...
RESUL KURT (Adıyaman) - Okuduğunu anlamayıp burada iftira atıyorsun!
VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir daha söylüyorum: Terbiyesizlik yapma, tamam mı!
RESUL KURT (Adıyaman) - İftira atıyorsun, iftira!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Git, Adıyaman'a sor kendini!
RESUL KURT (Adıyaman) - İftira!
VELİ AĞBABA (Malatya) - Beni Malatya'ya, kendini Adıyaman'a sor!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Adıyaman'a sor kendini!
RESUL KURT (Adıyaman) - Aç, tutanaktan bak!
VELİ AĞBABA (Malatya) - Kendini Adıyaman'a sor! Kim cahil, kim akıllı, kim paraşütçü, kim ne iş yapıyor?
RESUL KURT (Adıyaman) - Sen kendini sor!
VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayret bir şey!
NİLGÜN ÖK (Denizli) - Veli Bey...
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Herkes haddini bilecek! Kimseye saygısızlık yapmıyorum ben.
RESUL KURT (Adıyaman) - Sen de bileceksin!
VELİ AĞBABA (Malatya) - Kimseye saygısızlık yapmıyorum. Ben diyorum ki...
RESUL KURT (Adıyaman) - Alırsın, tutanaktan bakarsın!
VELİ AĞBABA (Malatya) - Aksini ispat edersin, dersin ki: "SGK Başkanı böyle konuşmadı." Kimseye hakaret edemezsin, tamam mı?
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Cahil ne biliyor musun? Böyle haddini bilmeden konuşandır cahil!
RESUL KURT (Adıyaman) - Sen de hakaret edemezsin!
VELİ AĞBABA (Malatya) - Ahlaksızsın sen, terbiyesizsin sen, tamam mı!
RESUL KURT (Adıyaman) - Ahlaksız sensin, terbiyesiz de sensin!
VELİ AĞBABA (Malatya) - Ben bu lafı sana yediririm! Ahlaklı ol!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Ahlaklı ol!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Ben durup dinleyeceğim seni, öyle mi, ettiğin hakareti duymayacağım?
RESUL KURT (Adıyaman) - Tutanağı çıkaracaksın.
VELİ AĞBABA (Malatya) - Önce duymayayım seni, grubuna saygımdan duymayayım dedim; aynı şeyi tekrar ediyorsun!
RESUL KURT (Adıyaman) - İftira atmayacaksın!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Aynı şeyi tekrar ediyor, utanmaz!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Utanmaz!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, lütfen...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz müdahale edin Sayın Başkan.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - İki tarafa da müdahale ediyorum.
VELİ AĞBABA (Malatya) - Kim kime cahil diyor?
RESUL KURT (Adıyaman) - Yalan yanlış konuşuyorsun.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kurt, bir saniye...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Ben burada teslim mi olacağım?
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...
VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayret bir şey! Daha tanımamışsın sen beni!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bana müsaade edin.
Sayın Kurt, siz de bana müsaade edin.
RESUL KURT (Adıyaman) - Buyurun efendim.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye arkadaşlar...
Değerli arkadaşlar, şimdi, ben... SGK Başkanı bir analiz yaptı burada; primlerin ödenmesi, ortalama emeklilik süresi, ortalama maaş bağlama süresi... Dolayısıyla burada teknik bir analiz vardı. Sayın Ağbaba diyor ki: "Ya, işte 'Emeklilerin geç ölmesinden kaynaklandı...'" Ben zaten müdahalede bulundum değerli arkadaşlar. SGK Başkanının söylediği o değil. "Daha az prim ödeyip daha fazla maaş ödeyerek sistemimizi sürdüremeyiz." diyor; dolayısıyla, ona göre tedbir almamız gerekir. Teknik bir analiz

yaptı, tamamen siyasi tartışmadan uzak bir değerlendirmesi vardı dolayısıyla haksızlık yapmayalım SGK Başkanına, böyle bir şey yapmadı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sayın Başkan, gene dediğimiz kapıya çıkıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ama Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolayısıyla...

Bir saniye Sayın Ağbaba.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz tutanağı konuşuyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sonuç itibarıyla...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlıoğlu, öyle değil ya.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - "Ortalama yaşam süresi yükseliyor." demek ne demek ya?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir analiz, değerli arkadaşlar...

Sayın Bakırlıoğlu, SGK'nin kurulu...

CAVİT ARI (Antalya) - Ne yapsın, emekliler erken mi ölsün!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye arkadaşlar ya...

Yani bu, ciddi bir mesele, sulandırmaya gerek yok.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sulandırmıyoruz zaten, çok ciddi bir tartışma yapıyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siyasi yorum yapıyoruz, diyoruz ki "Emekli 70 yaş..."

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, bir saniye... Ben de...

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Yaş ömrü arttı." diyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Demiyor mu öyle?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben de size SGK Başkanına burada bir haksızlık yapıldığını... SGK'nin ilk kurulduğu zaman prim ödeme, maaş bağlama, ödeme projeksiyonlarına bakın, o zaman SGK Başkanı yanlış mı konuşmuş, doğru mu konuşmuş, bir değerlendirilir. Bu, teknik bir tartışma; siyasi polemik yapılacak bir mesele yok burada.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bir de bakın, bütçenin ilk günü. Bütçenin ilk günü dolayısıyla biz burada yirmi, otuz gün daha beraberiz, aşağı yukarı ayın sonuna kadar. Birbirimizin yüzüne bakacağız, birbirimizle oturacağız, konuşacağız. Her şeyden öte, üzerimize haklarımız geçiyor dolayısıyla incitmeye, kırmaya değmez birbirimizi. Lütfen, kullandığımız ifadelere hepimiz dikkat edelim. Meselenin aslı bu. Birbirimize bağırmadan da kendimizi ifade edebiliriz değerli arkadaşlar; herkese söylüyorum.

Sayın Ağbaba, sözlerinizi toparlayın.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Evet yani SGK Başkanı suçu emekliye buldu. Biraz önce sözlerimin başında da söyledim; asgari ücretli enflasyonun sebebi, emekli enflasyonun sebebi. Yılda daha önce 3-4 kez yapılıyordu, şimdi 1 kez artırıldı.

Ayrıca, değerli arkadaşlar, bakın, emeklilerin durumunu gidin, bir inceleyin. 16.681 TL emekli maaş alıyor. Bu 16.681 TL maaşla bir lokantada 4 kişilik yemek yiyebilir misiniz, gidin, bir bakın arkadaşlar. Emeklinin yaşadığı mesele bu. Emekli ceket alamıyor, emekli ayakkabı alamıyor. İkinci el, üçüncü el eşya pazarları sizin döneminizde açıldı. Bu, Türkiye'nin gerçeği. Her ilde ikinci el ayakkabı satan, ikinci el gömlek satan yer var.

Çiftçinin durumu nasıl? Çiftçinin durumu da vallahi aynı. İllerinize gidiyorsunuz; hiçbir çiftçi memnun değil, hiçbir üretici memnun değil. Bakın, çiftçi gübre, mazot desteği alamıyor. Tarım bütçesi faiz artış oranının yarısı kadar bile büyümemiş. Tarıma ayrılan pay bütçede 0,9'a düşmüş durumda. 2006'da bu oran yüzde 2,7'ydi. Türkiye'de üreten kesim zenginleşmiyor, maalesef rantçılar, başka işlerden zenginleşenler zenginleşiyor.

Yine, sizin de dikkatinizi çekmek isterim; sizin bölgenizde de var, Malatya'da da var. Birçok fabrika, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, birçok fabrika Mısır'a göç ettiriliyor. Koca koca fabrikalarda, 3 bin kişinin, 5 bin kişinin çalıştığı fabrikalarda, tekstil fabrikalarında maalesef sayı 300'e, 500'e düşmüş durumda.

Geçen yine Merkez Bankası Başkanının da bir ifadesi oldu, ona da vurgu yapmış olayım. Sanki bu tekstil sektörünü Hükûmet biraz gözden çıkarmış gibi. Tabii ki katma değeri daha yüksek teknolojik ürünler üretilmeli ama çok istihdamın olduğu... Yani örneğin bizim Malatya'da yaklaşık 40 bin kişi işsiz kaldı şu anda. Çok istihdamın olduğu bu sektörü de birdenbire yok etmemek lazım, onu da belirtmek istiyorum.

Şimdi, tabii, sözlerime son olarak... Bu bütçe, değerli arkadaşlar, bir de geçmişte vermiş olduğunuz vaatlerin tutulup tutulmadığıyla ilgilidir. 9 Mayıs 2023'te Sayın Cumhurbaşkanı bir açıklama yaptı: "Esnafın 7200 emekliliğini çözeceğiz." dedi. "Müjdeler olsun." diye "tweet" attı, hâlâ "tweet" duruyor. Esnafın 7200 iş günü emekliliği hâlâ çözülebilmiş değil. Bunlarla ilgili tekliflerimiz var. Çırak, bursiyer, kursiyer, stajyerlerle ilgili uzun vadeli sigorta kolları açısından kanun teklifimiz var. Bu da söz verdiğiniz hâlde yapılmadı.

Vergide adalet tesisi için çalışanların vergi dilimlerinin yeniden belirlenmesinde ve artışlarda TÜFE oranlarının da dikkate alınması gerekiyor.

Yine, bu kayyum meselesine geleyim. Kayyum meselesiyle ilgili birçok siyasi partinin ortak imzasıyla verilen bir teklifimiz var. Bir de bugün 30 Ekim. 30 Ekimin anlamı şu: 30 Ekim günü İstanbul'da Esenyurt Belediyesine, Türkiye'nin en büyük belediyesine bir siyasi operasyon yapılarak kent uzlaşısı kapsamında Sayın Ahmet Özer 30 Ekimde gözaltına alındı, ardından tutuklandı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Selamlamanızı yapın Sayın Ağbaba.

Bir dakika, buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, bitiriyorum.

Sonra bu kent uzlaşısı davasından serbest bırakıldı ama bir başka davadan tutuklandı. Değerli arkadaşlar, bakın, "kent uzlaşısı" denilen kavramdan tutuklanmayı reddediyoruz. Bir Kürt vatandaşın, geçmişte başka siyasi partide siyaset yapmış bir Kürt vatandaşın Cumhuriyet Halk Partisinden aday olması suç olamaz. Bir taraftan PKK'yla barış yapacaksınız, diğer taraftan CHP'ye savaş açacaksınız; bu da kabul edilemez. Bir taraftan Öcalan'la barışacaksınız, İmamoğlu'na savaş açacaksınız, Özgür Özel'e savaş açacaksınız. Bu, demokrasimize yakışan bir uygulama değildir, 19 Mart darbesinde tutuklanan birçok insan var. Bakın, Ahmet Özer buradan ceza alsa yatarı yok ama bir yıldan beri, tam bir yıldan beri cezaevinde.

Değerli arkadaşlar, ben eski cezaevi komisyonu üyesiyim, 2011'den beri gitmediğim cezaevi kalmadı; maalesef FETÖ taktiklerinden daha kötü...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir dakikayla bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani bu bitmeyecek, bu konuşma bitmeyecek.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir teşekkür edeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben teşekkür ederim sizin adınıza, hepinizin adına, bütün Komisyon üyelerine...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Başkanım, bir dakikada bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu operasyonların memlekete de faydası yok, size de faydası yok. Bakın, bu 19 Mart operasyonuna da milletin inandığı yok, 30 Ekimdeki Ahmet Özer'e de kimse inanmıyor. Birçok insan, örneğin, Resul Emrah Şahan kent uzlaşısından dolayı cezaevinde. "Kent uzlaşısı" dediğimiz ne? İşte, bir siyasi partiyle uzlaşı yapılıyor; bir belediye meclisi gösteriyorsunuz, bu belediye meclisinden dolayı hem belediye meclis üyeleri cezaevinde hem belediye başkanları cezaevinde; bu, kabul edilebilir bir şey değil.

Bakın, biz 2012'de cezaevlerine gittiğimiz zaman, gelip burada konuştuğumuz zaman bize "Darbeci!" diyorlardı, "Ergenekon'u mu savunuyorsunuz, Balyoz'u mu savunuyorsunuz?" O gün askerî casuslukta, Balyoz'da, Ergenekon'da yargılanan insanlar bugün üst düzey komutanlar; örneğin, Deniz Kuvvetleri Komutanı cezaevinde ziyaret ettiğimiz, askerî casusluktan cezaevinde yatan, ceza alan birisi. Bu memlekette İlker Başbuğ terör örgütü liderliğinden ceza aldı. O nedenle, tarih hepimizi yazacak. Bunda da hepinizi vicdanlı olmaya davet etmek istiyorum.

Tekrar bütçeniz hayırlı olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Başkan, şeyle ilgili bir şey soracağım: Şimdi bu 2026 Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı dağıtıldı ya, her yıl tarımsal destekleme bütçesinin dağılımında mazot ve gübre belirtilirdi, bu sene sıfır koymuşlar. Arttı mı, onu bürokratlar yoksa yetiştiremediler mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Not alsınlar, bakalım. Evet, böyle bir soru geldi değerli arkadaşlar, bir bakarsanız ona...

Değerli milletvekilleri, şimdi DEM Parti Grubunun 2 konuşmacısı var; Sayın Ayşegül Doğan, Sayın Heval Bozdağ.

Sayın Doğan, süreniz on dakikadır.

Yetişmemesi hâlinde bir dakika ilave süre vereceğim.

Buyurun lütfen.

AYŞEGÜL DOĞAN (Şırnak) - Teşekkürler.

Sayın Başkan, sayın vekiller, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve sayın bürokratlar; hoş geldiniz. Bütçe tartışmaları bugün resmen başladı. Ben de hepinizi grubumuz adına, DEM Parti adına selamlıyorum.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Yılmaz bizi selamlarken hayırlar diledi. Genel olarak baktığımızda buradan, bu bütçeden iyilik çıkacak gibi görünmüyor ne yazık ki, en başta üzülerek ifade etmek isterim bunu.

Bütçe rakamlardan oluşmaz, o yüzden ben rakamlardan çok bu bütçenin ruhuna da sirayet eden zihniyeti biraz konuşmak istiyorum yani nedenlerinden bahsetmek istiyorum çünkü Türkiye'de meseleleri sonuçları üzerinden konuşunca gördük ki zaman kaybediyoruz. Ne demek istiyorum? Milyonların gözü kulağı bu bütçede malum olduğu üzere; kadınlar, gençler, işçiler, emekliler, yoksulluk, hatta açlık sınırının altında yaşayanların sözü ve talebi diğer bütçelerde de olduğu gibi bu bütçeye de ne yazık ki yansımamış. Bütçeye dair sunumumuzu satır satır dikkatle okudum, geçen bütçede de öyleydi, tek tek pek çok insanın yaptığı gibi siz de sıralamışsınız: "Kadın, çocuk, genç, yaşlı, işçi, memur..." 5'inci sayfaydı yanlış hatırlamıyorsam, hatta evet, tam da orası, sunumunuzun girişinde. Herkesin ihtiyaçlarının ve hakkının adil bir biçimde gözetildiğini iddia ettiğiniz bir bütçeyle karşımızdasınız, öyle ki bunu bu bütçenin temel düsturu olarak kabul ettiğinizi de ifade ediyorsunuz. Oysa öylesine yazılıvermiş olan bu öznelere baktığımızda yani kadınlara, çocuklara, engellilere, yaşlılara, emeklilere, gençlere, çiftçilere, işçilere ya da emekçilere, hiçbirinin bu bütçenin öznesi olmadığını görüyoruz. 71 sayfalık sunumda tek bir defa dahi "yoksulluk" kelimesi geçmiyor, bir kez yanlışlıkla kullanılmamış; bu ülkenin en temel, en yakıcı sorunu değilmiş gibi "yoksulluk" kelimesi tek bir defa bu bütçede yok. Yalnızca yoksulluk mu yok sayılan? Sosyal devlet bahsi de yok. "Demokrasi" var mı diye baktım Sayın Yılmaz, demokrasi de yok. "Demokratik" var mı diye baktım, olur ya, hani "demokrasi" denmemiştir ama "demokratik" denmiştir; o da yok. "Hukuk" kelimesi yalnızca 1 defa geçiyor, tek bir sefer. O da ne bağlamda, biliyor musunuz? İç hukuk bağlamında değil tabii ki dış hukuk bağlamında geçiyor, uluslararası hukuk bağlamında geçiyor. Peki, yok sayılan uluslararası sözleşmeler bağlamında mı geçiyor ya da uygulanmayan uluslararası mahkeme kararları bağlamında mı geçiyor? Hayır, öyle de geçmiyor. Veya iç hukukta bizi bağlayan birtakım anlaşmalarla mı ilgili geçiyor? Hayır, öyle de geçmiyor. Oysa, araştırmalar neyi ortaya koyuyor? Toplumun yüzde 70'i "Ekonomi kötüye gidiyor." diyor. Yine, yüzde 70'i de antidemokratik uygulamalardan ve adaletsizlikten şikâyetçi. Bir de bunu, artık bunca korkuya, sindirmeye, baskıya, zora rağmen söylemeye cesaret edebilen farklı toplumsal kesimlerden bahsediyoruz. Bu veriler demokratik bir ortamda sağlanmaya çalışılsa bu oranlar inanın daha yüksek olurdu. Bu bütçe bu sesi de duymuyor. Türkiye halkları yıllardır hazırlanan bütçelerin, kimlerin sesini duyduğunu, kimlerin sırtını sıvazladığını ve kimlerin kasasını nasıl doldurduğunu aslında gayet iyi biliyor.

"Bu bütçenin geliri nereden geliyor, kimlerden nasıl sağlanıyor?" sorusu burada günlerce tartışılacak. Holdinglerden sağlanmıyor, patronlardan sağlanmıyor; holdinglere ve patronlara vergi muafiyetleri var, trilyonları aşan istisnalar sunuyor ve onların vergi yükü de açlık sınırının altında hayata tutunmaya çalışan insanlara yükleniyor. Bu bütçenin geliri yine işçiden, yine emekliden, yine esnaftan sağlanıyor. Kısacası, 2026 yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi yine "Çok kazanandan az -hatta hiç- az kazanandan çok." diyerek adaletsizliği sürdürüyor. Yani, bu hâliyle bir istikrar ve refah bütçesinden söz edemeyeceğimizi yinelemek isterim.

Şimdi, bu bütçede ne yok diye yine bakmaya devam ettik tabii. İstihdam yaratma gayreti yok, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı yaratma çabası yok, işsizliğe, derin yoksulluğa bir çözüm yok, yatırım teşviki yok, ekolojik yıkım ve talana karşı önlem yok, bölgesel eşitsizliğe çare yok, gelecek vaadi yok, umut yok, hukuk yok, demokrasi yok, adalet yok, barış yok. Böyle bir zamanda, cumhuriyetin 102'nci yılında, bu kadar tarihsel bir kavşakta, bu bütçede niye yoklar daha fazla? Tam tersi olması gerekmez mi?

Bütçe teklifleri -çokça söylenir- iktidarların tercihlerini gösterir; siyasal tutumlarıdır, belgelerdir, bu açıdan da önemlidir. Ne yazık ki biz bu bütçede, baktığımızda, iktidarın siyasi tercihlerinin değişimine dair en ufak bir emare olmadığını görüyoruz. Yine güvenlikçi bir anlayış var, yine savunmaya öncelik veren bir yaklaşım var, yine eskide ısrar var. Barışa değil âdeta savaşa hazırlanan bir bütçe tasarımıyla karşı karşıyayız üstelik. Silah harcamaları artırılmış, savunma ve güvenliğe ayrılan pay yine büyütülmüş. Üstelik şu da biliniyor: Savunma harcamalarındaki her artış, her birimizin, özellikle de Türkiye gibi ülkelerde gündelik hayatına doğrudan değiyor. Yaşam kaynaklarımızdan eksiltiyor, ekmeğimizi küçültüyor; eğitim, sağlık, ulaştırma, tüm bu haklarımızdan haksız pay alıyor. Yıllardır bu ülkenin kaynaklarını savaşa ve ranta ayıran, yurttaşları değil sermaye yandaşlarını güçlendiren -bunları üzülerek belirtiyoruz- bu tür bütçeleri konuşuyoruz, bunları eleştiriyoruz, itiraz ediyoruz, önerilerimizi sunuyoruz, taleplerimizi iletiyoruz, bütçe hakkı için mücadele ediyoruz ama eskide ısrardan vazgeçilmiyor.

Biz, DEM PARTİ olarak, bütçe gibi önemli bir anda, bu Mecliste konuşulması gereken konulara yeniden dikkat çekmek istiyoruz. Bu tarihî eşikte, eskide ısrarcı olunmamalı. Böylesi kritik gelişmelerin yaşandığı bir dönemde 2025 bütçesinin neredeyse tekrarıyla karşımıza çıkmış olmanız talihsizlik olarak ifade edilemez, bu apaçık bir siyasal tercih ve bunu yaparak yalnızca barış mücadelesi verenlere değil 86 milyona haksızlıkta da ısrar ediliyor. Oysa siz de biliyorsunuz ki bu yepyeni dönem yepyeni fırsatlar sunuyor, imkânlar sunuyor, olanaklar sunuyor. Bütçeler, demokratik bir geleceğin aynı zamanda güvenceleridir. Türkiye'nin on yıllardır çatışmalarla heba edilen enerjisi ve potansiyeli için de bir fırsat sunuyor. Yani, bunu yeniden inşa etmek için, barışa doğru evriltmek için, demokratik bir toplum tahayyülünü gerçekleştirmek için, eşit yurttaşlık için değerlendirilebilecek fırsatlar sunuyor. İçeride ve dışarıda diyalog ve müzakereyi güçlendirmek, gerilimi azaltmak, barışçı ve dostane ilişkiler kurmak; işte, tüm bunları hedeflemek mümkünken, bugüne kadar kaybedilen zamanı telafi etmek ve onarmak mümkünken, başka başlıkları konuşmak mümkünken bunları ne yazık ki bu bütçede görmüyoruz. Dolayısıyla "yeni yüzyıl" "eşit yurttaşlık" nasıl olacak, nasıl sağlanacak meselesine ve başlıklarına dair de herhangi bir öngörüde bulunmuyor.

Savaş politikalarında ısrar, hesap edilemeyecek çapta felaketler üretti bu ülkede. Bundan sonra bu felaketleri nasıl önleyeceğimize dair konuşulmalı ve bunun ruhuna uygun bütçeler tasarlanmalı. İnsansız hava araçlarıyla övünmek yerine, üstelik de çok önemli bir gelişme yaşanmışken... Bakınız, birkaç gün önce yarım asırdır süren çatışmalı bir sürece ilişkin çok somut bir adım atıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Doğan, bir dakika ek sürenizi veriyorum; uzatma yapmıyoruz biliyorsunuz.

AYŞEGÜL DOĞAN (Şırnak) - Tamamlıyorum.

Bugüne kadar silahı araç olarak kullanan bir örgüt geri çekileceğini ilan etti herhangi bir şart öne sürmeden, hukuk dışında. Hemen akabinde ne duyuyoruz? insansız hava araçlarıyla övünen bir iktidar gerçeğiyle karşılaşıyoruz. Oysa, İHA'larla, SİHA'larla övünmek yerine, emeği koruyan, demokrasiyi güçlendiren, eşitsizliği ve adaletsizliği gideren bir bütçe tasarımı da bu fırsatlardan biri olabilirdi.

DEM PARTİ olarak çağrımızı yineliyoruz: Savaş politikalarında ısrar yıkım ve yoksullukta ısrardır; hayatın ve tarihin affedemeyeceği, affetmeyeceği bir suçtur. O yüzden, biz bu bütçeye hayır diyoruz. Öznesi kadın, çocuk, genç, yaşlı, işçi, emekli, emekçi olmalı; bizim ancak böyle bir bütçeye "evet" diyebileceğimizi tekrar ifade etmek istiyorum.

Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Doğan, teşekkür ederiz.

Sayın Heval Bozdağ; süreniz on dakika, artı bir uzatma.

Buyurun.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Değerli Komisyon üyeleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum ben de.

Şimdi, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin 8'inci bütçesi. Evet, bu bir Cumhurbaşkanlığı bütçesi, halkın bütçesi değil. Niye? Çünkü katılımcı değil, demokratik değil, toplum kesimleri yok, ilgili uzmanların görüşleri alınmamış, kimseye sorulmamış. Bütçe pay ediliyor, halkın ihtiyaçları neler; burada gözetilmemiş. Halkın sosyoekonomik mağduriyetine rağmen yapılmış bir bütçe karşımızda.

Toplumun ezici bir çoğunluğu bugün "barış" diyor, "Paramız İHA'ya, SİHA'ya gitmesin, savaş uçaklarına para harcamayalım; daha iyi eğitim alalım, sağlık hakkımız olsun." diyor ama bu bütçe barışın çözümüne işaret etmiyor.

Bütçe sadece rakamlardan ibaret değil; önceliklerimizi belirliyor, sınıfsal tercihlerimizi belirliyor. Bu bütçe, genel bütçe olarak toplum kesimlerinin büyük bir geneline yük olmakta, kimisinin de cebine refah olarak döneceği görülüyor. Bu bütçe, tercihi sermayeden yana bir tercihte, emekten yana değil.

Bakınız, bu faiz giderleri nedir? 2 trilyon 713 milyar lira civarında bugün, gelir gider dengesinde giderin fazla olacağı görülüyor, açığınız var ve ne tesadüftür ki faiz giderlerine eşit bir rakam neredeyse. Geçen döneme göre baktığımız zaman, 1 trilyon 950 milyar lira olan faiz giderinin çok çok üstünde bir rakam; yüzde 40 oranında bir artış neredeyse. Toplum soruyor, halk soruyor: Biz

ne zaman borçlandık, kime borçlandık? Aldığımız borçlar bizim sosyoekonomik gelişmişlik düzeyimizde nerede duruyor, refahımıza niye yansımadı?

Ben de bütçe kitapçığını titizlikle okudum, belli kısımlarına baktım ama ilk sayfanın girişinde zaten birçok şey sonraki sayfalarda kendisini negatif yönde açık ediyor. Şöyle başlamışsınız: "Hiçbir kesimi dışlamadan, her bir vatandaşımızın büyümenin sağlayacağı imkânlardan adil biçimde yararlanması esas alınmıştır." Bakınız, çok büyük iddialar bu bütçe kitapçığında bunlar çünkü sonrasında gelen tüm sayfalar bunun tersini söylüyor.

Yine, kadını, erkeği, çocuğu, çiftçiyi, yaşlıyı gözeteceğinden bahsediyorsunuz. "Hakkaniyet" kelimesi var yine bu bütçede. "Emeğin değerini koruyan..." Bakınız, emeğin değerine atıf yapmışsınız, sosyal adalete atıf yapmışsınız; gözeten ve çalışma hayatının tüm paydaşlarını destekleyen... Çalışma hayatında tüm paydaşlar içerisinde sadece sermayedarlar, patronlar yok; çoğunluğunu oluşturanlar, bugün toplumun ayakta kalmasını, direğini oluşturan bir kesim var; onlar, emekçiler ve işçiler.

Şimdi, birçok yerde bahsedildi, asgari ücret ortada, 22.104 liralık bir asgari ücret ama siz, 17 bin dolarlardan bahsediyorsunuz millî gelirden gelen payı. Bu ülkenin yarısına yakını asgari ücretler dolayında ücretlerle geçinmek zorunda Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı; biraz üstü, biraz aşağısı. Peki, bu 17 bin dolarlar, 2026'da 18 bin dolarlar neye tekabül ediyor, kime tekabül ediyor? Bunlar, işçinin, emekçinin millî gelirden aldığı pay değilse eğer kime gidiyor? Açık sorumuzdur bu. Bu toplumun geneline yayılmayan bu refah payı kimin cebine gidiyor? Bakınız, Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı SEGE'nin, illerin ve bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, en son 2025. Hani "Toplumun genelinde refahına adil, hakkaniyetli..." cümleleri var ya, o yüzden söylüyorum. Bakınız, son sıralardaki illeri sayayım ben size: 66'ncı sırada Diyarbakır, sonra Batman, Ardahan, Adıyaman, Bingöl, Kars, Mardin, Iğdır, Van, Bitlis, Siirt, Hakkâri, Şırnak, Şanlıurfa, Muş, en son sırada da benim seçim bölgem olan Ağrı var. Şimdi, bu sıralama 2025 yılının tesadüfen gelişmiş bir sıralaması mı yoksa onlarca yıldır biz bu tabloyu mu görüyoruz, sürekli bu tabloyla mı karşı karşıyayız? Bu sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi neyle ilgili biliyor musunuz; insan canıyla ilgili direkt olarak.

Bakınız, işte burada sağlık istatistikleri yıllığı, 2024. 2023 de aynıydı Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Geçen dönem geldiğinizde, sunum yaptığınızda ben yine bu konulardan bahsetmiştim. Halk sağlığı konusundan bahsetmiştik, koruyucu hekimliğin ne kadar önemli olduğundan bahsetmiştik, sosyoekonomik gelişmişlik düzeyinin sağlıkla bağından ve gelişmişlik düzeyinin aslında sağlık göstergeleriyle ne kadar ilintili olduğundan da bahsetmiştik. Bebek ölüm hızı Türkiye ortalaması 8,9. Bakınız, burada Güneydoğu Anadolu diye belirtilmiş, Kürt illeri, Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı iller. Kürt illerinde binde 13,6 bebekte canlı doğumda ölüm oranı var; 1,5 katından fazla. 5 yaş altı ölüm oranları, Türkiye ortalaması 10,9; Güneydoğu Anadolu Bölgesi 16,4. Bakınız, bunlar tesadüf olan şeyler mi? Bugün meselelerden, sorunlardan bahsediyoruz, öyle değil mi? Mademki sorunların çözümüne dönük adımlar atılıyor, o zaman bu bütçedeki tercihlerimizde neden bir değişiklik yok meselesi, toplum açısından hani kaygılar... "Bu süreçler nasıl yürüyecek, barış gerçekten çok mu uzakta, yakın mıdır?" sorularının cevaplarını veriyor mu bu bütçe? Tercihlerimizde neden herhangi bir değişiklik olmuş değil? Bu bütçe emeğin değerini korumuyor, sosyal adaleti gözetmiyor.

Çok basit bir hesaplama var. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, gerçekten bu vergi sistemi adaletli mi? Yani çok basit bir hesabı var, birçok yerde de karşımıza çıkıyor, görüyoruz, hep beraber okuyoruz, ekonomistler yazıyorlar. 22 bin lira olan bir asgari ücretli gıda harcaması yaparsa 20 bin lirasıyla, bakınız, yaklaşık olarak yüzde 1 oranında bir vergi vermek zorunda kalıyor -yüzde 10 KDV'yle- öyle değil mi? 200 bin lira geliri olan bir kişi yine 20 bin liralık gıda harcaması yaptığında gelirinin yüzde 1'ini veriyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Zaten KDV düşük, biliyorsunuz.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Biliyorum.

Bakınız...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Eskiden olsa...

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Bakınız... Tamam.

Şimdi, sonuç itibarıyla, bugün "Yoksulluk yok." denildi ya, yoksulluk devam ediyor ya, zaten onu oraya koymamanız nedeniyle o "yoksulluk" kelimesi üzerinden belki de tartışılmalı ama gözle görülür bir yoksulluk var. Sizin vergi indirimleri yapmış olmanız, bugün yoksulluk gerçeğini maalesef ki değiştirmiyor. 22.104 lira ücret, Allah aşkına, nedir? Neye tekabül ediyor? Kim bu ücretlerle geçinebilir?

"Öngörülen vergi geliri 13 trilyon 783 milyar lira." demişsiniz. 18 trilyon 929 milyarlık bütçenin yüzde 72'si vergilerle finanse edilecek. Bakınız, burada, kurumlardan aldığınız vergilerin sabit ve biraz düşük kaldığını kitapçığınızda belirtmişsiniz ama işçiden, emekçiden alınan vergilerde herhangi bir düşüklük yok, artış var.

Yine, kitapçığın devamında -hakkaniyetten, adaletten bahsettik ya- bu paraların nereye gittiğinin aslında cevaplarını vermişsiniz. Bakın, "Caydırıcı güç olarak savunma ve güvenlik alanında ülkemizin kapasitesini yükseltmeye devam edeceğiz." demişsiniz ve 2026 yılında 2 trilyon 155 milyar liralık ödenek ayırmışsınız, bütçenin en büyük kalemlerinden biri, yüzde 11,4. Faiz giderleri 2 trilyon 742 milyar lira, neredeyse bütçe açığına denk faiz gideri. Bir de tabii, sermayeden "istisna" "muafiyet" adı altında almadığınız vergiler, vergi harcamaları 3 trilyon 597 milyar lira. Bakınız, buradaki rakamları alt alta topladığınız zaman 8 trilyon 494 milyar lira yapıyor bu üç kalem. 18 trilyonluk bütçenin neredeyse yarısına yakını hiçbir toplumsal refahı işaret etmiyor. Burada, toplumun, emekçinin, işçinin bu kalemlerden alacağı hiçbir pay yok, hiçbir pay yok.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Asgari ücrette vergi indirimi var.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Doğru, haklısınız, onu düşebilirsiniz, 3 trilyon 597 milyarın yaklaşık muhtemelen 700-800 milyarını düşeceksiniz yani geçen dönem 600 milyar civarındaydı, ben tahmini söylüyorum, bakmadım ona, 1 civarı olsun ama çok büyük bir muafiyet söz konusu burada yani neredeyse o zaman 2,5 trilyondan bile bahsediyor olsak yedide 1 civarında, sekizde 1 civarında bir rakamın vergi muafiyetleri...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Bitiriyorum, bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun lütfen.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bunlar kabul edilebilecek rakamlar değil. Bu toplum farklı şeyler bekliyor. Bu toplum, sabahları kalktığında kapısının önüne 1 litre bırakılmış taze süt bekliyor; sağlıkta, eğitimde ücretsiz, ulaşımda ücretsiz ve haberleşmede ücretsiz kalemleri ve tabii ki barışı bekliyor.

Bu bütçede, kısacası, özcesi; işçiye, emekçiye düşen hiçbir şey yok. Tercihler, Hükûmetinizin tercihlerinin değişmediğini gösteriyor. Savaştan yana oldunuz, sermayeden yana oldunuz, toplumun, fakir fukaranın, yoksulun cebinden aldınız. Millî gelirden emekçiye, işçiye nasıl pay düşsün? Şimdi, burada soruyorum ben size: Adalet nerede? Hakkaniyet nerede? Bütçe tercihleriniz değişmiyorsa barış bütçesi nerede?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ'ın (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Tekliflerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bozdağ, konuşmanızdaki eleştirileriniz, tabii, sizin kendi görüşleriniz. Yalnız, bir ifade, "Kürtler illeri" ifadesini kullandınız. Anayasa "İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzelkişiliği" Madde 123: "İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir." Dolayısıyla kanundaki illerimizin isimleri bellidir. Yine, Anayasa "Merkezi idare" Madde 126; ayrıca Anayasa'nın 3'üncü maddesiyle ilgili de devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğunu da ifade etmek isterim çünkü buradaki tanımlamalarımız belli.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dün 29 Ekimdi. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nı, sizlerin bayramını, milletimizin bayramını kutluyorum. Bu vesileyle de ifade etmek isterim ki Türkiye Cumhuriyeti devleti ilelebet payidar kalacaktır.

Şimdi, evet, arkadaşlar, sunum geliyor mu ekrana?

Aslında 24'üncü bütçeyi yapıyorsunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Geldiğiniz nokta 3 tane rakamla özetlenebilir bana göre: 2 tane 30, 1 tane de 3 var. Enflasyonunuz 30, işsizlik yüzde 30, büyümeniz de yüzde 3. Yani yirmi dört yılın özeti, yirmi dört yılın sonunda geldiğimiz nokta bu. 2 tane 30, 1 tane de 3 var.

Şimdi biz bu bütçeye...

Sunum geliyor değil mi arkadaşlar?

Başkanım, isterseniz süremi... Teknik bir sorun mu oldu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Az önceki yansıda bir problem yoktu.

İsterseniz size söz vereyim, teknik bir şey var, onu çözsünler.

Sayın Kalaycı, buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli milletvekilleri, kamu kurum ve kuruluşlarımızın, sivil toplum kuruluşlarımızın ve basınımızın değerli temsilcileri; öncelikle hepinizi hürmetle selamlıyor, 2024 yılı merkezî yönetim kesin hesabı ile 2026 yılı merkezî yönetim bütçesinin hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Dün Cumhuriyet Bayramı'mızı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 102'nci yıl dönümünü hayranlıkla ve hürmet duygularımızla kutladık. Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran millî irade ve şuurun kaynağı tam bağımsızlığa duyulan, eşi ve benzeri olmayan tarihsel bağlılıktır. Türkiye Cumhuriyeti, Türk milletinin şerefidir. Cumhuriyet; ilke ve hedefleriyle, halkın arzu ve amaçlarını taşıma ve temin etme niteliğiyle zorlu eşikleri aşmış, çetin imtihanlardan geçmiş, bilhassa Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle de gücüne güç katmıştır. Unutulmamalıdır ki cumhuriyetimizin kuruluşu umutsuzluk, yoksulluk, yılgınlık içinde ve hareketsiz kalmış millet varlığına olan inancın ve atıl duran bu kudretten nasıl bir mücadele yöntemiyle sonuca ulaşılabileceğinin emsalsiz bir örneğidir. Emperyalizmin musallat olduğu, bununla mündemiç toplu cinayet ve mezalimlere maruz kalan, gönül ve kültür coğrafyalarımızda yaşayan mazlum toplumlar için Türk milletinin kahramanlıkları mutlaka ilham kaynağı olmalıdır. Bu duygu ve düşüncelerle, Türkiye Cumhuriyeti'nin banisi, ilk Cumhurbaşkanımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, Millî Mücadele kahramanlarını ve aziz şehitlerimizi rahmet, minnet ve şükran hislerimle anıyorum. Cenab-ı Allah hepsinden razı olsun diyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütçe, yasama organı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin önümüzdeki bir yıllık sürede kamuya kaynak aktarımı ve bu kaynakları dağıtma yetkisini verdiği bir belgedir. Öte yandan, bütçe, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yürütme üzerindeki denetim araçlarından biridir.

Bütçe sürecinin başlangıcında "bütçe hakkı" kavramı vardır. Bütçe hakkı, kamu kaynaklarının elde edilmesi ve kullanılmasının meşruiyet kaynağı olarak parlamentoların varlık sebebiyle özdeştir. Demokratik yönetimlerde millet iradesinin yansıdığı yer olan parlamentolar bu hakkı millet adına yine millet için kullanırlar.

Bütçe hakkı, ülkemizde anayasal koruma altına alınmıştır. Anayasa'nın 87, 160, 161 ve 165'inci maddelerinde bütçe hakkı yer almaktadır. Anayasa'da genel çerçevesi belirtilen bütçe hakkı, uygulamada 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ve 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'la fiiliyata geçmektedir. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde denge ve denetim görevinin daha da önem kazandığı dikkate alınarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha etkin biçimde denetim görevini yapabilmesini teminen kesin

hesap kanunu teklifi ve Sayıştay denetim raporlarının oluşturulacak ayrı bir komisyon tarafından görüşülmesi için gerekli düzenleme yapılması yerinde olacaktır.

2026-2028 dönemi Orta Vadeli Program'da öngörülen hedefler ve temel ekonomik büyüklükler dikkate alınarak hazırlanan 2026 yılı merkezî yönetim bütçesi kapsamında 228 kamu idaresinin bütçesi bulunmaktadır.

2026 yılı bütçesinde giderler 18 trilyon 929 milyar lira, gelirler 16 trilyon 216 milyar lira, bütçe açığı 2 trilyon 713 milyar lira olup bununla birlikte bütçenin 29 milyar lira faiz dışı fazla vermesi öngörülmektedir. 2026 yılı bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 3,5 olacağı, deprem harcamaları hariç bu oranın yüzde 2,7 seviyesinde gerçekleşeceği öngörülmektedir. 2026 yılı bütçesinde afet risklerinin azaltılması, depremlerin yol açtığı hasarların süratle giderilmesi, deprem bölgesinde yaşayan vatandaşlarımızın ihtiyaçları ve depreme dayanıklı şehirlerin inşası için toplam 653 milyon lira kaynak ayrılmaktadır. 2023 yılında yaşadığımız tarihimizin en büyük depremi sonrasında, bölgenin yeniden imarı ve depremin etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik 90 milyar dolar civarında harcama yapılmıştır. Deprem harcamaları hariç tutulduğunda, bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranları bakımından 2023 yılında yüzde 5,1 olan bütçe açığı oranının yüzde 3,5; 2024 yılında yüzde 4,7 olan bütçe açığı oranının yüzde 3 olduğu görülmekte; 2025 yılında ise yüzde 3,6 öngörülen bütçe açığı oranının yüzde 2,8 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu durum, bütçe disiplinine titizlikle riayet edildiğini açıkça ortaya koymaktadır.

2026 yılı bütçe ödeneklerinin yüzde 29,1'ini personel ve SGK devlet primi giderleri, yüzde 36'sını cari transferler, yüzde 14,5'ini faiz giderleri, yüzde 6,9'unu yatırım yani sermaye giderleri, yüzde 6,6'sını mal ve hizmet giderleri, yüzde 2,8'ini sermaye transferleri, yüzde 2'sini de yedek ödenekler oluşturmaktadır. Faiz giderlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 3,5 seviyesine karşılık gelmektedir. Bu oranda son dönemde bir artış yaşanmakla birlikte, geçmiş yıllara göre düşük düzeydedir; bu artışın da geçici olduğu kanaatindeyiz.

Son yıllarda, bölgesel savaşlar, tedarik zinciri aksaklıkları, bölgesel krizler, enflasyonist baskılar ve gümrük vergilerinin artırılması gibi küresel olumsuzluklar dünya ekonomisinde önemli bir belirsizliğe ve dalgalanmalara yol açmıştır. Küresel ekonomi 2025'in ilk yarısında tahmin edilenden daha dayanıklı bir görünüm sergilese de OECD, bu yıl küresel büyümenin yüzde 3,2 olacağını, 2026'da bu oranın yüzde 2,9'a düşeceğini öngörmektedir. IMF de küresel büyümenin 2024'te yüzde 3,3'ten 2025'te yüzde 3,2'ye ve 2026'da yüzde 3,1'e yavaşlaması; gelişmiş ekonomilerin yaklaşık yüzde 1,5; gelişmekte olan piyasa ve gelişmekte olan ekonomilerin ise yüzde 4'ün hemen üzerinde büyümesini öngörmektedir.

Türkiye; büyüyen, güçlenen ve yükselen bir ülkedir. Büyüme on beş yıldır yıllık bazda pozitif seyretmektedir. 2024 yılında yüzde 3,3 oranında büyüme kaydeden Türkiye ekonomisinin 2025 yılında da yüzde 3,3 oranında büyümesi beklenmekte; 2026 yılında yüzde 3,8; 2027'de yüzde 4,3; 2028'de yüzde 5 oranında büyümesi öngörülmektedir.

OECD'nin Nisan 2025 Türkiye inceleme raporuna göre Türkiye ekonomisi son on yılda OECD ülkeleri arasında en hızlı büyüyen ekonomilerden biri olmuş ve yıllık ortalama yüzde 4,9 büyümüştür. IMF, Türkiye ekonomisine ilişkin büyüme tahminini bu yıl için yüzde 3'ten 3,5'a ve gelecek yıl için ise yüzde 3,3'ten yüzde 3,7'ye yükseltmiştir.

Küresel ekonomi gündeminde, büyüme yavaşlaması gibi uzun dönemli yapısal sorunlar ile enflasyon gibi makroistikrarı tehdit eden sorunların yanı sıra borç sorunu önemli bir yer tutmaktadır. 2025 yılının ikinci çeyreğinde 338 trilyon dolarla rekor seviyeye ulaşan küresel borcun küresel gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 324'tür. Ülkemiz ise küresel borç sarmalında dikkat çekici bir istisna teşkil etmektedir. Türkiye'nin AB tanımlı genel yönetim borçluluk oranı yüzde 24,1 iken bu oran AB üyesi ülkelerde ortalama yüzde 81,8; gelişmekte olan ülkelerde ortalama yüzde 69,5 düzeyindedir.

Uluslararası Finans Enstitüsü raporlarına göre Türkiye; kamu borçluluğu, reel sektör borçluluğu ve hane halkı borçluluğunda en az borçlu ülkeler arasındadır. Türkiye'de hane halkı borçluluğunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2025 yılının ilk çeyreğinde yüzde 9,7 olmuştur. Aynı dönemde ilgili oranın gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ortalamaları sırasıyla yüzde 67,8 ve yüzde 47,2 seviyesindedir. Finansal kesim dışındaki firmaların gayri safi yurt içi hasılaya oranda borçluluk düzeyi yüzde 39,9 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu göstergede gelişmekte olan ülkeler ortalaması yüzde 97,3; gelişmiş ülkeler ortalaması ise yüzde 88,7'dir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; millî gelirimiz 2023 yılında ilk defa 1 trilyon doları aşmış, 2024 yılında 1 trilyon 358 milyar dolara ve kişi başına millî gelirimiz de 15.325 dolar düzeyine ulaşmıştır. 2025 yılında ise millî gelirimizin 1 trilyon 569 milyar dolara, kişi başına millî gelirimizin de 17.748 dolara yükselmesi beklenmektedir. Böylelikle Dünya Bankasına göre üst orta gelirli ülkeler arasında yer alan Türkiye, yüksek gelirli ülkeler ligine çıkacaktır.

Ekonomi programı kararlı bir şekilde uygulanmakta, makrofinansal göstergeler belirgin bir şekilde iyileşmektedir. Ülkemizin risk primi 250'nin altına gerilemiştir. Yıllık enflasyon 2024 yılında yüzde 44,4 olarak gerçekleşmiştir, 2025 yılında ise yüzde 30 civarına inmesi beklenmektedir.

Uygulanan politikaların temel amacı; enflasyonun düştüğü, istikrarın pekiştiği bir ortamda kapsayıcı ve sürdürülebilir büyümeyle kalıcı sosyal refahı sağlamaktır. Türkiye; bir yandan enflasyonla mücadeleyi sürdürürken bir yandan da üretimi, yatırımı, istihdamı, ihracatı artırmaya ve cari fazla vermeye dönük politikalar uygulamaktadır. Dünya ekonomisindeki ve ticaretindeki belirsizlik ve dalgalanmalara, zayıf dış talep koşullarına rağmen ihracatçılarımız rekorlar kırmaya devam etmektedir. İhracatımız, ocak-eylül döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 4,1 oranında artış kaydetmiş ve on iki aylık kümülatif verilere göre 269,7 milyar dolarla rekor seviyelere yükselmiştir. 2025 yılında 273,8 milyar dolar ihracata ulaşılması, 2026 yılı için de 282 milyar dolar ihracat hedefinin yakalanması öngörülmektedir. İthalat, ocak-eylül döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 5,9 oranında 15 milyar dolar; dış ticaret açığı ise yüzde 11,7 oranında 7,1 milyar dolar artmıştır.

Türkiye, ağustos ayında tarihinin en yüksek aylık cari fazlasını vermiştir. Cari açık, ağustos ayı itibarıyla yıllık 18,3 milyar dolar düzeyindedir. Cari açığın millî gelire oranının 2025 yılı sonunda yüzde 1,4 gibi sürdürülebilir düşük seviyelerde gerçekleşmesi, 2026 yılında ise yüzde 1,3'e gerilemesi öngörülmektedir.

2024 yılında en çok ziyaretçi ağırlayan ülkeler sıralamasında Türkiye dünya 4'üncülüğüne yükselmiş; 61,1 milyar dolar turizm geliri elde etmiştir. Turizm gelirlerimizin 2025 yılında 64 milyar dolarla, 2026 yılında ise 68 milyar dolarla yeni rekorlar kaydetmesi öngörülmektedir.

İstihdam 2023 yılında 880 bin, 2024 yılında 988 bin kişi artmış; 2025 yılı Ocak-Eylül döneminde ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 0,7 oranında 237 bin kişi azalmıştır. İstihdam edilenlerin sektörel dağılımına ve faaliyet kollarına göre zorunlu sigortalı sayılarına bakıldığında; sanayi sektöründe, özellikle de tekstil ürünleri, giyim eşyaları, deri ürünleri başta olmak üzere emek yoğun imalat sanayisi sektöründe çalışan sayısında azalma yaşandığı görülmektedir. İmalat sanayisi sektörlerinde istihdamı koruma ve artırma amacıyla bu sektörlerde faaliyet yürüten işletmelere yönelik KOSGEB destek programı yürütülmektedir. Komisyonumuzca kabul edilen ve Meclis Genel Kurulunda görüşülecek olan kanun teklifinde bu amaçla KOSGEB'e kaynak sağlayan bir düzenleme yer almaktadır.

İmalat sanayisi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı bir önceki aya göre 0,2 puan artarak yüzde 74 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2025 yılı Ekim ayında mevsimsellikten arındırılmış reel kesim güven endeksi bir önceki aya göre 1,2 puan artarak 102 seviyesinde gerçekleşmiştir.

İşsizlik oranı, eylül ayı itibarıyla yüzde 8,6 olup yirmi dokuz aydır tek haneli gerçekleşmektedir. Genç işsizlik oranı da yüzde 14,9 oranında gerçekleşmiş olup son on yılın en düşük seviyesinde seyretmektedir. 2025 yılında istihdamın görece yatay seyretmesi öngörülmekte, iş gücüne katılma oranının ise yüzde 53,7 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu çerçevede işsizlik oranının yüzde 8,5'e düşeceği tahmin edilmektedir. 2026 yılında iş gücüne katılım oranı yüzde 54,4'e yükselirken istihdamın bir önceki yıla göre 730 bin kişi artmasıyla işsizlik oranının yüzde 8,4'e gerilemesi beklenmektedir.

İş gücü piyasasında had safhada ara eleman sıkıntısı yaşanmakta; kalifiye eleman, çırak, usta ihtiyacı karşılanamamaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak mutlaka eğitim ve istihdam planlaması yapılması, mesleki eğitimin güçlendirilmesi, mevcut ve yeni meslek alanları ile bu alanların gerektirdiği beceri düzeylerinin belirlenmesi ve iş gücü niteliğinin geliştirilmesi yönünde yapısal düzenlemeler yapılması görüşündeyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2026 yılı bütçesinde eğitime 2 trilyon 896 milyar lira ayrılmakta olup bütçenin yüzde 15,3'üne karşılık gelmektedir. Sağlık alanına ayrılan toplam kaynak 3 trilyon 307 milyar liraya ulaşmaktadır. Sosyal yardım bütçesi 917 milyar liraya yükseltilmekte olup bu tutar, bütçenin yüzde 4,8'ine denk gelmektedir. Büyükşehir ve diğer belediyeler ile il özel idarelerine ayrılan toplam kaynak 1 trilyon 657 milyar liraya, bütçe içerisindeki payı yüzde 8,8'e yükseltilmektedir. Savunma ve güvenlik sektörü için toplam 2 trilyon 155 milyar lira ödenek öngörülmektedir. Burada şuna dikkat çekmek istiyorum: İsveç'te kurulu bir kuruluşun yaptığı çalışmaları hepimiz biliyoruz; Türkiye, son yıllarda savunma harcamalarında -millî gelirinde pay olarak- düşüş gösteren bir ülkedir. Bunda, tabii, savunma sanayimizde sağladığımız büyük başarının çok önemli bir etkisi vardır. Daha önce ithal ederken şimdi artık kendimiz üretiyoruz.

Reel kesim destekleri için bütçeden tarımsal krediler sübvansiyon desteği hariç 493 milyar lira ödenek öngörülmektedir. Bütçede tarıma 888 milyar lira kaynak ayrılmaktadır. Bu kapsamda, tarımsal destek programları için 168 milyar lira, yatırım ödenekleri için 190 milyar lira, tarımsal kredi destekleri, tarımsal KİT ve ihracat destekleri için 268 milyar lira kaynak öngörülmektedir. Bütçeden tarıma ayrılan kaynaklarda önemli bir artış görülmekle birlikte yüksek girdi maliyetleri altında üretimini fedakârca sürdüren çiftçimizin, besicimizin ve süt üreticimizin ürettiği ürünlerden elde ettiği geliri artıracak ve daha fazla üretmesini sağlayacak köklü tedbirleri uygulamaya koymamız lazımdır.

Tarım sektörü yatırım ödeneğinin 122 milyar lirası tarımsal sulama yatırımları için ayrılmaktadır. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, özellikle konuşma metnime koydum; çok önemli, ülkemiz için de önemli bu konu. Tarımsal sulama konusunda Orta Anadolu, özellikle de Konya çiftçisinin feryadını buradan dile getirmek istiyorum. Türkiye'nin su zengini bir ülke olmadığını, son yıllarda kuraklık nedeniyle birçok bölgemizde su sıkıntısı yaşandığını biliyoruz ancak Orta Anadolu'nun durumu farklılık arz etmektedir. Bereketli Konya Ovası; kuraklık, iklim değişikliği ve kontrolsüz sulama nedeniyle büyük tehlike altındadır. Durum ve gidişat gerçekten çok vahimdir. Eğer böyle giderse gelecekte "Konya Ovası" diye bir ova kalmayacak, tahıl ambarı Konya'da tarım yok olacak, içme suyu dahi bulunamayacaktır. Konya'nın yüz yıllık rüyası olan KOP Projesi'nin kilit tesisleri yıllar önce yapılmakla birlikte, on üç sene önce açılan Mavi Tünel'den hâlâ tarımsal sulama amaçlı su verilememektedir. Artık Beyşehir Gölü'müz de çok ciddi risk altındadır, suları epeyce çekilmiştir. Bu mesele sadece Konya'nın değil Türkiye'nin meselesidir zira Konya, tarım ürünlerinin en büyük üretim merkezlerinden biridir. Sıklıkla oluşan obruklar ve yarıklarla yıllardır alarm veren Konya Ovası'na havza dışı kaynaklardan ivedi olarak su getirmek zorundayız. Yer altı suyuna ulaşmak için açılan kuyular artık 400 metrenin üzerine çıkmıştır. Allah muhafaza, yerleşim birimleri dahi göçük tehlikesi altında bulunmaktadır. Konya Ovası'na Ermenek Barajı'ndan, Manavgat Çayı'ndan, Hirfanlı Barajı'ndan, Fırat Nehri'nden ve diğer imkânlardan bir an önce su getirilmelidir. Bu konuda yıllardır çalışma yapılmakla birlikte henüz uygulamaya konulan bir proje yoktur. Başka ülkelerden, binlerce kilometreden petrol, doğal gaz geliyorsa, denizin altından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne su götürdüysek Konya Ovası'na da havza dışından su getirebiliriz. Hiç kuşku yok ki su petrolden daha da önemlidir. Hiç olmazsa kışın denizlere boşa akıp giden suları Konya Ovası'na çevirerek yer altı sularımızı ve göllerimizi beslememiz gerekmektedir. Bugüne kadar birçok yatırım ve hizmeti Konya'mıza kazandıran Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Konya Ovası'na dış havzalardan su getirecek projeleri hızla uygulamaya koyacağına inanıyoruz, yeter ki konu detaylarıyla kendisine anlatılsın. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın ve Strateji Bütçe Başkanlığımızın 2026 Yılı Yatırım Programı'nda dış havzalardan Konya Ovası'na su getirecek yeni projelere mutlaka yer vermesini bekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye, siyasi istikrar içinde, büyük atılımlarını ve yapısal reformlarını gerçekleştirilebileceği bir dönemdedir. Her alanda devam eden yapısal dönüşüm hamlesini hızlandıran, yeni yüzyılın ruhunu kavrayan ve Türkiye'yi kuşatan bir millî strateji izlenmesi büyük önem arz etmektedir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan da Türkiye Büyük Millet Meclisinin 28'inci Dönem Dördüncü Yasama Yılı açılışında yaptığı konuşmada "2026 senesi Türkiye ekonomisinde âdeta bir reform yılı olacak; sanayiden teknolojiye, tarımdan enerjiye, ekonomimizin tüm alanlarında büyük bir dönüşüm başlatıyoruz." demiştir. Bu dönemde, fiyat istikrarını sağlamaya dönük politikalarla birlikte başta üretim, tasarruf, vergi,

harcama, gelir dağılımı, tarım, çalışma hayatı ve sosyal güvenlik alanı ile dijital ekonomiye ve iklim değişikliğine uyum gibi temel alanlarda yapısal reformlar mutlaka hayata geçirilmelidir. Başta emekliler, çalışanlar, küçük esnaf ve çiftçiler olmak üzere dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın alım gücünü ve refahını artıracak düzenlemeler yapılmalıdır.

Memur ve memur emeklilerinin aylıklarındaki artışlar toplu sözleşmeye göre belirlenmektedir. Memur ve memur emekli aylıkları 2024 yılında yüzde 78,1 düzeyinde artırılmıştır. 2025 yılında ise yüzde 28,9 oranında artırılmıştır. Memur ve memur emeklilerimizin aylıklarında 8'inci dönem toplu sözleşmesi uyarınca 2026 yılı için ilk altı ay yüzde 11, ikinci altı ay yüzde 7; 2027 yılı için ilk altı ay yüzde 5, ikinci altı ay yüzde 4 artış yapılacaktır. Ayrıca, enflasyon farkı maaşlara yansıtılacaktır.

Kamuda uygulanmakta olan gerek personel sistemi gerek ücret sistemi karmakarışık bir yapıya dönüşmüş, had safhada statü ve ücret karmaşası yaşanmaktadır. Kamuda istihdam karmaşasının giderilmesi, maaşlar arasında adaletin sağlanması, aylık düzeylerinin görev ve sorumluluk esasına dayalı olarak yeniden düzenlenmesi gerekli görülmektedir.

5510 sayılı Kanun'da SSK ve BAĞ-KUR emekli aylıklarının ocak ve temmuz aylarında bir önceki altı aylık TÜFE değişim oranı kadar artırılması hükmü bulunmaktadır. Buna göre SSK ve BAĞ-KUR emekli aylıkları 2024 yılında yüzde 86,16; 2025 yılında ise yüzde 35 oranında artırılmıştır. En düşük emekli aylığı da 2024 yılında yüzde 66,7; 2025 yılında ise yüzde 35 oranında artırılarak 16.881 liraya yükseltilmiştir.

Milliyetçi Hareket Partisi, emeklilerin ve kamu çalışanlarının aylıklarına ocak ayında yapılacak artışla bütçe imkânları çerçevesinde ilave refah payı verilmesinin uygun olacağı görüşündedir. Ayrıca, emekli aylıkları arasında oluşan eşitsizlikleri kademeli bir şekilde giderecek düzenlemelerin mutlaka yapılmasını gerekli görüyoruz. Bunlarla birlikte önümüzdeki süreçte esnafın ve çiftçilerin BAĞ-KUR prim gün sayısının 7200'e düşürülmesi, 1'inci dereceye gelen memurlara 3600 ek gösterge verilmesi, ev kadınlarına prim desteğiyle birlikte emeklilik hakkı tanınması yönündeki düzenlemelerin yapılacağına da inanıyoruz. Cumhur İttifakı, verdiği sözleri mutlaka yerine getirecektir.

2025 yılı bütçesinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, sayın bürokratlar; tekrar bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nı tekrar kutluyorum. Bu vesileyle Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü ve bütün şehitlerimizi, gazilerimizi rahmetle, minnetle, saygıyla anıyorum.

Şimdi, 24'üncü bütçe dedik Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı; 2 tane 30, 1 tane de 3 var. 30 civarı bir enflasyon; 30 civarı, 30'un biraz altında bir gerçek işsizlik oranı; yüzde 3'ün biraz üzerinde bir büyüme. Geldiği nokta bu, Türkiye'nin yirmi dört yılın sonunda geldiği nokta bu. Şimdi, biz bu bütçeyi İYİ Parti grubu olarak "milleti tüketen iktidarın tükeniş bütçesi" olarak adlandırdık. Niye böyle isim verdik? Çünkü kepenk kapatan esnaf tükendi; ay sonunu getiremeyen emekli tükendi; kayırmacılıktan ezilen gençler tükendi; toprağına küsen çiftçi tükendi; emeği zayi olan işçi tükendi; maaşı kuşa dönen memur tükendi; ev almak hayal oldu, kiracı tükendi; çarkı döndüremeyen KOBİ tükendi, üretemeyen sanayici tükendi; evladının derdiyle kavrulan aileler tükendi. Dolayısıyla 2026 bütçesinde de ışık yok çünkü iktidar tükendi. Bu nedenle de iktidar hem kendisi tükendi hem de milleti tüketti. O yüzden biz bu bütçeyi "tükeniş bütçesi" olarak adlandırıyoruz.

Bu arada hemen şunu söyleyeyim: Sunumumuzu, sunumdan hemen sonra sosyal medya hesaplarımıza koyacağız; zannederim, dışardaki arkadaşlar sunumu göremiyorlarmış. Bak, bu kadar net söylüyoruz; eğer rakamlara ilişkin herhangi bir itirazı olan arkadaşımız varsa -siz buradasınız- akşama kadar iletirlerse biz de kendimizi kontrol etmiş oluruz. Yaptığımız değerlendirmelere ve verdiğimiz rakamlara bu derece güveniyoruz.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı geçen hafta doksan beş dakikalık bir sunum yaptı, bütçeyi sundu; biraz mahcup bir sunumdu, biraz çekingen bir sunumdu fakat bu arada, tabii, ben Sayın Mustafa Kalaycı'yı tebrik ediyorum yani ekonomi ve bütçeyi sizden daha iyi övdü, onu söyleyeyim. Siz bu kadar övemediniz, siz çok mahcup sundunuz çünkü siz bir kısım resmi biliyordunuz, size bürokratlar anlatıyordu. Yani Sayın Kalaycı, Konya'nın dışındaki meselelerde Türkiye'nin hiçbir meselesi yokmuş gibi anlattı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkanım, sataşma var.

ERHAN USTA (Samsun) - Kendisine de bu arada sataşmış olayım. Evet, bu sataşmadan dolayı söz alsın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sataşma yapmıyoruz.

ERHAN USTA (Samsun) - Türkiye'nin ne kadar iyi olduğunu, hakikaten, Sayın Kalaycı'dan dinlemiş olduk.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Veriler de onu gösteriyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Esnafın, çiftçinin hiçbir sorununun olmadığını bize söylemiş oldu.

Şimdi, ben burada program çalışıyor mu, çalışmıyor mu meselesine girmeyeceğim ekonomik programla ilgili -onları Mehmet Şimşek'e saklıyoruz- yine bütçe detaylarına girmeyeceğim.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, mahcup ve mahzun olmakla birlikte sizin bir kısım iddialarınız oldu, bunlar ekranda yer alıyor. İşte "Bu, bir istikrar, refah bütçesi." "Türkiye'de ilk kez işsizlik oranı yüzde 8'in altına inecek." dediniz. Toplam faktör verimliliğinin büyümeye ne kadar büyük katkı yaptığını söylediniz. "Faiz bütçesi olmaktan çıktı." dediniz. Gelir dağılımıyla ilgili olarak "Adaletin güçlendirilmesi yönünde kararlı bir irademiz var." dediniz. Aynı zamanda, tabii, en büyük vurgunuz da kişi başı gelirin 17 bin dolara çıktığı şeklindeydi.

Şimdi, tabii, ister istemez, insan bunları dinleyince kafasında birtakım böyle deli sorular beliriyor yani insan buna mâni olamıyor, kafamızda birtakım sorular beliriyor. Bunlar neler? "Allah Allah, nasıl oluyor? Aynı Türkiye'de mi yaşıyoruz? Acaba GSYH mi yanlış ölçülüyor?" diye soruyorsunuz. "Kişi başına düşen gelir gerçekten 17 bin dolar olmuş olabilir mi?" diyorsunuz. Hadi 17 bin dolarsa "Bu 17 bin dolar bir şey ifade eder mi?" sorusu aklınıza geliyor. Büyüdük de ne oldu? Hani "Büyüdük, büyüdük." diyorsunuz ya "Büyüdük de ne oldu?" diye soruyorsunuz. İşsizlik söylendiği kadar düşükse niye millet, 12 milyon insan işsiz olarak dolaşıyor?

Zaten esnaf kötüydü, çiftçi kötüydü, emekli kötüydü; sanayici biraz iyiydi, şimdi sanayici de feryat ediyor, ihracatçı da feryat ediyor. İnsan "Madem bu kadar iyiyiz de sanayici, ihracatçı niye feryat ediyor?" diye düşünmeden edemiyor.

Şimdi, kafamızdaki deli sorular devam ediyor: Toplam faktör verimliliği büyümeye ne kadar katkı vermiş olabilir? Şimdi, şu grafiğe bakar mısınız; burada ülkeler var, 2002'den 2023'e değişim bu yani yirmi bir, yirmi iki yıllık dönemde toplam faktör verimliliği "level" olarak ne kadar değişmiş? Kaynağı altında var, onları söyleyerek vakit kaybetmeyeceğim, hepsi için kaynak var, kaynaklar kontrol edilebilir. Toplam faktör verimliliğinde en fazla artış yapan ülke Çin, ülkeler bu şekilde sıralanıyor. Türkiye'nin "level" olarak, seviye olarak toplam faktör verimliliği 2002 ile 2023 yılında aynı, aynı seviyede. Bizim ligimizde bizden daha kötüleri var, biz de işte onlara yakınız, bizim sıfır; Arjantin, Şili, Meksika, Brezilya gibi ülkelerde bu negatife dönmüş. Dolayısıyla toplam faktör verimliliğiyle ilgili iddialarınıza bir miktar bakmanız gerekir diye düşünüyorum.

Yine "Toplam faktör verimliliği büyümeye gerçekten bu kadar katkı vermiş olabilir mi?" sorusunu sormaya devam ediyoruz. Bu da Türkiye'nin -yine aynı kaynaktan- 1983 yılından 2023 yılına kadar yaklaşık kırk yıllık dönemdeki toplam faktör verimliliğinin seviye olarak durumu. Bakın, toplam faktör verimliliğinde, esasında, maalesef, son kırk yılda bir düşüş var; bunu görmek lazım. Sizin iktidarınız döneminde, iktidarınızın ilk yıllarında, şu 2002-2008 dönemine bakarsanız oralarda toplam faktör verimliliğinde bir artış var ama sonraki dönemde yine biraz daha yatay giden bir seyir var. Dolayısıyla, şimdi bizim toplam faktör verimlilik hikâyemiz bu.

Bilmeyenler için söylüyorum, toplam faktör verimliliği şudur arkadaşlar: Büyümenin üç tane kaynağı var; bir tanesi istihdamdır kişi sayısı olarak, biri yaptığınız yatırımlardır; bunun dışındaki her şey de toplam faktör verimliliğidir çünkü bu, hesap edilen bir şey değil esas itibarıyla. Artıktır, artık bir değerdir; artık değere çok fazla anlam yüklememek lazım.

Şimdi, siz "2025 yılının ilk yarısında büyümenin yarısından fazlası, yirmi beş yılın tamamında da 3,3'lük büyümenin 2 puanı toplam faktör verimliliğinden gelecek." diyorsunuz. Şimdi, toplam faktör verimliliğinde ne var? Eğitim var, sağlık var, yönetim var, hukuk sistemi var, adalet sistemi var yani iyi veya kötü yaptığınız her şeyin olduğu bir ortam.

Şimdi, bakalım, 2025 yılında neler oldu: 19 Mart sivil darbesi oldu. Türkiye'nin ana muhalefet partisi mutlak butlan davasıyla o günden bugüne kadar sarsılıyor. Türkiye'de istikrar kalmadı. İl örgütlerine kayyum atandı. Bütün güven endeksleri düşüyor, bakın, bütün güven endeksleri düşüyor. Ondan sonra, TÜSİAD Başkanı, TÜSİAD yöneticileri bu ülkede tutuklanıyor. Mülkiyet güvencesi yok, büyük büyük holdinglere el konuluyor. Ondan sonra, gazeteciler tutuklanıyor; ağzını açan gazeteciyi tutukluyorsunuz. Siz bize böyle bir ortamda diyorsunuz ki: "Toplam faktör verimliliğinden büyümeye 2 puan katkı geldi yani 3,3 büyümenin 2'si TFV'den oldu." Ya hesap bilmiyorsunuz ya da büyümeyi yanlış ölçüyorsunuz, bunun izahı falan yok. Bunu bize söylüyorsunuz, hakikaten başka yerde söylemeyin. Böyle bir ortamda, hele hele -2025 çok canlı hafızalarımızda, daha yılın içerisindeyiz- arkadaşlar, böyle bir yılda... Yani istihdamla açıklayamıyorsun, istihdamda bir şey yok; yatırımda bir şey yok, açıklayamıyorsunuz. Büyümeyi yüksek koyuyorsun, ondan sonra "2 puan toplam faktör verimliliğinden büyümeye katkı geldi." diyorsunuz.

Şimdi diğer slayta geçelim arkadaşlar: Deflatör. Şimdi "deflatör" dediğimiz şey millî gelirin enflasyonu. Bilmeyen arkadaşlar için, millî gelirde kullanılan enflasyona "deflatör" diyoruz, millî gelir deflatörü; bir de açıkladığımız TEFE, TÜFE var. Şimdi, millî gelir rakamı yani GSYH, bu 17 bin dolar falan diye hesap ettiğimiz rakam deflatörle büyütülür yani orayı büyüten rakam büyüme artı deflatördür, oradaki enflasyona "deflatör" diyoruz. Şimdi, vatandaşa maaş verirken bilmem ne yaparken kullandığımız diğer rakamlar da enflasyon rakamları. Şu grafiğe bir bakın arkadaşlar, deflatörle TÜFE'nin yüzde 70'ini, ÜFE'nin de yüzde 30'unu aldığımız grafikte geçmiş yıllara baktığımızda deflatör enflasyona paralel hareket ediyor ama son üç yılda bu ilişki kopmuş. Şimdi, buraya bir bakın Allah aşkına ya, buraya bir bakın yani şimdi, sadece buradan dolayı 17 bin dolar dediğiniz kişi başı gelir aslında göçüyor. Ya enflasyonu çok yanlış ölçüyorsunuz, milletin cebinden parasını çalıyorsunuz ya da deflatörü büyük gösteriyorsunuz. Ya, bu ilişki niye kopmuş? Buna geriye doğru da bakın. Bakın, böyle bir ilişki vardı; bunların ikisi de Türkiye İstatistik Kurumu rakamları arkadaşlar. Bu ilişkinin niye koptuğunu bize anlatın. Daha tekniklere girersem bu ilişkinin yani deflatörün daha da altta olması lazım normalde ithalat fiyatlarından dolayı çünkü baskılanan kur var. Hadi, işin o kısmına, çok teknik boyutuna da girmiyorum. Dolayısıyla, burada dediğim gibi, ya millî geliri çok yüksek ölçüyorsunuz ya da milletin cebinden parasını çalıyorsunuz ama bu ilişkinin bozukluğunu hiçbir şekilde izah edemezsiniz.

Şimdi "Türkiye hızlı koştu." dediniz sunumunuzda, "Diğer ülkelere göre Türkiye daha hızlı koştu." dediniz. Şimdi GSYH sıralamasına bakalım yani 90'lı yıllarda Türkiye 16'ncı, 17'nci sıralarda oldu; 2004-2017 dönümde 16-17 gitti geldi. Evet, devraldığınız 2002'de daha kötüydü çünkü hemen kriz sonrası kur patladığı için dolar cinsinden millî gelir düşmüştü ondan sonra ama zaten Türkiye'nin hikâyesi yani son döneme bakarsan 16-17. Şimdi, bu yıl yine 17'nci sıradayız. Nasıl hızlı koştunuz bunu anlayamıyorum yani yine 2024'ü 17'yle kapattık. Kişi başı gelire baktığımızda, 2002 yılında Türkiye'yi devraldığınızda 75'inci sıradaydı Türkiye -bunların hepsinin kaynakları var, kaynakların ne olduğu altlarında yazıyor- 2005 yılında iyi performans gösterdi, Türkiye o dönemde 63'e kadar yükseldi ama şimdi, 2024 yılında Dünya Bankası verilerine göre Türkiye tekrar 75'inci sırada yani az gittik, uz gittik, bir arpa boyu yol gidemedik. Nerede hızlı koşuyor? Bir şey söylerken arkasına bakmamız lazım.

Şimdi, yine, karşılaştırmalı performans, gelişmekte olan ülkeler... Bizim şeyimiz orası değil mi, kendimizi karşılaşacağımız yer orası. Şimdi, sizden önceki yirmi iki yıllık dönemde Türkiye'nin büyüme performansı, gelişmekte olan ülkelerin büyüme performansından yüksek; yaklaşık yarım puan yüksek yıllık ortalama. Şimdi, sizin döneminizde, evet, büyüme yükseldi ama bütün dünyada yükseldi, ona bakamazsınız, dönemleri mukayese etmeyeceksiniz. Aynı dönem içerisinde benzer ülkelerle, rekabet ettiğimiz ülkelerle performansımıza bakarak "Hızlı koştuk." diyebilirsiniz veya diyemezsiniz. Şimdi, bakıyorsunuz, sizin dönemizde ortalama büyüme 5,41'ken gelişmekte olan ülkelerde şimdi 5,31 olmuş. Yani bu hızlı koştuğumuzu neye dayandırıyorsunuz, bize lütfen bir söyleyin.

Şimdi, "Yüksek gelirli ülke oluyoruz." diyorsunuz. Yüksek gelirli ülke olmak gerçekten bu kadar önemli mi? Şimdi, 2007 yılında Türkiye... Belki siz de hatırlarsınız, o zaman Planlamadaydınız, OECD'yle ortak bir sempozyum yaptık İstanbul'da on sekiz yıl önce. Kutluhan'ı da o sempozyumun sunucusu yapmıştım. Şimdi, on sekiz yıl önce Türkiye bunu tartıştı, dünya tartışıyordu, öncesinde de tartışıyordu yani "Millî gelir rakamları gerçekten büyümeyi, refahı ölçer mi, yükselmeyi ölçer mi?" falan şeklinde. Şimdi, bu çok tartışmalı bir konu, hele o günden sonra bu tartışmalar iyice alevlendi.

Şimdi, Dünya Bankası Atlas metoduyla yüksek gelirli ülke tanımı yaparken evet, kişi başı geliri bizim rakamlarımızdan farklılaştırıyor, cari-nominal cari dolar kurdan farklılaştırıyor, kendi metoduyla bir şey yapıyor. O haritada Türkiye'ye dikkat ederseniz zaten 2024 yılında yüksek gelirli ülke değil, 2025'te olabilir, orta yüksek gelirli bir ülke.

Şimdi, ama mesela, IMF diyor ki: "Hayır, kişi başı gelir yetmez. Bunun en azından ben ihracat çeşitliliğine bakarım. Küresel finansal sisteme entegrasyonuna bakarım. Anlamlı bir kıyaslama için de diğer başka kriterlere bakarım." Bu anlamda baktığımızda, aslında Dünya Bankasında 86 tane yüksek gelirli ülke var, IMF'de de 41 tane ülke var.

Şimdi, bakalım "anlamlı kriter" dediğimiz kriterler neler? Şimdi "Yüksek gelir acaba sadece bir aritmetikten mi ibaret?" sorusunu insan sormadan edemiyor. Değerli arkadaşlar, bakın, şimdi, şurada 4 tane gösterge vermişiz. Hukukun Üstünlüğü Endeksi, hukuk sisteminin dünyada en kötü olduğu ülkelerden bir tanesiyiz. Hükûmet Yetkisinin Sınırlandırılması Endeksi, Türkiye en kötü ülkelerden bir tanesi yine. Yolsuzluğun en fazla olduğu ülkelerden bir tanesiyiz. Özgürlük ve Refah Endeksi'nde en gerilerdeyiz. Oysa bizim "yüksek gelirli" veya "gelişmiş ülke" dediğimiz ülkeler bu endekslerde ilk 50'nin içerisinde yer alıyor hepsi.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Burada kaynak yok yalnız.

ERHAN USTA (Samsun) - Hepsinin kaynağı var, bunlar bilinen şeyler, bunların hepsi bilinen şeyler.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hepsinin var, bunun yok.

ERHAN USTA (Samsun) - Hepsinin kaynağı var, bunlar bilinen şeyler. Onun kaynağını da birazdan veririz. Tek tek kaynakla vakit harcamayalım.

Arkadaşlar, siz bunları takip etmiyor olabilirsiniz ama bütün dünya bunu takip ediyor, bütün dünya bunu takip ediyor, tamam mı? Bütün dünya bunu takip ediyor.

İlk 50'nin içindeyken şimdi Türkiye 100'üncü sıralarda ya. Yani siz büyüseniz ne olur? 17 bin doların olsa ne olur, olmasa ne olur Türkiye buralarda en kötü durumdayken. Hiçbir şeyimiz benzemiyor, bakın, yani gelişmiş ülkeye hiçbir şeyimiz benzemiyor.

Devam edelim. Yine, bakıyorsunuz, ya, faiz oranları gösterge Merkez Bankası. 40 ülkenin ortalaması yani IMF'in "gelişmiş" dediği 41 tane ülke var, o 40 tane ülkenin ortalamasında faiz oranı yüzde 3. En düşük Japonya 0,5 faiz oranı, en yüksek ABD yüzde 4, Türkiye'nin kaç politika faiz oranı? Yüzde 39,5. Benziyor muyuz? Kredi notlarına bakın, hepsi yatırım yapılır seviyenin üzerindeyken Türkiye yatırım yapılır seviyenin 2 basamak altında.

Yine, bakalım, benziyor muyuz gelişmiş ülkelere? Diğer göstergeyle alakalı slayta geçelim arkadaşlar. Burada daha detaylar var. Mesela, kişi başına düşen gelirde gelişmiş 40 ülkenin ortalaması Atlas metoduna göre -Dünya Bankası- 50 bin doların biraz üzerinde, Türkiye 13.150 dolar. Enflasyon 40 ülkenin ortalaması 2,4; Türkiye 58,5; yıllık ortalamaları alıyor burada Dünya Bankası. Gini katsayısında 10 puan daha kötüyüz, en zengin yüzde 20'nin aldığı payda 10 puandan fazla kötüyüz. Ondan sonra, mal hizmet ihracatında berbatız, yüzde 71'i millî gelire oranı, bizde yüzde 28. İş gücüne katılım oranlarında yaklaşık 10 puan altındayız. Özellikle kadınların iş gücüne katılım oranında "gelişmiş ülke" dediğimiz ülkelerin -siz o sınıfta olduğumuzu iddia ediyorsunuz- onların 20 puan altındayız. "Arkadaş, hiçbir şeyimiz benzemiyor, nasıl biz yüksek gelirli ülkeyiz, gelişmiş ülkeyiz?" diyebilirsiniz.

Yine, devam edelim, fazla vakit kaybetmek istemiyorum, bunların onlarcası var. Burada bütün kaynaklar Dünya Bankası, bir kısmı farklılaşabilir, Dünya Bankasının kendi metodolojisiyle verdiğimiz onun serisinden, data setinden alınmış rakamlardır. Mesela, yüksek teknoloji, mesela burada 5,1 alıyor Dünya Bankası, OECD sınıflandırmasında bu 3,9'dur; bunun gibi. Yani orada 3,9'u, daha düşük olanını yazmadık, Dünya Bankası 5,1 almış ama diğer ülkelerde, gelişmiş 40 tane ülkede yüzde 25'in üzerinde yüksek teknoloji ürünlerin ihracat içerisindeki payı. İnternet kullanımı aynı şekilde. Bakın, 5 yaş altı ölüm binde olarak 3,4 gelişmiş ülkelerde, bizde 12,8 arkadaşlar. Eğitim harcamalarının GSYH'ye oranı 4,9 onlarda, bizde 3,5; 2022 rakamı, Dünya Bankasında daha yenisi yok. Öğrenme yoksulluğu yüzde 8,1 gelişmiş ülkelerde, yüzde 18,5 Türkiye'de. Ne istihdamda ne de eğitimde olan gençlerin sayısı gelişmiş ülkede yüzde 8,8; bizde yüzde 22,9. Kadınların iş gücüne katılımı da -dediğim gibi- 20 puan düşük. Allah aşkına, neyimiz benziyor bu ülkelere? Bunu nasıl söyleyebilirsiniz? Bunu söylerken insanın biraz çekinmesi lazım.

Şimdi, diğer bir iddianız ne? Diyorsunuz ki: "İşsizlik oranı yüzde 8'in altına ilk kez düşecek." O da 2028'de; olacak mı, olmayacak mı bilmiyoruz. Sayın Bakan, haydi yoruma açık meselelerde birtakım şeyler söyleyebilirsiniz; ya, data ortada: Türkiye İstatistik Kurumunun "100 Yılın Göstergeleri" kitapçığı. Buyurun, şu yıllarda 8'in altında değil mi Türkiye? Nasıl diyorsunuz ya, nasıl "İlk kez yüzde 8'in altına düşecek." diyebiliyorsunuz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - 2005'te başlayan seri itibarıyla.

ERHAN USTA (Samsun) - Seri değil, bu TÜİK rakamı. O zaman "ilk kez" demeyin, "2005'ten sonra" deyin; öyle deyin o zaman, "2005'ten sonra" deyin.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Öncesiyle mukayese...

ERHAN USTA (Samsun) - Bakın, o zaman öyle diyeceksiniz, "kendi iktidarımız döneminde" dersiniz, ona bir şey demem, "şu yeni seri" dersiniz ona bir şey demem ama bana -kitapçık burada- "ilk kez" diyorsunuz. Çünkü biz alışığız, siz 1923'le mukayeseyi çok yapıyorsunuz, Osmanlı dönemleriyle mukayese yapıyorsunuz, Tanzimat'a gidiyorsunuz, yeri geliyor bir yere gidiyorsunuz; o yüzden "ilk kez" demeyeceksiniz o zaman. Bakın, çok önemli bir göstergesi, Türkiye'nin...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - 2005 öncesi sağlıklı değil.

ERHAN USTA (Samsun) - O zaman, Türkiye İstatistik Kurumu sizlere bağlı bir Kurum, siz Cumhurbaşkanı Yardımcısısınız, "100 Yılın Göstergeleri" kitapçığı var, o kitapçıkta seriyi o şekilde vermesin, bana onu söyleyemezsiniz. Ben devletin kitabından alıyorum rakamı, o kitabı getirelim buraya, devletin kitabı ne diyorsa onu alıyorum, onu size söylüyorum. Onu söylemeyeceksiniz o zaman, oradan kaldırtın onu. Çok da önemli değil kaldı ki niye önemli değil? Bu gelen grafik gösteriyor işte, İsmail Bey "Yüzde 30 niye?" diye soruyordunuz ya, bu bir timsah, Türkiye'yi bir timsaha kurban ettiniz. İşsizlik oranı dediğiniz rakam aşağı doğru düşüyor, bu gerçek Türkiye resmi değil, bu 8,6'lar falan değil. Öbürü de Türkiye İstatistik Kurumunun rakamı, atıl iş gücü oranı; görüyor musunuz sizin döneminizdeki veya -aslında Şubat 2014'te başladı- özellikle son altı yedi yıldaki açılmayı görüyor musunuz? Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, "Yalan rakam açıklıyorsunuz." demiyorum ama şimdi, ekonominin resmini çekmiyor bu işsizlik oranı yani bu ilkel bir röntgen manşet işsizlik ama öbürü gelişmiş bir MR. Türkiye'nin resmini diğeri çekiyor. Arkadaşlar, Türkiye İstatistik Kurumu

rakamı açıkladığımız rakam. Şimdi, politikanızı aşağıya doğru yaparsanız yanlış politika yaparsınız ve bu timsahın ağzı daha da fazla açılır, o kadarını söyleyeceğim.

Şimdi Avrupa Birliğinde ne atıl iş gücü oranı? Yüzde 10,9; bak, bizde yüzde 29'larda olan şey, hani "Avrupa bitti." "Bizi kıskanıyor." falan filan diyordunuz ya kıskanan Avrupa'nın durumu bu. Orada da pandemide bir miktar bozuldu dikkat edin ama hemen aşağı doğru çekmeyi başardılar, atıl iş gücü oranları yüzde 10,9.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Onlardaki işsizlik oranı kaç? Onlardaki tüm veriyi de vererek...

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, söylüyoruz işte, onlardakini söylüyoruz; şu tarafa bak.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ben görüyorum, işsizlik oranı ne?

ERHAN USTA (Samsun) - Şimdi, bir 17 bin dolar tutturdunuz, başka söyleyecek bir şeyiniz yok...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Atıl iş gücü ile işsizlik...

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, arkadaş, atıl iş gücü oranı söylediğim. İsmail Bey'e tekrar anlatalım, tekrar anlatalım size...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Oradaki işsizliği de ver.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

İsmail Bey...

JÜLİDE SARIEROĞLU (Ankara) - Erhan Bey, her şey değişmiş ama kibrinizden hiçbir şey değişmemiş! Ben bayağı bir sene sonra geldim de aynı konuşma tarzı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye... Sükûneti bir tesis edelim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - O ikili grafiği orada niye vermiyorsun? O ikili grafiği orada da ver ama vermiyorsun orada.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, neyi vermiyorum?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, bir saniye...

Şöyle bir şey yapsak Sayın Güneş: Şimdi, ben size bir söz vereceğim, Sayın Usta'nın yanıltmaya çalıştığı bu yerleri alsanız da bir gösterseniz, onun üzerinden bir siz gitseniz.

ERHAN USTA (Samsun) - Sadece bir kere...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, bir saniye...

Arkadaşlar, bakın, böyle birbirinize cevap verdikçe hiç anlaşılmıyor.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Kayıt çok olunca dikkatimizi çekiyor...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, bu sunumu bana atın, arkadaşlar Erhan Bey'in sunumunu bana verin.

Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Şimdi, bir 17 bin dolar, 17 bin dolar, geçen şey grafiği arkadaşlar... Bakınız, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, milyonların açlık sınırı altında yaşamaya çalıştığını gerçekten görmüyor musunuz? Bu, yine bir uluslararası kuruluşun yaptığı çalışma. Bakın, Türkiye 2024 yılında milyoner sayısının en fazla arttığı ülke dünyada ve açık ara öndeyiz yani ama grafiğin sağ tarafına gelelim, bakın, sağ tarafında ne var? Kırmızı işaret açlık sınırını gösteriyor, ondan sonra koyu mavi asgari ücreti gösteriyor; açlık sınırının epeyce bir altında, en düşük emekli maaşı alanlar da çok çok altında. Şimdi, bakın, iki şey, iki Türkiye burası. Aslında bütün meseleyi burası özetliyor. Bir tarafta milyoner sayısı dünyada en fazla artan ülkeyiz ama diğer tarafta açlık sınırının altında boğuşan yaklaşık 8 milyon emekli var. Bakın, emeklilerin yüzde 50'si yani 4,5 milyon emekli 16.881 lira, en düşük emekli maaşı alıyor; emeklilerin yüzde 80'i de açlık sınırının altında, yaklaşık 12 milyon emeklimiz açlık sınırının altında maaş alıyor. Ondan sonra çalışanlar da yüzde 50 civarında açlık sınırının altında. En son burada Çalışma Bakanlığından gelen Genel Müdür arkadaşımız veriyi şöyle güncelledi: "Asgari ücretten alanların oranı yüzde 40. Asgari ücretin 2-2,5 katı arasında olanlar yani 50 bin liranın altında olanların oranı da yüzde 72." dedi, tamam mı? Bu hesabı da dikkate aldığımız zaman Türkiye'nin yaklaşık 24 milyon... Artı aileleri var, aile büyüklüğünü orada ne almak gerekir, ondan emin değilim, o yüzden rakam söylemeyeceğim ama emekli ve çalışan olarak... Arkadaşlar, bakın, bu çok acı bir tablo; lütfen, bu tabloya dikkat etmemiz lazım, hepimiz aynı taraftayız. 24 milyon insan bu ülkede açlık sınırının altında bir gelirle yaşamaya çalışıyor ama diğer tarafta da dünyada en fazla dolar cinsinden milyoner çıkaran ülkeyiz. Bu nasıl olacak? O zaman sizin 17 bin dolar dediğiniz velev ki doğru, aritmetikten ibaret, o çok net; bunu daha detaylı TÜİK bütçesinde konuşacağım, oradaki konuşma notlarıma eğer bakarsanız çok da memnun olurum çünkü planlamanın da oraya söyleyeceği eleştiriler olabilir yapacağım şeye ama dediğim gibi yani gerçekten bu çok kötü. Ya, bu 17 bin doları mümkünse hiçbir yerde zikretmeyin böyle bir Türkiye tablosu varken.

Şimdi, evet, diğer taraftan, şuraya yine bakalım. Gelir dağılımı... Şimdi, bakın, 5 kişiden 1'i yaklaşık gelirin yarısını alıyor; 48,1. Mesela, arkadaşlar, bu rakam az önceki verdiğim tablodan biraz farklı. Buradaki rakam TÜİK rakamı; 2024 rakamı olması lazım, tamam mı? Diğer rakam 2022 rakamıydı çünkü Dünya Bankasında o rakam vardı yani biz kaynaklara bağlı kalıyoruz. Yüzde 51,9, diğer yarısını da 4 kişi alıyor. Her 5 kişiden 1'i gelirin yarısını alıyor, 4'ü diğer yarısını alıyor yani bu taksimi kurt yapmaz, kuzulara şah olsa; böyle bir taksimat olmaz. Dediğim gibi, dolar milyonerlerinde de Türkiye dünyada en fazla dolar milyoneri artan ülke 2024 yılında.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu artış hangi veri üzerinden; bankadaki hesap mı, sermaye mi yoksa...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Millî gelir artınca herkesin dolar bazında geliri artıyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, hayır...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Önemli olan o Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Önemli olan o... Niye bunların ki artmıyor? Yani bunu nasıl söyleyebilirsiniz ya, Allah aşkına! Bunlar bireysel hesaplardan yapılan şey. O zaman öyle olmuş olsa Türkiye'nin millî geliri... Zaten bütün eleştiri millî gelire, yapmayın, böyle bir savunma yapmayın başka bir yerde. Yani 24 milyon insanın gelirinin açlık sınırının altında olduğu bir ülkede dolar arttı diye arttı diyorsunuz; böyle bir şey olamaz ya, böyle bir şey olamaz Allah aşkına.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Açlık sınırı diye bir şey yok, kusura bakmayın, böyle bir mesele...

ERHAN USTA (Samsun) - Bunlar bireysel hesaplardan alınan şeyler, bunlar kişi sayısı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Siz Türkiye'de 24 milyon insanın açlık sınırında olduğunu nasıl söylersiniz?

ERHAN USTA (Samsun) - E söyleriz tabii; nasıl "Söyleyemezsiniz?" Hayır, bunu rakamlar söylüyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Böyle bir şey olabilir mi ya!

ERHAN USTA (Samsun) - SGK ve Türkiye İstatistik Kurumu söylüyor ya.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Böyle bir şey söyler mi?

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, öyle söylüyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Kurumumuzun böyle bir rakamı yok.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sendikalar...

ERHAN USTA (Samsun) - Sendika değil, burada notlar var Sayın Başkan, lütfen, değil mi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Herhangi bir istatistik yok.

ERHAN USTA (Samsun) - Şurada oturuyordu, şu an hanımefendinin oturduğu yerde oturuyordu. Kendisi söyledi; yüzde 40...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - 24 milyon insan...

ERHAN USTA (Samsun) - 24 milyon demedi, hayır canım, bu hesabı da ben yapıyorum, kusura bakmayın da o kadar hesap yapalım yani hayır, bir teknisyen olarak söylüyorum tam tersine.

JÜLİDE SARIEROĞLU (Ankara) - Hesap değil, demagoji...

ERHAN USTA (Samsun) - Tabii, tabii, canım, tabii, olur, olur.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Usta, oransal olarak...

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, yüzde 40'ı... Ya, çalışan sayısı Türkiye'de belli, aritmetik yapmayı bilmiyor musunuz? Adam diyor ki: "Yüzde 40'ı asgari ücretten alıyor..."

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Asgari ücretlilerin...

ERHAN USTA (Samsun) - "Yüzde 40'ı asgari ücretten alıyor." diyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Asgari ücretlilerin eksik kayıtlı olduğunu bilmiyor musunuz?

ERHAN USTA (Samsun) - Nasıl?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Eksik kayıtlılık olduğunu...

ERHAN USTA (Samsun) - O da sizin sorununuz, "Eksik kayıtlı olduğunu bilmiyor musunuz?"

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ya, işte, tamam ama...

ERHAN USTA (Samsun) - İşinize gelince "Eksik kayıtlı olduğunu bilmiyor musunuz?" diyorsunuz. "Kayıt dışılık çok fazla." desek, "Kayıt dışıyla mücadele ettik." diyeceksiniz. Öyle bir şey yok.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - 24 milyon Türkiye'ye haksızlıktır.

ERHAN USTA (Samsun) - Haksızlık, ben de onu diyorum, millete haksızlık.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Öyle bir şey yok.

ERHAN USTA (Samsun) - Türkiye'de bir yandan milyoner sayısı artıyor ama diğer tarafta açlığın altında boğuşan milyonlar var Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bunu nasıl görmezsiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - O milyonun kaynağı ne, veri olarak neyi kullanıyorsunuz?

ERHAN USTA (Samsun) - Kaynak orada, görmüyor musun ya? Bak, "Global Wealth Report."

ORHAN YEGİN (Ankara) - Veri olarak neyi alıyor yani?

ERHAN USTA (Samsun) - Sen bak ona da Orhan, hepsini burada sana mı anlatacağım?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yok, soruyorum, öğrenmek istiyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Verin altmış dakika, yüz dakika süre hepsini size baştan anlatayım detaylarını. Bilinmeyen bir şey mi yani, İngilizcemiz mi yok, okuyamayacak mıydık bunu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Öğrenmek için soruyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, öğrenme yeri değil burası. Öğrenemedin mi bu zamana kadar, kaç yıl oldu Orhan ya?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, değerli arkadaşlar....

Sayın Usta...

Şimdi ilave bir süre vereceğim.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkanım, çok kesiliyor ama.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, açık değil süre, orada kapatıyorum.

Şimdi sürenizi açıyorum tekrar, toparlayın lütfen.

Buyurun beş dakika daha veriyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Bitireceğim.

Şimdi, şu: Arkadaşlar, bakın, bunlar Türkiye'nin gerçekleri. Yine, Türkiye İstatistik Kurumu rakamları, Yaşam Memnuniyeti Endeksi, hane halklarının durumları; değil mi? Endeks o, Türkiye İstatistik Kurumu rakamı. Bakın, Türkiye'de 10 evden 3'ünün çatısı akıyor; siz yüksek gelirli ülke olsanız ne, olmasanız ne... Yine, bakın, konut izolasyonundan dolayı ısınamama sorunu yaşıyor Türkiye'de her 3 evden 1 tanesi. Bunları ben söylemiyorum, Türkiye İstatistik Kurumu söylüyor. Diğerlerine şimdi vakit harcamayacağım.

Bakın, bu slayt da yoksunlukları gösteriyor. Hanelerin yüzde 11,4'ü yeni giysi alamıyor; düzgün iki çift ayakkabı alamıyor yüzde 12'si Türkiye'de hanelerin. Günde en az 1 kez taze meyve, sebze yemiyor 13,3'ü. Yani her 10 çocuktan 3'ü her gün et yiyemiyorsa siz yüksek gelirli ülke olsanız ne olmasanız ne... Yani yüksek gelirli aritmetiğe karşıyım zaten, onun teknik detaylarını istediğiniz kadar konuşabiliriz de velev ki oldunuz, bu, tam özrünüz kabahatinizden büyük anlamına geliyor. Bu tarafta böyle fakirlik, sıkıntı artıyor ama Türkiye büyüyor. O zaman birilerinin işkembesi büyüyor ama öbür tarafta insanların midesi küçülüyor, insanların sofrasında ekmek küçülüyor; bunu görmek lazım.

Bakın, boş zaman aktivitelerine katılabilme. Ya, Türkiye'deki insanların yüzde 64'ü "Benim boş zaman aktivitesine katılacak şeyim yok." diyor, bir maddi gücü yok bu insanların. Yine, insanların yüzde 49'unun evden uzakta bir haftalık tatil masrafını karşılayabilmeye gücü yetmiyor. Bir hafta evinin dışında bir yerde tatile gitme imkânı yok Türkiye'deki insanların yüzde 49'unun. Paralı okul gezilerine ve okul etkinliklerine katılabilme, yüzde 45'i yoksun. Yani düşünebiliyor musunuz, çocuklarımızın yüzde 45'i neredeyse yarısı -böyle paralı olup da yurt dışı falan değil, buradan kalkacak işte, Ihlara Vadisi'ne gidecek, bilmem nereye gidecek veya Çanakkale'ye gidecek- buraya katılamıyor. Türkiye'deki çocukların yarısı. Siz yüksek gelirli ülke olsanız ne olmasanız ne... Tam tersine, demek ki gelir adaletini o kadar bozmuşsunuz ki... Evde ders çalışabilecek -bak, ne kadar önemli bir şey- veya ödev yapabilecek uygun yeri yok her 5 çocuktan 1 tanesinin. Ders çalışacak yer yok evde ya. Siz de diyorsunuz ki bize: "Türkiye, yüksek gelirli ülke oluyor."

Şimdi, bunları söylüyoruz, söylüyoruz, bunları söyleyince hemen Mustafa Beylerin oraya, İsmail Beylerin oraya dönmeden diyorsunuz ki: "Ya, 2002'ye bakın kardeşim." Sıkıştıkça "2002'ye bakın." filan diyorsunuz, tamam mı? 2002'de Türkiye çok kötüydü varsayalım ki ya, siz yirmi üç yıldır iktidardasınız, hâlâ 2002'ye mi bakacağız? Yani cumhuriyetin çeyrek yüzyılı sizinle geçmiş, hâlâ oraya bakmayı kendinize yakıştırabiliyor musunuz? Çeyrek yüzyıldır bu ülkeyi inkıtasız yöneteceksiniz, bir şey olduğu zaman "2002'ye bak." diyeceksiniz. Ben baktım, işte onu göstereceğim şimdi. Çanak ekonomisi oluşturdunuz. Ben buna "çanak ekonomisi" diyorum. Bakın, oralara yani elbette Türkiye'nin iyi performans gösterdiği dönem oldu. Arkadaşlar, hemen hemen bütün göstergelerde böyle çanak görürsünüz. Yani Türkiye, bir kısım göstergeler kötüydü, onları düzeltti fakat şimdi tekrar eskiyi aratacak seviyeye geldi. Mesela, Merkez Bankası borç verme faiz oranı. Bakın, görüyor musunuz? Aynı çanak yani 2002 seviyelerine tekrar döndü Türkiye. Enflasyonda 2002'yi geçti yani son yıl itibarıyla. 29,7'yle enflasyonu almıştınız, şu anda yüzde 30'un üzerinde. Kamu net borç stokunda yine bir çanak oluşmuş, düzeltildiği dönem olmuştu, tekrar bozuldu. Genel devlet borçlanma gereği yani genel devlet, kamu açığı filan diyoruz, tamam mı? Orada da yine bir çanak oluşturmuşuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Çanaklar barlarla uyumlu mu?

ERHAN USTA (Samsun) - Çanaklar barlarla aynen uyumlu.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Nasıl orada ekonomi...

ERHAN USTA (Samsun) - İşte, onun da o kadar çanağı. Yani onun çanağı da biraz kenara doğru akıyor, onu da öyle kabul edin. Yani tam çanak olmamış. Merak etmeyin, yakın zamanda onu da tam çanak hâline getireceksiniz eğer bu performansınız devam ederse...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sizin verdiğiniz rakamlara göre söylüyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Hakikaten doğru, orada bir miktar iyisiniz. Çok az kaldı, çok az kaldı, onu da getireceksiniz tam çanak olacak. Evet, çanakları görüyor musunuz? Faiz ödemelerinde yine çanaklaşmış. Bankacılık sektörü kârlılıkları bakın daha kötü. Bunun bir kısmını öbür tarafa sayın. Net kârlılığı görüyor musunuz? Kriz dönemleri karakteristiğidir, bankaların kârı artıyor, millet fakirleşiyor, bankalar zenginleşiyor arkadaşlar, görüyor musunuz? İhracatta da ters çanak burada da. Yani ihracatımızın millî gelire oranı bir miktar iyileşmişti, Sayın Mehmet Muş dönemi daha iyiydi, tekrar orayı da tersine çanak hâline getirdiniz. Atıl iş gücü oranında sizi tebrik etmek gerekiyor. vallahi, iki defa çanak oluşturdunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bu atıftan sonra benim biraz süre vermem lazım. Dolayısıyla, burada böyle bir şey yapılmış.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Şimdi, burada detaya gerek yok, bunu da geçelim arkadaşlar.

Şimdi, kafamızdaki deli sorular devam ediyor. Yani nüfus meselesinin ne kadar önemli bir mesele olduğunu sizler de söylediniz, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da söylüyor ama ben bununla ilgili Grup Başkan Vekiliyken 2024 yılının Şubat ayında bir araştırma önergesi vermiştim, onu Cumhur İttifakı reddetti. O günden itibaren aslında bu işi biraz daha önem vermiş olsaydık iyi olurdu. Siyasi bir önerge değildi ama siz her şeyi siyasi gördüğünüz için reddettiniz, şimdi söylüyorsunuz. Söylüyorsunuz da bakın, doğurganlık hızının nasıl düştüğünü söylemeye gerek yok, bunu zaten sizler de söylüyorsunuz ama sizin çılgın bir nüfus politikanız var, diyorsunuz ki: Doğum sonrasında yapılan tek seferlik ödenek miktarı 5 bin lira. Ya, şurada bir vakit yemek yiyemiyorsunuz bu 5 bin lirayla. Çocuk için her 5 yaşını tamamlayanlara da aylık 1.500 lira veriyorsunuz. Çok çılgın, gerçekten bu nüfusu patlatacak bir politika. İşte, evlenenlere de 150 bin lira tutarında faizsiz kredi veriyorsunuz. Biz de şöyle bir şey yaptık: Şimdi, kadınların çalışamaması, çocuk yapmamasının temel nedenlerinden bir tanesi Türkiye'de bu kreş meselesidir, bunu görmek lazım. Bakın, torunum kreşe gidiyor, parasını ben ödüyorum tabii çocukların ödeme imkânları yok çünkü hiçbir genç artık okul masraflarını karşılayamıyor, oradan da biliyorum. Yani bizimki de çok mütevazı, 200 bin liranın üzerinde. Kim verebilir bunu? O anne nasıl işe gidecek? Jülide Hanım, nasıl gidecek işe ya? Şimdi, şu kadar üniversite açmak yerine, bu döküntü üniversiteleri, içi boş olan, içinde profesör olmayan...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Öyle söyleme.

ERHAN USTA (Samsun) - Aynen böyle söylüyorum. Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinde...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hocalara ayıp ediyorsunuz.

ERHAN USTA (Samsun) - Sen şey yapma hocalara bir şey diyen yok. Hocaları da siz yetiştirdiniz işte, tamam mı?

Bunlar yerine, bu üniversiteleri açmak yerine kreş açsaydınız bakın, bu parayla, -yıllık 240 milyar lira civarında, buraya 200 milyar üzeri diye yazdık- 240 milyar lira Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, israftır, haramdır. 240 milyar lira bu üniversitelere para

harcıyoruz. Bunlarla 10 binin üzerinde -biz yaparsak 15 bin yaparız da siz pahalı yaptığınız için 10 bin tane yapabilirsiniz ancak- kreş yapılırdı ve yıllık olduğu için...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta bitti, vallahi ben de... Kurtarmıyor artık yani.

ERHAN USTA (Samsun) - Son 2 slayt.

Şimdi şunu söylüyoruz: Aslında hepsini görüyorsunuz, arkadaşlar da görüyor, hepsini görüyor -trend olan bir laf var- "Yanlış yoldayım ama güzel yoldayım." diyorsunuz. Yanlış yolda olduğunuzu biliyorsunuz ama bu rant yolu -şahsınızı tenzih ederim, belki de burada en masum olan insansınız onu söyleyeyim ama ben iktidara eleştiri getiriyorum, şahsınıza veya buradaki bürokrasiye değil zaten bu eleştirilerimiz, siyasetçileredir- "Yanlış yoldayım ama güzel yoldayım, bu yol güzel, bu yolda zenginlik var, bu yolda rant var." Bakın, özel sektör yatırımlarının sektörel dağılımı Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Ya, Türkiye'nin içler acısı tablosudur bu. Şu siyah çizgiye bakın, özel sektör imalat sanayisinin toplam yatırımlar içerisindeki payı. Görüyor musunuz nasıl düşüyor? Üretken alanlara yatırım yapmıyorsunuz. Neye yatırım yapılıyor? Konuta gidiyor. Niye konuta? Çünkü imar rantı var, orada zenginlik var, orada yandaşlara refah var. Hani "Kötü yoldayım, yol yanlış ama güzel yol ya, güzel, beni zengin ediyor." Yol bu. Veya ulaştırma yatırımları, özel sektör üzerinden yapılmış. Yani otuz yıl sonra, kırk yıl sonra bilmem ne ihtiyacımız dahi olmayacak yatırımları çünkü orada da kamu-özel iş birliği projeleri üzerinden ciddi bir rant oluşuyor. Türkiye'nin kaynakları üretken alanlara gitmiyor, bunu değiştirmek durumundasınız. Bunu değiştirmediğiniz sürece Türkiye giderek fakirleşecek. Milyoner insanların sayısı artacak ama diğer insanlar fakirleşecek. SBB'nin rakamlarıdır bunlar, imalat sanayisi rakamları. En son sabah da genel ekonomik hedeflere göre düzelttik, düzeltmedik zannetme.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - O rakamlarda deprem etkisi var tabii.

ERHAN USTA (Samsun) - Deprem etkisi falan...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Erhan Usta, 500 bin deprem konutu var orada.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, trendi var, trendi var; Allah aşkına demeyin "deprem etkisi" diye, trend ortada, trend ortada.

ORHAN YEGİN (Ankara) - 500 bin deprem konutu var orada.

ERHAN USTA (Samsun) - Ulaştırma yatırımlarına ne trend etkisi var, özel sektör yapmıyor. Konutları siz yapmıyor musunuz? Bize öyle dediniz. "Bütçeden para veriyoruz." diyorsunuz, özel sektör ne kadar konut yapıyor da trend etkisi olsun? Bakın, yanlış bilgi vermeyin, kamu yatırımı değil burası, özel sektör yatırımı burası.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Özel sektör şimdi patır patır orada bina mı dikti? Buna nasıl "deprem etkisi" diyebilirsiniz, trend zaten böyle.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, teşekkür ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Son, politika önerimle bitireceğim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, teşekkür ediyorum, süre doldu.

ERHAN USTA (Samsun) - Başkanım, politika önerilerinde bulunmayalım mı bu kadar eleştiriden sonra?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, boyuna politik öneri zaten bu.

ERHAN USTA (Samsun) - Onların detaylarını o zaman anlatmayacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Detaylara girmeyelim.

Bir dakika veriyorum, toparlayın.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Bir, devlet gücünün silah olarak kullanılmasından vazgeçilmesi gerekiyor; temel yapılması gereken işlerden bir tanesi. Güçlü bir -bunu Mehmet Şimşek'le konuşacağız- dezenflasyon programının uygulanması lazım, bu programla hiçbir yere varma imkânınız maalesef yok. İstihdam piyasasını geliştirecek -orada detaylarını bir kısmını yazdığımız- tedbirlerin alınması gerekir. Yolsuzluk Türkiye'nin belasıdır ve kayıt dışılık belasıdır; bununla mücadele edilmesi lazım. Kamu maliye yönetiminin kesinlikle reforme edilmesi lazım, 5018'den çok ciddi sapma gösteriyorsunuz, önemli bir reformdu fakat o reform bitti. İş ortamının düzeltilmesi lazım yani sürekli böyle müdahaleler... Mülkiyet güvencesinin olmadığı bir ülkede hiç kimse yatırım yapmaz kusura bakmayın. Sonra da ülkenin kaynaklarının -az önce bir miktar bahsettik- verimli alanlara yönlendirilmesi lazım. Teşvik sisteminin mutlak surette gözden geçirilmesi gerekiyor. Kentsel rantların vergilendirilmesi gerekiyor. Tarımsal destekleme ödemelerinin rasyonalize edilmesi lazım ve bu 168 milyar tarımsal destekleme bütçesiyle de Türkiye'de hiçbir şey olmaz. Tarım sektörü ciddi bir alarm veriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Kuraklık önemli meselelerden bir tanesi, Tarım Bakanlığının bütçesinde bunları konuşacağız.

Dolayısıyla, bunlar yapılırsa belki bir miktar Türkiye'nin önü düzelir diye düşünüyoruz.

Ben bütçenin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Başkanım, size de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli milletvekilleri, bu aşağıdaki sataşma kültürünü buraya taşımayacağız dedik.

Sayın Usta, bir daha kim laf atarsa bir sonraki istihkakından keseceğim onun.

ERHAN USTA (Samsun) - Yok, ben...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Ben izahat getireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şöyle, Sayın Kalaycı...

ERHAN USTA (Samsun) - Ben Mustafa Bey kendisini daha iyi izah eder diye söyledim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, eğer bir daha...

ERHAN USTA (Samsun) - Pas attım aslında.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye...

Değerli arkadaşlar, birbirimize pas atmayalım, herkes kendisi topu sektirsin. Dolayısıyla, tekrarı hâlinde kim laf atıyorsa ondan keseceğim diğer tarafa verdiğim konuşmayı.

Sayın Kalaycı, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı'nın, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Tekliflerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Öncelikle şunu ifade edeyim: Kendisi de çok iyi bilir Erhan Bey, ben konuşmalarıma gerçekten titizlikle hazırlanıyorum ve dayanağı olmayan hiçbir ifadeyi, değerlendirmeyi benim konuşmalarımda bulamazsınız. Bir defa şunu düzelteyim: "Sadece Konya'nın sorunu var, işte, milletin sorunu yok, esnafın sorunu yok." diye bir şey demedim, tutanakları alıp tekrar okumanı tavsiye ederim.

İkincisi, benim söylediğim, yaptığım değerlendirmeler büyüme, borçluluk, ihracat, millî gelir, istihdam ve işsizlikle ilgili.

ERHAN USTA (Samsun) - Aynısını ben de yaptım.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Bunların hepsi, yaptığım değerlendirmelerin hepsi OECD verileri, IMF verileri, Dünya Bankası verileri, Uluslararası Finans Enstitüsünün verileri yani buna da tekrar bakmanı istiyorum.

Yüksek gelir konusundan niye bu kadar rahatsız olduğunu anlamadım yani bu yine Dünya Bankasının yaptığı bir tasnif yani ülkeleri gelir düzeylerine göre tasnif ediyor; düşük gelirli, orta yüksek, orta gelirli, yüksek gelirli diye tasnif ediyor ve Dünya Bankasının raporlarına bak, orada Türkiye'yi gösterdiği yer belli.

ERHAN USTA (Samsun) - Nerede gösteriyor?

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Dünya Bankasının raporlarına bak.

ERHAN USTA (Samsun) - Nerede gösteriyor?

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sitesine bak. Ayrıca...

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, hayır; Türkiye'yi nerede gösteriyor?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Üst orta seviyede.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Şu an üst orta, 17 bini aşarsak...

ERHAN USTA (Samsun) - Onları söyledim Mustafa Bey, onları söyledim, konuştuk, hatta...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Onu ben de söyledim. "Yüksek gelirli ülkeler arasına girmemiz bekleniyor." dedim.

Yine, işimize gelince alıp işimize gelmeyince almamayı doğru bulmuyorum yani yoksulluk konusunda, açlıkla ilgili de Dünya Bankasının çok önemli çalışmaları var, orada Türkiye'yi hangi yere getirmiş...

ERHAN USTA (Samsun) - Onları söyleseydin, bir tane örnek verseydin bize, söyleseydin bir tane örnek; yok öyle bir şey.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - E, veririm.

ERHAN USTA (Samsun) - Ben Türkiye İstatistik Kurumunun rakamlarını söyledim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, karşılıklı polemiklere girmiyoruz.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Şimdi, ben şunu da vurguladım yani belki dikkatinden kaçtı, bu sıkılaştırma politikalarının beklenen etkisiyle bazı olumsuzluklar yaşıyoruz son dönemde, sanayi istihdamında da 200 küsur bin kişi düştüğünü ifade ettim konuşmamda yani bir sıkıntı var. "Ekonomide sorun yok." demedim asla.

Ben bir de şunu diyeceğim: Yani sadece bu yıl için değil geçen yılın, önceki yılın, beş yıl öncesinin konuşmalarına bakın -sadece Erhan Bey için demiyorum- "Attık, bildik, öldük, kaldık... Bilmem ne." Yani bazı rakamları da... Ben de bir grafik göstereyim Erhan Bey. Bu hani hep işsizliğe vurgu yapıyorsun, atıl işsizliğe, dediklerine katılıyorum atıl işsizlikle ilgili. Bu ne? Soba borusu değil.

ERHAN USTA (Samsun) - Söyle, görmüyorum.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - İstihdamdaki yükseliş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Kalaycı.

ERHAN USTA (Samsun) - Nüfusunuz kaçtan kaça yükselmiş? Ya, bana böyle şeyler söylemeyin ya. Komik oluyorsunuz, vallahi komik oluyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Nüfus artış oranından daha yüksek artmış.

ERHAN USTA (Samsun) - Nüfusun kaç artmış? Ne yapacaktın yani? Olmayacak mıydı ya, olmayacak mıydı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; iki konuşmacımız daha var.

ERHAN USTA (Samsun) - Kendiniz açıkladınız, atıl iş gücünü açıkladınız. "Yüzde 14'ten yüzde 29'a geldi." diyorsunuz atıl iş gücünü. Nasıl açıklıyorsunuz o zaman ya?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, ben... Bir saniye...

ERHAN USTA (Samsun) - Türkiye İstatistik Kurumu rakamlarıyla cevap veriyorum arkadaşlar, yapmayın Allah aşkına ya! Türkiye İstatistik Kurumu rakamı ya! 2014'te başlamış seri, yüzde 14'lerden yüzde 30'a getirmişsiniz, hâlâ diyorsunuz ki...

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben bitince müdahale edeceğim. Buyurun, serbest... Bitince devam edeceğim, hele bitirsinler.

(Gürültüler)

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Gini katsayısı orada hatalı.

ERHAN USTA (Samsun) - Hatalı değil... Yılını söylüyorum...

Bana olan güveninizden dolayı hakikaten teşekkür ediyorum Nilgün Hanım. İkinci verdiğimde -bakın, o 48,1'i demiyorum- Dünya Bankası önceki 2022'yi kullanmış data setinde; orada Dünya Bankasıyla aynı data setinden alayım diye kullandım. Yazıyor burada...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, 2024'ü kullanmış. 2024'te...

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, arkadaşlar bitirdiler.

ERHAN USTA (Samsun) - Ben de sataşmadan söz istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, bitirdim bu işleri.

Sayın Usta, bakın, bir kere isim zikrederek siz niye insanlara sataşıyorsunuz ki? Gerek yok bu işlere.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, sataşma değil pas attım, kendisini izah etsin dedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, pas atmayın canım.

ERHAN USTA (Samsun) - Buradan bakınca çok olumlu bir tablo ortaya koyuyordu...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, bir de ona sataşmadan...

Değerli arkadaşlar, bakın, aşağıda oluşturulan...

ERHAN USTA (Samsun) - Böyle bakınca öyle anlaşılmıyor işte. Hayır, böyle bir şey yok, bir hakaret yok, bir şey yok; tam tersine kendisini açıklama imkânı verdik...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Bende de yoktu hakaret.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süphanallah!

ERHAN USTA (Samsun) - ...ama o bana sataştı, dedi ki: "İşinize geldiği zaman işinize geldiği şekilde kullanamazsınız."

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Görüşmelere 12.30'a kadar veriyorum.

Kapanma Saati: 12.18

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.33

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 5'inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Sadullah Kısacık, buyurun lütfen.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar, sivil toplum örgütlerimizin ve basınımızın güzide mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Dün 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nı idrak ettik, Cumhuriyet Bayramı'nızı kutluyorum. Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü ve Millî Mücadele kahramanlarımızı rahmetle ve saygıyla anıyorum.

Bugün itibarıyla 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi görüşmelerine başlıyoruz. 28 Kasıma kadar sürecek olan bu görüşmelerimizin ülkemiz, milletimiz ve devletimiz adına hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Tabii, devlet bütçesi bir ülkenin vicdanıdır. Bu vicdan, topladığı her kuruşta vatandaşının emeğini, terini, umudunu taşır. Bütçe sadece gelir ve gider tablolarından ibaret değildir; adaletin, liyakatin ve emanete sadakatin de bir sınavıdır. Bu yüzden devlet bütçesi sadece ekonomik cetvellerden oluşan bir tablo değildir, aynı zamanda ahlaki bir metindir çünkü bütçede yetimin, fakirin, fukaranın hakkı vardır çünkü bütçede esnafın, işçinin, emeklinin, çiftçinin, geçim derdindeki annenin payı vardır. Bütçede en önemli husus adalettir. Adalet bütçeye bereket getirir ama adalet eksilirse eksilen sadece rakamlar değil milletin devlete olan güvenidir. Bizim görevimiz bu emaneti korumak, "devletin malı, milletin emaneti" bilinciyle bütçenin yönetilmesini sağlamaktır. Tabii, iyi bir bütçe sadece devletin kasasını değil milletin cebini de rahatlatmalıdır. Adil olan bütçe güçlülerin çıkarını değil güçsüzlerin hakkını, hukukunu koruyan bütçedir. Devlet bütçesi halkın umudunu büyütmeli, iktidarın hatalarını örtmemelidir. Bu bütçenin, baktığımız zaman, en önemli şeyi bir adaletin olmaması. Bakın, bütçe bir dağıtım aracıdır ve adalet bu dağıtımın tek ölçüsü olmalı.

Şimdi, devletin bütçesi eğer milletin hayır duasıyla yapılırsa bereket bulur ama devlet bütçesi beddua almamalıdır. Şimdi, bugün bütçeye baktığımız zaman bu bütçenin temelinde vergi, harç, ceza olduğunu görüyoruz. Zaten bir önceki Plan ve Bütçe Komisyonunda ve daha önce bütçeyle ilgili yapılan gelir getirici düzenlemelerde ya vergi artırdık, ya harç artırdık ya da halkın yararına olan bazı istisnaları geri kaldırdık; bu, sigorta istisnası vesaire gibi istisnaları geri kaldırdık.

Şimdi, milletimiz bu bütçeye nasıl hayır duası etsin? Çünkü biz milletin, emeğini, milletin alın terini ve geleceğini maalesef "carry trade"yle yurt dışı faiz yatırımcılarına peşkeş çekiyoruz. Bakın, aslında, konuşmanızda "Bu bütçeyi faiz bütçesi olmaktan çıkardık." demiştiniz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ama nasıl çıktı, ona bir bakalım yani nasıl faiz bütçesi olmaktan çıktı? Şimdi, 2026 yılına bakıyoruz, tüm personele ödenen yani Türkiye'deki tüm personele ödenecek toplam tutar 4 trilyon 907 milyar 308 milyon. 2026 faiz gideri ne kadar? 2 trilyon 741 milyar 656 milyon. Neredeyse biz toplam personel giderimizin yarısı kadar faize para veriyoruz, toplam personel giderimizin yarısını, Türkiye'deki bu kadar kamu işçisinin, memur olarak çalışanların tamamının giderinin yarısını biz faize veriyoruz.

Şimdi, bakıyoruz, 2026 bütçesinde kurumlar vergisi hedefi 1 trilyon 741 bin 811 milyon lira. Türkiye'de yaklaşık 255 bin işletme var. Bu işletmeler çalışıyorlar, kâr elde ediyorlar ve bu 255 bin işletmeden alacağımız kurumlar vergisi 1 trilyon 741 milyar 811 milyon TL. Biz ne yapıyoruz? Tüm kurumlar vergisini topladığımız şeyi faize ödesek yetmiyor, tüm kurumlar vergisi gelirimizi faize ödesek yetmiyor. Bakın, böyle bir şey olabilir mi ya? Yani aslında bu sömürgenin başka bir adı, ekonomik sömürgenin başka bir adı; bu rakamlar çok ciddi. Biz emeğimizi, bu kadar çalışan şirketimizin tüm kârlarını faize veriyoruz; yine yetmiyor.

Şimdi, ona baktım, dedim ki biz bu faizi karşılamak için başka neleri vermeliyiz? Kurumlar vergisini verdik, 1 trilyon 741 milyar 811 milyon lira; yetmedi. Özel iletişim vergisinden topladığımız gelirleri verdik. Ne kadar bu? 59 milyar 306 milyon. Yani nedir özel iletişim? Şu anda hepimizin cep telefonlarından alınan, cep telefonlarına her ay faturada ödediğimiz vergi. Şu anda, çoluk çocuk hariç, Türkiye Cumhuriyeti'ndeki tüm cep telefonu taşıyanlar özel iletişim vergisi veriyor. Başka kim veriyor? Evimizde internet kullanıyoruz, modem kullanıyoruz; tüm internet kullanıcıları özel iletişim vergisi veriyor. Onu da topluyoruz, yine yetmiyor faize. Millet canından bezdi. Her 20 kilometre, 30 kilometrede bir radar var. Trafik cezalarından istenen pay, hedeflenen getiri ne kadar? 129 milyon 658 bin; onu da topluyoruz, yine yetmiyor; trafik cezalarını da topluyoruz, yetmiyor. Hani vergi memurları, maliyeciler gidip ceza yazıyor ya; vergi cezalarından beklenen tutar 2 trilyon 57 milyar 849 milyon. Ancak onları falan toplarsanız... Tüm bunları toplayıp, bu gelirleri toplayıp ancak faize veriyoruz; ya, bu çok ciddi bir olay. Yani, bizim kurumlarımızın emeği; çocuğundan, gencinden yaşlısına kadar herkesin cep telefonunda her ay ödediği vergi; trafik para cezaları, vergi cezaları, bizim ödediğimiz her şey şu anda faize gidiyor. Bu, faiz bütçesi. Türkiye zaten faize çalışan bir ülke. Bizim şu anda bütçemizin yüzde 14,5'i faiz; toplam bütçenin yüzde 14,5'i direkt faize gidiyor.

Size şöyle bir şey söyleyeyim: Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi; bakın, milletvekili var, personeli var, çalışanı var; toplam bütçesi ne kadar? 27 milyar. Biz bunun tam 100 katını faize veriyoruz, Türkiye Büyük Millet Meclisine harcadığımız toplam bütçenin 100 katını bugün faize veriyoruz. Cumhurbaşkanlığı, Külliye bütçesi ne kadar? 21 milyar 286 milyon 534 bin; bunun tam 128 katını faize veriyoruz, bugün Cumhurbaşkanlığı bütçesinin 128 katını veriyoruz; bakın, Dışişleri Bakanlığı bütçemizin 58 katını veriyoruz; İçişleri Bakanlığı bütçesinin -yani, düşünün, bizleri koruyan bu kadar polise, memura, Emniyet görevlilerine, toplam İçişleri

Bakanlığına sağladığımız bütçenin- tam 22 katını biz faize veriyoruz, 22 katını faize veriyoruz. Biz bu faiz yükünü sırtımızdan atmadığımız müddetçe kalkınamayız; bizim ne emeklimiz ne çiftçimiz ne esnafımız ne memurumuz bir rahat yüzü görür. İlk önce yapılacak şey bu bütçede şu faiz yükünü bir an önce sırtımızdan atmaktır ama maalesef, faiz yükü daha da artıyor. Bakın, Ticaret Bakanlığının 35 katını faize ödüyoruz; en önemlisi, bakın, verilere baktığımız zaman Sağlık Bakanlığı bütçesinin tam 8 katını veriyoruz yani Sağlık Bakanlığı, düşünün, Sağlık Bakanlığı, bu kadar, Sağlık Bakanlığı bütçesinin 8 katı. Bunlar önemli rakamlar. Eğer biz o faiz yükünü sırtımızdan atmazsak tüm emeğimiz, tüm alın terimiz maalesef yurt dışındaki "carry trade" yatırımcısının cebine giriyor. Adam kendi ülkesinde on yılda kazanamadığı faizi, geliyor -"carry trade" de var, dolar kurunu sabit tutma sözünü vermişiz- kendi ülkesinde on yılda kazanamadığını burada bir yılda kazanıyor, bir yılda kazanıyor; bizim alın terimiz milletin kolay emeğine gidiyor, bakın, kolay emeğine gidiyor. Şu faizi düşünün bizim çalışanlarımıza aktardığımızı, düşünün asgari ücretliye aktardığımızı, düşünün emekliye aktardığımızı; inanın, ülke biraz kendine gelir ya ama biz faize çalışıyoruz. Bizim Çukurova'da tefeciye düşmüş çiftçiler vardır yani ülkenin de hâli maalesef şu anda uluslararası tefecilere düşmüş durumda, üzülerek söylüyorum, maalesef.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ya, o kadar da değil yani.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Ama rakam veriyorum Nilgün Hanım

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama oran verin o zaman yani.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Oran veriyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yani siz "Türkiye tefecilere düştü." deyince...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Düşünün yani şu Meclisin 100 katını veriyoruz ya.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - O kadar da değil.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Şu Meclisin 100 katını veriyoruz.

ERHAN USTA (Samsun) - İç borçta faiz ana parayı geçti ya. İşte tam tefeciye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - "Tefeciye düşmek" demek ne demek? Lütfen ya...

ERHAN USTA (Samsun) - Nilgün Hanım, iç borçta faiz ana parayı geçti.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - "Carry trade" o ayrı bir şey, oransal söyleyin. Ama "ülke tefeciye..."

ERHAN USTA (Samsun) - Faiz ana parayı geçerse bir ülkede yükümlülük olarak, tefeciye düşmüşsünüz demektir.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Böyle şey olur mu?

ERHAN USTA (Samsun) - Haklı Sadullah Bey.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şimdi, icra yoluyla satılan traktörlere, arazilere bakın, nasıl düştüklerini görürsünüz.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Tabii, bizim ora biraz daha çiftçi bölgesi olduğu için Nilgün Hanım, bizim orada biraz daha şeyler daha dramatik sizden.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama hayır, "ülkenin tefeciye düşmesi" demek ayrı bir şey yani hani...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Ya, biz uluslararası yatırımcılara düşmüşüz, evet.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, hayır.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Evet.

Maalesef şunu da söyleyeyim: Bakın, kalkınma politikasından bahsettik...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yabancı yatırımcı önemlidir yani ülke için, o ayrı bir şey.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Yani eğer siz diyorsanız ki "Bu Meclisin 100 katını biz veriyoruz, İçişleri Bakanlığına harcadığımız toplam bütçenin de 8 katını veriyoruz." Ben kabul ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ben "tefeci" demenize karşı çıktım yani "bu ülkenin tefeciye düşmesi" demenize.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Faizciye veriyoruz işte, faize para veren adama tefeci denilmez mi?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, öyle bir şey olabilir mi?

SADULLAH KISACIK (Adana) - Tefeci denilmez mi, daha ne diyeyim?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Tabii ki faiz olacak, yatırım olacak, borçlanma olacak. Borçlanma olmadan büyüyemezsin.

SADULLAH KISACIK (Adana) - 2 trilyon 700 milyar ne demek, biliyor musunuz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Oranlara bakın siz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sen baktığında vergilerin yüzde 86'sı giderken bugün yüzde 19'lara geldiyse bu bir başarıdır yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ök...

ERHAN USTA (Samsun) - Son bir yılda dolar cinsinden yüzde 25 faiz geliri elde ettiler Nilgün Hanım, dolar cinsinden.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Bakın, benim zoruma giden ne, biliyor musunuz? Benim zoruma giden...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Siz bir konuşma hazırlayın, size de söz...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Tamam, ben söz alınca cevap vereceğim. Özür dilerim Başkanım.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Benim zoruma giden, bu kadar kolay parayı bizim yurt dışına aktarmamız. Bu kadar kolay para kazanılmaz, yazık ya, yazık ya! Yurt dışında faiz yüzde 3'lerde, 4'lerde, bugün burada faiz yüzde 39,5. Şu anda gidin, bankalar 42'yle para topluyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - "Carry trade" başka bir şey, ona bir şey söylemedim. "Carry trade" böyle bir şey demedim. Ama "Tefeciye düştük..." kısmına...

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, bir de kuru tutuyorsun ya. Adam TL'de şey yapıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bu bütçede yeni bir...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Düşmüşüz ne yapalım? Keşke düşmesek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye Sayın Kısacık.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - "Devletimiz tefeciye düştü." denilince ondan dolayı söyledi.

ERHAN USTA (Samsun) - Yani düşmekte suç yok da söylemek de mi suç var? Onu anlamadım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

Değerli arkadaşlar, bir saniye...

ERHAN USTA (Samsun) - Düşmekte suç yok, düşenin suçu yok da söyleyenin mi suçu var?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, öyle söylenir mi ya? Lütfen...

ERHAN USTA (Samsun) - Öyle denilir, denilir.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, hayır. Lütfen Erhan Bey...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

ERHAN USTA (Samsun) - Hakikaten tefeci, tam...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, yani bugün, bakın, Sayın Kısacık'a da haksızlık bu.

Şöyle bir usul gelişti yani lütfen değerli arkadaşlar, daha bütçenin ilk günü ya. Herkesin bilgisi kendisine. Herkes anlatıyor zaten. Hakkımızda kararı millet toplandığımız zaman verecek, herkese tasnifini verecek zaten, merak etmeyin.

Sayın Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Yani şöyle: Konuşurken de oranlarla konuşmaya dikkat eden birisiyim. Hani afaki de konuşmadık yani oranları vererek söyledik ama maalesef yine...

Şimdi, diğer bir taraftan, bu durum, bakıyorsunuz, bizde çürümeyi de artırıyor yani zaten her şeyin temeli ekonomi, bunu kabul etmek lazım. Ekonomik yoksulluk, devletin kaynaklarının, kazanım kaynaklarının halka doğru aktarılmaması, bakıyorsunuz, kurumlarda çürümeye sebep oluyor. Bakıyorsunuz, sektörler artık piyasalaştı. Sağlık Bakanlığına gidiyorsunuz, yenidoğan çetesi, yoğun bakım çetesi, ilaç çetesi vesaire. Bakın, şu bahis olaylarında gördünüz yani tuz kokmuş. Hakemler bahis oynuyor. İnanın, şu anda devlette birçok kurum nereden tutsanız elinizde kalacak hâle gelmiş, elinizde kalıyor yani ve bunun devamı da gelecek, göreceksiniz. Yani şu anda burada ciddi anlamda bir çürüme yaşıyoruz, kurumlarımız zayıflatılıyor, altyapımız zayıflıyor. Ben maalesef şuna üzülüyorum: Ya, devlet yönetmenin de bütçe yapmanın da bir anlamı kalmıyor. Gençliği uyuşmuş, uyuşturucunun pençesine düşmüş, sanal bahis kumar almış başını gitmiş. Aynı zamanda, şans oyunlarından da 67 milyar vergi topluyoruz, gelirler de artıyor, 67 milyar. Vatandaş, inanın, aileler artık çocuklarının, gençlerinin başında bekliyor çünkü çeteleşme denilen bir ideoloji türedi ve bu en çok dikkat etmemiz gereken bir konu.

Şimdi, bunların olduğu yerde aslında biz bütçeyi halkımız için yapıyoruz ama halkın bu kadar baskı altında, bu kadar çevresel işte çeteler, mafyalar, şunlar bunlar... Gençlerimizin artık geleceğini konuşamadığımız yerlerde de vallahi bütçenin de bir anlamı kalmıyor. Bizim ilk önce kurumlarımızı ayağa kaldırmamız gerekiyor.

Şimdi, diğer taraftan, bu Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminden sonra bütçe bir siyasi hesap verme, Meclis de yıllık bazda bir güven tazeleme aracı olmaktan çıktı maalesef. Yani her zaman şunu konuşuyoruz: Meclis zaten bir noter durumuna düştü, bütçe de ona düştü. Ha, baktığınız zaman, bütçe Meclisten geçmese ne olur? Çok çok belli bir oranda artırılıp her şey yoluna devam eder. Dolayısıyla, Meclisin denetimi de bu anlamda zayıflamış oldu.

Diğer bir sorun, bütçemizin kronik sorunu, bütçe açığı katlanarak büyüyor. Türkiye'nin yıllık bütçe performansı özellikle son yıllarda daha da artan bütçe açıklarıyla ekonomi yönetimindeki sorunları net bir şekilde ortaya koyuyor. 2022 yılına kadar bütçe açığının kademeli bir şekilde sürekli artması, özellikle gelir ve gider dengesizlikleri noktasında Hükûmetin mali disiplinindeki zaaflarını net bir şekilde ortaya koyuyor. 2023 yılına gelindiğinde, başta seçim ekonomisi işletilmesinden kaynaklı ek bütçe yapıldı biliyorsunuz. Bütçe açığı 2022 yılına kıyasla tam 9,5 kat artarak 1 trilyon 375 milyar TL'lik tarihî zirvesine ulaştı.

Şimdi, diğer taraftan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızı bulmuşken, buradayken bazı önemli şeylere de dikkat çekmek istiyorum; Sayın Kalaycı bahsetti, bu kuraklık meselesi. Maalesef şu andaki bizim en büyük tehdidimiz kuraklık. Bakın, "Konya Ovası'nda tarımsal sulamayı bırakın, bu gidişle içecek su bulamayacağız." dedi. Şimdi, bakıyorum, Adana'da Seyhan ve Ceyhan Nehri gibi iki kadim nehrin suladığı ovada geçen yıl çiftçilerimiz tarımsal sulama yapamadı. Devlet Su İşleri yazı gönderdi "Ben bitkisel üretime sulama sağlayamayacağım, ona göre planınızı yapın." dedi çiftçiye. Şimdi, bakıyoruz, barajlardaki doluluk oranımız kritik seviyelerde ama bu devletin gündeminde yok Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Bakın, biz hâlâ...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Biz bir Komisyon kurduk, Başkanlığını ben yapıyorum suyla ilgili, akşam biraz izah edeceğim onu.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Şimdi, iyi ki yağmur yağdı, yoksa Ankara'da bile, şu anda yaşadığımız şehirde bile birkaç aylık suyumuz kalmıştı.

JÜLİDE SARIEROĞLU (Ankara) - Ankara'daki konu farklı.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Şimdi, yaşayışımıza bakıyorum, yaşayışımızda bir değişiklik yok, sanki barajlarımız yüzde 80 doluluktayken nasıl yaşıyorsak, suyu nasıl tüketiyorsak şu anda çoğu baraj kritik seviyeye düşmüş, şu anda da aynı yaşıyoruz, hiçbir düzenleme, hiçbir önlem yok; aynı şekilde havuzlar doluyor, aynı şekilde araçlar yıkanıyor, kayıp kaçak aynı şekilde artıyor. Bakın, yaşantımızda yüzde 80'lerden yüzde 15'lere, 10'lara düşmüşüz, birkaç aylık suyumuz kalmış ama hayatımız aynı Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, hayatımız aynı. Hâlbuki biz proaktif olmalıyız, biz bunu daha öncelerinden düşünmeliyiz. Yani Seyhan ve Ceyhan Nehri'nin suladığı Adana'da su bitti ya, her yerde bitebilir yani artık her yerde bitebilir çünkü biz kendimizi su zengini görüyoruz ama aslında su yönünden zengin bir ülke de değiliz maalesef, onu görünce su zengini de değiliz ve şu anda bu kuraklık konusunun bir an önce gündeme... Gerçi geç kaldık yani su bittikten sonra kuraklığı konuşsak ne olur?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Yani göllerimizin birçoğu kurudu, uzun döneme de baktığımız zaman bu bir trend ve bu trend artarak devam ediyor. Suyu bulamadıktan sonra bu bütçenin, şu binaların hiçbir anlamı yok yani yaşamın anlamı kalmıyor, yaşamsal boyutun bir anlamı kalmıyor.

Diğer bir şey, bu faizle bir yere de gelemeyeceğimizi söylemiştik.

Kalkınma modelimiz... Siz daha önce Kalkınma Bakanıydınız. Şimdi, ben artık bu kalkınma ajanslarının da bir işlevinin olmadığını düşünüyorum Sayın Bakanım yani biz bu kalkınma ajansları modeliyle ülkemizi istediğimiz yere getiremeyiz. Bakın, ben işin içerisinde olan bir arkadaşınızım. Şimdi, bu kalkınma ajanslarında çoğu şeyde teklif çağrıya çıkılıyor, zaten firmanın bunu alacak gücü var -işte rekabet gücü arttırma programları falan- ama işte, oraya proje hazırlıyor, şey yapıyor; bir bakıyorsunuz, oradan proje çıkmış, bunu alıyor. Bence biz artık bölgesel kalkınmaya geçmeliyiz yani kalkınma ajansları şunu yapmalı: Adana için örnek vereyim; bakacak, Feke'de mantar yetişiyor ama bunun bir tesisi yok. Diyecek ki yatırımcıya: "Gel kardeşim, buraya tesisini kur. Ben de sana ihracat desteği vereceğim, KOSGEB'den destek vereceğim, İŞKUR'dan eleman desteği vereceğim, böyle bir paket, al bunu." Orada bir ekonomi yaratacak, hem oradaki potansiyeli değerlendirecek hem de kırsal kalkınmayı sağlayacak. Bakın, biz yıllardır kırsal kalkınma programları uyguluyoruz ama kırdan kente hâlâ göç devam ediyor. Sonuca baktığımız zaman, hâlâ devam ediyor kırdan kente göç. Dolayısıyla, biz, maalesef, ülkemizin tarihî, turizm ve ekonomik zenginliklerinin potansiyelini değerlendiremiyoruz; böyle bir mekanizma da yok. Ha, şimdi, kalkınma ajanslarına sorsak "Biz şurada araştırma yaptık -ben konuştum- şunu yaptık, bunu yaptık." vesaire anlatırlar ama sonuca bakalım, diyeyim ki hangi ilçeyi kalkındırdın kardeşim? Bana bir başarı hikâyesi anlat ya, de ki "Ben şu ilçeyi... İşte, burada kaplıca vardı, termal otel kurduk, uluslararası turizme kazandırdık." Bu yok Sayın Bakanım yani anlatsak her şey var ama bana bir başarı hikâyesi yok. Onun için bu kalkınma modelimizi bir an önce sonuç odaklı, potansiyeli değerlendirici şekilde kullanmamız lazım gerekir diye düşünüyorum.

Bu kuraklık konusuna gelmişken bizim bütçede harcayacağımız her 1 TL'nin karşılığını en iyi şekilde alacak şekilde ayarlamamız gerekiyor. Şimdi, bakıyorum, biz, yıllardır, Çukurova'da kapalı basınçlı sulama sistemini yirmi yıldır söylüyoruz. Belki Bakanlığınız döneminde size de anlatılmıştır ama...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Benim dönemimde tamamen kapalı yaptık ama eskiden kalmalar var, onları dönüştürmek gerekiyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Vallahi, bizim Samsun'da bir çoğu hâlâ açık ve hepsi kırık.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Eski dönemden kalma.

ERHAN USTA (Samsun) - Tabii, yenileri öyle yapılıyor ama epey bir stok var orada. Yani sulama yatırımlarına para ayrılmıyor.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Ama işin kötüsü, 2015'te biz bunu söylerken bir taraftan hâlâ klasik kanalet yapılıyordu. Yani bir taraftan diyoruz ki "Aman, bak, kapalı basınçlı sulama sistemine geçmemiz lazım, bir taraftan -Adana için söylüyorum- hâlâ kanalet sistemi devam ediyordu yatırımlardan dolayı. Şimdi, bu, hem kuraklık anlamında hem de tarımsal gelirlerin artırılması anlamında bütçede önemli. Buna öncelik verilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Erdem, buyurun lütfen.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; konuşmama başlarken hepinizi saygı, hürmet ve muhabbetle selamlıyorum.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nı kutladık. Artık bu bayramlar, ülkemizin tam bağımsızlığına doğru giden yolda her bayram bir teknolojik gelişmeyle taçlanıyor. Daha önce TOGG, insansız hava araçları, bu bayrama da girerken ALTAY tankının üretime başlaması, teslimiyle mutlu olduk. Türkiye'mizin nice güzel günlerine diyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonunda 2026 Yılı Merkezî Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerine başlamış bulunmaktayız. Bu süreçte Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza gösterdiği liderlik, Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı başta olmak üzere kamu kurumlarımızın değerli temsilcilerine katkılarından ötürü, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkanına ve üye arkadaşlarıma sağlayacakları yoğun emek ve mesaileri için şahsım, partim adına şimdiden teşekkür ediyorum.

Bugün gerçekleştirmekte olduğumuz 2026 yılı bütçe teklifinin ülkemize ve milletimize hayırlar getirmesini diliyorum.

Yirmi üç yıldır fasılasız devam eden hükûmetlerimiz döneminde tarımdan sanayiye, eğitimden sağlığa, ulaştırmadan haberleşmeye, savunma sanayisinden enerjiye kadar her alanda sayısız yatırım hayata geçirilmiş ve geçirilmeye devam edilmektedir. Bu anlayışımızın devamıyla hazırlanan 2026 yılı bütçesiyle de ülkemizin refahını arttırma, artan refahı milletimizin tüm kesimlerine adil bir biçimde dağıtma hedefinin kararlılıkla sürdürüldüğünü görmekteyiz. Her bütçemizde olduğu gibi 2026 yılı bütçemizi incelediğimizde, mali disiplinle birlikte toplumun tamamını gözeten bir yaklaşım izlenilmiştir; yatırımı, istihdamı, üretimi ve ihracatı önceleyen, sosyal refahı artıran bir anlayışla hazırlandığını görüyoruz bu bütçenin de. Bu bütçe, istikrar ve refah bütçesi olacaktır inşallah. Küresel düzeyde ve yakın coğrafyamızda yaşanan jeopolitik gerginliklere, çatışma ve savaşlara rağmen istikrarlı görünümünü koruyan ülkemizin mevcut kazanımlarını daha da artırarak sürdürülebilir güçlü büyüme ve kalıcı refah artışının bütçenin temel amacı olduğu görülmekte. 2023 yılında yine bu Komisyonda görüştüğümüz ve Genel Kurulumuzda kabul edilen On İkinci Kalkınma Planı'nda ortaya konulan güçlü ve müreffeh Türkiye vizyonuyla, 2053 hedeflerimize yönelik yatırımlarımızın hız kesmeden devam ettiği, edeceği görülmektedir. Bu bütçe, başta eğitim, sağlık, katma değerli üretim olmak üzere her alanda beşerî sermayeyi ve teknolojik dönüşümü öncelemektedir. Bunun yanı sıra, sunulan bütçe adalet, enerji, tarım, sanayi, ulaştırma, savunma, güvenlik ve diğer tüm sektörlerdeki önemli hedeflerimize yönelik yatırımları ve cari harcamaları da desteklemektedir. Bu bütçeyle nihai hedef sürdürülebilir güçlü büyüme, artan refah ile adil gelir dağılımının tesis edilmesidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2026 yılı bütçemiz küresel düzeyde artan risk ve belirsizliklerin yaşandığı bir konjonktürde görüşülmektedir. Yaklaşık üç buçuk yıldır devam eden Rusya-Ukrayna savaşı, iki yılı aşkın bir süredir İsrail'in saldırılarının Orta Doğu'ya yayılmasına yönelik jeopolitik gerilimler gündemin ilk sırasında yer almaktadır. Ayrıca, ticarette korumacılık, küresel enflasyonun istenilen hızda düşüşe geçmemesi, yüksek kamu borçluluğu, iklim değişikliğine bağlı doğal afetler

ve göçler gibi sorunlar tüm dünyayı ve ülkemizi yakından etkilemektedir. Bu çerçevede, 2026 yılı bütçesinin hazırlandığı ortamdaki küresel ekonomik görünüme kısaca değinmek isterim. Son dönemde risk ve belirsizlikler artmakla beraber, 2025 yılında yüzde 3,2 büyüme kaydetmesi beklenen küresel ekonominin, 2026 yılında yüzde 3,1 büyüyecek olması tahmin edilmektedir. Ülkemizin en büyük ihracat pazarı konumundaki euro bölgesinin büyüme hızının 2025 yılında yüzde 1,2; 2026 yılında da bölge ekonomisinin bir miktar yavaşlayarak yüzde 1,1 oranında büyümesi beklenmekte.

Küresel büyüme görünümündeki ılımlı seyir küresel ticaret açısından da temel belirleyici unsurdur. Bununla birlikte, 2025 yılı başında ABD'nin geniş kapsamlı tarifeleri ticaret hacmine yönelik beklentileri olumsuz etkilemiş ve küresel ticaret yıl ortasından itibaren ivme kaybı yaşamıştır. Tarife belirsizliği nedeniyle öne çekilen ithalat talebi ticaret hacmine geçici bir ivme sağlamıştır. Bunun sonucunda, küresel mal ve hizmet ticaretinin 2025'te yüzde 3,6 oranında artması, 2026'da ise yavaşlayarak yüzde 2,3 oranında büyümesi beklenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; küresel düzeyde emtia fiyatlarına baktığımızda da son dönemde dalgalanmalarla beraber, emtia fiyatları üzerinde ılımlı seyir tahminleri ağırlıklı olup bu görünüm ülkemiz açısından da destekleyici ve olumludur. Diğer taraftan, küresel durgunluk fiyatlamasının etkili olmaya başlamasıyla üretim kısıtlamalarına rağmen petrol fiyatları varil başına 60-70 dolar bandında seyretmektedir. Politika belirsizlikleri ve Orta Doğu'da İsrail kaynaklı yaşanan soykırıma varan katliam ve gerilimlere bağlı olarak değişse de hâlihazırda petrol fiyatlarının söz konusu aralığın alt sınırına yakın seyretmekte olduğunu görmekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünya genelinde enflasyon görünümüne ilişkin sektörel dinamikler farklılıklar göstermekte ve hizmet grubu enflasyonunda katılık öne çıkmaktadır. Küresel ölçekte enflasyon oranındaki ivme yavaşlasa da özellikle hizmet grubu fiyatlarındaki katılığın artmasıyla enflasyona yönelik yukarı yönlü riskler artmış, tırmanan ticaret gerginlikleriyle artan belirsizlikler para politikalarında gevşeme döngüsünü geciktirmiştir. Buna rağmen önümüzdeki dönemde ABD Merkez Bankası ve Avrupa Merkez Bankası başta olmak üzere gelişmiş ülkelerde faiz indirim sürecinin devam etmesi beklenmektedir. Bu durumun, ülkemiz dâhil gelişmekte olan ülkeler açısından olumlu etki etmesini tahminlerimiz arasında öngörmekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemiz son yirmi üç yılda, bölgesel düzeyde gücü sürekli artan, küresel düzeyde etkinliği yükselen, attığı tüm adımları dikkatle takip edilen bir ülke hâline gelmiştir. Küresel düzeyde pek çok belirsizliği barındıran böylesi bir ortamda, Türkiye'de uygulanan politikalar ve diplomasi girişimleriyle küresel ve bölgesel olumsuzlukları büyük ölçüde bertaraf etmiş ve etmeye devam eden bir Türkiye görmekteyiz. 2024 yılı boyunca küresel düzeydeki dezenflasyon odaklı sıkılaşmanın dış talepte neden olduğu zayıflama ve jeopolitik gerilimlere karşın Türkiye ekonomisinde ılımlı büyüme görünümü sürdürülmektedir. Küresel koşulların sürekli değişen baskısına rağmen büyüme kompozisyonu daha dengeli bir yapıda ve istikrarlı politika çerçevesiyle uyumlu bir patikada seyretmiş, 2024 yılı genelinde yüzde 3,3 oranında gerçekleşerek kesintisiz büyüme eğilimi devam etmiştir. 2023 yılında millî gelirimiz Türkiye Yüzyılı'na girerken 1,1 trilyon dolara yükselerek ilk defa 1 trilyon dolar eşiğini aşmıştır. Ekonomik büyüklüğümüz 2024 yılı itibarıyla 1,3 trilyon doların üzerine çıkmıştır. Türkiye'nin büyüme performansıyla kişi başına düşen millî gelirimiz de artmış ve 2024 yılı itibarıyla 15.325 dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu yıl sonu itibarıyla kişi başı millî gelirin 17.748 dolara ulaşması beklenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024 yılında küresel ve bölgesel konjonktürdeki değişmelere rağmen temel makroekonomik göstergelerdeki öngörü ve hedeflerin büyük oranda gerçekleştiğini memnuniyetle görmekteyiz. İlk olarak, öngörülen takvimle uyumlu olarak dezenflasyona geçiş sürecindeki bir yıllık dönem tamamlanmış, dezenflasyon süreci 2024 yılı haziran ayından itibaren başlamış, 2024 yılı sonunda yıllık TÜFE artış oranı yüzde 44,4 seviyesine gerilemiştir, Eylül 2025 itibarıyla da 2024 yılı sonuna kıyasla 11,1 puan azalarak yüzde 33,3 seviyesine inmiştir. Bu durum dezenflasyon sürecinin etkili olmaya başladığını göstermektedir. Önümüzdeki aylarda bu veriler ışığında bu eğilimin sürmesi ve yıl sonunda enflasyonun OVP hedeflerine uyumlu olarak daha düşük seviyelerde gerçekleşmesini bekliyoruz.

Enflasyonla mücadele, kalıcı refahın artırılması ve gelir dağılımında adaletin güçlendirilmesi yönünde Hükûmetimizin kararlılık gösterdiği önemli bir alandır. Enflasyon oranında sağlanacak istikrarlı düşüşle birlikte gelir dağılımında daha dengeli bir yapı oluşacak ve vatandaşlarımızın yaşam standartları daha dengeli bir yapıya kavuşacaktır. Bu süreçte, hayat pahalılığının olumsuz etkilerini hafifletmeye yönelik sosyal politikalar sürdürülürken üretim ve istihdam odaklı yapısal dönüşüm adımlarına hız verilmiştir. Türkiye, bu bütçeyle, ekonomisini daha dirençli, daha verimli, daha kapsayıcı bir yapıya dönüştürme kararlılığını her koşulda sürdüreceğini göstermektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; büyüme kompozisyonundaki dengelenmeyle beraber cari işlemler dengesi beklentilerinin de altında gerçekleştiğini görüyoruz. Bu durumda 2025 yılında küresel ticarette artan korumacılık eğilimlerine ve zayıf dış talep koşullarına rağmen ihracatımızdaki yükseliş eğilimi etkili olmuştur. 2025 yılının Eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış ihracatımız 269,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. İhracatımızın teknolojik yapısı önemli bir gelişme göstererek daha yüksek katma değerli bir yapıya doğru ilerlemektedir. 2025 yılı Ocak-Ağustos döneminde ihracatımızın yüzde 94,5'ini oluşturan imalat sanayisinde orta ve yüksek teknolojili ürünlerin ihracatı öne çıkmaktadır. İmalat sanayisi ihracatımız ocak-ağustos döneminde yüzde 4,4 oranında artarken orta ve yüksek teknolojili ürünlerin ihracatı bu dönemde yüzde 10,7 oranında artmıştır. Söz konusu yüzde 4,4 oranında büyümenin neredeyse tamamının orta ve yüksek teknoloji grubunda yer alan ürünlerin ihracatından kaynaklandığı görülmekte ve önemlidir. 2025 yılı sonunda 273,8 milyar dolarla bir önceki yılın üzerinde bir ihracat performansına ulaşmak hedeflenmekte, 2026 yılında küresel ticaretteki fırsatlardan azami ölçüde faydalanılarak, ihracatımızı 282 milyar doların üzerine çıkararak dünya mal ihracatından aldığımız pay daha yüksek bir seviyeye taşınmak istenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktisadi faaliyetlerdeki dengelenme eğilimine rağmen, istihdam alanında son bir yılda, istihdam, güçlü artışını sürdürerek işsizlik oranında önemli düzeyde gerilemeler söz konusu olmuştur. Makroekonomik boyuttaki bu gelişmelerle birlikte, ülkemizin AB tanımlı genel yönetim borç stokunda da millî gelire oranla düşüşler görülmektedir. 2023 yılı sonunda yüzde 28,2 olarak gerçekleşen borç stokunun gayrisafi millî hasılaya oranı 2024 yılı ikinci çeyreğinde 25,1'e, 2025 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 24,1'e kadar gerilemiştir. Bu verileri memnuniyetle takip ediyoruz.

Yine, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 yılında yüzde 3,6 olarak gerçekleşmesi öngörülen bütçe açığının millî gelire oranının 2026 yılında biraz daha iyileşerek yüzde 3,5 olarak öngörüldüğünü görmekteyiz. Deprem harcamaları hariç ise, bu oranın 2025 yılında yüzde 2,8 olarak beklenmesi, 2026 yılında yüzde 2,7 olarak gerçekleşeceği düşünülmektedir. Bu çerçevede, 2026 yılı merkezî yönetim bütçesinde bütçe giderlerinin 18 trilyon 929 milyar lira, bütçe gelirlerinin 16 trilyon 216 milyar lira olacağı öngörülmektedir. Deprem nedeniyle bütçe açıklarında yaşanan konjonktürel artış sonrasında bütçe açığının yeniden düşük seviyelere yaklaşmasını takip edeceğiz.

Bu bütçemiz, bir taraftan depremlerin yol açtığı hasarların giderilmesi, afet risklerinin azaltılması ve afetlere dayanıklı şehirlerin inşasına kaynak ayırırken, diğer taraftan mali disiplini kararlılıkla uygulamaya devam edeceği görülen bir bütçedir. 2025 yılı bütçesinin her zaman olduğu gibi milletimizin hiçbir ferdini geride bırakmayan, tüm vatandaşlarımızı gözeten ve koruyan bir anlayışla hazırlandığını görmekteyiz. Bu bütçe aslan payını yine eğitime ayırmış, eğitim bütçesini 2 trilyon 896 milyar liraya yükseltmiştir 2026 yılında. 2002 yılında bütçeden ayrılan pay 9,4 seviyesindeyken bugün bu oran 15,3'e ulaşmıştır.

Yine, sağlıktaki gelinen nokta ve diğer alanlardaki gelişmeleri hep beraber izliyoruz. Başta engelliler, yaşlılar, ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan çocuklar olmak üzere ihtiyaç sahibi vatandaşlarımızı hedefleyen sosyal yardım programına yönelik bir bütçenin 2026 yılında 917 milyar lira ayırdığını, bütçeden bu rakamın çıkarıldığını görüyoruz. 2002 yılında yüzde 0,4 düzeyinde olan bu sosyal yardım ve harcamalar 2026 yılında yüzde 1,2 seviyesine çıkarılmıştır. Görüşmekte olduğumuz bu bütçede, 2026 yılında; ödeme gücü olmayan vatandaşlarımızın sağlık prim giderleri için 157 milyar lira, 65 yaş üstü yaşlılar, bakım ihtiyacı olan engelli vatandaşlarımız için 106 milyar lira, engelli vatandaşlarımızın evde bakım desteği amacıyla 90 milyar lira, engelli vatandaşlarımızın eğitim desteği için 56 milyar lira, doğum yardımı ödeneği olarak 44 milyar lira, sosyal konut finansmanı desteği amacıyla 100 milyar lira, ekonomik yoksunluk içinde olan çocuklarımızın aileleri yanında yetişmelerine imkân sağlayan sosyoekonomik destek ödemeleri için 23 milyar lira, koruyucu aile uygulaması kapsamında yaklaşık 3 milyar lira kaynak ayrıldığını memnuniyetle görmekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; başta Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatlarıyla Hükûmetimiz bir taraftan enerji maliyeti artışlarını vatandaşlarımıza yansıtmamaya gayret ederken diğer taraftan enerji yatırımlarımızı artırarak arz güvenliğimizi güçlendirmiştir. Vatandaşlarımızın elektrik ve doğal gazı daha ucuza kullanabilmeleri için 2026 yılı bütçemizde 373 milyar lira kaynak ayrılmıştır. Hâlihazırda faturalarda mesken aboneleri için doğal gazda yüzde 43, elektrikte düşük kademede yüzde 57 oranında devlet desteği sağlanmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - 2026 yılı bütçesinde tarıma toplam 888 milyar lira kaynak ayrılmıştır. Yine, özel sektör öncülüğünde büyüme stratejimizi sürdürüyoruz. Bu amaçla da reel kesim destekleri için bütçeden 493 milyar lira ödenek öngörülmüş, işveren prim ödemeleri için 283 milyar lira, Halk Bankası esnaf kredileri süspansiyon desteği için 70 milyar lira... Birçok kalemde bu desteklerin devam ettiğini görmekteyiz. Yirmi üç yıl boyunca Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde durmadan ve yorulmadan gerçekleştirilen çalışmalar ve hayata geçirilen yatırımlar sonunda kişi başına gelirimiz yaklaşık 3.500 dolardan 15.500 dolara çıkmış, 2025 yılı sonuyla da biraz önce de bahsettiğimiz gibi 17.800 dolarlar seviyesine ulaşacağını görmekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütçenin geneli üzerinde birçok ifade oldu. Biz bu bütçenin iyi olduğunu görüyoruz. Yirmi üç yıldır bu halkın aralıksız desteğiyle ve tarihte görülmemiş şekilde 23'üncü bütçesini hazırlayan bir Hükûmetin içinde olduğu bir ittifakız. Bu noktada, eleştirilerin de bu milletin destekleriyle devam eden bir Hükûmete olduğunun da bilinmesi lazım.

Sayın Kısacık faize çok vurgu yaptı. 2002'de vergi gelirlerinin yüzde 86'sı faize gidiyordu, o günleri unuttuk; bunu biz 2017'lerde yüzde 10'a indirdik, şimdilerde 14'lerde. Daha düşük olması istenmez mi? Tabii istenir. Dünyada faiz ödemesi olmayan bir ülke mi var? Amerika'nın 2023 yılını hatırlıyorum, 1 trilyon dolardı ve dünyada borçluluk oranı bugün yüzde 20'ler civarına inmiş başka bir ülke yok -hem gelişmekte hem artan- bunları görmek zorundayız. Yirmi üç yılda hepinizin kullandığı o duble yolları 6 bin kilometreden 29 bin kilometreye, hızlı trenle tanışan bu ülkeyi, sağlıkta uçak ambulansları ve doktor sayılarıyla, öğretmen sayılarıyla, barajlarıyla, millî savunma hamlesiyle kendi uçakları... Sayın vekilim insansız hava uçaklarını bir terör örgütüyle kıyasladı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erdem, buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - Türkiye'nin tek riski terör örgütleri değil, coğrafyadaki risklere karşı da savunmasını güçlü tutması gerekmektedir ve bunun için artık kendi tankıyla, kendi uçağıyla, kendi askerî gücüyle yüzde 80'lerin üzerinde yerlilik oranına varan bir ülkeden bahsediyoruz. Bu yirmi üç yılda havaalanlarıyla 30 milyon yolcu sayısından 250 milyonların üzerine çıkmış bir ülkeden bahsediyoruz. Sadece tünel kapasitesi Artvin'de... Bugün binlerce kilometre tüneller, geçitlerle önemli bir yol alındı. OSB sayısı 369'a çıktı.

Kısacası, yüzlerce sayacağımız iyi gelişme var. Eksikler yok mu, kötü veriler yok mu? Bunlar da var. Bunların da iyileşmesi için hep birlikte tabii ki dikkat edeceğiz, takip edeceğiz. Ben hep diyorum, iyi var, daha iyi var, çok daha iyi var. Çok daha iyi bir bütçe ve Türkiye için hep birlikte çalışacağız.

Ben bu bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum. Başta Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza, Maliye Bakanımıza ve Bakan Yardımcılarımıza, Strateji Bütçe Başkanımıza ve tüm heyetine, emeği geçen herkese ayrı ayrı teşekkür ediyor, Plan ve Bütçe üyesi ve tüm katılan heyete saygı ve hürmetlerimi sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyoruz.

Böylece gruplar adına konuşmaları bitirdik.

Değerli milletvekilleri, işin bugününün belini kırdık. Bundan sonra Komisyon üyelerimizin konuşmalarına geçeceğiz, görüşmelere ara vereceğiz.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, sayın milletvekillerimiz, Bakan Yardımcılarımız, kurum başkanlarımız ve genel müdürlerimiz için -tüm misafirlerimiz için var ama- bu saydıklarım için Üyeler Alt Lokantası'nda, diğer bürokrat ve katılımcılar için ise Üst Lokanta'da yemek hazırlığımız vardır.

14.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.23

ÜÇÜNCÜ OTURUM
Açılma Saati: 14.40
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 5'inci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Şimdi Komisyon üyesi milletvekillerimizin konuşma taleplerini karşılayacağız.

Değerli milletvekilleri, süreniz yirmişer dakikadır geneli üzerinde olduğu için, normalde onar dakika Komisyon üyelerinin dolayısıyla konuşmanızı bitirememeniz hâlinde -yirmi dakikayı kullanmak zorunda değilsiniz yani daha erken bitirebilirsiniz- ilave iki dakika süre veriyorum, ondan sonra daha uzatmıyoruz. Bazı arkadaşlar "Sözcülere neden böyle yaptınız?" diyor, onu sözcülerinize burada kendiniz söylersiniz "Niye fazla uzatıyorlar?" diye, onu kendi aranızda konuşursunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sözcülerin ne ayrıcalığı var?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Öyle dediler.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Aynı, yirmi dakika verdiler...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İşte, yirmi dakika verildi, doğru.

İlk olarak Ümit Hocamdan başlıyoruz...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu AK PARTİ Grubu nerede Sayın Başkanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Onlar geliyorlar, yoldalar.

Evet, İzmir Milletvekili Sayın Ümit Özlale, sonrasında Sayın Aksu, Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu, sonrasında Sayın Cevdet Akay ve gidiyoruz o şekilde.

Hocam, buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli bürokratlar, basınımızın değerli emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, ilk önce, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızca -bu bütçe konuşmasında- bu bütçenin bir istikrar ve refah bütçesi olduğu söylendi ki bence çok doğru bir tespit, gerçekten buna ihtiyacımız var. "Neden?" diye soracak olursanız, genel yaşam memnuniyetine baktığımız zaman Avrupa Birliği ülkeleriyle beraber, bunun bir istikrar ve refah bütçesi olmasını biz memnuniyetle karşılıyoruz, buna bu ismin verilmesini çünkü hakikaten genel yaşam memnuniyetine baktığınız zaman ciddi anlamda bir fark var arada ve bunu bizim kapatmamız lazım; aslında bütçe de tam bunun için. Biz bütçede her zaman bir harcama ve vergi kalemini konuşuyoruz ama esasında bizim belki de en az bunlar kadar konuşmamız gereken şey de şu: Topladığımız vergilerle sağladığımız kamu hizmetlerinden vatandaşlarımız ne kadar memnun? Ben, bu bütçe görüşmelerinde bunun daha fazla üzerinde durulması gerektiğini düşünüyorum. Neden? Çünkü vergi paketi üzerinde konuşuyoruz, torba yasa üzerinde konuştuk, neyi nereye harcayacağımız üzerinde burada sert tartışmalar yaşayacağız. Peki, bu harcamaların sonunda bizler gerçekten yaşam memnuniyeti, gelişmiş ülkelerle arasında büyük fark gösteren vatandaşımızın memnuniyetini, yaşamdan aldığı mutluluğu kapatabilecek miyiz, o farkı kapatabilecek miyiz? Şimdi, burada o yüzden kaynak belirttiğimiz bir Plan ve Bütçe Komisyonu toplantımız var. TÜİK'in kaynaklarına göre, kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyetsizlik bana göre, bu Plan ve Bütçe Komisyonunun en fazla çözüm araması gereken konulardan bir tanesi. Eğitimde, sosyal güvenlikte, adalette, sağlıkta, ulaşımda, asayişte kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyetsizlik giderek artıyor yani bizler işin bütçe tarafında harcama ve gelir tarafını konuşuyoruz ama yaptığımız kamu harcamalarıyla vatandaşımızın kamu hizmetlerinden memnuniyetini ne kadar giderebiliyoruz, onların ihtiyaçlarını nasıl karşılayabiliyoruz, bunu konuşmamışız. Bu, bana göre, şu anda çözmemiz gereken en önemli problemlerden bir tanesi. Bunu çözmek kolay mı? Değil. Benden önceki değerli vekiller zaten bahsettiler, yüzde 16'sının faiz giderlerine ayrıldığı bir bütçe refah getirebilir mi? Ben getirebileceğini düşünüyorum, doğru bir harcama kompozisyonuyla ama burada izninizle, bir politika hatasının toplumsal maliyetinden de bahsetmek istiyorum, o da şu: Kur korumalı mevduat sisteminin -ki bence onu sona erdirmekle çok doğru bir iş yapıldı- sadece Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına 2023 ve 2024 yılında kur korumalı mevduat sisteminin maliyeti 25 milyar dolar civarında, sadece Merkez Bankası için. Bakın, bizler bu sene faize yaklaşık 50 milyar dolarlık bir para aktarıyoruz. Önümüzdeki dönem faiz harcamalarındaki artışın yüzde 35 olması bekleniyor, bu da yaklaşık bir 50 milyar dolar daha oradan gelse, bizim yanlış ekonomi politikalarından dolayı, kur korumalı mevduat ve son iki senenin faiz harcamalarından dolayı cebimizden çıkacak para tam 125 milyar dolar. "Yüzyılın felaketi" dediğimiz, hepimizin çok içini acıtan, canını yakan depremin maliyeti 100 milyar dolar, belki de bunun biraz üstünde. Yani, burada, aslında vurgulamak istediğimiz şey şu: Doğru bir ekonomi politikası izlemediğiniz zaman kur korumalı mevduat gibi ve daha sonrasında da onun yanlış taraflarını bertaraf etmek için yüksek faiz politikası izlediğiniz zaman ortaya çıkabilecek olan iktisadi maliyet belki de yüzyılın en büyük felaketinin yaralarını sarmak için oluşacak olan maliyetten daha fazla. O zaman da şunu vurgulamak gerekiyor burada: Bizler doğru ekonomi politikaları izleyerek gerçekten vatandaşın görmek istediği kamu hizmetlerini sağlayabiliyor muyuz, kaynakları doğru yerlere aktarabiliyor muyuz? Bence bunun üzerinde durmak gerekiyor.

Şimdi, biraz daha bu bütçenin ayrıntılarına bakalım. Program açısından baktığınız zaman... Bakınız ekonomi, ekonomik işler ve hizmetler, sağlık hizmetleri, kamu düzeni, savunma hizmetleri, dinlenme, kültür, din hizmetleri, çevre koruma; bunların hepsinden faiz giderlerine ayrılan kaynak daha fazla. Hatta şöyle bir şey söyleyeyim: Kamu hizmetinden duyulan memnuniyeti artırmak için, vatandaşımızı o bütçede yer alan refaha kavuşturmak için eğitim ve sağlık harcamalarına daha fazla ayırmamız lazım ama görüyoruz ki eğitim ve sağlık harcamaları sadece faiz giderlerinin 1,5 katı kadar dolayısıyla burada çok ciddi bir faiz yükümüz olacak.

Şimdi, biraz daha derine bakalım istiyorum yani makro bir perspektiftense: Bizim, burada, bu program ödeneklerindeki artışa bakarak gerçekten bunun bir kalkınma bütçesi olup olmadığını, Hükûmetin kalkınma planlarıyla, orta vadeli programıyla uyumlu olup olmadığına bakalım istiyorum. Bu önemli çünkü bir programda ödenek artışı bütçedeki artıştan daha azsa eğer demek ki o görece daha önemsiz bir anlama geliyor, öyle değil mi?

Şimdi, şuna bakalım, orta sütuna bakalım. Mesela, bağımlılıkla mücadele, bence Türkiye'nin birincil derecede problemlerinden bir tanesi. Bu sene öngörülen artış bütçedeki artışın gerisinde kalmış. Devam ediyorum, yerel yönetimler. Yerel yönetimlere bu sene öngörülen program ödeneği artışı bütçe artışının gerisinde kalmış. Burada, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız su probleminin önemine değindi ve kurulacak olan komisyonla ilgili detaylı bilgiler vereceğini söyledi, çok önemli ama bakıyoruz, toprak ve su programına ayrılan ödenek bütçe artışından daha az kalmış, aynı şekilde sosyal güvenlik de.

Şimdi, sağ sütuna dikkat çekmenizi istiyorum. O kadar önemli programlara bundan sonraki üç sene içerisinde bütçedeki artıştan daha az bir pay ayrılmış ki bunun bir kalkınma programı, kalkınma planıyla ya da orta vadeli programla uyumlu olduğunu söylemek güç. O bakımdan da bütçenin bu taraflarını açıkçası biraz özensiz buluyorum. Mesela gençlik, gençlik programına ayrılan pay bütçedeki artışın altında kalıyor. Daha sonrasında, devam edelim, şehircilik ve afet yönetimi; altında kalıyor. Bölgesel kalkınma, çok önemli bir problem, bugün burada tartıştığımız siyasi problemlerin, siyasi gerginliklerin odağında bölgesel kalkınmada oluşacak olan tutarsızlıklar, dengesizlikler, eşitsizlikler var, ona ödenen, ona ayrılan ödenek artışı bütçe gideri artışının altında kalıyor. Tabii kaynaklar, hepimiz burada bahsediyoruz, nadir toprak elementleri son üç dört yılda gündemimize geldi, oradaki program artışı bütçe artışının altında kalıyor. Uluslararası eğitim, onun dışında çevre ve iklim değişikliği, ondan sonra göç yönetimi, enerji gibi programlara ayrılan ödenek artışı bütçenin artışının altında kalıyor. Dolayısıyla, bizim kalkınmamızı ve sürdürülebilir büyümemizi sağlayacak olan programlardaki artışın bütçedeki artışın altında kalması, bizim aslında iki sene önce tartıştığımız kalkınma planı ve orta vadeli programla uyumun güç olduğunu bize gösteriyor.

Şimdi, bir başka nokta daha var, İYİ Partiden Sayın Erhan Usta da değindi, bu yüksek gelirli olma meselesi. İlk önce şu sorunun cevabına bakmak gerekiyor: Bizim, son iki üç sene içerisinde iş yeri sayımız azalıyor, 4/A'daki sigortalı çalışan sayımız azalıyor, ücretler de yerinde sayıyor; peki, biz nasıl yüksek gelirli ülke oluyoruz? Bu, gerçekten bence önemli problemlerden bir tanesi yani benim firma sayım azalıyorsa, istihdamı artıramıyorsam, ücretler de artmıyorsa "Ben yüksek gelirli bir ülke nasıl olurum?" ona bakmak gerekiyor.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız toplam faktör verimliliğinin pozitif etkisinden bahsetti. Bizim de yaptığımız çalışmalar aslında bizim toplam faktör verimliliği açısından 131 ülke arasında son beş yılda çok da iyi bir performansımızın olmadığını gösteriyor dolayısıyla bence burada büyümenin itici gücü, kaynağı verimlilikte yaşanan artışlar değil. Burada da bir noktaya dikkat çekmek lazım: Bakın, bugün Türkiye'nin en büyük holdingi TMSF, Türkiye Varlık Fonu Türkiye'nin en büyük fonu ve Sayıştay denetimine tabi değil. Bankaların, kamu bankalarının toplam bankacılık sektörü içerisindeki payı yüzde 50'yi geçmiş durumda. Bu kadar kamulaşmış ve bu kadar bürokratikleşmiş bir ülkenin özel sektör marifetiyle ve verimlilik üzerinden bir büyüme, kalkınma yaşaması çok zor. Eğer bizler gerçekten bu kalkınmayı, büyümeyi verimlilikle destekleyeceksek eğer o zaman biraz önce bahsettiğim gibi Türkiye Varlık Fonunu, ondan sonra TMSF'yi ve kamu bankalarının bütün bankacılık sektörü üzerindeki baskın rolünü yeniden düşünmemiz gerekiyor. Çünkü buradan faktör verimliliği üzerinden bir büyüme hikâyesi yaratamayız.

Şimdi gelelim herkesin tartıştığı konuya. Burada bizler millî geliri çok farklı yöntemlerle hesapladık. Yani gayrisafi yurt içi hasılaya dolar cinsinden baktık, AK PARTİ Hükûmetinin ve Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının bahsettiği satın alma gücü paritesinden, Dünya Bankasının ülkeleri gelirlerine göre ayırdığı Atlas üzerinden baktık ve hem gayrisafi yurt içi hasılaya hem de kişi başı millî gelire baktık ve gördüğümüz şey şudur: Doğrudur, satın alma gücü paritesine göre Türkiye 18'inci büyük ekonomiden 11'inci ekonomiye gelmiş. Dünya Bankasının ülkelerin yüksek gelirli mi orta gelirli mi olup olmadığına baktığı Atlas yöntemini kullandığımız zaman da 20'nci ekonomiden sadece 19'uncu ekonomiye doğru gelmiş. Bana şahsi fikrimi soracak olursanız ben bunların ikisine de inanmıyorum. Yani yirmi yılda bu ülkede önemli şeyler de yapıldı, büyük hatalar da yapıldı. Ben ne yirmi senedir aynı yerde kaldığımızı düşünüyorum ne de dünyanın ilk 10 ekonomisine girecek bir üretim yapısında bir teknolojiye sahip olduğumuzu düşünüyorum.

Aslında bir şey daha söyleyeyim: Bu iki yöntemin de hataları var, çok az onlardan bahsetmek lazım. Neden ben satın alma gücü paritesiyle ölçülen millî gelir verilerine biraz ihtiyatlı yaklaşıyorum? Sebebi de şu: Siz düşük ücretli emeğin bir de kayıt dışı çalıştırılmasına göz yumarsanız eğer orada ekonomilerdeki refah olduğundan yüksek gözükür yani satın alma gücü paritesiyle ölçtüğünüz millî gelir olduğundan daha yüksek gözükür. Hizmet kalitesini yani Avrupa'daki bir sağlık hizmetini ya da eğitim hizmetini Türkiye'yle karşılaştırdığınız zaman ikisi arasındaki kalite farkını satın alma gücü paritesinde çok göremezsiniz. Bunun dışında, eğer sizler kuru baskılarsanız ve fiyatlardaki artış yani enflasyon kur artışından fazla olursa orada da refah biraz abartılarak gösteriliyor. Dolayısıyla ben Türkiye'nin millî gelir açısından ve kişi başı millî gelir açısından satın alma gücü paritesine göre değerlendirilmesini doğru bulmuyorum. Ama bir şey daha var, bu bence çok da önemli de değil. Yani bizler dünyanın 11'inci ekonomisi miyiz 20'nci ekonomisi miyiz bunun bence çok büyük önemi yok. Önemli olan şey şu: Biz gerçekten bu büyümeyi hissedebiliyor muyuz, öyle değil mi? Yani biz iktisadı niye çocuklara üniversitede öğretiyoruz? İktisatta ilk öğrettiğimiz şey şudur: Sizin vatandaşınızı, o ekonomideki insanları mutlu etmeniz gerekir. Yani biz 11'inci ülkeysek vatandaşlarımızın daha mutlu olması, yaşam memnuniyetlerinin artması gerekir, bunu biz datada göremiyoruz. O bakımdan bizim burada ön plana çıkarmamız gereken şey şudur: Bizler gerçekten yüksek gelirli ve refaha ulaşan toplumların memnuniyet düzeyinde miyiz, onlar gibi mi yaşıyoruz? Valla pek öyle değil.

Bakmamız gereken şeylerden bir tanesi şu ilk önce: Yüksek gelirli ülke seviyesine büyüme hızımız yaklaşmak için yeterli mi? Tabii ki gelişmiş ülkelere göre daha fazla büyüyoruz, orada herhangi bir soru işareti yok ama baktığımız zaman, özellikle bizim imalat sanayinde rakip olduğumuz Doğu Avrupa ülkelerine bakınız; Çek, Polonya, Macaristan, Romanya gibi ve daha sonrasında diğer ülkelere bakınız, onların biraz gerisinde kalıyoruz. Yani ilk olarak bence kafa yormamız gereken şey şu: Evet, ilk yirmi yılda bir büyüme hikâyesi yakalanmıştır, doğrudur; ilk yirmi yıla göre sorunlarımız daha farklılaşmıştır, bu da doğrudur fakat aynı yerde, bizim özellikle imalat sanayinde beraber rekabet ettiğimiz ülkelerin büyüme hızları ve onların üretim desenleri gelişmiş ülke olarak sayılabilmeleri için daha yet3erli, daha önemli. Bizim kafa yormamız gereken şey bu. Sanayideki rakiplerimiz neden bizden daha hızlı büyüyor? Bizler onlarla rekabet edebilmek için neler yapmalıyız?

Şimdi, bir başka nokta da şu: Gerçekten yüksek gelirli bir ülke gibi mi sorunlarımız? Ben, özel sektör marifetiyle yatırımların yapılması gerektiğine inanan, kamunun da burada denetleyici ve düzenleyici bir rol de olması gerektiğine inanan bir görüşü

savunuyorum. Reel sektörümüzün sorunlarına bakalım. Dünya Bankasının iş yapma endeksi yani "doing Business." Şimdi, buraya baktığınız zaman, bizim Türkiye'de reel sektörün sorunlarını öncelikli olarak buraya yazdığınız zaman finansmana erişim, vergi oranları, kayıt dışı sektör uygulamaları gibi uygulamalar var. Şuna baktık Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım: Bu problemleri hangi ülkeler daha fazla yaşıyor? Korelasyonlarına baktık. Baktığımız zaman bu problemler en fazla ve maalesef alt orta gelir ülkelerde yaşanan problemler. Dolayısıyla bizim reel sektörün problemlerine baktığımız zaman, Türkiye'nin yüksek gelirli bir ülke gibi davranmadığını söyleyebiliriz. Bizim çözmemiz gereken problemlerin başında finansmana erişim geliyor.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız geçen haftaki bütçe konuşmasında 2 defa çok önemli bir konuyu vurguladı, o da şudur: Doğrudur, kamu borç stokunun düşük olduğundan ve bunun bizim için ilerleyen dönemlerde bir ilerleme alanı olduğundan bahsetti, bunun bir avantaj olduğundan bahsetti. Kendisiyle burada ayrışıyoruz. Kamu borç stokunun düşük olması, faizleri düşürdüğü sürece önemlidir. Yani evet, kamu borç stokunun düşük olması bir borçlanma alanı sağlar, doğrudur ama bu borçlanma alanını siz ancak düşük faizlerle borçlanarak bir avantaja çevirebilirsiniz. Oysa son yapılan ihalede devlet tahvillerine on yıllığına yüzde 40 verildi. Yani şimdi, devlet tahvillerinin on yıllığına yüzde 40 faizi olduğu bir yerde bizim kamu borç stokumuzun düşük olması bize avantaj sağlamaz. Bu avantaj ancak ve ancak düşük faizle borçlanabilirsek bizim için bir avantaj olabilir. Bakın, bu oldukça önemli bir konu. On yılını yüzde 40 borçlanabiliyorsak ve önümüzdeki sene bizim orta vadeli programda Merkez Bankasının hedeflerinde, bizim hedefimiz yüzde 15'se burada büyük bir sorun var. O zaman biz neredeyse dokuz yıl boyunca dünyanın en yüksek reel faizini vereceğiz, yüzde 25. Yok eğer değilse yani önümüzdeki dönem yüzde 15, yüzde 16'lık bir enflasyon hedefine Merkez Bankası ve orta vadeli programı hazırlayanlar inanmıyorsa o zaman da sizin yeni hazırladığınız ve bizim burada tartıştığımız programın daha şimdiden bir geçerliliği yok demektir. Dolayısıyla on yıllık tahvil yani on yıllığına her yıl yüzde 40 borçlanmayı kabul eden bir ekonomi programı düşük bir kamu iç borç stokunu avantaj olarak görmemeli ancak düşük borçlarını düşük faizden borçlanıyorsak sizin için bir borçlanma alanı vardır.

Şimdi, neden bahsettik? Yaşam memnuniyetinden ve büyümenin bir yaşam memnuniyetine dönüştüğü sürece önemli olduğundan bahsettik. O konuyu da biraz açmak lazım. İnsanlar ne zaman ekonomi büyüdüğü zaman mutlu olurlar? Bir kalkınma sağladığımız zaman yani kalkınmayla beraber büyüdüğümüz zaman, o zaman siz o büyümeyi hissedersiniz. Bana göre Türkiye'deki temel tartışılacak alan, konu dünyanın 11'inci ekonomisi ya da 20'nci ekonomisi olmamız değildir; temel tartışılacak olan konu, bu büyümenin vatandaşlarda bir yaşam memnuniyete yol açıp açmamasıdır.

Şimdi, buraya baktığınız zaman, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın sunumundan bizler satın alma gücü paritesine göre Avrupa'nın 4'üncü büyük ekonomisiyiz. Eyvallah, tamam. Kalkınma göstergelerine bakalım şimdi: Yolsuzlukla mücadele, Hükûmetin etkinliği, politik istikrar, düzenlemenin kalitesi, hukukun üstünlüğü, şeffaflık, hesap verebilirlik, istihdam, gelir dağılımını ölçen Gini endeksi, millî gelirin karbon yoğunluğu -üzerinde fazla durmadığımız ama çok durmak zorunda olduğumuz bir kalkınma göstergesi- ihracatta yüksek teknoloji oranı, yine katma değerde orta ve yüksek teknoloji payı... Bütün bunlara baktığımız zaman bizler Avrupa'nın ilk 10 ekonomisinden kalkınma göstergeleri açısından negatif ayrışıyoruz. Dolayısıyla, bizim kafamızı yormamız gereken ilk şeylerden bir tanesi şu: Bu büyümeyi biz kalkınmayla beraber nasıl harmanlayabiliriz? Buraya baktığımız zaman bunun çok da başarıldığını görmemiz zor; kalkınamıyoruz ya da daha doğrusu şöyle bir şey söyleyeyim, Avrupa'nın 4'üncü büyük ekonomisi ve dünyanın 11'inci büyük ekonomisinin öngördüğü bir kalkınma hamlesini gerçekleştiremiyoruz.

Bir başka ilerlememiz gereken alan ne? Önümüzdeki döneme hazır mıyız? Benim bu ekonomi programını, orta vadeli programı en fazla eleştirdiğim alanlardan bir tanesi küresel eğilimleri yakalamadaki bence hantallığı. Bakın, çok kritik alanlar var. Yeni bir sanayi devriminin tam ortasındayız; yeni bir AR-GE politikası geliştirmemiz lazım, yenilikçi olmamız lazım, yeşil dönüşümü başarmamız gerekiyor ama Dünya Bankasının girişim anketinden bazı kriterler aldık ve baktığınız zaman orada da şunu görüyoruz: Mesela son üç yılda kendi karbon emisyonlarını izleyen firmaların yüzdesi, son üç yılda emisyonları azaltmak için enerji yönetimi önlemlerini benimseyen firmaların yüzdesi, yeni bir ürün, hizmet sunan firmaların yüzdesi, süreç yeniliği başlatan firmaların yüzdesi, AR-GE'ye harcama yapan firmaların yüzdesi, son üç yılda ürün hizmet süreç sunan ve AR-GE harcamalarını yapan firmaların yüzdesi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - İki dakikam var, biliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Veriyorum iki dakika daha.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Bütün bunlara baktığımız zaman Türkiye'nin yüksek gelirli ya da orta yüksek gelirli bir ülke gibi davranmadığını, aslında daha doğrusu Türkiye'deki özel sektörün yani bizim için büyümenin, yatırımların itici gücü olması gereken özel sektörün orta üst gelirli ya da yüksek gelirli bir ülke gibi davranmadığını görüyoruz ve bunun da ben orta uzun dönemde büyümemiz için temel problem olduğunu görüyorum. Dolayısıyla, bizim burada bence hem iktidar partisi olarak hem Cumhur İttifakı hem de muhalefet partileri olarak tartışmamız gereken konu Türkiye'nin dünyadaki kaçıncı büyük ekonomi olduğu değildir, Türkiye'deki bu iktisadi büyüklüğün nasıl hissedildiğidir. Yoksa burada sonsuza kadar yüksek gelirli miyiz, değil miyiz diye bunu tartışabiliriz. Oysa biliyoruz ki iki yüz elli-üç yüz yıldır bu topraklar gelişmekte olan ülke statüsünde ve yüksek gelirli ülke olmak için de gerekli hamleleri biz bir türlü yapamıyoruz. O bakımdan da biraz kafayı istatistiklerdeki sıramızı tartışmak yerine başka bir şeye yormak lazım.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun bir şiiri vardır, çok da sevdiğim bir şiirdir, oğluna yazmıştır, onu söyleyerek kapatmak istiyorum, o da şu: "Sen ne tarih ne coğrafya ne şusun ne busun/ Oğlum Mernuş, sen otobüsü kaçırmış bir milletin çocuğusun." der. Bizler otobüsü çok seferlerinde kaçırdık, sanayi devrimlerini başaramadık ve bunu çok kısır tartışmalardan dolayı başaramadık. Bir daha buraya baktığımız zaman bu yeni dönemde de otobüsü kaçırmak üzereyiz. O bakımdan, ben bu bütçede kalkınma planıyla uyumlu, Türkiye'nin orta uzun dönemde vatandaşını daha memnun eden, kamu hizmetlerinden memnuniyetin arttığı, yeni süreçte çevreyle uyumlu, yeşil dönüşümünü gerçekleştirebilmiş ve vatandaşlarının, gençlerinin yurt dışına kaçmak zorunda olmadığı bir bütçe bekliyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Özlale'ye teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, süre konusundaki hassasiyetiniz için teşekkür ediyorum her birinize. Böyle olursak çok fazla milletvekilinin görüşlerini yansıtma imkânına kavuşmuş olacağız.

Sayın Aksu, buyurun lütfen, yirmi dakika süreniz var.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

2026 yılı merkezî yönetim bütçesinin milletimizin huzur ve refahının artırılmasına vesile olmasını temenni ediyor, başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere hazırlanmasında emeği geçenlere, Strateji ve Bütçe Başkanlığına, Hazine ve Maliye Bakanlığına, kapsamlı sunumları için Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'a teşekkür ediyorum.

Dün idrak ettiğimiz cumhuriyetimizin 102'nci yılını ve Cumhuriyet Bayramı'nı kutluyor, cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere Millî Mücadele'nin tüm neferlerini, aziz şehitlerimizi, muhterem ecdadımızı rahmet ve saygıyla anıyorum.

Bugün başladığımız müzakerelerle Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı bütçelerinin yanı sıra 17 bakanlığın, toplamda ise 228 kamu kurumunun bütçesi, 227 kamu kurumunun kesin hesabı ve 222 Sayıştay raporu üzerinde görüşmeler yapılacaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin önümüzdeki bir yıllık sürede kamuya kaynak aktarma ve bu kaynakları dağıtma yetkisini verdiği bütçe aynı zamanda uygulanan ekonomik, mali ve sosyal politikaların da önemli bir aracıdır. "İstikrar ve refah bütçesi" olarak takdim edilen 2026 yılı bütçesi kaynak verimliliğini artıran ve çevresel sürdürülebilirliği önceleyen, yeşil ve dijital dönüşüm politikalarıyla üretim süreçlerinde verimliliği ve rekabetçiliği bütüncül olarak artırmayı amaçlayan bir bütçe olarak tanımlanmakta, orta vadeli program ve On İkinci Kalkınma Planı hedefleriyle uyumlu şekilde hazırlandığı görülmektedir.

Bütçe giderleri bir önceki yıl bütçe kanununa göre yüzde 28,49 artışla 18,9 trilyon liraya çıkarılmakta, bütçe giderlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 24,5 olması öngörülmektedir. Bütçe gelirlerinin ise yüzde 26,68 artışla 16,2 trilyon liraya yükseltilmesi hedeflenmektedir. Bu durumda bütçe açığının yüzde 40,5 artışla 2,7 trilyon lira, bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının ise yüzde 3,5 olması öngörülmektedir. 2026 yılı bütçe ödeneklerinin ekonomik sınıflandırmaya göre en büyük gider kalemlerinin cari transferler, personel giderleri ve faiz giderleri olduğu görülmektedir.

Değerli milletvekilleri, kaynakların ne yönde ve hangi amaçlara yönelik olarak kullanıldığı bütçelerin hedeflerini de göstermektedir. Ayrılan paylara bakıldığında, 2023'ten itibaren deprem yaralarını sarmanın öncelikli hedef olduğu, eğitim ve sağlık başta olmak üzere güvenlik, sosyal yardımlar, yatırımlar, ekonomik destek ve teşviklere ayrılan payın istikrarlı bir artış içinde bulunduğu görülmektedir. 2026 bütçesinde de yüzde 15,3 oranıyla bir önceki yıla göre yüzde 32,8 artışla en büyük pay eğitime ayrılmıştır. Eğitimle beraber ikinci en çok pay sağlığa ayrılmıştır. Kapsayıcı sosyal destek sistemine sahip bir ülke olarak bütçede önemli bir sosyal yardım kalemi oluşturulmuş, doğal gaz ve elektrikteki devlet destekleri ile asgari ücret tutarına kadar olan tüm ücretlerin vergi dışı tutulması da dâhil edildiğinde sosyal harcamalar için bütçenin yüzde 12,6'sına tekabül eden 2,3 trilyon lira kaynak ayrılmıştır. Bu kaynaklarla muhtaçların, dezavantajlı grupların ve yaşlıların onurlu bir yaşam sürmesinin temin edileceğine inanıyoruz.

Bütçe yatırımı, üretimi, istihdamı ve ihracatı destekleyerek ülkemizin sahip olduğu refahı toplumun tüm kesimlerine yaymayı hedeflemektedir. Bu amacın gerçekleşmesinde sanayinin rolü büyüktür ve küresel koşulların baskısına rağmen sanayide pozitif görünüm korunabilmiştir. 2025 yılının Ocak-Haziran döneminde sanayi sektörü bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 2,1 artışla büyümeye pozitif katkı yapmıştır. İmalat sanayi ihracatımız Ocak-Ağustos döneminde yüzde 4,4 oranında artarken orta ve yüksek teknolojili ürünlerin ihracatı bu dönemde yüzde 10,7 artmıştır. Ticaret kredi kefaletleri içerisinde imalat sanayisi ilk sırada yer alsa da krediye erişim en çok karşılaştığımız sorundur. İkincisi ise sanayi için nitelikli iş gücü, usta temini sorunudur. Diğer yandan PMI verileri faaliyet koşullarındaki bozulma eğiliminin bir buçuk yıla ulaştığını göstermektedir. Eylülde de 46,7'ye gerileyerek imalat sektörünün yavaşladığına işaret etmektedir. 2026 yılı bütçesinde sermaye giderleri, sermaye transferleri ve yatırımları hızlandırma ödeneği olmak üzere toplamda 2,7 trilyon lira yatırım harcama ödeneği öngörülmüştür. Bu tutar bütçenin yüzde 10,6'sına denk gelmektedir. Ayrıca, yerli ve yabancı yatırımların ülkemize daha fazla gelmesi amacıyla reel kesim destekleri için de bütçede 493 milyar lira ödenek öngörülmüştür.

Ülkemizin stratejik alanlarından savunma sanayisinin güçlendirilmesi gayesiyle savunma ve güvenliğe Savunma Sanayii Destekleme Fonu için ayrılan kaynak da dâhil edildiğinde bütçenin yüzde 11'ini aşan 2,1 trilyon lira ödenek ayrılmıştır. Türkiye, güçlü bir savunma sanayi ekosistemi oluşturmuştur. Millî Teknoloji Hamlesinin çıktıları gurur vericidir. Son olarak, ALTAY tankının envantere katılması memnuniyet verici olmuştur; sektörün büyütülmesi, ileri teknolojinin diğer alanlara da yayılması bakımından hayati önemdedir. Yakalanan ivmenin kurumsal, beşerî ve idari kapasitenin güçlendirilmesiyle sürdürülebilir olmasını arzu ediyoruz. Bununla beraber, son dönemlerde sektör içinde yer alan, özellikle küçük işletmelerin dile getirdiği bazı sıkıntıların giderilmesi sektör dinamizmini artıracaktır diye düşünüyoruz. Sürdürülebilir sanayi üretimi devletin öncülüğü ve desteğiyle özel sektör tarafından hayata geçirilmeye devam edilmelidir.

Değerli milletvekilleri, tarım ekonomik faaliyet olmasının yanı sıra öncelikli stratejik sektörlerdendir. Tarım millî güvenliğin, toplumsal istikrarın, çevresel sürdürülebilirliğin ve insan sağlığının temelidir. Tarımın bu önemine uygun olarak da tarım arazilerinin korunmasından üreticinin desteklenmesine, üretimin planlanması ve yönlendirilmesine, üretici birlikleri ve tarımsal kurumlara, hasattan tüketiciye ulaşan süreçte sağlıklı bir gıda sevk zincirinin oluşturulmasına ve tüketicinin güvenli, sürdürülebilir gıdaya erişimine uzanan etkin bir mekanizma oluşturulması gerekmektedir. 2026 yılı bütçesinden tarıma ayrılan kaynak yüzde 25,8 oranında artışla 880 milyar liraya çıkarılmıştır. Tarımsal destek programları için yüzde 24,4 artışla 168 milyar lira kaynak ayrılmıştır. Tarımın sürdürülebilirliği doğal kaynakların rasyonel kullanımına; tarımsal üretimin devamlılığı ise kırsal kalkınma programlarının etkinliğine, çiftçimizin üretimi sürdürmesine yönelik engellerin kaldırılmasına bağlıdır. Diğer yandan, enflasyon içinde önemli bir paya da sahip olan gıdanın arzında yeterlilik, aynı zamanda da tüketicinin sağlıklı ve güvenli gıdaya erişimi kritik önemdedir. Üretimden tüketime

uzanan yolculuğun sağlıklı bir çerçeveye oturtulması hem gıda arz güvenliği hem de maliyet performansını etkileme gücüne sahiptir ve bu doğrultuda gerekli mekanizmanın oluşturulması şarttır. Suyun yüzde 75'ten fazlasını tarımda kullanan bir ülke olarak, üretim deseninin su zengini olmadığımız gerçeğine uygun planlanması gerekmektedir. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın bu konuyla ilgili olarak Cumhurbaşkanlığında bir birim oluşturulduğunu açıklaması ve bu yönde özel bir çalışma yapıldığını belirtmesi memnuniyet vericidir. Bu nedenle, çiftçimizin desteklenmesi, üretimin planlanması ve ihtiyaçlar doğrultusunda üreticinin yönlendirilmesi hayati önemdedir. Üretici birliklerinin gözden geçirilmesi, depolama ve nakliyeyi içinde barındıran sağlıklı bir sevk zincirinin oluşturulması gerekmektedir. 2026 bütçesinde deprem yaralarının sarılması için de toplam 633 milyar lira kaynak ayrılmıştır. Diğer yandan, yapılan yasal düzenlemeler ve devletimizin verdiği desteklerle birçok şehrimizde kentsel dönüşüm hızlanmıştır. Bu sürecin kesintiye uğramadan devam ettirilmesi ve güvenli mekânlar oluşturulması için başta İstanbul olmak üzere diğer iller için de yeterli kaynak ayrılmalıdır. Ülkemiz bir deprem ülkesidir ve önleyici tedbir her zaman daha az maliyetli olandır.

Bütçe, kaynakların öncelikler ve toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamayı esas alan optimal bir denge oluşturulmasını gerektirmektedir. Bu doğrultuda, bütçe teklifinin vatandaşlarımızın ihtiyaçlarına odaklanan, toplumun tüm kesimlerine sahip çıkan programlar, destekler ve ödenekler içerdiği ve üst belgelere uygun şekilde hedeflerin belirlendiği görülmektedir. Bununla birlikte, vatandaşlarımızın ertelenen bazı taleplerinin değerlendirilmesi, haklı beklentilerinin karşılanması gerektiğini de düşünüyoruz. Bu kapsamda, öncelikle dar gelirli vatandaşlarımızın beklentilerinin karşılanması önemli olacaktır. Esnafımızın rekabet gücü korunacak şekilde faaliyetleri desteklenmelidir. Çiftçimizin üretim maliyetlerini düşürücü, ürünün değerini koruyucu önlemler alınmalıdır. Emeklilerimizin refah seviyesi artırılmalı, çalışanların geçim şartları iyileştirilmelidir. Emeklilerimizin aylıkları onların geçim şartlarına uygun olacak ayrı bir endekse göre hesaplanmalıdır. Bu amaçla sosyal güvenlik sistemi ve personel rejimi yeniden düzenlenmelidir. Herkesin gelirine göre vergilendirildiği adil bir vergi sistemini öngören vergi reformu hayata geçirilmelidir. Vergisiz alanlar vergilendirilmeli, kayıt dışıyla etkin mücadele sağlanmalıdır. Kamuda tasarruf etkinleştirilmeli, kaynak israfının önüne geçecek yapısal tedbirler alınmalıdır. Kurumsal yapı, devletin temel fonksiyonlarına ve yeni gelişmelere uygun, kalkınma hedefleriyle uyumlu olacak şekilde gözden geçirilmelidir. Yatırımı özendirmek ve sanayimizi desteklemek üzere teşvik sistemi basitleştirilmeli ve etki gücü artırılmalıdır. Devlet destek ve teşvikleri verimli hâle getirilmelidir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, vatandaşlarımızın geçim şartlarını zorlayan beslenme, barınma, giyinme gibi temel ihtiyaçları ailelerimize yük olmaktan çıkaracak bir mekanizmanın inşasını gerekli görüyoruz. Bu çerçevede, Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Bey'in açıkladığı proje doğrultusunda, belirlenecek asgari refah seviyesinin altında gelir elde eden her aileye doğrudan gelir desteği verilmesini öngörüyoruz. Bugün, artık nicelik sorununun büyük ölçüde aşıldığı, başta eğitim ve sağlık olmak üzere kamu hizmet kalitesinin daha artırılmasının gerekli olduğunu düşünüyoruz. Özellikle yükseköğretimin eğitim-istihdam ilişkisini kuracak, Türkiye'nin kalkınma hedeflerine ve yaşanan teknolojik devrime müzahir bir perspektifle planlanması sağlanmalıdır. Yarının insan gücü ihtiyacını bugünden temin edecek adımlarda geç kalınmamalıdır. Türkiye şehidine, gazisine, şehit yakınına her şartta öncelikli olarak sahip çıkmış, çıkmaya da devam etmektedir. Zira vatan onların sayesinde kurulmuş, terörle mücadelede onlar sayesinde başarılı olunmuştur. Bu anlayışla, şehit yetimlerinin tamamına istihdam hakkı verilmesi, gazilere ilave istihdam sağlanması; ayrıca, terörle mücadelede yaralandığı hâlde gazi sayılmayanların gazilik hakkının mutlaka verilmesini temin edecek düzenlemelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Askerî hastaneler yeniden açılmalıdır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak, bu yönde yaptığımız çağrının ve verdiğimiz tekliflerin bu bütçe döneminde karşılık bulmasını arzu ediyoruz. Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda daha demokratik, daha müreffeh, lider bir Türkiye hepimizin özlemidir. Birlikte yaşama iradesinin güçlendiği, huzur ve refahın arttığı, dik baş, tok karın ve mutlu yarını hedefleyen bir Türkiye'yi inşa edeceğimize inanıyoruz.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; bölgemizde tarihî gelişmelerin yaşandığı bir süreçte, Türkiye, karmaşık bölgesel gelişmelerde kilit rol oynamaya, millî birlik ve kardeşliğini pekiştirmeye, ekonomik olarak güçlenmeye ve dünyanın en büyük ekonomilerinden biri olma hedefine ulaşmak için gayret göstermeye devam etmektedir. Biz büyürken başka ülkelerin yerinde saymadığının bilinciyle, küresel rekabette öne çıkmak için stratejik öncelik planlamasıyla, akılla, bilimle, gayretle hareket etmek, daha çok çalışmak mecburiyetimiz vardır. 2025'in ilk yarısında Türkiye ekonomisi yüzde 3,6 oranında büyümüştür. Millî gelirimiz yıllıklandırılmış bazda 1,5 trilyon dolara, kişi başına düşen gelirimiz de 17 bin dolara ulaşmıştır. Zirai dona bağlı olarak daralan tarım sektörü hariç tüm sektörler yılın ilk yarısında büyüme kaydetmiştir. İmalat sanayi, yüksek teknolojili üretimdeki artışın desteğiyle on iki çeyreğin en iyi performansını sergilemiştir. Ekonominin istikrarlı büyümesiyle beraber iş gücü piyasası güçlü görünümünü sürdürmüş, işsizlik oranı yirmi dokuz aydır tek hanelerde seyretmiştir. Eylül ayında da işsizlik yüzde 8,6 oranıyla tek haneli seviyelerde kalmaya devam etmiştir. 2024 yılında istihdamımız 988 bin kişi artarken, eylül ayında toplam istihdam 32 milyon 491 bin kişi olmuştur. Zayıf dış talep görünümüne rağmen eylül ayında yıllıklandırılmış ihracat yüzde 3,2 oranında artışla 269,7 milyar dolarla tarihsel olarak en yüksek ihracat rakamına ulaşmıştır. İthalat yüzde 5,6 artışla 359,2 milyar dolar olmuş, yıllık dış ticaret açığı yüzde 13,5 artışla 89,2 milyar dolara çıkmıştır. Ocak-Eylül döneminde de dış ticaret açığı önceki yıla göre yüzde 11,8 oranında artış göstermiştir. Önümüzdeki süreçte dış ticaret dengesinin ve ithalattaki gelişmelerin takip edilerek ithalat bağımlılığımızı azaltacak alternatif adımların hayata geçirilmesi gerekmektedir. İthalattaki artışa rağmen mal ve hizmet ihracatındaki olumlu performans sayesinde cari dengenin sürdürülebilir seviyelerde kalmaya devam etmesi memnuniyet vericidir. Ağustosta yıllık cari açık 18,3 milyar dolara gerilemiştir. Artan turizm gelirlerinin de katkısıyla yıllık cari dengenin iyileşmesi ve 2025 yılında cari açığın gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 1,4'le sürdürülebilir seviyelerde kalması önemlidir.

Merkez Bankası rezervleri 17 Ekim haftasında 198,4 milyar dolarla tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Dezenflasyon politikalarının finansal istikrara katkısıyla Türkiye'nin beş yıllık CDS primi yıl içerisinde sınırlı dalgalanmalar göstermekle birlikte eylül ayında 234 baz puan seviyesine kadar inmiş, hâlen de 260 seviyesindedir. Bu veriler kuşkusuz Türkiye ekonomisine güvenin de göstergesidir.

Borçlanmanın yapısında iyileşmenin sürdüğü gözlenmektedir. 2023 yılında yüzde 35,8 olan TL cinsi borcun toplam borç içindeki payı Eylül 2025 itibarıyla yüzde 46,9 seviyesine yükselmiştir. AB tanımlı genel yönetim borç stokunun millî gelire oranındaki düşüş eğilimi de devam etmektedir. Dezenflasyon süreci 2024 yılı Haziran ayından itibaren sürmektedir, mayıstaki zirveden sonra

tüketici enflasyonunda 42 puandan fazla düşüş sağlanması önemli bir kazanım ve başarıdır. Bununla birlikte, başta kira olmak üzere hizmet enflasyonunda devam eden yüksek seyir, ayrıca gıdada arz yönlü kısıtlar bu iyileşmeyi kısmen sınırlamıştır. Dezenflasyon süreci eylül ayında kesintiye uğramış olsa da bunun geçici olduğuna ve enflasyonla mücadele sonuçlarını vatandaşlarımızın daha çok hissedeceği bir zamanın da yakın olduğuna inanıyoruz. Enflasyon mücadelesinin maliye politikalarıyla desteklenmesi, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması, israf ve usulsüzlüklerin önüne geçilmesi milletimizin güvenini artırırken Türkiye ekonomisini daha dirençli hâle getirecektir. Türkiye ekonomisi büyüyen, istihdam yaratan, ihracatını artıran, sürdürülebilir cari açığa sahip en az borçlu ülkelerden biridir. Bütçe dengeleri deprem etkisiyle bozulsa da öngörülen çerçevede seyretmektedir. Bununla beraber enflasyonun yüksek seyretmesi gelir dağılımı adaletinin bozulmasına da sebep olmaktadır. Türkiye ekonomisinde yaşanan sorunların çoğu yüzeysel değil yapısaldır. Dolayısıyla çözümlerin de köklü yapısal tedbirlere, bütüncül politikalara dayalı olması gerekmektedir.

Türkiye her alanda çok önemli atılımlar yapmıştır, yapmaya da devam etmektedir. Ekonomik gelişimi, etkin dış politikası ve siyasi gücüyle küresel önemli bir aktör...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Kuşkusuz Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi ve Cumhur İttifakı'yla tesis edilen yönetim istikrarı ve siyasi istikrar, terörsüz Türkiye girişimiyle sağlanan huzur, güçlenen demokrasi ve öngörülebilirlik ekonomik istikrarın da teminatı olmaktadır.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak üreten, istihdam yaratan, üretilen değerden herkesin adil pay almasını mümkün kılan ve gelir dağılımını adaletli hâle getiren, nimet ve külfetin bütün kesimlerce hakça paylaşılmasına dayanan bir ekonomik ve toplumsal düzenin tesis edilmesini öngörüyoruz. Bu amaçla atılan önemli adımlarla birlikte Türkiye ekonomisinin kırılganlıklarını giderecek yapısal reformların süratle gerçekleştirilmesini arzu ediyoruz.

Değerli Komisyon üyeleri, Sayıştay 2024 yılında yürütülen düzenlilik ve performans denetimleri kapsamında kamu idarelerinde 2.798'i mali rapor ve tabloları etkileyen, 7.482'si mevzuatta uygunluğa ilişkin, 289'u kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemine ilişkin hataları içeren toplam 10.569 bulgu tespit etmiştir. En fazla bulgu tespiti 2023 yılında da olduğu gibi 2024'te de 9.471 adetle mahallî idarelere ilişkin olmuştur. Sıklıkla yapılan hataların başında ise tapu kayıtlarında idare adına kayıtlı olan taşınmazların kurum mali tablolarında yer almamasının geldiği belirtilmiştir. Rutin hataların tekrar etmemesi için Sayıştay ile kamu kurumları arasında etkin bir diyaloğun, iletişimin ve bilgilendirilme mekanizmasının oluşturulmasını gerekli görüyoruz. Anayasal bir denetim kurumu olan ve denetim yetkisini Meclisimiz adına yerine getiren Sayıştay incelemeleri kamu menfaatlerinin korunması ve idarenin denetim yoluyla geliştirilmesi fonksiyonu bakımından oldukça önemlidir diyorum.

Bu düşüncelerle 2026 yılı merkezî yönetim bütçesinin ülkemize ve milletimize, kurumlarımıza hayırlı olmasını temenni ediyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Aksu, teşekkür ediyoruz.

Sayın Vehbi Bakırlıoğlu, buyurun.

Süreniz yirmi dakika, artı, iki dakika.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, hoş geldiniz. Öncelikle hayırlısı olmasını temenni ediyorum bütçemizin.

Şimdi, bütçe giderlerini incelediğimiz zaman, 2026 yılında bütçe giderlerinin 18 trilyon 926 milyar lira, buna karşı bütçe gelirlerinin 16 trilyon 216 milyar lira olduğunu görüyoruz, bütçe açığı da 2 trilyon 712 milyar lira. Bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı da yüzde 3,5; orta vadeli planla uyumlu. Bütçe giderlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 24,5; son on senenin en yüksek oranı bu. Harcamalara baktığımız zaman, personel giderlerinin harcamalar içindeki payının 2016 yılında yüzde 29,7 olduğunu, bu 2026 bütçesinde de yüzde 29,1 olduğunu görmekteyiz. Fark yok gibi gözüküyor esasında bakıldığı zaman ama 2016 yılından 2026 yılına kadar kamu personeli sayısı neredeyse yüzde 50 artmış olmasına rağmen kamu personellerinin bütçeden almış olduğu payda herhangi bir değişiklik yok. Yani buradan şunu anlamaktayız: Kamu personellerimizin, memurlarımızın, işçilerimizin millî gelirden aldığı payın her geçen yıl azaldığı sonucunu çıkarmaktayız.

Tarımsal destekleme ödemelerine baktığımız zaman, diyorlar ya hani "Batı cephesinde değişen bir şey yok." burada değişen bir şey yok; esasında çok şey değişmiş de baktığınız zaman, geçen seneyle üç aşağı beş yukarı aynı. 2006 yılında bütçenin yüzde 2,7'si tarımsal destekleme ödemelerine ayrılmış, 2016 yılında bu oran yüzde 2'ye düşmüş -on yıl öncesinde- yıl 2026, oran yüzde 0,9; yüzde 1 bile değil bütçeden tarımsal desteklemelere ayrılan pay.

Başka, sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferler... Burada da enteresan yani bütçedeki payı 2016 yılında yüzde 18,3'müş, 2026 yılında -on yıl geçmiş- yüzde 12,3'e düşmüş. 2023 yılında EYT yasası çıktı, EYT'de emeklilerimizin sayısı yüzde 30 artmış olmasına rağmen sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferlerde ciddi bir düşüş gözükmekte. Hani emekliler bu memlekette yüktü, EYT yük getirmişti? İktidar temsilcilerine sesleniyorum: Sakın bunu başka bir yerde söylemeyin, emekliler bunu duymasın; vallahi ağzınıza ağzınıza vurur, rakamlar onu göstermiyor yani transferlere bakıldığı zaman ciddi bir azalma var.

Eğitim hizmetlerine bakıyorsunuz; 2016 yılında bütçeden pay yüzde 17,8'miş, 2026 bütçesinden aldığı pay yüzde 13,3; gene ciddi bir düşüş var burada. Şimdi, bu harcama kalemleri bu kadar azalıyorsa, aldıkları pay oransal olarak azalıyorsa bazı harcamaların da artması lazım. Artan ne? Bakıyorsunuz, faiz harcamaları. Buradaki bütün milletvekillerimizin de belirttiği gibi, faiz harcamaları tam olarak 2 trilyon 741 milyar lira -tabii, bu rakamı aşmazsa- bütçenin yüzde 14,5'i. On yıl önceyle kıyasladığımız zaman yüzde 8,6'ymış; 14,5'e kadar çıkmış. Şimdi, esasında biz daha önce bütçe sunanlara hep haksızlık etmişiz. Biz hep derdik ki: "Ya, işte, bu bütçe faiz bütçesi, faiz bütçesi, faiz bütçesi." Biz haksızlık etmişiz. Esasında bu bütçe faiz bütçesiymiş yani en ağırlıklı harcama yüzde 14,4'le faizler ve faizlerin nedeni yani bu kadar fazla faiz harcamasının nedeni olarak -sunumunuzda da vardı bu, iktidar temsilcileri de aynı şeyi söylüyor- deprem; deprem felaketinden bahsediliyor, ondan dem vuruluyor. Fakat yıllar içerisinde baktığımız zaman, evet, 2023 yılında ek bütçe yapmak durumunda kaldık, yüzde 20'siydi neredeyse depreme ayrılan pay ama 2026

yılında bu deprem harcamaları yüzde 3'lere falan düştü bildiğim kadarıyla. Yani 500 milyar lira civarında bir harcama var. Yani bakıldığı zaman, esasında bu kadar fazla faiz harcaması yapmamızın sebebi altında bu nas politikaları çıkıyor Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Yani esas işin özeti burada ve şunu görmekteyiz: Akıl dışı, bilim dışı bu nas politikalarının, ekonomi politikalarının ülkeye vermiş olduğu hasarın, inanın, en az deprem kadar olduğunu görmekteyiz.

Şimdi, nastan bahsetmişken biliyorsunuz, Merkez Bankası 100 baz puan politika faizini indirdi, yüzde 39,5. Duyurusuna bakıyorsunuz, çok enteresan; duyuruda "Enflasyonun ana eğilimi eylül ayında yükselmiştir. Dezenflasyon süreci yavaşlamaktadır. Başta gıda olmak üzere son dönem fiyat gelişmelerinin enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışları kanalıyla dezenflasyon süreci üzerindeki riskler belirginleşmiştir." Şimdi, böyle bir metin okunuyorsa bunun sonunda faiz indirim olmaması lazım ama bakıyorsunuz, 100 baz puanlık bir faiz indirim var. Yani faiz indirimi kararı ile metin birbirinden farklı. Bu da akla şu soruyu getiriyor: Acaba baskı mı var? Veyahut da yeniden nas politikası sürecine mi giriyoruz? İnsanın aklına bu sorular geliyor. Tabii, bu durumda da orta vadeli planın da artık çöp olduğunu görmekteyiz.

Şimdi, faiz harcamalarının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 3,5 civarında ve sıklıkla bize şu söyleniyor, siz de söylediniz: "İşte, borç stokumuzun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı düşük." Evet, düşük. Karşılaştırma da yapıyorsunuz Avrupa'daki ülkelerle, Avrupa Birliği ülkeleriyle ki burada ortalama yüzde 80'lerde bildiğim kadarıyla, yüzde 100'ün üzerinde olan ülkeler var. Ben şuna baktım, dedim ki: "Peki, Avrupa Birliğindeki ülkelerde faiz harcamalarının gayrisafi yurt içi hasılaya veyahut da bütçelere oranları nedir?" diye baktım. Onları da ortalama olarak 3,3 olarak gördüm. Yani çok ciddi bir borç stokları var ancak bütçelerinden ayırdıkları pay bizden daha az. Yani şimdi bunun nedeni nedir? Şimdi, bir kere, Avrupa Birliği ülkeleri veyahut da Avrupa ülkeleri düşük faizle, uzun vadeyle borçlanıyorlar ve kendi para birimleriyle borçlanıyorlar. Biz ne yapıyoruz? Biz tam tersini yapıyoruz; yüksek faizle borçlanıyoruz -en son yüzde 7'ydi galiba dış borç, yüzde 40'la da iç borçlanmayı yapıyoruz- ve vadelerin de çok kısaldığını görmekteyiz ve yabancı para birimiyle borçlanıyoruz. Şu anda borç stokumuzun yüzde 55'i yabancı para birimiyle ve önemli bir oranı da değişken faizle. Yani bunlar büyük bir tehdit olarak karşımızda duruyor.

Özetlememiz gerekirse, harcamalara baktığımız zaman, ben şunu söyleyebilirim Türkiye'deki insanlara: Ey çiftçi kardeşim; ey emeklimiz, emekçimiz, asgari ücretlimiz, öğrencimiz, esnafımız, sanayicimiz; ey Türk halkı! 2025 yılında ne yaşadıysanız 2026 yılında da aynı şeyleri yaşayacaksınız. Yani nasıl geçiniyorsanız, hangi şartlarda yaşıyorsanız aynı şartlarda yaşayacaksınız. Yani emeklilerimiz yoksulluk sınırının, açlık sınırının... Gerçi kızıyorsunuz açlık sınırı dediğimiz zaman.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Öyle bir şey yok.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Evet, devletin resmî bir açlık sınırı açıklaması yok, evet de bu hesaplanamayacak bir şey değil. 4 kişilik bir ailenin mutfak gideri bellidir, bu hesaplanabilir ki yapıyor bunu kuruluşlar. Ey emeklilerimiz, siz önümüzdeki yıl da açlık sınırının altında yaşamaya devam edeceksiniz. Ey öğrencilerimiz, o kalabalık sınıflarda okuyacaksınız. Ey anneler, siz çocuklarınızın beslenme çantalarına fazladan bir şey koyamayacaksınız. Bu şartlarda yaşayacaksınız, değişen bir şey yok. Bütçenin özeti bana kalırsa bu.

Gelirlere baktığımızda tablo pek fazla değişmiyor. Dolaysız vergiler yüzde 38, dolaylı vergiler yani harcama üzerinden alınan vergilerin vergi geliri içerisinde payı yüzde 62. Gelişmiş ekonomilerde bu tablo tam tersi. Bakıyorsunuz, aslan payı gelir vergisinin. Gelir vergisinde çok ciddi artış var Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bunun nedeni nedir? Yani vergi gelirleri içerisinde baktığımız zaman yüzde 20'lerden yüzde 25,5'lere çıkmış. Daha sonra, işte, ne geliyor? ÖTV, KDV geliyor. Bakıyorsun, listenin sonlarında kurumlar vergisi geliyor, en sonlarda yüzde 11,7 yani geçen sene yüzde 14,5 diye tahmin ediliyordu, çok düşük bir tahsilat vardı. Gene bu tabloya baktığımız zaman şunu görüyoruz: Adaletsizlik devam edecek hatta katlanarak devam edecek. Adaletin olmadığı yerde vergi yükü de adil olmayacak elbette. Yük gene ücretlilerde ve esnafta, emekçilerde olacak ve hatta daha da ağırlaşacak.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bütçeye baktığımız zaman bazı rakamlar dikkat çekiyor. Mesela, sosyal güvenlik kurumlarına transferler 2025 yılında 2 trilyon 86 milyarmış, bu sene -2026'da- bunun 2 trilyon 328 milyar liraya yani yüzde 14'ten yüzde 12,3'e düşeceği tahmin ediliyor. Nasıl olacak bu? Yani bunun olması için SGK gelirlerinden çok ciddi bir artış olması lazım. Yani asgari ücrette çok ciddi bir artış olması lazım çünkü primler onun üzerinden hesaplanıyor, yüzde 20'ler tartışılmakta. Başka ne olur? Mesela, istihdamın çok artmış olması lazım havuza para girmesi için. Bakıyoruz, 2025 yılında yüzde 49,1'miş. Bütçe gerekçesine bakıyoruz: İlk, 2026 yılında yüzde 49,8; o da tutarsa. Yani istihdam açısından da çok fazla bir gelişme yok. Peki, nasıl olacak bu, nasıl olacak? Esasında yaptığımız şey şu Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, kasaptaki ete soğan doğruyorsunuz şu anda. Yani eğer işte, önümüzdeki hafta Genel Kurula gelecek olan kanun teklifindeki gelir arttırıcı ve teşvikleri azaltıcı, transferi azaltacak...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Tahsilat performansı da var.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Evet, yani buna güveniyorsunuz, benim gördüğüm şey bu. Yani ne vardı bunda? İşveren teşvikini azaltıyorsunuz, sigorta primlerini arttırıyorsunuz. Ya, sigorta primlerini arttırıyorsunuz...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hepsi, hepsi; 1 puan hepsi arttırılıyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Yani gündelikçilikle hayatını kazanan kadınların sigorta primi arttırıyorsunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hepsi, hepsi; 1 puan hepsinde arttırılıyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - İşte, hepsi...

ORHAN YEGİN (Ankara) - 1 puan hepsinde artıyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - E, tamam. Ya, bu insanların arttırılır mı? Bu insanların sistemin içinde kalması gerekirken biz diyoruz ki bu insanlara... Toplumun en kırılgan kesimleri bunlar, onları uzaklaştırıyoruz sistemden. Borçlanma oranlarını arttırıyorsunuz, yüzde 45'e çıkıyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - İşveren payı artıyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Prime esas kazanç üst sınırını arttırıyorsunuz. Bunları üst üste koyduğumuz zaman...

ORHAN YEGİN (Ankara) - İşveren payı artıyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - İsteğe bağlı sigortadan bahsediyorum.

Bunlar üste koyduğumuz zaman, etki analizine göre 292 milyar liralık, işte, gelir arttıracak, transferleri azaltacak uygulamalar var. Bunlar yeterli olacak mı? Bence bunlar yeterli olmayacak, başka şeyler de yapmanız lazım bu hedefi tutturmanız için. Mesela, faturalı ödemeleri kısmanız gerekiyor. Ben baktığım zaman, şu ortaya çıkıyor: Mesela, ben bugünden söyleyebilirim, bayram ikramiyeleri artmayacak. Geçen sene 4 bin lira mıydı? Aynı kalacak, değişmeyecek, değiştiremezsiniz zaten bu tabloyla. Mesela, en düşük emekli maaşı 16.881 lira. 16.881 lira; bu, mesela, artmayacak, olması gerektiği gibi artmayacak; rakamlar bize onu söylüyor, 20 bin liranın altında olacak gibi gözüküyor. Bilmiyorum, gerçi bunların rakamları sizde vardır yani bir öngörüyle siz bu bütçeleri yapıyorsunuz. Eğer bütçe yapıyorsanız mutlaka ki asgari ücretle ilgili bir öngörünüz vardır. Onu soralım: Asgari ücretle ilgili öngörünüz ne? Veyahut da en düşük emekli maaşı, ne bekliyorsunuz -tabii ki bunu Meclis yapacak ama- sizin beklentiniz nedir, onu biz burada öğrenmek istiyoruz. Ve emekli maaşlarıyla ilgili de herhangi bir iyileştirmenin olmayacağı gözüküyor, bizim bu rakamlardan çıkardığımız sonuç bu. Peki, bir şey sormak istiyorum, dedim ya biraz evvel "Kasaptaki ete soğan doğruyorsunuz." Esasına bakılırsa siz bize bu tek kişilik hükûmet sistemi, Cumhurbaşkanlığı ya da başkanlık sistemi -adı neyse- bu ucube sistemi getirdiğiniz zaman siz de söylediniz bunu "Burada erkler ayrılığı olacak; yasama, yürütme, yargı arasında kalın duvarlar olacak." demiştiniz, nasıl olacak? Yani siz bütçe yapıyorsunuz daha kanunlaşmamış, kanunlaşmamış. Biz bunun adına, sizin torba yasasının adına "haraç kanunu" demiştik, gerçekten de vatandaştan haraç alacaksınız. Tut ki yüce Meclis, oldu ya bu haraç kanununa, bu deli dumrul kanun teklifine "hayır" dedi ne olacak, ne olacak Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım?

Şimdi "haraç kanunu" diyoruz; hakikaten de enteresan, öyle bir şey getiriyorsunuz ki aldığınız harç değil yani harç alabilir devlet onda problem yok, bir hizmet verir karşılığında harç alır ama herhangi bir hizmet yok ve her sene alıyorsunuz, kimlerden? İşte, emlakçıdan, galericiden, kuyumcudan, tıp merkezlerinden, veterinerlerden, dişçilerden, otellerden, hepsinden her sene haraç alacaksınız. Şimdi, bu düzenleme bir kere adil değil; vergide adalet bana kalırsa zaten hassas ve bozuk, daha da bozacak ancak kendi içinde de adil değil bu Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Ya, öyle bir düzenleme yapıyorsunuz ki mesela şimdi buradaki şahsı tanıyorsunuz, bizim Kültür ve Turizm Bakanı -uzaktan biraz kötü de çıkmış herhâlde- arkasındaki otel 5 yıldızlı ve bu şahsa ait. Şimdi, siz Kültür ve Turizm Bakanının bu 5 yıldızlı oteli için yılda 15 bin lira harç alacaksınız. Bakın, bu yan taraftaki de bir emlakçı muhtemelen emekli öğretmendir, emekli maaşı yetmediği için de emekli ikramiyesini bu işe yatırmıştır "Üç beş kuruş para kazanıyorum." diyordur, bundan 40 bin lira para alacaksınız; bundan 40 bin lira, bundan 15 bin lira Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Şimdi, bu hak mıdır, reva mıdır? Bu konuda bir açıklama yaparsanız seviniriz.

Mesela gene şu var: Allah aşkına, ne zaman istihdamı artırmaya yönelik bir program, bir destek programı olsa neden aklınıza her zaman İşsizlik Sigortası Fonu geliyor, neden? 45 milyar lira para aktarılacak o Fon'dan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bir de bu basit usulde vergiden bahsetmek istiyorum. Büyükşehirlerde bunu kaldırdınız, peki, ne kadar bir getiri öngörüyorsunuz? Yani bu durumda kaç esnaf, kaç kişi artık basit usul vergiden çıkacak, gelir vergisine tabi olacak; kaç mükellef var? Bu da çok adaletsiz. Neden adaletsiz biliyor musunuz? Bugün herhâlde Manisa'ya gidecekmişsiniz -memlekete selamlar- mesela Manisa ile Uşak -Uşak'tan da geçeceksiniz, bakın iyi olacak, Uşak'tan da geçeceksiniz- Uşak'taki bir köydeki bir kahvecimiz 10 liraya çay satıyor, 10 liraya çay satıyor günde 100-150 tane çay satıyor ancak yevmiyesini çıkartabiliyor hemen 50 kilometre ilerdeki Manisa'daki bir köydeki kahveci de aynı hizmeti aynı paraya satıyor aynı geliri elde ediyor. Şimdi, bir tanesi büyükşehirde yaşadığı için basit usulde vergiden çıkacak gelir vergisi verecek, muhasebe ücreti verecek, KDV verecek, stopaj verecek, damga vergisi verecek, hiç para kazanmasa bile ayda belki 10 bin lira para verecek; Uşak'taki de bunları vermeyecek. Manisa'daki birçok esnaf kapatacak, özellikle kırsalda. Yani şimdi bir şey yapıyorsunuz toplumun sosyolojisinde ne gibi etkileri olacağını hiç hesap etmiyorsunuz. Benim köyümde daha önce 4 tane kahve vardı, 3 tane fırın vardı, 3 tane bakkal vardı; bugün 1 tane bakkal kaldı, 2 tane kahve kaldı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - İlçenin nüfusu kaç?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Seçmen bilirim ben, ilçe nüfusu 180 bin Akhisar.

Yani, şimdi, burada kırsaldaki mahalleyi, köyü de kaldırdığınız için yani bizim Sünnetçiler köyü ile merkezdeki Ragıp Bey Mahallesi aynı statüde, değişen bir şey yok. Ve bu insanlar kapatacak, kapatacak. Şimdi, benim bakkalım, benim köydeki bakkalım kapatırsa benim köyümdeki insanlar, Sünnetçiler köyündeki insanlar nereden alışveriş yapacaklar, kahveci kapattığı zaman nerede sosyalleşecekler? Yani şimdi çok adaletsiz bir şey bu; bundan mutlaka ve mutlaka geri dönülmesi lazım veyahut da bir düzenleme yapılması lazım. Bu tip sorunlar var, bu sorunların...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Uşak'a sataşma var.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Uşak mı? Yok ya, Uşak'a sataşma falan yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ciro limiti var.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Var, tamam bunlar zaten o cironun altında olduğu için basit usulde devam edebiliyor ama şimdi sen bunun cirosuna bakmadan, kirasına bakmadan...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yenisinde de var bu ama 480 binin altındaysa yine vermeyecek yani yıllık cirosu 480 binin altındaysa yine ona şey olacak.

ERHAN USTA (Samsun) - Devam edecek yani.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Öyle mi? Ben şey diye anladım bütün...

ERHAN USTA (Samsun) - 480 bin lira, bir karton sigara satsan 480 bin lira ya!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Öyle bir şey de var dediğin doğru.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - 480 bin lira dediğin ne ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yeniden değerlemeyle artacak ya, şimdi bu yıl 480, önümüzdeki yıl artar yani.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ona da katılıyorum, evet, o yükseltilebilir.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İki dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Şimdi, yani öyle bir şey ki bütün galericilerden, esnaflardan herkesten vergi almaya çalışıyorsunuz; peki, farklı bir şey yapabilirsiniz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Mesela, vergi cennetleri var biliyorsunuz ve bu liste açıklandığı zaman yurt dışına giden, vergi sakınılan, vergi kaçırılan milyarlarca dolar olduğundan bahsediliyor ve bunların yüzde 30'unu da biz alabiliyoruz. Neden hâlen daha yıllar geçmesine rağmen bu liste açıklanmıyor, neden açıklanmıyor?

Bir de kamuda tasarruf... Yani siz hep diyorsunuz ki: "Kemer sıksın." Kim sıksın? Hep "Vatandaş sıksın." Kamunun da kemer sıkması lazım. Mesela kamuda tasarruf tedbirleri kapsamında -bugün de bahsettiler- şu denmişti: "120 bin tane araç var, kamunun aracı var; bunlardan ihtiyaç fazlaları satılsın." diye söylenmişti. Ben soru önergesi vermiştim. İhtiyaç fazlası olarak 120 bin araçtan sadece 1.395 tanesi tespit edilmiş ve bunların sadece 360 tanesi satılmış. 120 bin araçtan sadece 360 tanesi satılmış, 2026 yılında biz 1.667 tane araç alacağız. Yani burada kamuda tasarruftan bahsetmek zor gözükmekte.

Ben son olarak da tekrardan, her şeye rağmen, 2026 bütçemizin hayırlı olmasını temenni ediyorum; Manisa'ya giderken de hayırlı yolculuklar diliyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, size bir not ileteceğim daha sonra. Geçen hafta Manisa'da dolaşırken... Önemli 1-2 tane sorun var eğer Vali Beyle falan konuşursanız ciddi sorunlar var.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakırlıoğlu, teşekkür ederim.

Sayın Kamuran Tanhan, buyurun.

Süreniz on beş dakika.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokratlar, değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, 2026 bütçesini konuşuyoruz, bir bütçe hakkı söz konusu. Bugün 2026 Yılının Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin geneli ile Sayıştay raporları üzerinde görüşmeler yapıyoruz.

Bugünkü konuşmamızda bütçe bağlamında oldukça önemli bir iki konuda, bütçe hakkı ve yoksulluk ile adaletsizliğin bütçesi olarak önümüze konulan 2026 bütçesi üzerinde konuşacağım. En sonda söylememiz gerekeni en başta söylemekte fayda var: 2026 bütçesi bütçe hakkını gasbediyor esasında. Demokrasi ve barışın temelini kurmak demek, bütçe hakkını esas alan bir bütçe yapmak demektir ama ne yazık ki 2026 bütçesinde bunlar yok.

Bütçe hakkı, halkın temsilcileri aracılığıyla devletin gelir ve giderlerini belirleme, onaylama ve denetleme yetkisidir. Bu hak, demokrasinin olmazsa olmazlarının başında gelmektedir; bu hak, aynı zamanda hem yasama organının yürütme üzerindeki denetimini işaret etmekte hem de hesap verilebilirliğin en görünür ve en somut göstergelerinden biri olarak görülmektedir. Tarihsel sürece baktığımızda, bütçe hakkı, halkın vergilendirilmesine dair kararlar temelinde halkı yöneticilerin keyfî uygulamalarından koruma gerekçesiyle ortaya çıkmıştır diyebiliriz. Tarihteki ilk örneği de aslında Magna Carta'dır. İlk defa kralın vergi toplama ve harcama yetkisini kısıtlayan anlaşma. 1215 yılında Magna Carta kralla imzalanmış "Büyük Özgürlükler Sözleşmesi" diye geçiyor. Bu belge, İngiltere Kralına yetkilerinin birkaçından feragat etmesini, yasalara uygun davranmasını ve hukukun kralın arzu ve isteklerinden daha üstün olduğunu kabul etmesini zorunlu kılmıştır. O dönemde toplanan vergilerin büyük bir kısmına kral tarafından el konulmaktaydı, çok az bir kısmı da yerel egemenlere kalıyordu; bu da yerel egemenlerin daha fazla gelir elde etmek için vergi koymalarına ve vergi yükü altında bunalmış olan halkı kışkırtmaya, hatta halkla karşı karşıya kalmalarına sebep oluyordu. Bu açıdan bakıldığında, Magna Carta Sözleşmesi, vergileri kontrol ederek dolaylı bir biçimde de olsa kralın -tırnak içerisinde söylüyorum- savaş çıkarma yetkisini kısıtlayan ilk belge olma özelliğini taşımaktadır, 1215. Bu gerekçeyle, Magna Carta bütçe hakkının ve barışçıl politikaların ilk belgelerinden biri olarak kabul edilmektedir çünkü barış, kaynakların heba edilmesini engellemekte, vergiye olan ihtiyacı azaltmaktadır. Aynı bağlamda, bütçe hakkına sahip çıkmak demek, sadece demokrasiye değil aynı zamanda barışa da sahip çıkmak anlamına gelmektedir. Bu sebeple, bütçe yapma hakkı savaş politikalarına "hayır" demek ve barış temellerini kurmanın ön koşulunu yaratmak demektir.

Bakınız, bütçeler temel olarak belirli bir dönemdeki gelirlerin kimler tarafından, hangi sınıflardan ne kadar toplanacağını veya gelirlerin hangi sınıflara nasıl harcanacağını gösteren belgelerdir. Bu anlamıyla, bütçeler, bir ülkedeki siyasal iktidarın sınıfsal tercihlerini ortaya koyan belgelerdir diyebiliriz ve nitekim Türkiye'de de bu böyle oluyor. Siyasi iktidarlar yaptıkları bütçeleri kimlerden, hangi sınıflardan ne şekilde ve ne oranda kaynak toplayacaklarını; topladıkları bu kaynakları da kimlere, hangi sosyal kesimlere, hangi sınıflara ne için harcayacaklarını açıkça deklare etmiş olurlar. Yani daha basit bir anlatımla, başka bir deyişle, bütçeler bir siyasi iktidarın kimlerden, hangi sınıftan yana taraf tuttuklarını ve pozisyon aldıklarını anlatır ya da gösterir; iktidarlar zenginlerden mi yoksa yoksullardan mı yanadır, sermayeden yana mı yoksa emekçilerden yana mı, savaştan yana mı yoksa barıştan yana mı olduklarını bütçe tercihleriyle ortaya koyarlar ve bunu gösterirler. Bu gerekçelerle bütçeler her şeyden önce toplumsal metinler ve birer göstergelerdir. Bütçelerin ortaya konulmasında yahut belirlenmesinde toplum söz, yetki ve karar sahibi olmalıdır. Halkın emeğinin üzerinden toplanan kamu gelirleri ve giderleri üzerindeki belirleme hakkı elbette olmalıdır; bu, bütçe hakkıdır esasında. Yurttaşlar bütçe hakkını doğrudan parlamentolara gönderdikleri temsilciler, sendikalar, dernekler veya çeşitli toplumsal örgütlenmeler aracıyla doğrudan kullanırlar ama bu bütçeye yani 2026 bütçesine baktığımızda, bütünlüklü olarak baktığımızda, tıpkı geçmiş yıllardaki gibi bütçe hakkının yok sayıldığını ve görmezden gelindiğini görüyoruz ne yazık ki. 2026 bütçesinin emeğiyle, alnının teriyle bu bütçeyi var eden toplumun görüşüne başvurulmaksızın, toplumsal talepler dikkate alınmaksızın, sivil toplum örgütleri ve sendikalar gibi toplumsal katılım sağlanmaksızın hazırlandığını görebiliyoruz ve Meclise bu yönüyle de sunulmuştur.

Bu bütçe halkın sesine kapatılan bir bütçedir Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Bugün karşımızda duran bütçe, ne yazık ki halkın gerçek ihtiyaçlarından kopuk, sarayın ve küçük bir azınlığın çıkarlarına hizmet eden bir tabloyu ortaya koymaktadır. Bu bütçe yoksulun, yoksulluğun, eşitsizliğin ve geleceksizliğin bir haritasıdır diyebiliriz. Her bir rakam yurttaşlarımızın cebinden alınan alın teri ve emeğin hesabıdır aslında. Biz DEM PARTİ olarak buradayız çünkü bu tabloyu değiştirmek ve halkımızın sesini duyurmak için buradayız.

Bütçe, sadece bir mali tablo değildir, aynı zamanda bir siyasi tercihtir; kimi güçlendireceğimiz, kimi yok sayacağımız bu metinlerde gizlidir esasında. Bizler halkın ve emeğin yanında olmayı tercih ediyoruz. Bu bütçe sarayın bütçesi, halkın da krizidir diyebiliriz aslında. Bu bütçede sarayın ve çevresinin harcamaları âdeta sınırsız ve denetimsizdir. Diyanet, Cumhurbaşkanlığı ve saray çevresinden aktarılan kaynaklar kamu hizmetlerinde ve sosyal desteklerde ciddi kısıntılara yol açmıştır; özel kalemden saray harcamalarına, devasa araç alımlarından gereksiz danışmanlık ödemelerine kadar her kalem halkın sırtındaki yükü artırmaktadır. Oysa halk eğitimden sağlığa, ulaşımdan sosyal yardımlara ulaşamadığında bütçe bir anlam ifade etmez ve diyoruz ki: Sarayın şatafatı değil, halkın onurlu bütçesi olmalı aslında bu bütçe, bir başlangıç olmalıydı en azından 2026 bütçesi.

Yine, savunma harcamalarına ayrılan rakamlar her yıl katlanarak artıyor Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız. Oysa yurttaşımızın evinde ışık sönmüş, gençlerimiz işsiz, ev içi emeğiyle çalışan kadınlar emeklilik hayaliyle mücadele ediyor. Bu bütçeyle biz barış ekonomisini, üretim ve emek odaklı kalkınmayı savunuyoruz. Savaşın ekonomisi yoksulluğu besler, savaş ekonomisi yoksulluğu besler ve derinleştirir; barışın ekonomisi ise toplumsal refahı ve eşitliği güçlendirir; bunu unutmamak gerektiği kanaatindeyiz. Biz DEM PARTİ olarak bütçemizin barış ve adalet bütçesi olmasını elbette talep ediyoruz ve öyle olması gerektiğini savunuyoruz. Bu bütçe kadınların, gençlerin ve emekçilerin emeğini görmezden gelmektedir. Doğum borçlanmalarındaki artışlar, gençlerin iş bulamaması, kadınların çalışma hayatında geri bırakılması, sosyal güvenlik haklarının daraltılması; tüm bu uygulamalar geleceğin teminatı olan kadın ve gençleri göz ardı etmektedir. Biz diyoruz ki: Kadınların ve gençlerin emeği görünür olmalı, emeklilik hakkı ve yaşam onuru güvence altına alınmalıdır.

Bu ülkede vergi adaleti yok, sadece vergi zulmü var; bu bütçe vergi adaletini sağlamak yerine halktan toplanan vergileri artırıyor, sermaye ve büyük işletmelere ayrıcalıklar tanınıyor, gelir dağılımındaki eşitsizlik büyüyor, vergi yükü her geçen yıl orta ve alt gelirli gruplara kayıyor. Adil bir vergi sistemi güçlü bir demokrasi ve sürdürülebilir bir ekonomi demektir. Artık halkın cebinden çıkan her kuruşun hesabı sorulmalı, rant ekonomisi son bulmalıdır Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız.

Bütçe sadece ekonomik değildir, aynı zamanda geleceğimizdir; doğaya ve yerel yönetimlere ayrılan kaynaklar yetersizdir ne yazık ki. Merkezden dayatılan planlar yerel halkın ihtiyaçlarını görmezden gelmektedir. 2026 bütçesinde toplumun gerçek sorunları yok sayılmış ve talepleri görmezden gelinmiştir. Toplum kendi hayatını ilgilendiren bütçe sürecine dahil edilmemiştir. Bütçe hakkını ihlal eden 2026 bütçesi Türkiye halklarının hiçbir derdine derman olamayacaktır çünkü bu bütçenin siyasal iktidarın daha önceki bütçelerinden hiçbir farkı yoktur. Daha önceki bütçeler toplumun sorunlarına çare olamamış; aksine zamlara, yüksek enflasyona, yoksulluğa, sefalete neden olmuşsa, aynı şekilde 2026 bütçesi de aynı sonuçları doğuracaktır hatta hâlihazırda var olan bu sorunları daha da büyütecektir çünkü iktidarın bütçe tercihi değişmemiştir; iktidar sermayenin, savaşın, yolsuzluğun, yoksulluğun, adaletsizliğin ve faizin bütçesini hazırlamıştır çünkü bu iktidar sermayenin iktidarıdır. DEM PARTİ olarak büyük toplumsal mücadelelerle kazanılmış evrensel bir hak olan bütçe hakkını savunuyoruz. Partimiz, halkın bütçe kaynaklarının nasıl ve kimden, ne kadar, hangi oranda ve hangi miktarda alındığını ve bu yaratılan kamu kaynaklarını niçin, nasıl, nereye, ne oranda ve ne şartlarda harcandığını sorgulama ve bilme hakkını ve bu süreçlerde demokratik kitle örgütlerini, meslek örgütlerini, sivil toplum örgütlerini ve yurttaşlar olarak katılıp katkı sunma hakkını sonuna kadar savunmaktadır ve savunmaya devam edecektir.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, biliyoruz ki geçen gün 2026 Bütçe Bağlama Töreni'nde yapmış olduğunuz konuşmada 2026 bütçesi için "istikrar ve refah bütçesi" diye bir tanımlama kullandınız. 2026 bütçesi asla emekçiler, emekliler, kadınlar, işsizler, engelliler, gençler, küçük esnaflar, çiftçiler için refah sunabilecek, refah vaat eden bir bütçe değildir; aksine, ne yazık ki yoksullaşmayı, sefaleti daha da artıracak bir bütçedir. Ancak gerçekten Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı dediğiniz gibi, 2026 bütçesi bir istikrar bütçesidir, buraya katılıyoruz ama iktidar, 2026 bütçesiyle yanlışlıkta ısrar ederek istikrar gösteriyor. İktidar, sermayeden yana, emeğin aleyhine, yandaşlardan yana, doğanın aleyhine bütçe tercihlerinde ısrar ederek istikrar gösteriyor. İktidar, devasa savunma harcamalarında istikrar gösteriyor. İktidar, garanti ödemelerine büyük bir kaynak ayırarak istikrar gösteriyor. İktidar, sermaye lehine vergilerden vazgeçerek istikrar gösteriyor. İktidar, kaynaklarını faize aktarmaya devam ederek istikrar gösteriyor. İktidar, 2026 bütçesiyle emekçilere, yurttaşlara vergiler yükleyerek istikrar gösteriyor ne yazık ki. Dolayısıyla, 2026 bütçesi, Sayın Cumhurbaşkanımız Yardımcımız sizin dediğiniz gibi asla bir refah bütçesi değildir, öyle tanımlayamayız ancak ezber dışına çıkmaması nedeniyle bir istikrar bütçesidir.

Bir de farklı bir değerlendirme bu faiz konusunda yapmak gerekiyor. Biliyorsunuz, Düyûn-ı Umûmiye... Osmanlı İmparatorluğu 1854'te -yaklaşık yirmi yıl sürdü- 15 ayrı kalemde borçlanma yaptı. Bu dönem içerisinde, bu yirmi yıllık süre içerisinde yaklaşık 239 milyon TL -ki o günkü parayla- borçlanıldı; Hükûmetin eline sadece 127 milyon lira geçmiş, yarısı, neredeyse yarısından biraz fazlası, diğer yarısı herhâlde faize gitmiştir. Alınan bu borçların verimli kullanılmaması sonucunda devlet kısa vadede değil borçları ödemek, faizleri bile ödeyemez bir duruma düştü. Hepimizin bildiği tarihî bir değerlendirme, tarih duruyor önümüzde. 1874 yılında devlet mali iflasın eşiğine geldiğinde Osmanlı İmparatorluğu vadesi gelen borçların taksitlerinin ancak yarısını ödeyebileceği şeklinde bir kararname çıkardı ancak bu sözünü de yerine getiremedi ve ödeyemedi. Hiçbir borç ödemesi yapamayan Osmanlı İmparatorluğu sonunda alacaklılarla masaya oturdu ve 1879 yılında damga başta olmak üzere alkollü içki, balık avı, tuz ve tütünden alınan vergilerin gelirlerini iç borçlanmalar karşılığı on yıl boyunca alacaklılara devretti ama Avrupa ülkeleri yani dış borçlar bunu kabul etmediği için Osmanlı Devleti masaya oturdu, Düyûn-ı Umûmiye İdaresini kurdu ve tüm gelirlerini buraya aktardı, bu vergileri toplama ve alacaklıların alacaklarını alması için bu idareye verildi. Şimdi, bu idareyle, Düyûn-ı Umûmiye İdaresiyle son yıllarda iktidar tarafından yapılan yap-işlet-devret modeli de güncel bir Düyûn-ı Umûmiye değil midir? Üstelik Düyûn-ı Umûmiye belli bir süre ve belli alacaklar için söz konusu olduğunda, on yıllık gibi bir süre olduğunda... Yap-işlet modellerinde gizli anlaşmaların ne kadar süreyle olacağını ne yazık ki biz vekiller olarak bunu denetleyemiyoruz. Yine, iktidar tarafından yapılan ve kırk dokuz yıldan bahsedilen bu

yap-işlet-devret modellerinde garanti ödemeleri, üstelik bir de döviz esasıyla yaptığımızda güncellenmiş hâli değil midir Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Selamlama için bir dakika.

Buyurun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Sonuç olarak bu Düyûn-ı Umûmiye ile Varlık Fonu arasında büyük benzerlikler söz konusu. Örneğin, her ikisi de bir denetim dışında tabi tutulmuş; Varlık Fonu da denetim dışı, TBMM'nin dışında, Düyûn-ı Umûmiye de öyle. Sonuç olarak bu iki kurum arasında aslında büyük benzerlikler söz konusu. Her iki yapı da devletin gelir kaynaklarını belirli bir amaç için toplulaştırıyor; ikisi de mali egemenlik tartışmalarına neden oluyor; her ikisi de borç yönetimi ve kaynak yaratma amacını taşısa da ne yazık ki ülkeye büyük bir borç yüklemiştir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Tanhan, teşekkür ederim.

Şimdi, bir rica oldu DEM Grubundan, Sayın Meral Danış Beştaş özel durumu nedeniyle on dakika konuşmasını yapılacak. Sayın Meral Danış, süreniz on dakika; on dakika olarak kararlarımız öyle, dikkatinize sunuyorum.

Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Erzurum) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, hoş geldiniz.

Hazirunu saygıyla selamlıyorum.

Evet, bugün 2026 bütçesinin ilk günü, değerlendirmek için biz de bu yüzden buradayız. Ve tabii ki bütçe, teknik rakamlar ve sadece dokümanlar değildir; bütçe, aslında kimin öncelendiğini, kimden yana olunduğunu gösteren en önemli belgelerdir aynı zamanda. Ve maalesef önümüzdeki bütçeye dair tasarıda aslında toplumun ihtiyaçlarını gözetmeyen, yoksuldan değil zenginden yana olan bir anlayışı görüyoruz. Emekçiler, küçük esnaf, çiftçiler, gençler, çocuklar, emekliler, öğrenciler, memurlar, işçiler, kadınlar ve engelliler bu sürecin içinde değil, tamamen dışlanmış vaziyette ve bunu üzülerek görüyoruz. Düşünülmedi mi? Tabii ki düşünülmüştür ama farklı bir şekilde düşünülmüş. Şimdi her şeyin neredeyse özelleştirildiği bir dönemde yaşıyoruz ve kamusal tek bir faydanın olmadığı bir yaşam biçimi dayatılıyor.

Yani TOKİ'ye inşaat olsun, bilmem hangi taşeron gelsin diye üretilip, kentlerin en dış çeperlerine yerleştirilen şehir hastanelerini özellikle örneklemek istiyorum birçok şehir hastanesini gezen bir milletvekili olarak; insanlar şehir hastanelerinde yaşam kuyruğunda Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı. Sağlıkta özelleştirme hani bizleri iyileştirecekti, toplumu iyileştirecekti? Ama herkes hastanelerdeki o sırasızlıktan sıralı, sırasız ölümü bekliyorlar ve ölüyorlar. Hastane kuyruklarında ya MR cihazı bozuk ya da tomografi cihazı yok hatta çocuklarda doktor da yok yani bütçe de yokmuş ilaçlara. Bu bütçeyi -hani o halk deyimiyle- kedimi yedi gerçekten, bunu sormadan edemiyorum. "Ya o paralar, ya o vergilerle birikenler nerede?" diye sormak istiyoruz.

Okulların durumu içler acısı yani tuvalet kağıtları yok. Okulların güvenliği velilerin topladığı paralarla sağlanıyor, onlara emanet. Yani hijyen malzemeleri de bu şekilde maalesef temin edilebiliyor ve çocukların tek isteği olan beslenme, MEB tarafından "Kamuda tasarruf var." diye karşılanmıyor. Neredeyse tamamen velilerin desteğiyle ayakta kalmaya çalışan okullar eğitim hizmeti vermeye çalışıyor. Çocukların durumu içler acısı, aç karınla gelecek kuyruğuna giriyorlar, elde edecekleri diplomayla işsizler kuyruğuna girmeye aday olacaklar.

Evet, daha az şanslı çocuklar da var aslında; oraya giremeyen, fabrikalarda çalışmak zorunda kalan -evet, MESEM'den söz ediyorum- daha ucuza ve sigortasız bir şekilde çalıştırılan çocuklar. Bu, kamuoyuna "meslek edinme" diye sunuluyor ama çocuklar orada yaşamlarını yitirmeye devam ediyor. MEB âdeta sermayeye ucuz iş gücü yetiştirme telaşında. Bu konuda çokça söz söyledik, bunu özellikle sizin de dikkatinize sunmak istiyoruz.

Şimdi, insanlar, toplumun önemli bir kesimi ya ucuz et kuyruğunda ya ucuz ekmek kuyruğunda. Emeklinin aldığı 22.670 TL hakikaten neye yetecek? Yani bunu hep birlikte hesaplayalım: Bir ev kirası en iyi ihtimalle 15 bin TL; ısınma, aydınlanma, su, iletişim gibi temel ihtiyaçlardan geriye bir lokma ekmek için kaç kuruş kalıyor? Bunu acaba ekonomistler, hazırlayan ekonomistler bilmiyor mu diyeceğim, bizce gayet iyi biliyorlar. 1 ekmek 12 lira 50 kuruş, emekli maaşı her gün bunu da artık alamaz hâle geliyor. Son dönemlerde emeklilerle çokça buluşmaya gittiğim için bunu yakından gözleme olanağım da oldu bizzat. Evet, bu ekonomistler matematiği bilmiyor diyeceğim ama haksızlık olacak, aslında gayet iyi biliyorlar ama şurada iyi biliyorlar: Büyük şirketlere vergi affı, kredi ötelemesi hesaplamaktan küçük rakamları artık göremiyorlar galiba, bunu da not olarak koymak isterim.

Evet, tablo maalesef ağır ve iktidar bu konuda adım atmamakta bir direnç içinde de aslında. En temel ihtiyaçlara ayrılması gereken kaynaklar devasa savunma harcamalarına, faiz ödemelerine, bir de bazı eksik gediklere ayrılıyor ve her geçen yıl emekçilerin yükü artıyor ama sermaye ve finans sektörüne aktarılan kaynaklar da giderek büyüyor. Bugün, Türkiye'de asgari ücretli aylık kazancının büyük bir kısmını kira, ısınma, su ve ulaşım için harcıyor ve insanlar açlık ve yoksullukla büyük bir boğuşma hâlinde, bunu burada hepimizin bildiğine inanıyorum. Oysaki bütçe nasıl olabilir? Doğru yönetildiğinde toplumun refahını arttıracak bir araç olabilir. Eğitime, sağlığa, sosyal hizmetlere, gençlerin istihdamına ve kadınların ekonomik güçlenmesine kaynak ayrılabilirdi. Her bir kuruş toplumsal kalkınma için kullanılabilir ama bu teklifte maalesef bunları göremiyoruz. KDV ve ÖTV alındığında herkes eşit kabul ediliyor. Ya, bir fabrika sahibi ile orada çalışan bir işçi nasıl vergi alımında eşit tutulabilir, bunu Sayın Yılmaz'a özellikle sormak istiyorum. Gelir adaleti sağlanmalı; aksi hâlde, gelir eşitsizliği uçurumu büyüyor maalesef.

Evet, bununla birlikte, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, çok önemli bir dönemeçteyiz, barış ve demokratik toplum sürecindeyiz. Şu anda savunmaya ayrılan bütçe endişe verici boyutlarda. Savaş ve güvenlik harcamaları, eğitim, sağlık, altyapı ve sosyal refah alanlarından çok daha fazla pay alıyor, toplumun önceliklerinin ikinci plana atıldığını gösteriyor. İnsanların temel ihtiyaçları karşılanmazken milyonlarca lira maalesef savunmaya harcanıyor. Peki, barış süreci nerede? Biz tam da bunu söylüyoruz. Toplumun ihtiyaçlarını karşılayalım, artık bu çatışmalar bitsin, bu nedenle barışın bütçesini de oluşturmamız gerekiyor ve maalesef bu bütçe bir anlamda, yönetilen yoksulluğu meşrulaştıran bir bütçe olarak önümüzde duruyor. Bütçe yalnız ekonomik bir araç değil, aynı

zamanda, toplumsal barışın da göstergesi olmalıdır ve kaynaklar silah yerine eğitime, güvenlik yerine istihdama yönlendirildiğinde toplumun tüm kesimlerinin kazanacağına inanıyoruz. Bizler barış ve demokrasi temelli bir bütçe öneriyoruz. Bu bütçe, halkın yaşamını iyileştirmeyi, eşitsizlikleri azaltmayı, kadınların, gençlerin güçlenmesini, çiftçilerin ve küçük esnafın desteklenmesini hedefler.

Sayın milletvekilleri, artık tercih yapma zamanı gelmiştir ve geçmiştir. Elbette artık bugüne bakalım, yarını bugünden örelim zamanıdır, ya halkın yaşamını iyileştiren, barış ve adaleti önceliklendiren bir yol seçeceğiz ya da mevcut eşitsizlikleri derinleştiren, yoksulluğu ve güvensizliği sürdüren bir anlayışla devam edeceğiz. Biz halkın yanında olmayı, barışın ve adaletin ekonomisini savunmayı seçiyoruz. Halkın bütçesi mümkündür, barışın bütçesi mümkündür. Toplumsal barışı tesis etmek, aynı zamanda, yine bütçedeki tercihlerden geçer ve barışın tesisine, eşitliğin sağlanmasına doğru tercihlerle bugünden başlayabiliriz. Biz buna hazırız ve bu mücadelenin her zaman öncüsü olacağımızı da ifade etmek istiyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Beştaş, teşekkür ederim.

Sıradaki konuşmacı Sayın Cevdet Akay.

Süreniz yirmi dakika.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Değerli Komisyon Başkanım, Komisyon üyeleri, çok kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bütçe görüşmelerimizin ülkemiz için hayırlı sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum, ediyorum ama bu bütçede de sıkıntılar büyük, ülkede de sıkıntılar büyük. Şimdi, burada bir tencere var, bu tencerede yemek yok, Türkiye'nin gerçeği bu. Bu ses artık pazardan eli boş dönen milyonlarca annenin sesi. Bugün, milyonlarca hanede bu tencere maalesef boş. Bugün burada bütçeyi tartışıyoruz ama dışarıda insanlar hayatı değil, açlığı nasıl yöneteceğini planlamaya çalışıyor, yönetmeye çalışıyor. Bütçedeki rakamlar tabii ki çok çok önemli ama bütçenin içeriği daha çok önemli. Halk bu bütçeden kendisine de kaynak aktarılmasını bekliyor. Az önce Sayın Aksu telaffuz etti, kaynakların etkin ve verimli dağıtılması, vergide adalet, gelir dağılımının düzeltilmesi gibi konuları; emekli, işçi, asgari ücretli, çiftçi, esnaf, KOBİ bu bütçeden kendisine yeterli kaynak aktarılmadığını düşünüyor ve biz de buna katılıyoruz, bu kaynakların daha verimli kullanılması gerekir.

Şimdi, bu bütçenin büyüklüğü 18,9 trilyon, gelir olarak da 16,2 trilyon yani şimdiden 2,7 trilyonluk bir açık var, 2 trilyon 712 milyarlık bir açık var. Bütçe açığının kamu giderlerine oranına baktığımız zaman 14 buçuklarda ama kamu gelirlerine oranladığımız zaman da 16,90-17, yüzde 17 civarında, geçen yıla göre büyümüş, artmış, devam etmiş. Geçen hafta bir torba yasa geldi buraya, bu torba yasada net borçlanma limitinin artırılmasıyla ilgili 595 milyarlık ilave yetki istendi, Komisyondan geçti, Genel Kurulda herhâlde önümüzdeki hafta görüşülecek. Borçlanma yetkisi daha eylül sonu itibarıyla hem limit açısından hem Hazine ve Maliye Bakanlığına verilen yüzde 5 ve Cumhurbaşkanlığına verilen yüzde 5 limitler kullanılmış olmasına rağmen aşılmış durumda, 595 milyar ilave yetki istenmek durumunda kalınmış. Tabii, bu tasvip ettiğimiz bir olay değil. Bütçenin denk olması, bütçe açığının aşağı çekilmesi gerekiyor ama şimdiden geçen yıl 1,931 yani 1 trilyon 931 milyar olarak öngörülen bütçe açığı 2,2 trilyon yani 2 trilyon 208 milyar liraya revize edildi ve her geçen yıl da açık artarak devam ediyor. Bütçe disiplini sağlanamıyor, borçların aşağı çekilmesi lazım, net borçlanma hasılatı yaratılması lazım, faizlerin ödenip anaparanın da ödenerek aşağıya gitmesi gerekiyor ama bu bütçede biz bunu göremiyoruz. Borçlanmanın üretimi artırıcı, istihdamı artırıcı ve ihracatı geliştirici alanlarda kullanılarak değer yaratılması gerekirken gün geçtikçe borcu borçla kapatıp devam etmeye çalışıyoruz. Bu uygulama çok çok hatalı.

Şimdi, bütçe borç, anapara ve faiz sarmalına girmiş durumda, bir de buna kur farkı giderlerini ilave etmemiz gerekiyor. Kur farkı giderleri açısından baktığımız zaman, 2023'ten 2024 yılına devreden toplam iç ve dış borç miktarı 6,7 trilyondu, bunun 1 trilyon 722 milyarı da kur farkı gideriydi. Şimdi, 2024'ten 2025 yılına devreden toplam borç miktarına baktığımız zaman 9,2 trilyon, kur farkı gideri de 951 milyar, aşağı inmiş gibi görünüyor. Geçen yıl yüzde 25'miş kur farkı giderinin toplam borca oranı Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bu yıl yüzde 10'lar civarında ama burada bir tehlikeye işaret etmek istiyorum ben özellikle: Kur baskılandığı için "carry trade" uygulaması nedeniyle ülkeye kaynak girişinin devam etmesi istendiği için bu oran yüzde 10'larda gerçekleşmiş. Asıl sıkıntı, kur tutulamayıp kurda bir ani yükselme olduğunda, işte, pimi çekilmiş bir bomba gibi önümüzde bu kur farkı giderleriyle ilgili bir sıkıntı olacak, bunu yönetmek zor olacak çünkü bu ülke KKM'yle ilgili bir belayla uğraştı, sırf Merkez Bankası bu yüzden 2023 ve 2024te çok ciddi zararlar elde etti, işte, 818 milyar, 701 milyar, hele 2023'teki zararın daha üstünde bir kur korumalı mevduat zararı, 865 milyar gibi, kur korumalı mevduattan dolayı Merkez Bankası kâr edemedi. 701 milyarlık zararın da 241 milyarı kur koruma mevduattandı. Bu neye sebep teşkil etti? Merkez Bankasının bir kurumlar vergisi ödememesine, bir de ekstra böyle bir maliyeti var bu işin, Hazinenin temettü alamamasına ve gelirlerin daha da aşağıya gitmesine sebep teşkil etti. Bu borç, küresel olarak tüm dünyada da bir sorun. Şimdi, dünyadaki küresel borç ne kadar diye merak edip ben baktım: 324 trilyon dolar yani çok büyük bir borç. Dünyanın gayrisafi millî hasılasına baktım, millî gelire, geçen yıla göre yüzde 3 büyüme varsayımıyla hareket edildiğinde 111 trilyon dolarlardan 115-120 trilyonlar arasına çıkmış yani 2,7 katı. Şimdi, hem ülkemizde hem dünyada bir de bunun yapısı değişmiş, artık gelişmiş ülkeler borçlanıyor yani Amerika, Çin, Almanya buralarda da sıkıntılar var. Bu borçlanmayla ilgili soruna mutlaka çözüm bulmamız lazım. Faiz giderleri çok yüksek. İşte, hepimiz söylüyoruz 2,7 yani 2 trilyon 742 milyar civarında, faiz giderlerinin de kamu gelirlerine oranı yüzde 16-17'ler civarında. Hem buradaki faiz oranını aşağı çekip faiz giderlerini de aşağıya çekemiyoruz hem de faiz giderleri içerisinde de boğulmuş bir vaziyette hareket ediyoruz.

Şimdi, vergide adalet demiştik yani vergi yükünün dengeli dağılımıyla ilgili birtakım hususlar da belirtmiştik. Şimdi, vergi muafiyet, istisna ve indirimleri uygulaması var, vergi harcamaları diyoruz biz buna; geçen yıl 3 trilyon 5 milyardı, bunun 701 milyarı da kurumlar vergisiyle alakalıydı. Bunların içerisinde de işte yap-işlet-devret projesi yapan, KÖİ projesi yapan bu 44 firma ağırlıklı. Şimdi, bunlara muafiyet, istisna ve indirimler devam ediyor. Şimdi, baktık, bu yılın bütçesinde işte yaklaşık 3,6 trilyona çıkıyor, bunun da 768 milyarı yine bu yap-işlet-devret, KÖİ projesi yapan firmalara verilen muafiyet, istisna ve indirimler yani tahsilinden vazgeçtiğimiz vergilerden bahsediyorum. Geçen yıldan bu yana 67 milyar daha artmış. Biz ne diyorduk? "Verimsiz muafiyet, istisna ve indirimleri

aşağı çekeceğiz." diyorduk. Geçen haftaki torba yasada bir taraftan konutlarını kiraya veren kişilerin gayrimenkul sermaye iradı istisnasını yani 47 bin TL'lik tutarı kaldırıyorsunuz emekliler hariç ama bir taraftan da buradaki bu firmalara, KÖİ firmalarına, yap-işlet-devret projeleri yapan firmalara muafiyet, istisna ve indirimler yoluyla imkân sağlıyorsunuz. 2005 yılından bu yana bu firmalara bu devlet, bu ülke 85,5 milyar dolar ödemiş, bu yıl 238 milyar ödeyecek. Bu yılla beraber üç yıl içerisinde 821 milyar TL para ödeyeceğiz bu firmalara. Bizim böyle bir kaynağımız yok, böyle bir imkânımız yok. Böyle bir sürdürülebilirlik olmaz. Bu durumun mutlaka ortadan kaldırılması gerekiyor.

Şimdi, bunların vergilerini artırdık değil mi? Geçtiğimiz aylarda yine bir torba yasa gelmişti, bu firmaların kurumlar vergisini yüzde 5'lik bir artışla yüzde 25'ten yüzde 30'a çıkartmıştık, bundan da 557 milyonluk -değil mi Sayın Bakan Yardımcım- bir gelir etkisi bekleniyordu 2025 yılında. Ben merak ediyorum, bu beklenen gelir yaratıldı mı acaba? Bu konuyla ilgili bir rakam verilebilirse seviniriz.

Bir de geçtiğimiz yıl bunların 37 tanesi matrah beyan etmemiş, 7 tanesi kurumlar vergisini ödemiş, o da 12,6 milyar beyan etmiş, 2,8 milyar vergi ödemiş. Bunların efektif vergi yükü çok az, yüzde 10'un altında. Asgari kurumlar vergisi getirildi "yüzde 10" diye ama bunların devam eden muafiyet, istisna ve indirimleri olduğu için efektif vergi yükü hâlen düşük. Kurumlar vergisinin 2026 bilanço rakamlarına daha doğrusu bütçeye baktık; 1,7 trilyon. Şimdi, yaklaşık -Sayın Bakırlıoğlu da söyledi- yüzde 11-12 arasında bir oran. Bu oran çok düşük, geçen yıla göre de yüzde 1,5; yüzde 2 daha da azalmış.

Şimdi, az önce bahsettiğim borçlanma limitinin alınmasındaki etkenlerden biri de kurumlar vergisinden beklenen tahsilatın 420 milyar civarında aşağıda gerçekleşecek olması. Bu problem maalesef devam ediyor. Buna önlem almadığımız müddetçe bütçe disiplinini sağlamak, bütçe açığını aşağı çekmek ve kaynakları ihtiyaçlar doğrultusunda kanalize etmek zor olacak.

Şimdi, dâhilde alınan KDV var, geçen yıl 2,8 trilyondu. Geçen yıl bunun yüzde 50,52'si iadeye tabiydi yani KDV'yle ilgili tutardan iadeler söz konusu biliyorsunuz. Bu yıl 3 trilyon 539 milyar dâhilde alınan KDV tutarı öngörülmüş, bunun yüzde 43'ü de iadeye tabi yani 1 trilyon 521 milyarı. Şimdi, burada haksız iadeyle ilgili önlem alsak ki yüzde 25, biz haksız iadeyi önlesek 380 milyarlık bir tutar yapıyor, para yapıyor. Geçen yılın rakamına göre bu 347 milyardı, bunun üstüne gidilmesi gerekiyor. Buradaki sağlanan imkânla şu yapılabilirdi: Bütün emeklilere bir asgari ücret tutarında daha para ödenebilirdi yani olayın büyüklüğünü tespit etme açısından söylüyorum, bu konularla ilgili mutlaka önlemlerin alınması gerekiyor.

Şimdi, idari para cezaları diye bir olay var. Bu normal bakanlık bütçelerinde vergi gelirlerine falan baktığımız zaman idari para cezalarının çok yüksek tutarlara ulaştığını görüyoruz. 2025 yılında idari para cezalarıyla ilgili hedeflenen tutar 261 milyar. Şimdi, 8'inci ay sonu itibarıyla baktığımız zaman, tahakkuk eden yani kesilen idari para cezaları 1,1 trilyona ulaşmış yani öngörülenin 4 katı, yıl sonuna kadar 1,5 trilyon olacağı düşünülüyor yani 6 katına ulaşacak. Şimdi, tabii burada tahakkuk tahsilat oranında sıkıntı var. Kesilen cezanın büyük bir bölümünün tahsilinde zorluklar yaşanıyor ama bu tutar çok yüksek bir tutar. Bakın, geçen yıl rakamlarına göre Hazine ve Maliye Bakanlığının bütçesi hariç, bütün bakanlık bütçelerinin üstünde bir gelirden bahsediyoruz. Yani, burada ceza gelirleri başkanlığı kursak inanın yeridir çünkü bunun yönetimi de ayrı bir şey, çok büyük bir bütçe tahsilatıyla da ilgili ayrı bir birim, mutlaka bir başkanlık kurulsa da yeridir diye özellikle de vurguluyorum. Trafik cezalarıyla ilgili kanun var. İşte, Genel Kurulda maddelere geçildi, birinci bölümü bitirildi, görüşülmüyor. Burada da durum aynı şey. Trafik cezalarına baktığımız zaman, hedeflerinin çok üstünde bir trafik cezası var: 83 milyar tahakkuk etmiş, 50 milyar şu anda tahsil edilmiş. Sormuştuk Genel Kurulda, cevaba göre konuşuyoruz ama bir taraftan da buradaki cezaları artık bu halkın ödemesi mümkün değil katlanarak artan bir tutar var. Şimdi, arabayı alıyorsunuz, arabayı alırken ÖTV, KDV araba bedelinden daha fazla ödeniyor, arabayı aldınız, benzin dolduracaksınız, istasyona gidiyorsunuz, istasyondaki motorin fiyatları, benzin fiyatları belli, içerisindeki ÖTV-KDV belli; yola çıkıyorsunuz, yola -artık o hız limitlerine nasıl uyulacaksa- çıktığınız zaman çok fahiş cezalar var. Halkımız bunu nasıl ödeyecek? Yani, artık dar gelirlinin aldığı normal standartlarda arabalar var, herhâlde anahtarını bırakıp gidecek yani kontak kapatacak. O kanun teklifinin de mutlaka geri çekilmesi lazım, buradan özellikle onu da vurgulamış olalım.

Şimdi, bir konuya da özellikle değinmek istiyorum: Yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşmaya bütçedeki ayrılan pay, işte 2024'te 184 milyar, 2025'te 219 milyar öngörülmüş; 2016'da 284. 2024 ve 2025 ödeneklerine baktığımız zaman bu ödeneklerin tamamının kullanılmadığını görüyoruz. Yani bu sosyal yardımlaşmayla ilgili, yoksullukla mücadeleyle ilgili ödenek üstü kullanım yok. Bırakın, ödeneğin tamamının da kullanılmadığını görüyoruz. 2027'ye baktığımız zaman birden 644 milyara çıkıyor, 2028'de de 718 milyara, yüzde 127'lik bir artış. Yani 2027'de veya 2028'de ne olacak da bu kadar artış oluyor? Eğer bu imkânları şu anda vermemiz mümkünse yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma açısından derhâl öne çekilmesi lazım çünkü asgari ücretliye siz ara zam vermediniz, en düşük emekli aylığı 16.881 lira. Önümüzdeki dönem içerisinde de beklenen enflasyona göre zamların verilmesi söz konusu olduğundan artık dar gelirlinin, emeklinin, işçinin satın alma gücü eriyor. Yılbaşından bu yana asgari ücretlinin asgari ücretinde 5.620 TL bir erime oldu; bu erime önümüzdeki üç ay içerisinde de devam edecek. Bununla mücadele etme açısından... Demek ki yoksullukla mücadelede... Şimdi, 2027'de -kasım ayında veya sonbaharında- acaba seçim mi olacak? O, seçim bütçesi olarak mı kullanılacak? Şimdi, bunu buradan soruyorum, aklımıza da geliyor, cevabını alabilirsek mutlu olacağız. Bu bizim için çok çok önemli bir konu, mutlaka çözülmesi gerekiyor.

Şimdi, burada bilanço, bütçeyle ilgili birtakım ben incelemeler yapmıştım, onunla ilgili birkaç soru sormak istiyorum: 2024 yılı genel bütçeli idarelerin geçici mizanında proje özel hesabında 200 milyar 110 milyonluk borç hareketi var yani hesaba para girişi olmuş, 177 milyar 887 milyon da alacak hareketi yani çıkış olmuş bu hesaptan, bakiye 22 milyar. Şimdi, bu proje özel hesabı nedir? Bu paralar hangi kaynaklardan bu hesaba geldi, nerelere harcandı, mahiyeti nedir yani? Bir de kentsel dönüşüm projeleri özel hesabıyla bir alakası var mı, ilgisi var mı, başka bir hesap mı? Bunu buradan cevaplayabilirseniz mutlu olacağız.

Yine, 2024 kesin hesabıyla ilgili bir sorum da... Mali kurumlara yatırılan sermayeler hesabı var, 387 milyar 610 milyon yatırılmış. Hangi mali kurumlara ne kadar sermaye desteği sağlanmış? 2025 Eylül itibarıyla bu sermaye desteği hangi mali kurumlara ne kadara baliğ oldu? Hangi mali kurumlara verildi?

Bir soru daha: 137 kodlu, yine 2024 kesin hesabıyla ilgili, takipteki kurum alacakları hesabı bakiyesi 236 milyar 943 milyon, bunun 55 milyar 452 milyonuna karşılık ayrılmış. Bu kurum hangi kurum? Karşılık ayrıldığına göre tahsil kabiliyeti yok demektir, gider

yazılmış artık yani. Mahiyeti nedir? Sorun kimden? Ne kadarlık tahsilat yapılamadı? Başka sorunlu, burada tahsili yapılamayacak alacak var mıdır? Bir de kurumlara verilen borçlar var. Burada da 2024 yılında 304 milyarlık bir rakam var. Bunun mahiyetinin ne olduğunu merak ediyoruz. Bu konularla ilgili de cevapları bekliyoruz.

Netice olarak, bu bütçede vergide adaletin sağlanması gerekiyor. Dar gelirlilerin, çalışanların vergi yükü çok ağır. Az önce oranla ilgili konuşuldu, yüzde 62-63'lerde oran var ama ret ve iadeleri dikkate alırsanız dolaylı vergilerin oranı yüzde 66'lara çıkıyor; çok yüksek, dolaysız vergilerin oranını artıramıyoruz. Bu, az kazananın çok, çok kazanan az vergi vermesine neden olmaya devam ediyor ve gelir dağılımını da gün geçtikçe bozuyor. Mutlaka dolaylı vergilerin oranının azaltılması gerekiyor. Gelir dağılımındaki bozukluğun giderilmesine bir kez daha vurgu yapıyoruz.

Tasarruf tedbirlerine, tasarruf genelgelerine maalesef uyulmuyor. Kaynaklar savurganca harcanmaya devam ediyor, israf devam ediyor. İşte, geçen yıl 3.224 civarında araç alınmıştı. Şimdi, araçlara bakıyoruz, Sayın Bakırlıoğlu'na gelen cevapta araçların yeterli şekilde satılmadığını görüyoruz ve yeni bütçede de -2026 bütçesinde de- alımlar devam ediyor. Bu alımlarla ilgili olarak da menkul değerlerin satışıyla ilgili bütçede görünen gelir 80 küsur milyonlarda yani hiç burada bütçede bir taşıt satımıyla ilgili de bir hareket görünmüyor. Bu taşıtlar yanılmıyorsam Devlet Malzeme Ofisi eliyle artık satılıyor veya alınıyor. Yani bu rakamla ilgili hedeflediğiniz satışlar niçin bütçede görünmüyor? Bunun da özellikle cevabını buradan istirham ediyoruz.

Bir de ben Karabük Milletvekiliyim Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Karabük'ün hakkını da savunmak açısından bir konuyu dile getireceğim burada: Şimdi, Karabük kamuya gelir olarak iyi destek veren illerden biri; 4 milyar 93 milyon civarında 2024 yılında kamuya gelir desteği sağlamış. Bunun 3 milyar 316 milyonu vergi yoluyla.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Toparlıyorum Başkanım.

Fakat buna mukabil sermaye transferi ve sermaye gideri olarak yani yatırım olarak 391 milyon TL'lik bir kaynak aktarılmış. Karabük'ün sorunları çok büyük; sağlıkla ilgili sorunu var, millî eğitimle ilgili var, kara yollarıyla, köy yollarıyla ilgili var. Şimdi, göletler, barajlar var on sekiz yıldır yapılmayan. Afet bölgesi bir taraftan, sele karşı yapılması gereken konular var. Bütün bunlarla ilgili bu bütçeden Karabük'e yeterli pay ayrılmadığını bir kez daha ifade ediyor, bir Karabük Milletvekili olarak da gerekli yatırımların Karabük'e sağlanmasıyla ilgili de sizlerden destek bekliyoruz.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Akay, teşekkür ederim.

Sayın Resul Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, kıymetli bürokratlar, çok değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kapsamlı sunumları için Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza ve bütçenin hazırlanmasında emeği geçen bürokratlara teşekkür ediyorum.

Dünya ekonomisi 2023 yılında yüksek enflasyon, pandemi sonrası yaşanan finansal sektördeki dalgalanmalar ve süregelen jeopolitik gerilimlerle belirsizliklerin arttığı bir döneme girmiştir. Buna rağmen, küresel iktisadi faaliyet, beklentilere kıyasla daha dayanıklı bir seyir izlemiştir. 2024 yılına gelindiğinde küresel büyüme istikrarlı ancak daha zayıf bir görünüm sergilemiş, enflasyonda kademeli bir düşüş eğilimi gözlenirken, ticaret politikalarındaki belirsizlikler ve finansal koşullardaki sıkılık küresel iktisadi faaliyet üzerinde baskı oluşturmaya devam etmiştir. 2025 yılındaysa ticari gerilimlerden kaynaklanan politika belirsizliklerine rağmen IMF'nin Ekim ayında yayınladığı Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'na göre dünya ekonomisinin yüzde 3,2 oranında büyümesi bekleniyor. Bu oran bir önceki yılın yüzde 3,3'lük büyümesine yakın, dirençli bir büyümeyi ifade ediyor ancak küresel büyümenin salgın öncesi yirmi yıllık ortalama olan yüzde 3,7'nin altında seyretmesi öngörülmektedir.

Küresel ölçekte süren enflasyonla mücadele politikalarının etkilediği zayıf dış talep ve devam eden jeopolitik gerilimlere karşın, Türkiye ekonomisi 2024 yılında yüzde 3,3 oranında büyüyerek ılımlı ve dayanıklı bir performans göstermiştir. Deprem bölgesinde devam eden yeniden yapılanma çalışmaları iktisadi faaliyeti desteklemiş, millî gelire önemli katkı sağlamıştır. Yıl genelinde hizmetler sektörü büyümenin temel itici gücü olurken sanayi sektörü küresel koşullar nedeniyle ortalamanın altında kalmasına rağmen pozitif büyümesini sürdürmüştür. Tarım sektörü ise uzun dönem ortalamasının üzerinde büyüme göstererek gayrisafi yurt içi hasılaya katkı vermiştir. 2025 yılında dış talepteki yavaşlamaya rağmen ihracattaki artış eğilimi sürmektedir. Yılın ilk sekiz ayında ihracat yüzde 4,3 oranında artarak 178 milyar dolara ulaşmıştır. Yıl genelinde ise yüzde 4,6 artışla 273,8 milyar dolar seviyesine ulaşması bekleniyor.

CAVİT ARI (Antalya) - İthalat?

RESUL KURT (Adıyaman) - 2025 Ocak-Eylül döneminde birikimli TÜFE artış oranı yüzde 25,4 olmuştur. Hizmet fiyatlarındaki yüksek seyir, ücret gelişmeleri, fiyat katılıkları bu artışta belirleyici olmuştur. Gıda fiyatları da olumsuz iklim koşulları nedeniyle bu eğilimi desteklemiştir. Bildiğiniz üzere, özellikle 2025 yılı Nisan ayında yaşanan donlar bazı ürünlerde ciddi hasara sebebiyet vermiştir. Yine, döviz kurundaki istikrar ise temel mal fiyatlarındaki artışı sınırlamıştır. Eylül ayında TÜFE'nin yıllık artış hızı yüzde 33,3 olarak gerçekleşmiştir. Yıl sonundaysa para ve maliye politikalarındaki kararlı duruşla TÜFE'nin yüzde 28,5 seviyesine gerilemesi öngörülmektedir.

2024 yılında toplam istihdam 988 bin kişi, tarım dışı istihdam ise 856 bin kişi artmıştır. İş gücüne katılma oranı yüzde 0,9 puan artarak işsizlik oranı 0,7 puan düşmüş, yüzde 8,7'ye gerilemiştir. Genç işsizlik oranı 1,1 puan azalarak yüzde 16,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2026 yılında istihdamın 730 bin kişi artması, iş gücüne katılım oranının yüzde 54,4'e ulaşması, işsizlik oranının yüzde 8,4'e gerilemesi beklenmektedir. Bu tablo Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımız ile İŞKUR'un istihdamı destekleyici uygulamalarının somut bir sonucudur.

Türkiye'de hem hane halkı hem de finansal kesim dışı firmaların borçluluk oranı uluslararası karşılaştırmalara göre oldukça düşük bir düzeydedir. BİST verilerine göre Türkiye'de hane halkı borcunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2025'in ilk çeyreğinde yüzde 9,7 olmuştur. Bu oran gelişmekte olan ülkelerde yüzde 47,2, küresel ortalamadaysa yüzde 59,5'tir. Dolayısıyla Türkiye, hane halkı borçluluğu açısından pozitif ayrışmakta bu da makroekonomik istikrar açısından önemli bir avantaj sunmaktadır.

Sosyal sigorta kapsamındaki nüfus oranı 2024 yılında yüzde 89,7'ye ulaşmıştır. Kayıt dışı istihdamla mücadele, sosyal sigorta prim teşvikleri ve veri tabanı iyileştirmeleriyle sosyal güvenlik kapsamı genişlemektedir. Bununla birlikte aktif pasif oranı 2022 yılında 2 iken 2023 yılında 1,66'ya, 2024 yılında ise 1,61'e gerilemiştir. Bu durum emeklilik koşullarında yapılan değişikliğin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Sistem uzun vadede mali sürdürülebilirliğin güçlendirilmesine yönelik adımlarla desteklenmelidir.

Deprem bölgesinde, biliyorsunuz, Şubat 2023'te büyük bir yıkım oldu. Depremlerin yaralarını sarmak için 2025 yılında 493 milyar TL harcama yapılması planlanıyor. Deprem harcamaları hariç bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 2,8'e gerilemesi bekleniyor.

Deprem sonrası mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi amacıyla 20,5 milyar TL destek sağlanmış, 60 bini aşkın işletmeye ödeme yapılmıştır. 41 milyar TL'yi aşan kira yardımı yapılmış; taşınma, vefat ve tahliye destekleriyle toplam ödeme 74 milyar TL'ye ulaşmıştır. Ayrıca, 14 acil durum hastanesi yatırım programına alınmış, 707 bin kişiye geçici barınma hizmeti sağlanmıştır. Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremler sonrasında 452.983 konutun ihalesi yapılmış, 304.836'sı hak sahiplerine teslim edilmiştir. Yıl sonuna kadar 452.983 konutun da teslim edilmesi planlanmaktadır. Böylece tüm vatandaşlarımız güvenli, sağlam konutlarına, sıcak yuvalarına kavuşmuş olacaktır.

Kadim şehrimiz Adıyaman'da 6 Şubat depremleri sonrasında toplam bağımsız bölüm sayısı 74.900 olup il geneli kentsel konut toplamı 31.272, kırsal konut sayısı 8.874, yerinde dönüşüm toplam ruhsat alan bağımsız bölüm sayısı ise 31.500 ve iş yeri sayısı da 3.263'tür. Yerinde dönüşümde 23 bin bağımsız bölüme de hibe kredi desteği verilmiştir.

Adıyaman'ımızda başta sağlık tesisleri, ulaşım ve altyapı, turizm, tarım, sanayi, eğitim ve spor tesislerine pozitif ayrımcılık yapılması bizim en büyük arzu ve talebimizdir. Bu konuyla ilgili desteklerinizi bekliyoruz.

Adıyaman, depremlerden en fazla etkilenen illerden biri olup tarihî ve kültürel mirasın korunması bakımından yeniden imar sürecinin önemli bir parçası; bu anlamda karşımıza kültürel ve tarihî yapılar da çıkıyor.

Kültür ve Turizm Bakanlığımız, Vakıflar Genel Müdürlüğümüz ve ilgili kurumlarla koordinasyon içinde taşınmaz kültür varlıklarının hasar tespitleri tamamlanmış, restorasyon projeleri hazırlanmış, uygulama aşamasına geçilmiştir. Ulu Camisi, Kap Camisi, Besni Kurşunlu Camisi, Çarşı Camisi, Eskisaray Camisi, Yenipınar Camisi, Mahmut Ensari Türbesi, Abuzer Gaffari Türbesi, Musalla Camisi gibi şehrimizin önemli varlıkları restorasyon ve güçlendirilme konusunda titiz bir çalışmayla ayağa kaldırılmaya çalışılıyor. Bu kapsamda Adıyaman merkezde yer alan tarihî ve kültürel yapıların özgün mimarisine uygun olarak restore edilmesi ve yeniden ibadete açılması yönündeki çalışmalar büyük bir hassasiyetle sürdürülüyor. Kadim şehrimizin önemli değerlerinden Mahmut Ensari Türbesi restorasyonu ve onarımı da tamamlanmıştır. Bu çalışmalar sadece yapıların onarımını değil, aynı zamanda şehrimizin bin yıllık kültürel mirasının korunmasını, gelecek nesillere aktarılmasını, Adıyaman'ın kültürel kimliğinin yeniden ihyasını amaçlamaktadır.

Afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi çalışmaları hızla devam etmektedir. Bu bağlamda, Türkiye genelinde 59 ilde 291 riskli alan, 39 ilde 191 kentsel dönüşüm projesi, 11 ilde 20 yenileme alanı ilan edilmiştir. Toplamda 2 milyon 350 bin bağımsız birim dönüşüm kapsamına alınmıştır.

Deprem bölgesindeki şehirlerin tarihî, sosyal ve kültürel dokuları korunarak iklim değişikliğine dayanıklı, yaşam kalitesi yüksek yeni yerleşim alanları oluşturulmaktadır. Deprem, Türkiye'nin bir gerçeğidir, tüm toplum olarak depreme hazırlıklı olmak zorundayız.

2025 yılının Şubat, Mart ve Nisan aylarında meydana gelen zirai donlardan 65 ilde 16 ürün zarar görmüş olup bununla ilgili destekleme ödemesi yapılmıştır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yapılmadı, yapılmadı; yarısı yapılmadı.

RESUL KURT (Adıyaman) - Bu kapsamda sigortası olmayan veya teminat dışı kalan çiftçilere 23,6 milyar TL ödeme yapılmıştır. TARSİM kapsamında sigortalı üreticilere ise 23 milyar TL hasar tazminatı ödenmektedir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - ÇKS'si olmayana yapılmadı, perişan oldu millet.

RESUL KURT (Adıyaman) - KÖYDES yatırımları, iskân projeleri ve barajlardan etkilenen alanların yeniden yerleşimi için 7,9 milyar TL kaynak ayrılmıştır.

2025 yılında faiz dışı harcamaların 12,6 trilyon TL düzeyinde gerçekleşmesi, bütçe ödeneğinin 159,6 milyar TL altında kalması beklenmektedir.

Personel giderleri ve sosyal güvenlik primleri toplamıysa 4,1 trilyon TL'ye ulaşacaktır. Memur maaş artışları ocak ayında yüzde 11,54 temmuzda 15,57 olarak gerçekleşmiştir. 4/A kapsamında SSK'lı çalışan işçiler için ise ocak ayında yüzde 24, yine temmuzda yüzde 11 oranında artış uygulanmıştır kamu çalışanları yönünden.

Sayın Başkan, Türkiye ekonomisi küresel belirsizliklerin arttığı bir dönemde dahi istikrarlı büyüme, güçlü istihdam artışı ve mali disiplin çizgisini sürdürmektedir. Deprem bölgesindeki yeniden imar ve kültürel restorasyon çalışmaları, ihracatta devam eden artış, hane halkı borçluluğundaki düşük oranlar, sosyal güvenlik kapsamındaki genişleme ülkemizin dayanıklılığını açıkça ortaya koymaktadır.

2026 yılına giderken Türkiye Yüzyılı vizyonu doğrultusunda üretimi, istihdamı, kültürü, adil bölüşümü ve sürdürülebilir kalkınmayı esas alan politikalarla güçlü bir ekonomik ve toplumsal yapıyı Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde hep birlikte inşa edeceğimize inanıyor, sözlerime son verirken 2026 bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, herkesi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kurt, teşekkür ederim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu zirai donla ilgili ödemelerin tamamı yapılmadı, o yanlış bir bilgi.

RESUL KURT (Adıyaman) - Yapıldı Ağabey, hepsi yapıldı. Ağabey, son şey sırasına göre...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu hafta eylem yaptı köylüler, ödeseydiniz yapmazlardı belki.
ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çiftçi Kayıt Sistemi'ne dahil olmayana hiçbir ödeme yapılmıyor.
RESUL KURT (Adıyaman) - Ağabey, kayıt sisteminde olmayan çiftçi değil zaten.
ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - O da üretici değil mi, onun da bahçesi var, onun da ağacı var, onun da ürünü var?
RESUL KURT (Adıyaman) - Niye kayıt olmamış?
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, karşılıklı konuşmayı bitirirsek...
Adalet Hanım'a söz veriyorum.
Süreniz on beş dakika.
ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve değerli bürokratlar, değerli basın emekçileri ve bütün Meclis çalışanlarını saygıyla selamlıyorum.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2024 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi ve Sayıştay raporları üzerine görüşme gerçekleştiriyoruz.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının önceki gün sunumunu yaptığı kitapçık elimde ve bu kitapçığın temel esas olarak ortaya koyduğu motto istikrar ve refah yani bu çerçevede hazırlanmış, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız da önceki gün bu sunumu yaptı.

Şimdi, incelediğimiz zaman ne yazık ki bunun toplumsal gerçekliklerle uyumlu olmadığını görüyoruz yani istikrarın nerelerde sağlandığı ya da refahın hangi toplumsal kesimler açısından gerçekleştiğine baktığımız zaman ortaya ne yazık ki vahim bir tablo çıkıyor. Toplumsal adaletten uzak, farklı önceliklerle hazırlanmış bir tablo var; bugün bu tabloyu tam da tartışmak gerekiyor. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız her ne kadar bu bütçenin vatandaş ve hizmet odaklı bir yaklaşımla hazırlandığını ve büyümenin sağlayacağı imkânlardan herkesin eşit düzeyde yararlanacağını, adil bir bölüşüm olacağını ifade etmiş olsa da ne yazık ki bu teklifle bunun gerçekleşmeyeceğini görüyoruz çünkü bu teklif işçiyi, emekliyi, ücretliyi, emekçiyi ağır bir vergi yükü altında bırakırken kadınları, gençleri, engellileri, emekliyi, emekçiyi ne yazık ki görmüyor. Onların gereksinimlerine yeterli ödenek ayrılmamış, tahsis edilmemiş olarak görüyoruz bu teklifi.

Türkiye ekonomisinin son yıllarda iktidarın ne yazık ki o "Büyüyoruz." hikâyesi etrafında şekillendiğini görüyoruz. Söylemler yani retorik tam buradan gerçekleşiyor ama ne yazık ki "Bu büyüme nerede gerçekleşiyor?" diye baktığımız zaman yine sadece sermaye açısından bir büyüme gerçekleşiyor, halk açısından refahın yükseldiği, sosyal adaletin büyüdüğü bir büyüme ne yazık ki söz konusu değil.

"Rekorlar ve başarılar" söylemi var, sürekli artan bir "rekor ve başarı" söylemi. Buna da baktığımız zaman yine ekonomik göstergeler açısından milyonlarca yurttaş için yoksulluğun, borçlanmanın, güvencesizliğin arttığını görüyoruz; bu anlamda gerçekten rekor düzeyde bir artış var.

Yine, üretim çarklarının yavaşladığı, hem bireysel hem devlet borçlarının tarihî anlamda çok yüksek seviyelere çıktığı, yoksulluk ve açlık sınırının altındaki yurttaş sayısının... Hani "açlık sınırı" diyoruz, evet, itiraz edeceksiniz yine ama hem TÜİK'in verileri hem diğer bağımsız kuruluşların ve sendikaların verdiği rakamlar bize bu hesaplamaları veriyor. Dolayısıyla enflasyonla eriyen ve gelir adaletsizliğiyle sarsılan bir ekonomik yapıyla karşı karşıyayız ve bu, gittikçe de kalıcılaşıyor ve bu bütçe teklifi de ne yazık ki bize bunu veriyor.

Bugün Türkiye'de ekonomik kriz yalnızca fiyat artışlarının kontrol edilemezliğiyle değil adaletsizlikle, plansızlıkla, ekolojik yıkımla ve daha pek çok eşitsizliği derinleştiren bir şekilde yaşanmakta; dolayısıyla Türkiye'de ekonomi bugün sürdürülemez bir tüketim ve borç döngüsüne dayanan kırılgan bir yapıdadır ne yazık ki. Zaten burada da bu ifade edilmiş ama ne yazık ki gerekçeleri sadece yaşanan pandemiye, depreme... Yani evet, onların da etkisi var elbette ama daha geriye gitmek gerekiyor, 2000'li yılların başında neoliberal dönüşümle birlikte sanayi üretiminin yerini hizmet sektörünün alması, ithalata dayalı büyüme modelinin kalıcılaşması, üretimin dışa bağımlı hâle gelmesi ne yazık ki döviz kurlarındaki her oynaklığın bir krize dönüşmesine sebep oluyor. Dolayısıyla tarımda kendi kendine yetemeyen bir ülkeye dönüşmüş durumdayız. Yani o özelliğimiz vardı, hep "Tarımda kendi kendine yeten bir ülkeyiz." diyorduk ama ne yazık ki bunu da yitirdik ve buğdaydan ete, enerjiden ilaca kadar her açıdan dışa bağımlılığın derinleştiğini görüyoruz. Hâlihazırda mevcut olan bu kırılgan yapının üzerine enflasyonun derinleştiğini, toplumsal adaletsizliğin arttığını görüyoruz. Ne yazık ki TÜİK verilerinin -dediğim gibi kızıyorsunuz ama- yani resmî rakamların bile yüzde 30'larda seyretmesine rağmen temel gıdada, barınma ve ulaşım giderlerinde hissedilen enflasyonun çok daha yüksek olduğunu belirtmek gerekiyor. Asgari ücret ve en düşük emekli maaşı açlık sınırının dahi altında, milyonlarca emekçi ve emekli açlık sınırının altındaki rakamlarla yaşamaya mahkûm bırakılmış şu teklifle. Memura, emekliye senede 2 kere, asgari ücrete senede 1 kere yapılan zam ceplerine bile ulaşmadan eriyor. Çarşı pazara, elektriğe, benzine günaşırı gelen zamlarla geçinmek her gün daha da zorlaşıyor.

Pazartesi günü Diyarbakır'da Sur'daydım ve esnafla sohbet ettim. Ağzını açtığımız, dokunduğumuz herkes dert yandı; geçinemediklerinden, çarkı döndüremediklerinden, ne yazık ki ekonomik durgunluğun artık dayanılamaz boyutlara geldiğinden bahsettiler ki muhtemelen siz de sokağa çıksanız bunları duyacaksınız, bundan eminim. Ancak ekonominin bu halktan kopuşu demokratik değerlerle yani demokratik işleyişin zayıflığıyla paralel bir şekilde seyrediyor. Bunu görmediğinizi söylemeyin yani mutlaka görüyorsunuz ama belki duymuyorsunuz. Bunun için de sokakla bağın yani iktidarın bağının güçlenmesi gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Şimdi, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçişle birlikte Meclisin bütçe üzerindeki denetimi zayıfladı, hatta fiilen ortadan kalktı diyebiliriz. Kamu kaynakları hesap verilebilirlikten uzak biçimde yönetilmeye başlandı, bunu da belirtmek istiyorum.

Başka bir konuya geçmek istiyorum; cinsiyet eşitsizliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve bu teklif. Ne yazık ki bu bütçe teklifi ülke nüfusunun yarısını oluşturan kadınların ekonomik yükünü görmezden gelmekle kalmamış, var olan politikalarla yani mevcut politikalarla bu yükü daha da ağırlaştırmıştır. Cinsiyetler ağırlaştırıyor diyelim. Cinsiyetler arası ekonomik uçurumu yok sayan, görmezden gelen bu bütçe ne yazık ki kadınlar açısından da kabul edilebilir değil.

Kadınların kamusal alanda var olmaya devam etmesinin ve ekonomik şiddetten, hatta diğer şiddet türlerinden kurtulmasının önündeki en önemli engellerden biri bakım emeği krizine dair bu bütçede ne somut bir hedef var ne de yeterli kaynak aktarılmış, tahsis edilmiş. Kamusal, ücretsiz, yaygın ve nitelikli kreş, hasta ve yaşlı bakım hizmetlerine ayrılan pay yeterli değil, devasa güvenlik ve faiz ödeneklerinin yanında devede kulak bile değildir. Bu durum bakım yükünün yine kadınların sırtına yıkıldığını gösteriyor. Dolayısıyla bütçe gelirlerinin büyük oranda dolaylı vergilere dayanması en temel ihtiyaçlara erişimde güçlük çeken kadınları ve aileleri âdeta cezalandırmak anlamına geliyor. 2026 yılı bütçesinde yalnızca katma değer vergisinden 3 trilyon 993 milyar lira ve özel tüketim vergisinden 2 trilyon 532 milyar lira gelir hedeflenmesi bu adaletsiz ekonomik tercihin bir göstergesidir, sadece bir göstergesidir. İktidar Kadının Güçlenmesi Programı'na yüzde 35 artışla kaynak ayırmayı öngörse de bu artışlar bakım emeği krizini çözmek, kadınların ekonomik yaşama tam katılımını sağlamak için yeterli değil.

Destekler yeterli olmadığı gibi kadınları güçlendirmek için yani sadece aileyle, aile içerisinde düşünülen bir sistem hedefleniyor; bunu da doğru bulmuyoruz. Ücretsiz bakım emeği vermeleri "fıtrat", "doğa" gibi kavramlarla normalleştirilmeye çalışılıyor. Son zamanlarda karşılaştığım televizyon programları var, özellikle de mütedeyyin kesimlerin izlediği kanallar açısından bu programlar çok sıklıkla yapılıyor. Aslında bu, bir zihniyet inşası. Bu tür görevlerin sadece kadının görevi olduğunu ifade eden ve bu fikri yaygınlaştırmaya, empoze etmeye yarayan bu programların da engellenmesi gerektiğini ifade etmek istiyorum çünkü bu yükler kadının görevi değil.

Bu bütçeye itiraz etmemizin bir diğer sebebi de tabii ki militarizme, güvenliğe, savunmaya ayrılan harcamalar, harcamaların büyük bir oranının buralara yönlendirilmesi. 2026 yılında Savunma Sanayisi Destekleme Fonu'na ayrılan kaynak da dâhil edildiğinde savunma ve güvenlik birimleri için 2 trilyon 155 milyar lira kaynak ayrılmış, böyle bir kaynak öngörülmüş.

Küresel düzeyde artan militarist eğilimler bütçelerimiz üzerinde büyük bir yük yapıyor, evet. NATO, 2025 Zirvesi'nde üyelerini 2035'e kadar toplam savunma ve güvenlik harcamalarının gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 5'i düzeyine çıkarma taahhüdü vermeye çağırdı. Türkiye'nin her geçen yıl bu konudaki artan, yani güvenlik, NATO açısından güvenliğe ayırdığı oran artmasına rağmen hâlâ bu orana yani NATO'nun yüzde 3,5 hedefine ulaşması için Türkiye'nin yaklaşık olarak 15 milyar dolarlık ek harcama yapması gerekmekte; bu kabul edilemez. Türkiye gibi ekonomilerde savunma harcamalarındaki bu artış kamu bütçeleri üzerinde büyük bir yük demek ve bu baskı da bu tür harcamaların vergiler, borçlanma ve kamudan kesinti yapılması anlamına geliyor, böyle bir finansman gerektiriyor ne yazık ki. Bu da ne yazık ki eğitimden, sağlıktan, diğer sosyal harcamalardan kesinti anlamına geliyor ve vergi artışı anlamına geliyor. Dolayısıyla yoksulun sırtındaki yükü arttırmak anlamına geliyor. Biz bu anlamdaki yükten korunması, sakınılması gerektiğini savunuyoruz.

Hepimizin bildiği gibi son günlerde ülkemizde tarihî adımlar atılıyor. Bu adımlara demokratikleşme hamleleriyle cevap verilmesi gerekiyor ancak bunun yerine önümüzdeki yılda bu bütçede de yine savaşa, çatışmaya, militarizme ayrılmış devasa bir pay var. Hâl böyleyken artan kadın cinayetlerini... Ülkemizde her gün kadınlar öldürülüyor, kadınlar istismara uğruyor, çocuklar öldürülüyor, katlediliyor, ne yazık ki diyorum buna. Dolayısıyla bununla mücadeleye ayrılan pay; kadın sığınaklarına, kadın istihdam merkezleri yaratmaya, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermek için yapılacak projelere çok cüzi rakamlar ayrılmış durumda yani buna mahkûm edilmiş durumda ne yazık ki toplumun dezavantajlı kesimleri. Dolayısıyla kadınlar olarak bu ülkenin barışa ihtiyacı olduğu kadar barış bütçesine ihtiyacı olduğunu savunuyoruz ve bunu buradan söylüyoruz.

Barış bütçesinin ne demek olduğuna dair birkaç şey söylemek istiyorum.

Barış bütçesi, savaş, savunma harcamalarından kesinti yapmak demek ve yapılan bu kesintinin eğitim, sağlık, bakım hizmeti, kadınlara dair özellikle istihdam alanlarının açılması, bunu destekleyen projelere aktarılması demektir. Toplumun tüm kesimlerinin, tüm öznelerinin, kadınlarının karar alma mekanizmalarında ve bütçe hazırlanma süreçlerinde eşit temsil edilmesi ve yer alması demektir. Kadınların ihtiyacı tank, top, İHA, SİHA, askerî harcamalar değil, buna yatırım yapılması değildir; kadınların ihtiyacı şiddetten arınmış bir yaşam, ekonomik güvence, eşit ücret, gelecek kaygısı olmadan yaşamak, çocuklarının karnını kaygısızca doyurabilmek demektir. Kadınların yaşam hakkını önceleyen bir bütçe ancak barış bütçesi olabilir. Temel gayemiz kaynakları yaşama, toplumsal refaha ve eşitliğe harcamak olmalıdır.

Bir de faiz giderlerinden bahsetmek istiyorum çünkü Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı önceki günkü sunumunda yine mali disiplini koruma politikasıyla uyumlu bir bütçe hazırlandığını ve bu bütçenin faiz bütçesi olmaktan çıkarıldığını söylemişti. Ne yazık ki yine bu rakamları incelediğimiz zaman... Şurada var zaten rakamlar. 2024 yılı gerçekleşen faiz gideri 1 trilyon 270 milyar lira, 2025 yılı tahmin edilen faiz gideri 2 trilyon 53 milyar lira, 2026 yılı öngörülen faiz gideri 2 trilyon 742 milyar lira olarak burada ifade edilmiş. Faiz giderleri yalnızca iki yıl içinde neredeyse 2 katından fazla artış göstermiş. Dolayısıyla bunun yine toplumsal gerçekliklerle uyumlu olmadığını ifade etmek istiyoruz. Faiz yükünün bu denli yükseldiği bir ortamda bütçeyi hizmet bütçesi olarak ifade etmek, tanımlamak gerçeği yansıtmıyor. Bu, ne yazık ki siyasi bir ifadeden ibaret olarak kalıyor.

Bu faiz yükü ağırlıklı olarak emekçilerin ve yoksulların sırtına yüklenen adaletsiz bir vergi sistemiyle finanse edilmektedir. Bütçe gelirlerinin büyük oranda dolaylı vergilere dayanması en temel ihtiyaçlara erişmekte zorlanan düşük gelirli aileler açısından oldukça zorlayıcı ve cezalandırıcı olmaktadır. Dolayısıyla kamu ihale sistemi, kamu-özel iş birliği projeleri ve vergi afları, istisnaları, muafiyetleri derken sermaye çevrelerine kaynak bırakan bu bütçe üretim, istihdam ve bölüşüm politikalarıyla bazı şirketlerin çıkarları doğrultusunda biçimlenmiştir.

Yine, sermaye sınıfı lehine inşa edilen bir durum, bir düzen sürdürülmek isteniyor. İnşaat sektörü rantın merkezine oturtulmuş, üretim yerine beton ekonomisi egemen olmuştur ülkemizde. Oysa ülkeler sadece yol ve bina inşa ederek değil, bilgi, teknoloji ve emeğe dayalı yatırım yaparak kalkınırlar. Bu düzende emek sürekli olarak değersizleştirilmiştir ne yazık ki. Sendikal haklar törpülenmiş ve güvencesiz istihdam esneklik adı altında meşrulaştırılmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Bitiriyorum hemen.

Gelir dağılımındaki uçurumun artık toplumsal barışı tehdit eden bir boyuta varmış olduğunu belirtmek gerekiyor. Dolayısıyla en fazla gelir elde eden yüzde 10'luk kesim toplam gelirin yarısından fazlasını alırken nüfusun büyük bir bölümü asgari ücret ya da altında bir yaşam mücadelesi vermektedir.

2026 Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmekte, hatta diğer bütün eşitsizlikleri derinleştirmektedir, bu anlamda bir kurguya sahiptir. Biz eşitsizliği derinleştiren bu bütçe teklifini reddediyoruz. Komisyon görüşmeleri boyunca bu bütçenin her kuruşunu sorgulayacağımızı ve hak ettiğimiz eşitlikçi, adil ve barışçıl bir bütçeyi talep etmeye devam edeceğimizi belirtiyoruz.

Hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum, dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kaya, teşekkür ederim.

Sayın Cavit Arı, buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli bürokratlar, değerli milletvekili arkadaşlarım; öncelikle ben de sizleri saygıyla sevgiyle selamlıyorum. Yeni bir bütçe dönemindeyiz, bütçemizin ülkemize hayırlı olmasını bekliyoruz.

Bütçe denilince akla sonuçta rakamlar, paralar gelir, bütçe giderleri, bütçe kalemleri, giderleri gelir ancak bütçeden sadece bir harcama, sadece bir parasal gelir ya da gider olarak değil de bütçenin halka nasıl yansıdığına bakmamız lazım diye düşünüyorum. Bu bütçe geçtiğimiz bütçelerde olduğu gibi yine halkta, çiftçide, esnafta, işçide, işsizde, öğrencide, kısacası toplumun bütün katmanlarında bir umut yaratan bütçe mi yoksa yine umutsuzluk yaratan bir bütçe mi geçtiğimiz bütçelerde olduğu gibi? Buna bakmak lazım. Vatandaşımızın yüzü gülecek mi? Gençlerimizin umudu artacak mı? "Yurt dışına fırsat bulursam giderim." diyen gençler ülkemiz topraklarında kalarak nasıl mücadele edeceğine dair burada kendini görebilecek mi? Bu yıl ektiğinden zarar eden çiftçimiz "Evet, gelecek yıl ekersem kazanacağım." diyebilecek mi? Kepengini belki de günlük borçla kapatan esnaf yarına umutlu bakabilecek mi? Bugün işsiz olan gencimiz "Yarın iş bulurum." umudu taşıyabilecek mi? Yani aslında bütçeden beklentilerimiz bunlar olmalı. Bugün sokakta yüzü gülen insan kalmadı, yirmi üç yıldır iktidardasınız, artık insanların yüzü gülmez oldu. Şöyle bir sokağa çıkın bakın yani hayatından memnun olan kaç kişi var? Mutlu bir azınlık dışında "Evet, ben hâlimden memnunum, durumum iyi, rahatım." "Aldığım emekli maaşı bana yetiyor." "Asgari ücret bana yetiyor, kiramı ödeyebiliyorum, çocuğuma harçlık verebiliyorum." diyebilen kaldı mı? Bunlara bakmak lazım. Burada biz rakamları konuşacağız ama bu rakamların işte, topluma ne kazandırdığını aslında sorgulamamız gerekiyor. Yani şurada gördüğümüz şudur ki yapılan bütçeler ve tüm programların maalesef ki yeterli olmadığını ve gerçekten mutlu olmayan bir halk yarattığını söylemek zorundayım.

Şimdi, 2026 yılı bütçesine daha 2 trilyon 742 milyar liralık bir bütçe açığıyla başlıyoruz. Şimdi, değerli arkadaşlar, 2020 yılında bütçe açığı 172,7 milyar iken bugün ifade ettiğim gibi 2 trilyon 742 milyar yani 16 kat artmış, altı senede 16 kat. Faiz dersek; 2020 yılında bütçeden 133 milyar lira faize ayrılmış, bugün ise öngörülen bütçenin tam 20 katı yani 2 trilyon 740 milyar civarında bir faiz var, orada da 20 kat. Yani bu bütçenin çok önemli bir kısmı faiz açığı vermekte ve yine çok önemli bir kısmının da daha baştan faize ayrılan bir bütçe olduğunu görmekteyiz.

Değerli arkadaşlar, ifade ettiğim gibi toplumun mutlu olması, huzurlu olması ve herkesin yarına güvenceli bir şekilde bakabilmesi gerekir; esas olan budur, iktidarın en önemli görevi bu olmalı. Bunu sağlarken de başta, herkese eşit davranmalı, herkese adil olmalı, hukukun herkese tarafsız uygulanmasını sağlamalı yani benden ve senden ayrımını yapmamalı. Bugün Türkiye'nin en önemli sorunu budur. Bugün Türkiye'de "İktidardansan her şey iyi, değilsen her türlü cezaya açıksın." anlayışı var.

Bakın, değerli arkadaşlar, 31 Mart seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi kırk yedi yıl sonra 1'inci parti oldu ve 411 belediyeyi kazandı; 14 büyükşehir belediyesi, 21 il, toplam 411 belediye. İktidardan gideceğinizi anladığınız andan itibaren neler gelişti? Bakın, Sayın Cumhurbaşkanının talimatıyla, "Cumhuriyet Halk Partili belediyeler silkelensin." talimatıyla, AKP'li belediyeler zamanında yapılmış olan vergi borçları, SGK borçları Cumhuriyet Halk Partili belediyelerden kesilmeye başlandı ve bunun neticesinde orada yaşayan vatandaşlarımıza hizmet için harcanacak olan paralar kaynaktan kesilmeye başlandı ve devam ediyor; neredeyse yüzde 40'a yakın bir kaynaktan kesim var.

Bu konuyu açmışken, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Balıkesir Sındırgı ilçesinde son günlerde art arda depremler yaşanmakta bildiğiniz gibi; bu belediyemizin, bütçesinin tam olarak ödenmesine ihtiyacı var. Tabii ki sadece bu belediye değil, bütün belediyelerin ödeneklerinin eksiksiz bir şekilde verilmesi gerekmekte ancak özellikle de güncel olduğu için, Sındırgı Belediyesinden bu yüzde 40'a yakın kesintinin sona erdirilmesi şarttır çünkü orada depremin yarattığı sorunların çözümüyle ilgili konular var.

Şimdi, "ayrımcılık" diyoruz; evet, ayrımcılığı her yerde yapıyorsunuz; bunu söylemek zorundayım. Bir taraftan Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin gelirleri kesilmekte, bir taraftan da Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin hizmetlerini açıkça engelliyorsunuz. Tekrar söylüyorum: Burada yapılan hizmet sadece belediyenin hizmeti değil, halka hizmettir, halk bu hizmetten yararlanmakta. Orada yaşayan halkın içerisinde her partiye oy vermiş vatandaşımız var. Dolayısıyla, belediyenin hizmetini engellediğiniz anda halkın genelini cezalandırmış olmaktasınız. Bir örnek vereceğim: Antalya 4'üncü aşama raylı sistem hattı var; Konyaaltı ve Varsak bölgesini kapsayan bir 4'üncü etap raylı sistem. 30 Nisan 2024 tarihinde ihalesi yapıldı, 21/8/2024 tarihinde 12 milyar 436 milyon bedelle sözleşmesi imzalandı. Kısacası, Antalya'nın en önemli projesi ve bu proje, Antalya ulaşımını rahatlatacak bir proje; bir kısmı yerin altından geçecek bir raylı sistem ve sonuç itibarıyla Antalya trafiğinde herkesin yararlanacağı yani CHP'lisi de AKP'lisi de herkes yararlanacak bu projeden ve bu projenin ihalesi yapıldı; yüzde 85'i dış kredi, yüzde 15'i öz kaynakla karşılanacak ve üstelik hazine garantisine de gerek yok. Şimdi, size şunu söyleyeyim: 2024 Yılı Yatırım Programı'na alınmadı, Büyükşehir Belediyesi tarafından talep edildi, 2025 Yılı Yatırım Programı'na da alınmadı yani siz bunu yatırım programına almayınca bu projenin inşaatına başlanamamakta ve böylelikle de Antalya trafiğinin daha da zor bir trafik hâline gelmesine sebebiyet vermektesiniz. Strateji Daire Başkanımıza buradan sesleniyorum: Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız siz de buradasınız, talimat veriniz ve bu proje 2026 yılı yatırım programına alınsın. Aksi hâlde, almadığınız takdirde Antalya trafiğini rahatlatacak bu projeyi engellediğinizi buradan ifade etmek istiyorum. 2026 yılı yatırım programına Antalya 4'üncü etap raylı sisteminin alınmasını bekliyoruz ve istiyoruz. Antalya halkı bunun takipçisidir. Bu proje geciktiği takdirde bunun hesabını iktidardan soracaktır.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, "Tarımda planlama sorunu var." dedik geçtiğimiz bütçe görüşmelerinde. İlk defa geçen yılki bütçeden sonra tarımda bir planlama çalışmasına başlandı. Bu planlama çalışması yapılırken, inanın, herhâlde, masa başında oturarak bu işleri yaptılar ve sonuçta Antalya'da en çok ekim dikim yapılan yerdeki ürünler yasaklandı; örneğin, Korkuteli ilçesinde bölgenin en çok patatesi üretilir, patates üretimi yasaklandı; başka bölgelerde fasulye üretimi yaygın, fasulye üretimi yasaklandı yani bu konuların bir gözden geçirilmesi talimatı vermeniz gerekir.

Tarım alanlarına ve su kaynaklarına açık saldırılar var; bunların yeniden ciddi bir şekilde ele alınması gerekir. Tarım alanları ve su kaynakları yok edilmesin.

Toplulaştırma projelerinden bahsettiniz, 375 projeden. Antalya Aksu Karaöz bölgesinde yapılan toplulaştırma projesi vatandaşı birbirine düşürmüş vaziyette, vatandaşın ekili dikili alanları birbiriyle karıştırılmış ve sonuçta ihtilaflara yol açan bir toplulaştırma yapılmış durumda. Bu konuya da lütfen el atın ve oradaki vatandaşların mağduriyetini giderin.

Ve yine, Antalya eski adıyla SSK Hastanesi, yeni adıyla Atatürk Devlet Hastanesi şu an kapatılmış vaziyette, kapatılmakta. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, bakın, buradan sizlere şunu hatırlatayım: Bu hastane Antalya merkezinde hastanın en kolay ulaşabileceği bir yer. Daha projesinin, eğer gerçekleştiyse, inşaat proje ihalesi geçen hafta yapıldı, yapıldıysa. Şimdi, projesi yapılacak, altı aylık süresi var. O projeye göre inşaat ihalesi çıkacak. Sonuçta belki de her şey yolunda gitse bir buçuk sene ama hastane bugünden kapatılıyor uydurma gerekçelerle. Antalya merkezindeki bu hastanenin kapatılması doğru değildir, yeni inşaata başlanıldıktan sonra gene kapatma ya da en azından bölümlerin azaltılması ihtiyacı var. Bu konuya da sizin el atmanızda fayda olduğunu düşünüyorum çünkü orada hem hastalar mağdur olacak hem de bölge esnafı bundan zarar görecek. Bu konu çok önemli bir konu.

Değerli arkadaşlar, bu iktidarın özellikle yargıyı kullanarak Cumhuriyet Halk Partili belediyeler üzerinde ciddi bir baskı oluşturduğunu, sadece yargı da değil, gönderilen müfettişler üzerinden de belediyeler de şekillendirmeler yaratıldığına şahit oluyoruz; örneğin, Antalya'da kendisiyle ilgisi olmayan bir meseleden dolayı Antalya Büyükşehir Belediye Başkanımız Muhittin Böcek hakkında bir tutuklama kararı verildi aynı Adana'da olduğu gibi, aynı İstanbul'da olduğu gibi. Belediye Başkanımızla ilgili ifadeler verenlerin gizlilik kararı nedeniyle kendilerinin dahi ulaşamadığı ifadeler basına yansır vaziyette, servis edilir vaziyette. Modern hukuk sisteminde delilden şüpheliye gidilir ancak bizim uygulamalarımızda önce şüpheliyi yakala, tutukla, ondan sonra da delil yarat anlayışı var ve bunun sonucunda bürokratları içeriye attılar. Bir müddet sonra onların ifadeleriyle, onları efendim, itirafçı yaparak birtakım delil yaratmaya çalışıldı. Ve yine Antalya'da iş adamları gözaltına alındı, tutuklandı ve bir müddet sonra da onlar üzerinden deliller yaratılmaya çalışıldı ve Antalya'da hangi işin, olayın kime gideceğini herkes biliyor, herkes bilir. İşte, belirli olaylarda AKP'yle yakın, içerisinde olan, dirsek temasında olan kişilere gelindiğinde ise bu soruşturmalar durdu. Aynı olayda iktidara yakın olan kişileri savcı ifadeye çağırırken neredeyse "Ya, zahmet verdik kusura bakmayın, gelin, sizin bir ifadenizi alalım." deyip gönderirken belli kişilere de sabah operasyonlarıyla gözaltına alma işlemleri yapıldı. Bu uygulamalar tabii ki vicdanları yaralamıştır çünkü bu yapılan işlemlerde, ifade ettiğim gibi, hangi olayda hangi AK PARTİ'li veya AK PARTİ'ye yakın kişiler olduğunu herkes bildiği hâlde o kişilere dokunulmaması bu soruşturmalardaki samimiyeti ve bu soruşturmalardaki tarafsızlığı yok etmiştir. Şu an iddianame dahi hazırlanmadı, iddianame dahi yoktur ama olmayan bu iddianame üzerinden günde 15 ilaç kullanan, sağlık sorunları olan belediye başkanımız şu an tutuklu vaziyette. Tabii ki sonuçta iddia varsa herkes hakkında soruşturma açılabilir, herkes hakkında yargılama yapılabilir, ona kimsenin bir şey diyeceği yok ama bu yargı sadece Cumhuriyet Halk Partililer aleyhinde mi çalışıyor? Bu yargı, bu işin ucu AKP'lilere dayanınca niye soruşturmalarda farklı uygulamalara gidiyor bunu da biz sormak zorundayız. Biz de bu soruşturmalar bu şekilde, taraflı bir şekilde devam edecekse hangi olayın altında iktidara bağlı hangi kişiler olduğunu burada açıklamak zorunda kalacağımızı ifade etmek durumundayız. Tarafsızlığa davet ediyoruz, yargıyı tarafsız ve bağımsızlığa davet ediyoruz. Böyle dönemlerin yaşandığı bir süreçteyiz. O bürokratlar, o iş adamları, ifade ettiğim gibi, Emniyete ilk götürüldüğünde önce gerçek ifadelerini veriyorlar, arkasından adliyeye götürülüyor, gerçek ifadelerini veriyor, olayla ilgisi olmadıklarını söylüyorlar, bilgileri olmadığını söylüyorlar ama hiçbir gerekçe olmadan tutuklanıyorlar. Aradan bir hafta, on gün, on beş gün geçtikten sonra bir kısmının malına el konuluyor, kayyum atanıyor ve ifadelerini değiştirmek zorunda bırakılıyor. Bugünleri yaşıyoruz. İşte, bu şekilde elde edilen delillerle belediye başkanımız içeride tutuluyor. Biz herkesi adalete davet ediyoruz, herkesi vicdanlı olmaya davet ediyoruz çünkü adalet herkese lazım, hukuk herkese lazım ve herkesi vicdanlı olmaya davet ettiğimizi ifade etmek istiyorum.

Son olarak, değerli arkadaşlar, ülkemizin gelişmesi noktasında her aşamada görev yapan kamu mühendislerimiz var. Kamu mühendislerimiz ülkemizin her alanında; inşaatlarda, fabrikalarda, yollarda, şantiyelerde, her yerde görev yapmaktalar ancak gerçekten başta ekonomik olmak üzere çok farklı sorunları var. Ülkemizde 75 bin kişi olan kamu mühendislerimizin 60 bini kamuda, 15 bini de belediyelerde çalışmakta. Yine, teknik hizmetler sınıfında da 80 bin kamu mühendisimiz var. Ülkemizin gelişmesi noktasında en önemli hizmeti yapan mühendislerimizin bütçeden aldıkları pay on binde 2 seviyelerinde dolayısıyla aldıkları ücret çok düşük. Kamu mühendislerimizin hak ettiği şekilde ücretlerinin iyileştirilmesi gerekmekte, diğer sorunları yanında özellikle de maaşlarının iyileştirilmesi beklentisi var. Bu konuda da, bu bütçe döneminde önemli ve sağlıklı adımlar atılmasını bekliyoruz.

Bütçemizin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı, teşekkür ederim.

Sayın Tahsin Ocaklı, buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızı, heyetimizi ve Komisyonumuzun üyelerini saygıyla selamlıyorum.

2026 bütçesi üzerine elbette konuşacağız ama önce 102'nci yılını yaşadığımız Cumhuriyetimizin 102'nci yılını hepimiz için kutluyorum ve tabii ki Cumhuriyetin çok yaşaması temennisinde bulunuyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bazen böyle sosyal medyada insanlar sokakta konuşuyorlar "Almanya bizi kıskanıyor." falan filan diye ya, bende de acayip bir kıskançlık oluştu dün itibarıyla. Dün müydü, evvelsi gün müydü Almanya Başbakanı gelince elinde valizi, kolunda bilgisayarı, işte bir yanda dosyasıyla uçaktan eşiyle birlikte inip, üstelik de gazetecilere de kendi ceplerinden

biletlerini aldırdığını öğrenince işin doğrusu ben de çok kıskandım. Ben sizin de bunu kıskanmanızı ve bu modeli örnek almanızı önemle, aslında ne güzel olurdu diye bir hatırlatayım diye aradım.

Evet, Balıkesir'de hakikaten bir dizi sarsıntılar devam ediyor. Çok can alıcı başka bir şey de Gebze'de yaşanan bir binanın yıkılmasıydı Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Gebze'deki binanın yıkılacağı haberinin ya da müracaatının CİMER'e yapılmış olması da çok ilginç bir durum. CİMER'den verilen cevapta da "Evet, konu takibimizdedir." denilmiş ama takibinizde olan o konu veya o bina takibinizde olduğu hâlde yıkımla sonuçlanmış ve 3 insanımızı orada kaybetmişiz, üzüldük, bütün yakınlarına başsağlığı diliyoruz. Demek ki depremle ilgili kontrol mekanizmalarının tam olarak işletilmediği, ister belediyelerin isterse özel idarelerinin, valiliklerin sorumluluklarını tam olarak yerine getirmediği bir dönemi hâlâ yaşadığımızı üzülerek söylemek zorundayım; bunu da dikkatinize sundum.

Şimdi, bu iktidar gitmelidir diyorum ben, seçim yoluyla gitmelidir diyorum. Niye söylüyorum böyle? Çünkü 2002 yılında geldiğinizde, aslında bir umut dağıtarak gelmiştiniz. Hakikaten insanlar bir umutla Türkiye'nin düzeleceğini düşündü ve size her seçim döneminde de çok ciddi fırsatlar verdi. Ancak gelinen noktada görüldü ki ya bir dönem çıraklık dönemi dendi, bir dönem işte kalfalık dendi, öbür dönem ustalık dendi, araya pandemi girdi dendi, araya deprem girdi dendi, dış güçler dendi, o dendi bu dendi, yirmi üç yıldır sonuçta iktidarınız döneminde ekonomi düzelmedi, faizler en yüksek seviyede ve bunun sorumlusu hâlâ dışarılarda bir yerlerde aranıyor. Kendinize biraz bununla ilgili sorumluluk düşmeniz lazım. Niye? Çünkü devleti şirket gibi yönetmek için işe başladınız. Şirketlerin amacı elbette kâr etmektir ama devlet işte böyle bir şey değildir. Devlet kendi ihtiyaçlarını karşılamak, işlerini kolaylaştırmak üzere halkın kurduğu bir örgüttür ve böyle yönetilmelidir. Ancak hastanesi olanlar bakan oldu, okulu olanlar bakan oldu, oteli olanlar bakan oldu ve bu bakanlar şirket gibi yönetmeye başlayınca da işte kamu zararları, enflasyon, faiz, düşük gelirlilere fayda olmaması durumu orada yaşanmaya başladı. Devleti şirkete dönüştürdüğünüzde devlet görevlileri topluma hizmet etmeyi, zayıf olanı korumayı bırakır, sadece ve sadece kârı düşünür; buna örnek vermek gerekiyorsa da SGK Başkanının bu salonda kullandığı cümlelerdir. "Eskiden 50-55 yaşında ölüyorduk, şimdi 77-78 yaşına kadar çıktı. Dolayısıyla SGK primleri kaldıramıyor." diyerek emekliye verilen değerin aslında bir ölçüsünü ortaya koymuş oldu. Yani, işte bu kâr meselesinden söz ettiğim örnek için en önemli şeydi.

Yine, kentsel dönüşümle ilgili Kentsel Dönüşüm Başkanlığının istediği yüzde 25 kredi kullanma yetkisi de bir tüccar anlayışıdır. Burada da uzun vadeli borçlara karşılık bu kredi meselesi doğru değildir ve cumhuriyet tarihî boyunca bu yönteme ilk kez başvurulmuştur.

Şimdi, denetim mekanizmaları da ortadan kalkınca kişisel kazancını gözeten insanlar çoğalıyor. İktidarı kaybedeceğinizi gördüğünüzde hukuktan ve adaletten de uzaklaşmanız bürokrasiye atadığınız kimilerinin de yolsuzluğa sürüklenmesine neden olmaktadır. İşte, o örneği, Merkez Bankası Yardımcısı olarak atanan şahsın, Türk lirası banknotları üzerinde imzası olan şahsın konumunu kullanarak halkın dişinden tırnağından artırarak oluşturduğu kasaya dayanmasıyla gördük ve yaşadık. Merkez Bankasında en yetkili yere getirdiğiniz kişi bunu yapma cesaretini gösterebiliyorsa "Devleti devlet gibi değil şirket gibi yönetiyoruz." dediğiniz için bunlar oluşuyor ne yazık ki. Geçen yıl hepimizin kanını donduran bebek cinayetlerini hatırlıyoruz. İnsanlar bu düzenin yüzünden, böyle bozuk bir düzenin yüzünden Türkiye'yi sarsan bu bebek cinayetlerine ne yazık ki tanık oldular. Bu...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Düzenin başında sizin Meclis üyeniz vardı ya!

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Efendim?

ORHAN YEGİN (Ankara) - O düzenin başında sizin Meclis üyeniz vardı.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Konuşmam bittiği zaman, Orhan Bey, siz yine bana söylersiniz olur mu?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ne alakası var ya!

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - İstifa etti, Bakan hâlâ yerinde.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - İstifa etti, Bakan yerinde. Yani ne alakası var ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık Daire Başkanınız o...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - İl Sağlık Müdürü Bakan oldu, hâlen yerinde duruyor; o istifa etti.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bu, şimdi...

Arkadaşlar, cevap verirsek Orhan Bey'in istediği olmuş olur.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yok, istediğim o değil.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Şimdi, ben sözlerimi bitireyim, sonra Orhan Bey istediğini söylesin tabii.

Evet, "sağlıkta dönüşüm" diye başladığınız icraatlarınızın ne yazık ki yeni doğmuş günahsız bebeklerimizin vefatına kadar uzanan bir sürece gitmesine bir şey yapamadınız ve artık, Türkiye'de her yeni doğan bebeğin 150 bin lira üzerinde borç yüküyle doğduğunu da sizin sayenizde görmüş olduk. Bu hâle gelmek sizin eseriniz çünkü siz halktan uzaklaştınız, sizi seçen halkın temsilcisi olmaktan çıktınız. Saraydan gelen talimatların esiri oldunuz, bu Komisyona onlarca torba kanun muvazaayla geldi ve saraydan gönderildi ve iktidar milletvekillerinin de bizden birkaç gün önce onlardan haberi oldu, sonra noktasına virgülüne dokunmadan ne yazık ki her şey buradan geçiyor, bugün de şimdi de az sonra olacağı gibi; bunu biliyoruz ama tarihe not düşüyoruz. Biz, burada bu bütçeyi görüşürken sizin yetkilendirdiğiniz birileri bir yerlerde yine hâlâ bebeklerin üstünden bir para kazanma planı yapıyor olabilir ya da Merkez Bankasına atanan üst düzey bir yönetici yolsuzluk yapıyor olabilir, generalinizin insan kaçakçılığı yaptığına ne yazık ki tanık olduk, Kızılay depremzedelere çadır sattı, adliyelerde rüşvet çarkı kurulmuşsa, eğer sokaklar mafyaya teslim olmuşsa, çocuk çeteleri ürüyorsa ve bunlar önlenemiyorsa bunun başka bir tarifi yoktur. Bu, bir halk sağlığı sorunudur ve bu iktidar bir halk sağlığı sorunu olmuştur artık.

İnsanlık tarihi güçlü ile zayıfın mücadelesinden ibarettir. Güçlüler daha fazla toprak, daha fazla para kazanmak isterken zayıflar hayatta kalma çabası içindedirler. İşte, devlet bunun için vardır. Güçlünün karşısında zayıf olanlarının hakkını korumak; sendikalar bunun için vardır, tek başına zayıf olan işçiler haklarını işverene karşı koruyabilmek için örgütlenirler. Buraya defalarca torba yasası getirdiniz ama milyonlarca yoksul yurttaşı, emekliyi, alın teriyle çalışıp hayata tutunmaya çalışan insanları ağır vergiler altında ezmek için getirdiğiniz bu yasa maddelerinin görüşmelerinde "STK'leri de çağırdık." dediniz ama bakıyoruz sendika diye kim

var? Sadece Türkiye İşverenler Sendikası var. Böyle bir sendika mı olur arkadaşlar? Ne yapıyor bu sendika? İşçiye karşı işvereni mi koruyup kolluyorsunuz yani eski bir Ankara Valisinin -kimilerine göre Nevzat Tandoğan, kimilerine göre Avni Doğan- öğrencilere "Eğer Türkiye komünist olacaksa onu da biz yaparız, size bırakmayız." sözü geliyor insanın aklına. "Türkiye'de sendikacılık yapılacaksa onu da biz yaparız." demeye getiriyorsunuz aslında. İnsanlık binlerce yıllık tarih süzgecinden geçerken bir şeyi fark etmiştir: Kralın gücü arttıkça halk eziliyor, yoksullaşıyor. Bu yüzden 1215'te ilk anayasa olarak kabul edilen Magna Carta'yla kralın gücü ve yetkileri azaltılmıştır. O günden bugüne değin halkın refahının artması için iktidar sahiplerinin gücünün sınırlandırılması gerektiği, denetim mekanizmalarının işler olması gerektiği düşünülegelmiştir. Halk ödediği vergilerin nasıl harcandığını bilmelidir. Yönetimde şeffaflık ve hesap verilebilirlik esas olandır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin en önemli fonksiyonları halk adına bütçe yapmak, bütçenin nasıl kullanıldığını da denetleyebilmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi siyasi denetim yaparken yargı denetimi de bağımsız mahkemeler tarafından yapılmalıdır. Yasama ve yargı erkleri yürütmenin kontrolüne girdiğinde denetimsizlik ortaya çıkar; bu durumda yürütme erki kontrolünü kaybeder, adalet sağlanamaz, rüşvet ve kayırmacılık baş gösterir. Ülkenin kaynakları, toplanan vergiler belli zümrelerde toplanır, küçük ve mutlu bir azınlık lüks ve şatafat içinde yaşarken toplumun çoğunluğu yoksullaşır ve mutsuzluğa, umutsuzluğa sürüklenir. Yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbirinden bağımsız olması bunun için çok önemli ve gereklidir. Sekiz yüz yıl önce insanlık bunu görüp iktidar gücünü sınırlamaya çalışırken insanlığın tarih boyunca elde ettiği deneyimlerin tersine krala daha fazla yetki vermeye çalışmak akıl tutulmasından başka bir şey değildir. Türkiye'de de durum ne yazık ki buna benzemektedir.

1923'te genç Türkiye Cumhuriyeti İkinci Dünya Savaşı'na bulaşmadan kalkınma hamlesini başlatmıştı, zaman zaman darbelerle sekteye uğrasa da demokrasiyle yoluna devam etmeyi başarabilmiş ve halkın refahını artırmayı hedeflemiştir. Peki, bugünlere nasıl gelindi? 2002'de iktidara geldiğinizden itibaren devleti ele geçirmeye çalıştınız, "askerî vesayet" diyerek orduya, "bürokratik vesayet" diyerek kamu kurumlarına, "yargı vesayeti" diyerek yargıya operasyon çekmekten ne yazık ki geri durmadınız. Kurumları çökertme pahasına devleti ele geçirdiğinizi zannederken devlet aygıtı tarafından ele geçirildiğinizin bilmem farkında mısınız arkadaşlar?

Anayasa Mahkemesi, yasama ve yürütme organlarının kararlarını anayasa temelinde değerlendiren en üst yargı organıdır. Saray efradından yakınlarınızı üye yaptığınız AYM kararlarını dahi uygulamıyorsunuz, o bile fazla geliyor size. Ülkeyi kuralsız yönetmek istiyorsunuz. Sayın Cumhurbaşkanı Şubat 2016'da "Anayasa Mahkemesinin verdiği karara da uymuyorum, saygı da duymuyorum." demiş miydi? Demişti. Yine, Anayasa Mahkemesinin Can Atalay kararında verilen kararı yürütme organınca uygulanmamakta, seçilmiş bir milletvekili olarak Meclisin bir üyesi olan Can Atalay hakkındaki AYM kararına uyulmamasını Türkiye Büyük Millet Meclisi de görmezden gelmekte ve bu duruma sessiz kalarak yürütmenin suçuna ortak olmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanı 2012 yılında yatırımların hızlandırılmasıyla ilgili olarak kullandığı şu cümleler de ilginç: "Ama işte bu 'kuvvetler ayrılığı' denen var ya o işte önünüze gelip engel olarak dikiliyor." demişti. Bakanlık sisteminin erdemlerinden söz eden Cumhurbaşkanının Türkiye Büyük Millet Meclisini yargıya ayak bağı olarak gördüğü buna benzer pek çok ifadesi de bulunmaktadır. Meclis ve yargı denetiminin yatırımları yavaşlattığını, bunların devre dışı kalması hâlinde Türkiye'yi uçuracağını iddia ediyordunuz. Yargının ve Meclisin denetimini ortadan kaldırmak, kuvvetler ayrılığından kuvvetler birliğine geçişi sağlamak için getirdiğiniz anayasa değişikliği teklifi 2017'de, OHAL ortamında halkoylamasına sunuldu, bir tür plebisit yapıldı. Referandum öncesi, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bunun sakıncalarını anlattık. Mühürsüz oyların geçerli sayıldığı, şaibeli bir seçimle partili cumhurbaşkanlığı rejimine geçilmiş oldu ama iddia edildiği gibi Türkiye uçuşa falan geçmedi, tersine, halkın satın alma gücünü tamamen azalttınız, ne yazık ki yoksulluk derinleşti ve yanlış ekonomi politikalarındaki ısrarlar enflasyonu artırdı, dövizi patlattı, halkı yoksullaştırdı.

"Faiz haramdır." diye faizi hortlattınız ama Merkez Bankasının politika faizi hâlâ yüzde 39,5 civarında. Dünyadan örnekler verirsem: İsviçre'de 0, Japonya'da 0,5, Singapur'da 1,15, avro bölgesinde toplamda yüzde 2,15, Kanada'da 2,50 civarında, Çin'de yüzde 3, Amerika Birleşik Devletleri'nde 4,25, Suudi Arabistan'da 4,75, Endonezya ve Hindistan'da da 4 ile 5 arasında; Türkiye'de hâlâ yüzde 39,5. Bütçenin 2,7 trilyon TL'sini bu faize veriyoruz. Şimdi, bu sayılan ülkelerin kimisi ateist, kimisi Mecusi, kimisi ineğe tapıyor, kimisi puta, kimisi Hristiyan, kimisi Müslüman; soruyorum "İnancınıza göre faiz haram değil miydi? Niye tapınıyorsunuz ki dünyadaki en yüksek faiz oranını uyguluyorsunuz." diye. Şimdi, getirdiğiniz bütçeye bakıyorum, 18 trilyon 928 milyar lira, faiz giderleri için bütçeye koyduğunuz rakam 2 trilyon 740 milyar yani bütçenin yüzde 14,5'ini faize ayırdınız, bu oran geçen yıl yüzde 13,2'ydi yani demek ki faiz oranları arttı. Ekonomiyi giderek faize bağımlı hâle getiriyorsunuz. KKM diye -ne yazık ki- kötü bir uygulamayla millete verdiğiniz zarar 2 trilyonun üzerinde. Ekonomiyi gözlerdeki ışıltıda arayan bakan da gitti "Rasyonel politikalara dönmekten başka seçenek kalmamıştır." diyen bakanınız geldi. Bakıyoruz rasyonellikten ne anladığına, faizden başka bir şey görmüyoruz. Kamu bankalarının yandaş müteahhitlere kredi adı altında peşkeş çekilmeye devam etmesini önleyemiyor. Rasyonel bakanın, bütçe açığını kapatmak için geniş halk kesimlerinin yoksulluğunu daha da derinleştirmekten başka bir çözümü ne yazık ki yok. Geldiniz, ekonomiyi de duvara toslattınız. Şimdi, yoksullaştırdığınız halkın sırtına ilave vergiler yüklüyorsunuz. Yap-işletle servetlerini katladığınız ayrıcalıklı müteahhitleri ihya etmeye, istisnalarla vergi borçlarını affetmeye devam ediyorsunuz. Zengin dostlarınızı kime karşı koruyorsunuz? Zayıf olanlara karşı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kimin vergi borcu affedilmiş Sayın Ağbaba?

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Kimin vergi borcu affedilmiş, onu da açıklarım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Oku, oku, oku! Gezip gezip geliyorsun. Ne gündemi takip ediyorsun...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bu da yetmiyor, sömürge madenciliğiyle en verimli tarım arazilerini, ormanları, dağı taşı, bu ülkenin topraklarını yerli iş birlikçileri olan yabancı şirketlere yağmalatıyorsunuz. Doğu Karadeniz'in tamamını neredeyse maden sahası ilan ettiniz. Artvin'in yüz ölçümünün yüzde 70'ini, Rize'nin, Trabzon'un, Gümüşhane'nin yüz ölçümünün yüzde 55 ila 70 arasındaki oranda maden sahası ilan ettiniz. Bakın, 31 Aralık 2017'de 39 lira olan bir kilo kıyma şimdi, sizin iktidarınızda 800 ile 900 lira arasında; litresi 3 lira olan sütün 55 liraya, 60 liraya satıldığını görüyoruz; 21 lira olan bir kilogram çay bugün 400 lira olmuş ama çay üreticisine hâlâ bir yıllığına 25,44 TL ödemeye devam ediyorsunuz. ÇAYKUR'un kapasitesi yetip alamadığı zaman özel sektörün daha düşük yollarla çay satın almasını engelleyen bir çay kanunu teklifini de 2 defa reddettiniz. Açlık sınırı 27.970 TL, yoksulluk sınırı

91 bin TL. Asgari ücret 22.104 lira, açlık sınırının hayli altında. Türkiye'de asgari ücretin genel ücret anlamına geldiğini de hatırlatalım. Çalışanların yüzde 80'inden fazlası asgari ücretin yüzde 50'den fazlası ya da daha altındaki ücretle geçinmek zorunda bırakılmış durumda. Emeklilerin hâli daha da vahim "16.881 lira ile geçinsinler." diyorsunuz, belki yüzde 10 civarında zam yaparsınız. Ülkenin kaynaklarını, yoksul halktan topladığınız vergileri ne yazık ki çarçur ettiniz. Kamu bankalarını yandaş müteahhitlerinizin kredi çiftliğine çevirdiniz; işçisiyle, çiftçisiyle, memuruyla, esnafıyla bu milletin damla damla oluşturduğu hazineyi kamu gücünü kullanarak yandaşlara dağıtıyorsunuz. Hazine garantileri için bütçeye koyduğunuz tutar 101,3 milyar lira, geçen yıl 14,3 milyar idi yani neredeyse 6 katı olmuş. "Emekli maaşlarını artırırsak ülke batar. SGK primleri az artar, o yetmiyor, o yüzden emekli maaşlarını da artıramayız." diyorsunuz. Yani sadece gerçekleşmeyen garanti ödemelerini emeklilere yansıtsanız en düşük emekli maaşını 5 bin lira artırabilirdiniz ama siz bunu tercih etmediniz. Siz müteahhitlerin iktidarsınız, halkın değil. Getirdiğiniz bütçe halkı değil, sermaye kesimini gözeterek hazırlanmıştır. O yüzden bu bütçeyi kabul etmiyorum. Doğru olan, açlığa sürüklediğiniz milletimizden özür dileyip sandığı bir an evvel getirmenizdir.

Ayrıca, başka bir şey daha söyleyeyim, bu da önemli bir konudur: Elimde bir tane belge var. İsterseniz Sayın Cumhurbaşkanına da verebilirim.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekillerinin hepsi şereflidir, hepsi onurludur, haysiyetlidir. Bir milletvekiline "Sen kimsin lan! Alçak!" bilmem ne falan denilerek bir milletvekilinin üzerine yürünmesi -milletvekili benim arkadaşlar, benim- şikâyetini takipsizlik kararıyla sonuçlandıran bir savcıyı bu yüce Meclisimize şikâyet ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yürüyen kim?

TAHSİN OCAKLI (Rize) - İstendiği zaman bu belgeleri vereceğim size.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Nerede yaşandı?

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Rize'de yaşandı, beni tehdit eden bir şirket tarafından.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen tamamlayalım.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Dolayısıyla Meclisin onurunu, Meclisin şeyini her yerde korumak gerekiyor. Bunu, bana yapılmış bir saldırı olduğu için değil, bir milletvekiline yapılmış bir saldırı olduğu için söylemiş oldum ama bunun yanı sıra bir sürü örneği... Örneğin Boğaziçi Üniversitesinde de biz içeriye girmek istediğimizde Boğaziçi Üniversitesinin rektörü de içeri girmemizi özel güvenlik ve polis kuvvetiyle engellemişti. Ona karşı da mesela biz bir soruşturma istediğimizde YÖK ne yazık ki ona karşı soruşturma vermedi. Yani kimlerin korunduğunu söylemek açısından bu tespitleri yapmış olalım.

Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Saygılarımla.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ocaklı, teşekkür ediyorum.

2 konuşmacımız var yeni konuşma gelmezse. Sonra beş dakikalara geçeceğiz.

Öncesinde on dakika ara veriyoruz 17.56'da toplanmak üzere.

Kapanma Saati: 17.47

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.00

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - 5'inci Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Söz sırası Sayın Mustafa Erdem'de.

Sayın Erdem, buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; öncelikle hepinizi ben de saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce dün gururla 102'nci yılını kutladığımız Cumhuriyet Bayramı'mızı bir kez daha kutluyor, bu vesileyle Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve yol arkadaşlarını saygı, özlem ve minnetle anıyorum.

Değerli arkadaşlar, bu benim dönemimin 3'üncü, AKP iktidarlarının 24'üncü ve yanılmıyorsam tek adam rejiminin 8'inci bütçesi fakat 2026 bütçesine baktığımızda da yine önceki yıllardan farklı bir tablo görmüyoruz. Bu bütçede halk yok, sermaye var. Bu bütçeyi hazırlayan bakış açısı AK PARTİ Kars Milletvekili Sayın Adem Çalkın'ın dilinden dökülüverdi. Ne diyordu Vekilimiz? "Ülkede açlık yok, varmış gibi algı yaratılıyor." diyordu. İşte ülkeyi bu bakış açısıyla yönetirseniz, gerçeklerden koparsanız, çarşıdan, pazardan bihaber olursanız bu bütçeyi de böyle hazırlarsınız. 18 trilyon 929 milyar liralık 2026 bütçesine baktığımızda emekli, çalışanlar, öğrenciler, çiftçiler için yine sefalet, açlık, yoksulluk; sermaye için ise refah, teşvik ve servet transferlerini görüyoruz. Böyle bir bütçe kabul edilebilir değildir. 2026 yılı için bütçe giderleri 18 trilyon 929 milyar lira, bütçe gelirleri ise 16 trilyon 216 milyar lira olarak öngörülmüş. Bütçe açığı 2 trilyon 713 milyar lira hedefleniyor yani bütçeden faize ayrılana baktığımızda bütçe açığından maalesef fazla. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız "Bütçeyi faiz bütçesi olmaktan çıkardık, hizmet bütçesi hâline getirdik" diyorsunuz ama rakamlar maalesef böyle söylemiyor. "Bütçeden en büyük payı ayırdık. " dediğiniz Millî Eğitim Bakanlığına ayırdığınız pay 1 trilyon 944 milyar lira yani sizin söylediğiniz gibi bütçede aslan payını Millî Eğitim Bakanlığı değil, maalesef faiz almış. Yine, Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Mehmet Şimşek yaptığı konuşmalarda sık sık "Az kazanandan az, çok kazanandan çok vergi alacağız." dese de bunun böyle olmadığı da ortada. "Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir." atasözünü doğrular şekilde bütçe öncesi alelacele getirilen deli Dumrul vergi paketi iktidarın tercihlerini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Vatandaşın attığı adımdan, aldığı nefesten vergi almaya, haraç almaya doymayan bir iktidar var karşımızda. Hâliyle 2026 bütçe teklifinde iktidarın tercihleri yine aynı kalmış: Yoksuldan, emekçiden, çalışandan vergi al; parayı müteahhitlere, faiz lobilerine, yandaşlarına gönder.

2026 yılında vergi gelirlerinin neredeyse büyük kısmı dolaylı vergilerden oluşuyor. Dolaysız vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı yüzde 38, dolaylı vergilerin ise yüzde 62 civarında. Bütçe sunumunda da sık sık vergide adaletten bahsediliyordu ama gerçek bu değil. Dolaylı vergilerin yüksek olması yine en çok halkın yoksul kesimini olumsuz etkiliyor. Ülkede asgari ücret 22.104 lira ve siz bir yıldır bu ücrete zam yapmadınız. Ülkenin neredeyse yarısı asgari ücret civarında maaş alıyor, yine emekliyi 16 bin liraya mahkûm ettiniz, emekli karnını doyuramıyor, geçinemiyor. Yılın başında 22.104 lira olarak açıklanan asgari ücret dokuz ayda 5.620 lira değer kaybetmiş; bu "Öl." demekten başka nedir değerli arkadaşlar? Şimdi, anlaşılıyor ki asgari ücret yine sefalet ücretlerine endekslenecek, yüzde 20-24 arası bir asgari ücret artışı olacağı öngörülüyor. Yazıktır, değerli arkadaşlar, siz bu ülkenin insanından ne istiyorsunuz ya? Hâlâ vergiyi bu kesimlerden almaya çalışıyorsunuz. 3 trilyon 517 milyar lira gelir vergisi hedefi var, bu rakamın neredeyse 1 trilyon 500 milyardan fazlası ücretlilerden kesiliyor. Zaten enflasyon karşısında maaşlarının mum gibi erimesi yetmiyor, bir de çalışandan daha maaşını çekmeden yüksek vergi almaya başlıyorsunuz. Her yıl çalışanın maaşının neredeyse 3 maaşı gelir vergisine kesiliyor. Gelir vergisi dilimleri yükseltilmeli, bu adaletsizlik de ortadan kaldırılmalıdır.

Değerli arkadaşlar, 2026 yılında "vergi indirimi" "vergi muafiyeti" "vergi istisnası" adı altında sermaye kesiminden tahsil edilmesi gereken toplam 3 trilyon 597 milyar lira tutarındaki vergi gelirinden vazgeçilecek. Vazgeçilen verginin 1 trilyon 728 milyar 924 milyon lirasını gelir vergisi oluşturmuş fakat sadece sermayeye sağlanan kurumlar vergisi muafiyeti 768 milyar 68 milyon lira, KDV istisnaları 728 milyar 590 milyon lira, ÖTV istisnaları 91 milyar 717 milyon lira ve diğer muafiyetler 279 milyar 805 milyon lirayı buluyor; bu kabul edilir olamaz. Sen emekçiden, sosyal hizmetlerden tasarruf et, emekçilerden toplanan kaynakları sermaye lehine kullan; işte bu bütçenin özü maalesef bu.

Bütçedeki diğer bir kara delik "kamu-özel iş birliği" adı altında yürütülen köprü, otoyol, şehir hastanesi projeleri. Şehir hastaneleri için 2026 yılında toplamda 136 milyar 148 milyon 659 bin lira kaynak aktarılıyor. Yine, 2026 bütçesinde otoyol ve köprü garantileri için müteahhitlere yapılacak ödemelere 101 milyar TL ayrılmış. Şimdi, bu bütçe nasıl halkın bütçesi olacak, anlam veremiyorum. Bütçede 1 trilyon 944 milyar lira Millî Eğitim Bakanlığına ayrılmış, yükseköğretim kurumlarına ayrılan bütçe de dâhil edildiğinde 2 trilyon 896 milyar lira eğitime bütçe ayrılmış; eğitimden tasarruf edilmeye devam ediliyor. 2016 yılına göre burada bir düşüş var, Millî Eğitim Bakanlığında bunları konuşacağız ama okulların durumu ortada, "Güvenlik yok, temizlik görevlisi yok, sınıflar kalabalık." diye bağırıyor üç senedir yurttaş ama sizin de duyduğunuz yok, bir öğün yemeği de zaten çok gördünüz. Sağlık Bakanlığına 1 trilyon 475 milyar liralık bütçe ayrılmış. Kamu hastaneleri perişan vaziyette, doktor sıkıntısı var, yatak sıkıntısı var, yoğun bakım sıkıntısı var, randevu yok ya randevu hastanelerde ama kaynaklar sermayeye.

Diğer taraftan, 2006 yılında bütçe içindeki payı 2,7 olan tarımsal destekleme ödemeleri yıllar içinde düzenli bir şekilde azalmış. 2026 bütçe teklifinde tarımsal destek programları için 168 milyar lira ayrılmış. Kanun açık, "Çiftçi gayrisafi millî hasılanın yüzde 1'ini alacak." diyor, onu bile görmezden gelmişsiniz, sonra "Gıda enflasyonu çok fazla." diyorsunuz, "İklim krizi..." diyorsunuz; gerekçeniz bol.

Yine, bu bütçede üretime dönük, istihdama dönük tedbirler yok, işsizlik her geçen gün artıyor. TÜİK'in Eylül 2025 hane halkı iş gücü araştırması sonuçlarına göre mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsizlik oranı yüzde 8,6; geniş tanımlı işsizlik oranı

yüzde 28,6 olarak açıklandı. Sadece tekstil sektöründe 2025 yılında 2 binin üzerinde iş yeri kapanmış, 300 bin kişi işten çıkarılmış; gençler işsiz, kadınlar işsiz.

Değerli arkadaşlar, 2026 bütçesinde çok dikkat çeken başka bir durum var: 185 milyar liralık özelleştirme geliri bekleniyor, 185 milyar lira tam. Dün Cumhurbaşkanımız diyor ki: "Yirmi beş yıl önce bu ülkede toplu iğne bile üretilmiyordu." Vallahi, yazık! Bırakın yirmi beş yılı, cumhuriyetle birlikte üretilenleri okuyun, görün biraz, sata sata bitiremedikleriniz hep o dönemlerde üretildi. 2026 yılı oldu hâlâ satmaya doyamadınız, bu özelleştirme gelirleri buradan geliyor, bu kadar verginin toplandığı bir ülkede hâlâ satacak yer arıyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, 2026'da yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma için ayrılan kaynak 284 milyar lira. Her gün büyüyen yoksulluğa kalıcı çözüm üretemeyen iktidar sosyal yardımlarla gerçeği gölgelemeye çalışıyor. Haziran 2025 itibarıyla Türkiye'de 4 milyondan fazla hane yaşamını ancak sosyal yardımlarla sürdürülebilir hâle gelmiş. Bu, aslında iktidarın ülkeyi ne hâle getirdiğinin de net bir göstergesi.

Değerli arkadaşlar, özetle bu bütçe yine yoksulluk, sefalet bütçesi. Bu bütçe halkın daha fazla aç kalacağı, daha az maaş alacağı, daha fazla vergi ödeyeceği bir bütçe. Bütçe sadece rakamlardan oluşmuyor, bu bütçede hak yok, hukuk yok, adalet yok, bu bütçede barış yok; bu bütçeyi kabul etmemiz mümkün değil.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, verginin toplanmasında en büyük katkıyı sağlamak için yoğun mesai harcayan mali müşavirlerin bazı taleplerini de sizlerle paylaşmak istiyorum. Bildiğiniz gibi iki yıl önce dördüncü dönem geçici vergi beyannameleri kaldırılmıştı, son getirilen torba yasayla yine uygulama geri getiriliyor. Sadece damga vergisine bu kadar ihtiyaç varsa bu ülkede bunun artık sorgulanması gerekiyor ama bu dördüncü dönem geçici verginin niçin yine geri getirildiğini aslında sorguluyoruz. Şöyle, hem yasama güvenliğini zedeliyor bu uygulama hem de meslek mensuplarımıza ciddi yük getiriyor. Buradan sizlerden talebimiz meslek mensupları olarak, iki yıl önce uygulanan dördüncü dönem geçici verginin kaldırılmasının tekrar aynı şekilde uygulamaya devam etmesidir çünkü daha önce de birkaç konuda uyardık, enflasyon muhasebesi vergi kaybına sebep oluyor dedik, anlatamadık; kur korumalı mevduat ülkemize zarar veriyor dedik, anlatamadık; şimdi onlardan bir bir vazgeçiyorsunuz. Burada da dördüncü dönem geçici verginin ülke ekonomisine bir katkısı yoktur, sadece bir damga vergisi için meslek mensuplarına bu kadar yükü, bu kadar yükü yüklemenizi doğru bulmuyoruz. Buradan sizlerden ricamız meslek mensupları adına, dördüncü dönem geçici verginin uygulamasından vazgeçilmesi.

Yine, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, beratlar da aynı zamanda bir vergi bildirimi gibi değerlendirilmeli diyoruz. Meslek mensupları valla cezalarla terbiye edilecek bir süreçte olamazlar. Meslek mensupları her zaman görevleri icabı devletin yanında, devlete katkı sunan mesleği yürütüyorlar. Beratların da aynı beyanname ve bildirimlerdeki gibi aynı koşulda ceza uygulamalarını birleştirmelerini rica ediyoruz çünkü beratlara çok yüklü cezalar getiriyorsunuz. Biz de insanız, meslek mensupları da insan, unutma olabilir, hata olabilir, gecikme olabilir, bu kadar ağır ceza yüküyle bu mesleği yapmaları mümkün değil diye düşünüyorum.

Yine, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, tabii, yirmi iki yıldır AKP cezaevlerini bilmez.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yirmi dört oldu.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Yirmi dört olmuş, vekilim uyardı. Kimler bilir? Muhalifler, AKP karşıtları cezaevlerini çok bilir. Ben de çok gitmeye başladım. Orada gördüğüm bir sorunu sizlerle de paylaşmak istiyorum. Belki de o insanların birçoğu sizlere oy veriyor ama orada özellikle infaz koruma memurlarının özlük haklarının çok ciddi şekilde geri kaldığını gördüm yani ona bir el atarsanız... Cezaevi korumasını da onlar yaptıkları hâlde yaptıkları işin karşılığını alamadıklarını düşünüyoruz. İnfaz koruma memurlarının özlük haklarıyla ilgili bir çalışma yaptırırsanız memnun oluruz.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Erdem, teşekkür ederim.

Sayın Orhan Yegin...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, çok teşekkür ederim.

Öncelikle Plan ve Bütçe Komisyonu üyemiz Osmaniye Milletvekilimiz Sayın Seydi Gülsoy Ağabey'imizin babası rahmetli Mehmet amcamıza Allah'tan rahmet diliyorum, mekânı cennet olsun. Seydi Gülsoy Vekilimizin babası rahmetli oldu, Allah rahmet eylesin.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Seydi Gülsoy Vekilimizin babası rahmetli olmuştu. Vekilimiz hatırlattığı için teşekkür ediyoruz, Allah rahmet eylesin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu vesileyle, bütün hazırunun, hepsinin geçmişlerine rahmet dileyelim, Cenab-ı Allah mekânlarını cennet eylesin.

Değerli Başkanım, bugün buradasınız, daha önce yıllarca başkanlık da yaptınız. Tabii, Komisyonda kulağımızın çok aşina olduğu kavramları yeniden, bugün, burada duyduk. Sizin için yine bir tekrar oldu, nostalji de olmuş olabilir. "Sarayın bütçesi" "savaşın bütçesi" "tek adam bütçesi" "Fakirden alıp zengine verilen bütçe." "militarist bütçe" "Bu bütçe de genç yok, köylü yok, kadın yok." gibi kavramları yine duydunuz. Muhalefetteki arkadaşlar size bu anlamda küçük bir nostalji de yaşatmış oldular.

Şimdi, Sayın Ağbaba bugün dedi ki: "Meşruiyetinizi -sevgili dostum- Trump'tan almaya çalışıyorsunuz." diye bir ifade kullandı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Patronunuz sizin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Onun dizinin dibinde meşruiyet arıyorsunuz." dedi. Oradan başlamak istiyorum ben.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Trump'ın yalancısıyız biz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Ağbaba, girdiğimiz bütün seçimler ortada, Hep beraber girdik bu seçimlere, girdiğimiz bütün seçimler burada. Mağlup olanlar orada, sonuçlar da burada...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tom Barrack ne diyor? "Dışarıda konuşup laf atarlar, yanımıza geldiklerinde kedi gibi olurlar, kedi gibi!" Ben demiyorum. Trump'a söyle. Trump'a laf söyleyemiyorsun, Veli Ağbaba'ya laf söylüyorsun!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dolayısıyla, biz girdiğimiz her seçimde meşruiyetimizi her zaman milletimizden almışız. "Şaibeli seçim" falan diyorsunuz. Dünyanın hiçbir yerinde "diktatör" diye nitelendirdiğiniz bir kişi 0,5'le bir seçimi yeniden yenileyecek bir matematiği de bir düzeni de asla kabul etmez. Biz ilk girdiğimiz turda yüzde 49,5'la neticeye varamamış, ikinci tura gitmiş, ikinci turda da yüzde 52 küsurla gelmiş bir Cumhurbaşkanı ve bir Cumhur İttifakı'yız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, bu meşruiyet meselesini ben söylemiyorum ki sen bana niye cevap veriyorsun! Benim lafım mı bu!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Ocaklı bugün öyle bir şey söyledi de... Şaibeli seçimlere girdi...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Trump'ın lafı, Trump'ın!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Neyse devam edelim.

Bir öneride bulunmak istiyorum...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen Tahsin Ocaklı'ya laf söyleyeceğine Trump'a söyle, Tom Barrack'a söyle!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Mesela "Nas politikası, nas etkisi, bu işler nasla olmaz." diyen arkadaşlar oldu. Arkadaşlar, nas, ayetin karşılığı. Bir eleştiri yapacaksak birbirimize, ayet üzerinden, nas üzerinden, bu kavramı basitleştirerek...

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ya, onu siz çıkardınız!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ben tavsiyemde bulunayım, siz yine diyeceğinizi deyin, yapacağınızı yapın; siz bilirsiniz. "nas" kavramını hafife alarak, nassı hafifleştirerek, dilde bayağılaştırarak yapmayın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nassı biz mi söyledik?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şöyle eleştiri yapabiliriz mesela: İşte, faiz sebeptir enflasyon sonuç...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Orhan Bey, nasıl konuşacağımıza da mı sen karar vereceksin!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Veli ağabey, ben tavsiyemi yapayım, sen yine ne yaparsan yap. Hani sebep, sonuç; faiz, enflasyon tartışmaları da vardı, onlar üzerinden de gidebilirsiniz ama nas, bu milletin bir kutsalı, bu inancın bir kutsalı. Dolayısıyla Sayın Cumhurbaşkanı "Nassın da bu bir gereğidir." diye bir temellendirilmesini güçlendirilmiştir ama ben söyleyeceğimi söyledim, üzerine alan alır, almayan almaz. Ben çok dostane bir tavsiyede bulundum. Siyaset yapıyorsunuz, milletin ortak değerleri bunlar, bu milletin inancını ifade eden kavramlar. Bence bunları hafife almamak daha doğru olur ama siz yine ne yapıyorsanız onu siz bilirsiniz, bir şey demiyorum.

Şimdi "Yolsuzluk yapanlar, kanunsuzluk yapanlar kollanıyor." denildi. Biz de öyle olmuyor Sayın Ocak'lı, sizin örnekler üzerinden gideyim. Bize atfen "Merkez Bankası Başkan Yardımcısı yolsuzluk yaptı." dediniz. Korundu mu, ne oldu? Tutuklandı.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Ben yaptığını söyledim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Makam aracıyla sınırda insan kaçakçılığı yaptığını söylediğiniz bir tuğgeneral vardı. Ne oldu, kollandı mı? Tutuklandı. Biz de öyle olmuyor Sayın Ocaklı, AK PARTİ'li belediye başkanı olup yolsuzlukla gündem olan belediye başkanları -il, ilçe sayabiliriz de bunları- vardı, ne oldu bunlar, kayrıldı mı? Tutuklandı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, hangisi cezaevine...

ORHAN YEGİN (Ankara) - On iki yıl ceza alan var, sekiz yıl ceza alan var, yedi yıl ceza alan var. Bizim belediye başkanlarımız tutuklandı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hangisine kayyum atandı?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne oldu? Sokaklar ayağa mı kaldırıldı? Nümayişler mi oldu? Ne oldu? Kafeler mi taşlandı? Ne oldu Sayın Ağbaba? Bizde öyle bir şey yok, bizde öyle yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Söylesene bir belediye başkanınız sabah baskınıyla göz altına alındı mı, kayyum atandı mı?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Peki, bütün salonun vicdanına sesleniyorum: Bunlar CHP'de olduğu zaman ne oluyor, bu tarz işler, ne oluyor, ne oluyor Sayın Ağbaba?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz CHP'ye savaş açmışsınız. Bırakın, senin Cumhurbaşkanın, belediye başkanın nasıl yargılanıyorsa bizimki de öyle yargılansın!

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Aşçısı vardı, aşçısı, hapishanede!

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Orhan Bey, bak, ne hâle düşürdünüz, parada cezaevindeki adamın imzası var!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Ya, karşılıklı konuşmaya döndü.

Orhan Bey, devam edin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne oldu o da, tamam, ne oldu o adam? Yani biz birisini bir yere atadık diye, birisinin bir yere atanmasına vesile olduk diye veya yetki kullandık, atadık diye onu denetimden muaf mı tuttuk?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şu anda bu adamın imzaladığı parayı taşıyoruz, bu ayıp yeterli!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Denetimden muaf tutmakla kalmayıp yolsuzluğuna, yanlışına şahit olduğumuzda onun biz orada üstünü örttük mü?

VELİ AĞBABA (Malatya) - AK PARTİ Bayrampaşa İlçe Başkanı ne oldu öyle? Cevap versene!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Kütahya Belediye Başkanını niye ayırdınız peki dosyada?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizin yaptığınız gibi sokaklara çıkıp nümayiş mi yaptık? Söylemek istediğim bu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Zeydan Karalar'a ayrı hukuk... AK PARTİ Bayrampaşa İlçe Başkanının evinden çıkan paraları söylesene!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Neyse, dönelim konuya, başka bir yere gelelim.

(CHP sıralarından laf atmalar, gürültüler)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa paranın üstünde imzası olan kişi...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Erzurum Milletvekilini söylesene!

ORHAN YEGİN (Ankara) - İnsanoğlu yapar; denetleyeceksin, kurallarını koyacaksın, denetlemeni yapacaksın, "Benim atadığım adamdır, benim Cumhurbaşkanı adayımdır, benim belediye başkanımdır." demeyeceksin.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama ne hâle gelmiş memleket ya!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bakanlığına dezenfektan satıyor, üstelik pandemi döneminde...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kim yanlış yapmışsa, kim yolsuzluğa bulaşmışsa üstüne gideceksin, mesele bu, söylemek istediğim bu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yargılansın, yargılansın! Sana yapılan hukuk farklı, CHP'ye farklı; olacak iş mi?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, devam edemiyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Orhan Bey, lütfen devam edin.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Ankara'yı parsel parsel sattığını söyleyen sizin arkadaşınızdı!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Senin bir belediye başkanın gözaltına alındı mı sabah baskınında?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Veli Bey... Sayın Veli Ağbaba... Lütfen...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, tartışmaya dünyanın kaçıncı büyük ekonomisi olduğumuz üzerinden...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ankara'ya gel! Çok iyi biliyorsun seçim bölgeni, gel, Ankara'ya gel!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Tamam, bitti mi? Yeter, tamam, anlaşıldı, mesajın da anlaşıldı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ankara'ya gel!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, tartışmayı dünyanın kaçıncı büyük ekonomisi olduğumuz üzerinden verilen rakamlarla yürütüyoruz gibi bir suçlamaya muhatap olduk. Şimdi, bu sürekli yapılan bir kıyas arkadaşlar yani bir ülkenin dünya ekonomileri sıralamasında kaçıncı sırada olduğu, seneye kaçıncı sıraya geldiği, kaça düştüğü, kaça çıktığı her sene tartışılan, herkes tarafından izlenen bir kavram ama bunun içerikleri üzerinden bazı tartışmalar oldu, kıymetlidir ama bu tüm yıllarda altı çizilen bir kavramdır, o yüzden bu bütçede de bu kavramın altı çizildi. Ama muhalefet ne yapıyor ama Veli Ağbaba sen ne yapıyorsun? Konuşmanı ve konuşmanızı yaparken hangi ürün işinize, hangi veri işinize geliyorsa oradan gidiyorsunuz. Bu sene soğanın mı fiyatı yükselmiş, bu sene asgari ücreti soğana bölüyorsunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen ne yapıyorsun?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Geçen sene marul, kıvırcık mı pik yapmış, tavan yapmış, bütün verileri marula ve kıvırcığa bölüyorsunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen eleştiriyor musun Allah aşkına? Bir cümle eleştir, bir cümle eleştirsene!

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Gıda enflasyonunda kaçıncıyız dünyada, siz söyleyin!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu sene ne yaptın? Üst üste rekorlar kıran altın üzerinden geldin, hesabını yaptın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen tahmin ettiğimden daha akıllı bir adamsın! Sen soğan üzerinden gel, domates üzerinden gel!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz her sene konuşulan veriler üzerinden geliyoruz, siz hangi sene hangi veri işinize gelirse oradan geliyorsunuz.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Orhan Vekilim, gıda enflasyonunu bir söyle.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Domatesten gel sen de, ben altından geldim, de ki...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, şöyle, söylediği yalan demiyorum, işine gelen veri üzerinden geliyor diyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Haa...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, biz her sene "Türkiye ekonomisi kaçıncı sırada, her sene ihracatımız nereye geldi, her sene cari açığımız ne oldu?" diye her sene aynı kavramlar üzerinden gidiyoruz ama siz her sene pazarda en yüksek ne varsa onu alıp onun üzerinden geliyorsunuz, tamam mı? Onu söylemek istiyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, sen de en düşüğünden hesapla, de ki: "Domatese göre asgari ücretin alım gücünde düşme olmamıştır." de, bir tane söyle.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Sosyal yardımlara yeterli pay ayrılmıyor." dedi bugün arkadaşlar, "Sosyal harcamalar iyileşmiyor." dedi, "Sosyal yardım nedir?" dedi, tarif etti "Ücretsiz eğitimdir, sağlıktır, yoldur, şartsız herkese bu hizmetleri eşit sunmaktır." dedi. Türkiye'de bununla ilgili hiç bir problem yok, Türkiye'de devletin ürettiği bütün hizmetler hiç bir ayrıma tabi tutulmaksızın, bölge ayrımına tabi tutulmaksızın, mezhep ayrımına tabi tutulmaksızın hepsine eşit şekilde dağıtılmaktadır.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Verilmiyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dolayısıyla burada bir sorun yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen buna inanıyor musun?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Veli Ağbaba, sosyal yardımın AK PARTİ iktidar olmadan önce bütçedeki payı 0,04 yani yaklaşık yarım idi, yaklaşık yarım puan idi.

(CHP sıralarından laf atmalar, gürültüler)

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ama bugün sosyal yardımın bizim bütçemizden aldığı pay yaklaşık yüzde 5.

VELİ AĞBABA (Malatya) - 5 milyon aile aç, sayenizde sosyal yardım almadan yaşayamıyor! Bununla mı övünüyorsun, fakirlikle mi övünüyorsun!

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Yazık, yazık!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Neyse, çok uzun konuşma niyetinde değilim, birkaç bir şey söyleyip çekileceğim Sayın Ağbaba, müsaade edersen.

Anlattığınız bütün hikâye, verdiğiniz bütün veriler, tablolarınızda çizdiğiniz bütün çanaklar, hepsi son üç yılın, hadi, sizden yana konuşalım, dört yılın verisi. Üzerinde keyifle bahsettiğiniz ve maalesef bazılarında doğruya kısmen yaklaştığınız hususların hepsi son birkaç yılın verisi. Arkadaşlar, biz "Olağanüstü bir ekonomi var." diye pembe bir tablo çizmiyoruz.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Niye, 25 kuruş 25 TL oldu!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz de emeklinin yaşadığı sorunların farkındayız.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Sorumlusu kim?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - İyi de nasıl bu noktaya geldik?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz de asgari ücretle geçim etmenin ne kadar zor olduğunun farkındayız. Biz de kiraların ne kadar anormal bir şekilde yükseldiğinin, çalışan, ücretli kesimin, sabit gelirli kesimlerin omzuna hayatın yükünün ne kadar bindiğinin farkındayız, biz bunları inkâr etmiyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arkadaşlar, laf atmayın, Orhan Yegin gerçekleri söylüyor(!) Şaştın mı ne yaptın sen!

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ne yapıyorsunuz peki?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arkadaşlar, laf atmayın, Orhan Yegin gerçekleri söylüyor(!)

ORHAN YEGİN (Ankara) - La ilahe illallah!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arada, arada yani!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz de ekonominin genel durumundan kaynaklanan, milletin omuzlarında olan yükün ağırlığının da farkındayız...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kim bozdu, tek parti döneminde mi bozuldu?

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...dönemsel olarak ortaya çıkan sorunların da farkındayız, reddetmiyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Artık bunlar kronik, kronik!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kuraklık yaşadık, tarımsal üretimde sorunlarımız var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Don oldu, don!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Don da yaşadık.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Don lobisi! Faiz lobisi! Üst akıl!

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Her şeyi depreme bağlayın!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şimdi yeni bir şey bulduk: Don lobisi, don lobisi!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ya, siz de faiz lobisi!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Gelir dağılımında yirmi küsur yıllık iktidarımızda, on yedi, on sekiz senede o gelir dağılımındaki kapattığımız makasın son üç yıldır, son dört yıldır o on sekiz yılın biraz daha aleyhine, gerisine doğru döndüğünün de farkındayız.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yedi diyelim, yedi, yedi yıl diyelim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bugün senin örneklendirdiğin gibi...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yedi yıl diyelim ya!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Başlangıç 2014...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, arkadaşım...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yedi yıl diyelim ya, ortayı bulalım.

ORHAN YEGİN (Ankara) - La ilahe illallah! Bir dur ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yedi yıl... 2018...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yani her şeye itiraz ediyorsun. Şunun da farkındayız: "Bir devlet memuru maaşıyla ev alabiliyordu, bugün alabiliyor mu?" dedin. Doğru, bunun da farkındayız, hatta ben daha ileri bir şey söyleyeyim: Bırak üst düzey...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Üst düzey bürokratlar diyorum ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, bırak üst düzey devlet memurunu, bir evde 2 kişi çalışıyorsa, 2'si de asgari ücret alıyor olsa bile, birinin maaşıyla geçim ederken birinin maaşıyla ev taksiti ödeyerek ev sahibi olabildiği çok yakın bir dönem, bizim inşa ettiğimiz bir dönemden bugün uzakta olduğumuzun da farkındayız Sayın Ağbaba.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Ali Babacan döneminden bahsediyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ama biz bütün bunları yaşarken durduğumuz yerde öyle keyfî bir şekilde sıkıntılarla karşılaşmış değiliz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Niye böyle oldu?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Niye böyle oldu Sayın Ağbaba?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Dondan, dondan!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yani pandemiden alıp, Ukrayna savaşından girip, ondan sonra yaşadığımız depreme kadar, üst üste yaşadığımız seçimlerin etkisine kadar her şeyi bunun içerisine atabiliriz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - EYT, EYT... EYT yaptı!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Ağbaba, hepsini katabilirsin bunun içerisine.

VELİ AĞBABA (Malatya) - O emekliler var ya, onların yatacak yeri yok(!)

ORHAN YEGİN (Ankara) - Son tahlilde söylemek istediğim şey şu: Biz bu sorunları görmezden gelen insanlar, o insanların oluşturduğu gruplar, o insanların oluşturduğu ittifak veya bugün burada o insanların oluşturduğu hükûmet, kabine değiliz; biz bütün bu sorunların farkında ama Türkiye'nin yapabileceklerinin de farkında olan ve bu son üç, dört yılı yani bizim yirmi bir, yirmi iki, yirmi üç yıllık hikâyemizdeki son üç yılı değil, onun öncesindeki o on yedi, on sekiz yılı, yirmi yılı görerek, yaşayarak ve bizatihi yöneten kadro olarak çok daha iyisini yeniden bu ülkeye getirebilmenin gayreti içerisinde olduğumuzu ortaya koymaya çalışıyoruz; bizim çabamız bu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Orhan Bey, bu konuları gündeme getirirken bütçe 2025-26 ya, belki onun için bunları konuşuyor olabilir miyiz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dolayısıyla milletin sorunlarına kör değiliz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - 2007 bütçesini konuşacak değiliz ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Milletin sorunlarına da, milletin feryadına sağır değiliz, onu da duyuyoruz, onu da görüyoruz, hatta biz de yaşıyoruz kendi içimizde bunları hep beraber. Belki sizler -senin tuzun kuru- belki sizin grubunuzda da bu sorunları yaşayan arkadaşlar var ama biz bunları aşabilecek fırsatları ve imkânları da üretmek için mücadele veriyoruz Sayın Ağbaba.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Ama çok fırsat buldunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bahanelerin arkasına sığınmıyoruz Sayın Ağbaba.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sizi tuzu kurular!

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Kredi vermediler, suyu keseceğim." "Şunu yapmadılar, sosyal yardımı kapatacağım." Yok bilmem "Bana bunun imkânını vermiyorlar." diye bahanelerin arkasına sığınmıyoruz. Yok "SGK borcuma çöktüler." işte bilmem "Malıma kondular." demiyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, CHP'li belediyeler gel ne yaptı, gel.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz borcumuzu da ödüyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Bunu yapan AK PARTİ'li belediyeler!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz maaşı da ödüyoruz, biz okul da yapıyoruz, yol da yapıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Borcu yapıp bizden kestiren de sizsiniz! Utanın biraz be!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz her şeyi yapmaya çalışıyoruz Sayın Ağbaba, hepsini yapmaya çalışıyoruz, tamam mı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Mansur Yavaş'ın yanına bir çay içmeye git de esnafa ne yapıyor, emekliye ne yapıyor, bir gör!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizin gibi bahanelerin arkasına sığınıp ortalıktan kaybolmuyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Siz yapıyorsunuz!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Mansur Yavaş'ın çayını iç, Mansur Yavaş'ın.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen arkadaşlar... Orhan Bey, lütfen konuşmanızı tamamlayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yetmiş iki saat susuz kaldı insanlar!

CAVİT ARI (Antalya) - Borcu yaptınız, şimdi bizden kesiyorsunuz!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, arkadaş "Vergiler toplanıyor ama okula, yola, sağlığa, sosyal yardımlara değil, başka yerlere harcanıyor." diyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Mansur Yavaş'ı savunuyorsun!

CAVİT ARI (Antalya) - Seni mi savunacağız?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Çöp, çukur, çamur neyi savunuyorsun!

CAVİT ARI (Antalya) - Nereden biliyorsun!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Kar yağdığında kaldırımlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bari belediyeleri savunmayın ya! Biliyoruz ya! Biz yaşıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Ülkeyi batırdınız siz!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kırkpınar, lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Çayını iç, çayını; sosyal yardım, neler yaptığını anlatsın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Biz yaşıyoruz, bak İzmir'e çöp, çukur, çamur! Hepsi sizin belediyeleriniz!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, Orhan Bey konuşmasını tamamlasın. Lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Orhan Yegin, bir Mansur Yavaş'ın çayını iç, sosyal yardımları gör.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Rant, yolsuzluk, hukuksuzluk, haksızlık...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Orhan Bey, devam edin.

Sayın Kırkpınar, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) - Sen ülkeyi batırdın, kendine bak!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, çöplerini toplayamayan belediyeleri öve öve bitiremeyen arkadaşlar, topladıkları vergileri, devletten gelen payları konser harcamalarında tüketen belediyelerin savunucusu arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) - Konserleri savunuyoruz, var mı bir diyeceğin? Konserleri savunuyoruz!

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...bize "Vergiler toplanıyor ama okula, yola, sağlığa, sosyal yardımlara değil, başka yerlere harcanıyor." diyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Kültür Yolu Festivali'nin bütçesini açıklasınlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir diğeri...

CAVİT ARI (Antalya) - Savunuyoruz konserleri.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir diğeri...

CAVİT ARI (Antalya) - Vatandaş bizim sayemizde sanatçı görüyor, ne var bunda?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Açık her şey.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ne açık?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bakabilirsiniz, Kültür Yolu Festivali'nin bütçesi de belli, açıklanıyor her şeyi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir diğeri...

CAVİT ARI (Antalya) - Hadi açıkla da görelim. Bakan burada açıklayamadı. Bir saat boyunca açıklayamadı Bakan. Hadi açıklayın!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir diğeri "Üniversite yapacağınıza kreş yapın." diyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yeterli mi kreş?

CAVİT ARI (Antalya) - Haber verin Turizm Bakanına da gelsin, açıklasın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ama siz yapmadığınız konserlerin hesaplarını... Hayalî konser yapıyorsunuz!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ben "Kreş yeterli." demiyorum. "Üniversite yapacağınıza kreş yapın." diyor, birini birine tercih ediyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Turizm Bakanı çıksın açıklasın, söyleyin de. Gelsin, açıklasın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Açıklar, gizli kapaklı bir şey yok.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - "Açıklar." başka bir şey "Açıkladı." başka bir şey. Geçen sene açıklayamadı. Bu sene 30 ilde oldu, bakalım nasıl açıklayacak.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Açıklar, açıklar.

CAVİT ARI (Antalya) - O zaman niye açıklayamadı geçen sene? Geçen sene açıklayamadı kardeşim, geçen sene açıklayamadı burada.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Açıklar.

CAVİT ARI (Antalya) - Söyleyin bu sene açıklasın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ya, açıklasa da siz başka bir şey bulursunuz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ya, niye bulalım? "Açıklasın." diyoruz zaten.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ama sayın milletvekilimiz...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Orhan Bey, lütfen devam edin.

Sayın Arı, bir dakika, siz de konuştunuz, arkadaşlar konuşmalarını tamamlasın.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, birisi "Vergiler toplanıyor ama okula, yola, sağlığa değil, başka yerlere harcanıyor." diyor, bir diğeri, "Üniversite yapacağınıza kreş yapın." diyor...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen niye bunlara cevap veriyorsun ki? Cumhurbaşkanı Yardımcısı cevap verecek bunlara.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...ama bir sayın milletvekili de bir şiirden alıntı yaparak "Sen otobüsü kaçırmış bir millet çocuğusun." eklemesi yapıyor, güzel. İşte, tüm çabamız, bu geçen yüzyılda kaçırılan otobüsü, treni, uçağı, neyi sayarsanız...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ya, şöyle "yüzyıl" falan demeseniz... Bu yüzyılla, cumhuriyetle alıp veremediğiniz ne var?

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...çağı hatta, kaçırılan çağı -daha ileri gidiyorum- yakalamak ve hatta onun önüne geçebilmek, bütün çabamız bu.

Yatırım...

CAVİT ARI (Antalya) - ...kurumlarını satan bir iktidarsın. Milletin en zor dönemlerinde kurulan tüm yapıları satan bir iktidarsın.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yatırım...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bu cumhuriyetle alıp veremediğiniz ne var?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, yatırım...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ne var, Allah aşkına söyle ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne alakası var ya!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - "Yüzyıl" diyorsun, cumhuriyetin kuruluşuna atıf yapıyorsun

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, "Sen otobüsü kaçırmış bir milletin çocuğusun." benzetmesinden hareketle tüm çabamız bu geçen yüzyılda kaçırılan otobüsü, treni, uçağı, çağı yakalamak ve önüne geçebilmek. Yatırım, üretim, istihdam, ihracat derken; oku, düşün, uygula, neticelendir derken; tek millet, tek vatan, tek bayrak, tek devlet derken...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Onu unuttunuz ha bu ara.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Yüzyılın yirmi beş yılında siz vardınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...Terörsüz Türkiye derken; Togg, SİHA, TÜRKSAT, hızlı tren, maarif, şehir hastaneleri derken...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Orhan Bey, Rabia'yı unuttunuz, Rabia'yı. Rabia gitti, Sisi geldi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...nüfus artış hızı, en az 3 çocuk derken...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ne 3 çocuğu! Millet evlenemiyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...bilimi, sanatı, kooperatifleri, teknolojiyi, akademiyi, kırsal kalkınmayı destekleyip büyütmeye çalışırken; geleceğin meslekleri, yapay zekâ, güvenilir, güvenli konutlar, gıda, tarım, millet bahçesi, yeşil dönüşüm derken; yenilenebilir enerji, Gabar, sondaj gemileri, hidrokarbon derken; işte, bütün bunların hepsine vurgu yaparken "Onu yapacağına şunu yap." demiyoruz biz arkadaşlar. "Onu da yapmalıyız, bunu da yapmalıyız." diyoruz ve kalkınmayı, ilerlemeyi, tek başlıktan ölçmüyoruz, önemsemiyoruz; "Topyekûn bütün unsurlarıyla kalkınmalı, topyekûn bütün insanlarıyla kalkınmalıyız." diyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Orhan Bey, geçen seneki konuşmalarına baktım, aynısını yapıyorsun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz böyle söylüyoruz, tamam?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Aynı şeyleri söylüyorsun sen de. "Gabar" dedin geçen sefer de, "dönüşüm" diyorsun, her şey ama her şey...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Evet, ayrım yapmıyoruz. Gabar, petrolü temsil ediyor orada. Gabar, Güneydoğu'dan da zenginleşmeyi temsil ediyor orada.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bak, bir şey diyorum sana. Yani senin söylediğin şey... Geçen seneki konuşmana bak, ne konuştuysan aynısını konuşuyorsun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dolayısıyla, işin özeti şuraya geliyor arkadaşlar: Bizim de bütün çabamız, bizim de bütün gayretimiz... Başımızda güçlü bir lider var, başımızda tecrübeli bir lider var, milletin kendisine inandığı bir lider ve bir kadro var, bu millet yirmi küsur yıldır bir istikrar yakaladı, bunu sürdürüyor. Bütün gayretimiz bu istikrarla beraber, şu çağı yakalayıp...

CAVİT ARI (Antalya) - Getirin seçim sandığını, görün istihdamı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...savunma sanayisinden teknolojiye bölgesinde lider, dünyada söz sahibi, sadece siyasal olarak değil, teknolojik olarak da, üretim olarak da, ihracat olarak da her açıdan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...haklı ve gerçekçi bir söz sahibi bir ülke inşa edelim. Sosyal güvenlik sisteminin aktüeryal dengesiyle, her şeyiyle ayakları yere basan, barışıyla, huzuruyla, kardeşliğiyle, ayakları yere basan bir ülke inşa edelim ki ondan sonra Veli Ağbaba gibi ehlikeyif bir adam bile gelse ülke sekteye uğramasın.

(CHP sıralarından gülüşmeler)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz Sayın Yegin.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, sataşmadan söz istiyorum, çok ağır bir sataşma oldu.
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Siz sözcü olarak aldığımız kararları biliyorsunuz.
VELİ AĞBABA (Malatya) - Çok ağır bir sataşma oldu.
YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ne dedi ki, ne dedi?
VELİ AĞBABA (Malatya) - "Ehlikeyif" dediğin adam eli nasırlı adam, tamam mı!
YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ne dedi de sataştı size ya!
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Gereğini söylediniz, gereğini söylediniz.
VELİ AĞBABA (Malatya) - "Ehlikeyif" dediğiniz adam yirmi dört saat çalışan adam.
YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Nerede çalışıyor?
VELİ AĞBABA (Malatya) - Ben tuzu kuru değilim onun gibi, hâlâ çalışıyorum ben.
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Siz de gereğini söylediniz.
Böylece Komisyon üyelerinden son konuşmacı Nilgün Hanım.
Buyurun.
ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - O da "Bana laf atsınlar." diye söz aldı, bak.
NİLGÜN ÖK (Denizli) - Efendim?
ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - "Bana laf atsınlar." diye söz almadın, değil mi?
NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ya, Fethi ağabey, ben sana niye laf atayım? Biz, biliyorsun, Zirai Don Komisyonunda beraberiz, gittik beraber; sana laf atmam ama doğruları söylerim.
Evet, çok teşekkür ediyorum.
Sayın Başkan, çok Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcımız, çok Değerli Bakan Yardımcımız, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri; ben de hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.
2026 yılı bütçemizin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.
Tabii, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın yapmış olduğu detaylı sunumu gördük, bugün arkadaşlarımız da değerlendirme yaptı ama şöyle bir baktığımızda, bugünkü bu bütçeyi düzenlerken ne yaptık, dünya ekonomisi vesaire, Türkiye nerede, onlarla ilgili bütün arkadaşlarımız teknik bilgileri verdi. Dolayısıyla aslında biz dünyada ticaret, teknoloji ve enerjide yaşanan o rekabetin yoğun olduğu bir dönemde, yine askerî ve siyasi güç mücadelesinin son derece yoğun olduğu bir dönemde aslında getirdiğimiz bu bütçeyle ülkemizi güvenli bir şekilde tutmaya çalıştık. Şimdi, küresel büyüme oranı yüzde 3'ün altında seyrederken tüm dünyada, birçok ülkede de -biliyorsunuz- yüksek enflasyon ve sıkı para politikalarıyla daralmayı görüyoruz. İşte, tam da bu tabloda ülkemiz üretim, yatırım, ihracat ve istihdam ekseninde büyümesini aslında baktığımızda istikrarlı bir şekilde sürdürmüş. 2024 yılında yüzde 3,3; yine 2025 yılında da yaklaşık yüzde 3,3 öngörüyoruz ve 2026 yılında ise yüzde 3,8'lik bir büyümeyi öngörmekteyiz. Tabii, işsizlik oranlarına baktığımızda yüzde 8,5'lara gelinmiş, istihdam 33 milyon kişiyi aşarak cumhuriyet tarihinin aslında yüksek seviyelerine ulaşmış. Yine 2025 yılında Türkiye ekonomisinin dünya ekonomileri sırasına baktığımızda 16'ncı sıraya çıkması beklenmektedir. Yine satın alma gücü paritesine göre baktığımızda, dünyada 11'inci sırada, Avrupa'da ise 4'üncü büyük ekonomi konumundadır. Aslında bugünkü şartlarda bunlar bir başarıdır.
Yine 2026 yılı bütçemize şöyle baktığımızda, yuvarladığımızda 18,9 trilyonluk bir gider ortalama, yuvarladığımızda 16,2 trilyon gelir öngörüsü hazırlanmış. Bütçe açığımızın gayrisafi yurt içi hasılaya oranının ise yüzde 3,5 civarında gerçekleşmesini öngörmekteyiz, bundan deprem harcamalarını çıkardığımızda bu oran yüzde 2,7'dir. Aslında bu da baktığımızda, Maastricht Kriterlerini tutmakta, dünya ortalamasının altındadır. Şimdi, baktığımızda, tabii, deprem harcamaları için bu yılki bütçemizden 653 milyar TL'lik bir harcama öngörüyoruz ama totale baktığımızda biz gerçekten iki yıl önce çok büyük bir deprem yaşadık görülmemiş bir şekilde ve 11 ilimizde meydana gelen, 50 binden fazla vatandaşımızı kaybettiğimiz, canımızın yandığı bir deprem süreci ve insanlar evlerinden, yurtlarından oldu ve biz en son eylül ayı itibarıyla deprem bölgesinde iki yıl gibi bir sürede 300 binden fazla konutu teslim ettik. Aslında bu çok büyük bir başarıdır. Bazen şöyle düşünüyorum: Dünyada görülen, en son mesela Amerika'daki yangınları gördük, yangınlar oldu, büyük bir yangın, ben hiç Amerikan Devlet Başkanının çıkıp da "İşte yangından etkilenen vatandaşlarımızın evlerini bir yıl gibi bir süre içerisinde yerine getireceğiz." ya da "El Nino kasırgasından etkilenen vatandaşlarımızın kasırgadan yok olan evlerini inşa edeceğiz." dediğini duymadım.
ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Çünkü sigorta sistemi var orada.
NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama bizim devletimiz Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde o kadar büyük bir devletiz ki oraya hepimiz gittik yani muhalefetiyle, iktidarıyla tüm vekillerin deprem bölgesinde olduğunu biliyorum, çok zor şartlar altındaydı ve çok büyük bir zoru, aslında mucizeyi biz ülke olarak başardık.
AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bu mucizeyi halk başardı, ÖTV'yi artırdık, KDV'yi artırdık; farkındasınız, değil mi?
NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bu anlamda aslında ülkemizle, vatandaşımızla gurur duymamız gerekiyor. Aslında bunlar bizim dayanışmamızın da ne kadar önemli olduğunun, ne kadar güçlü olduğunun bir göstergesidir.
Şimdi, tabii, bütçemizde mali disiplini de bir taraftan korurken büyümeden gelen gücü de adaletle paylaştırılması noktasında hedeflerimiz var. Dediler ki: "İşte, Türkiye borçla... Bu bir borç bütçesidir." Evet, 2 trilyon 741 milyar TL faiz giderlerine bugün itibarıyla gitmekte ama biz bunun aslında bütçe içerisindeki rakamına değil, oranına bakmamız lazım. Faizin bütçe giderine oranı bugün baktığımızda yüzde 14,5 oranında. Buna baktığımızda 2002'yle kıyaslamayalım diyoruz ama kıyaslayalım bu oran 2002'lerde yüzde 46 civarındaydı. Aslında çok büyük bir gelişme. Şimdi, toplam vergilerdeki faize baktığımızda da yüzde 19'lara tekabül ediyor, yüzde 19'lara, bugünkü oran yüzde 19. Ha, bu oran yüzde 14'ler oldu. Ne oldu? Dedik ki: Son iki üç yıldır işte deprem, pandemi, yaşanan birçok sıkıntılarla bu oranlar yüzde 19'a çıkmış durumda. Yine 2002'ye baktığımızda bu oran yüzde 86.
CAVİT ARI (Antalya) - Her yıla bir bahaneniz var, her döneme bir bahaneniz var.
NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bahane değil, dünyanın karşı karşıya kaldığı gerçekler.

Bu oran yüzde 86 yani 100 liralık vergisinin 86 lirası faize gidiyordu. Şimdi, bugün bu nereye gidiyor? Bu yatırıma gidiyor. Şimdi, baktığımızda, yirmi dört yıllık iktidar süremizde eğer bu millet bizim 24'üncü bütçemizi yapmamızı sağlıyorsa o bize olan güvenci ve yaptığımız hizmetler sonucundadır diye düşünüyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Yirmi beş sene geçmiş hala 2002'den bahsediyorsun. Geçen seneyi karşılaştır, önceki seneyi karşılaştır.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Tabii, biz bu süreçte kaynakları daha verimli alanlara, özellikle üretim, yatırım ve istihdam gibi sosyal harcamalara yönlendirdiğimizi görüyoruz bu bütçemize baktığımızda. Aslında borç bütçesi değil, yatırım ve kalkınma hedeflerini destekleyen bir bütçedir.

Şimdi, millî gelire de baktığımızda, 238 milyar dolarlardan bu yılki bütçede 1,5 trilyon dolara yükselmiş bir millî gelirden bahsediyoruz. Yine, kişi başına millî gelir 17.748 dolar. Aslında bu, Dünya Bankasının uyguladığı bir kriterdir. Ona göre söylüyoruz yani biz rakamları kafamıza göre söylemiyoruz. Buna da baktığımızda, bugünkü geldiğimiz noktada aslında 2002'yle kıyasladığımızda 17.748 dolar övüneceğimiz bir rakama doğru gelmiştir.

Yine, ihracatımıza baktığımızda, bugün 2024 yılında 260 milyar dolarlık bir ihracatımız gerçekleşti, 2025'te tahminî bu, 273 milyar dolar olması bekleniyor. 2026'da da 282 milyar dolarlık hedefimiz var. Buraya nereden geldik? 36 milyar dolarlardan geldik. Bunun da bir başarı olduğunu söylüyorum.

Yine, yerli sanayiye, savunma, teknoloji ve enerji yatırımlarına vermiş olduğumuz desteklerle geçmiş yıllarla kıyasladığımızda aslında ekonomik istikrarın yansımasını görmekteyiz.

Yine, şöyle baktığımızda, evet, en büyük bütçeyi her zaman, her yıl olduğu gibi eğitime veriyoruz. Eğitime ayrılan pay yüzde 15,3. Bu, yaklaşık 2 trilyon 896 milyar TL'ye tekabül etmektedir. Bu oran 2002 yılında baktığımızda yüzde 9 oranlarındaydı. Bugün Türkiye...

CAVİT ARI (Antalya) - Yirmi dört yıl önceyle kıyaslıyorsun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama oransal olarak söylüyoruz, tabii ki söyleyeceğiz. Neyle kıyaslayacağız? İktidarda olduğumuz dönemi kıyaslayacağız. Nereden nereye getirdiğimiz, bugün baktığımızda, Türkiye genelinde 60 binden fazla yeni derslik, 20 binin üzerinde yeni okul yapılmış.

CAVİT ARI (Antalya) - 20 bin köy okulu kapandı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yine öğretmen sayısı 1 milyon 200 bini aşmış durumda. Ücretsiz ders kitapları öğrencilerimizin okulun ilk günü masalarına konuluyor. Öğrenci bursları, yurt kapasiteleri artmış, taşımalı eğitim hizmetleri ve okul öncesi eğitimleri her yıl artarak aslında devam etmektedir. Bugün baktığımızda, bu yatırımlar sayesinde okullaşma oranlarında da ilkokulda yüzde 99'a gelmişiz, ortaöğretimde de yüzde 95 oranlarla uğraşmışız.

CAVİT ARI (Antalya) - Hâlâ ikili eğitim veren okullar var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Aslında yine bir konuşmacı dedi ki "Dökünü üniversite." diye. Aslında biz eğitimi en önemli fırsat eşitliği olarak gördük. Üniversitelerimizi dökünü olarak görmüyoruz. Baktığımızda, 2002 yılında üniversiteleşme oranı bu ülkede yüzde 16. Bugün geldiğimizde bu oran yüzde 48, kız öğrencilerde yüzde 52. Ha, ne yapmamız gerekiyordu? Eğitimi bir fırsat eşitliği olarak koymamız gerekiyordu. Bence bu noktada asla üniversitelerimizi dökünü olarak görmüyoruz. Yani bu bilgiye erişimde fırsat eşitliği artık sadece bir ideal değil, gerçeğe de aslında dönüştürülmüş durumda.

Yine, baktığımızda, sağlık harcamaları bütçemizde 1.600 milyar TL'yi aşmış durumda. Şehir hastanelerimizin sayısı her ne kadar eleştirilse de 38'e ulaşmış durumda. Yine, altyapı ve yatırımlar için 2 trilyon bütçemizden 7 milyar TL rakam ayırmış durumdayız. Yine, yerli ilaç, aşı ve tıbbi cihaz üretimi için stratejik teşvikler vermiş durumdayız. Türkiye artık sağlık sanayisinde de güçlü ve üretici hâline gelmiştir. Bugün 85 milyon vatandaşımızın yüzde 99'u genel sağlık sigortasından faydalanabilmektedir, yüzde 1'i de kendisi özel sigortayı tercih eden vatandaşlarımız. Yine, eskiye baktığımızda bu oran yüzde 50'ler civarındaydı. Şimdi, sağlıktaki yaptığımızı her zaman söylüyoruz. Diyorlar ki hep "Devrim yaptınız." Evet, sağlıkta devrim niteliğinde dönüşme yaptık. Önceden hastaneye giden vatandaşlarımızın elinde böyle bir karne vardı, o karnenin yaprakları kadar gidilebiliyordu. Gittiğinizde de ilaca vesaireye çok kolay bir şekilde ulaşılamıyordu. Çok şükür bunu yine bizim iktidarımız zamanında düzenledik.

Evet, sosyal devleti ve devletin şefkatli elini vatandaşlarımıza hissettirmeye çalışıyoruz. Sosyal yardım ve destekler için bütçemizden ayrılan kaynak şu an itibarıyla 917 milyar TL. Yine, elektrik ve doğal gazla ilgili, neredeyse yüzde 50'sini sübvanse ediyoruz, destek sağlıyoruz. Yine, bu tutar bütçemizde 373 milyar lira. Artık bütçemizin yüzde 4,8'i doğrudan sosyal yardımlara ve vatandaşımıza gidiyor. Şimdi "Sosyal yardımları artırıyorsunuz, bununla övünüyorsunuz." deniliyor ama biz aslında burada refahı tabana yayıyoruz, açıkçası şemsiyeyi genişletiyoruz. Tarımla da ilgili, tarıma ayrılan kaynak bu yılki bütçemizde 882,2 milyar TL. Özellikle planlı üretimin çalışmasıyla birlikte çiftçimize gidecek olan destekler daha efektif hâle gelmiştir. Sadece tarımsal destekler için bu yılki bütçemizde de 268 milyar TL ayrılmış durumda. Yine, enerjide hedefimiz çok net: Enerjide tam bağımsız Türkiye ve bütün yatırımlarımızda enerjide tam bağımsız Türkiye için ciddi anlamda adımlar attık. Bu anlamda 2026 bütçemizde enerji yatırımlarına ayrılan paylar yine artmış. Karadeniz gazının ulusal şebekeye entegrasyonu için yine bütçede kaynak ayrılmış durumda. Yine, çevre yatırımlarına da baktığımızda, mesela, İzmit Körfezi'nde 1,3 milyon metreküp çamur temizlendi.

Yine, savunma sanayisine geldiğimizde, bugünkü bütçe görüşmeleri sırasında dendi ki "Bu bütçe savaş bütçesidir, savaşı destekleyen bütçedir." Aslında biz ülke olarak, Türkiye olarak asla savaşın yanında olmadık. Bugüne kadar nerede masum, mazlum varsa onların yanında olduk ve barıştan yana olduk. Aslında son dönemde uluslararası yaşanan ve özellikle etrafımızda yaşanan, bölgemizde yaşanan krizlerde Türkiye'nin bu konuda nasıl öncü olduğu herkes tarafından bilinmekte. Yani sadece Sayın Cumhurbaşkanımızın Birleşmiş Milletlerde yaptığı konuşmasına bile baktığımızda gerçekten oradaki en insani ve en duygusal konuşma ve en gerçekçi konuşma olduğunu söylüyorum. Evet, İHA ve SİHA'larımız var. Mesela, Almanya deyince aklımıza BMW geliyor, markası var. Aslında "Türkiye'nin markası nedir?" diye sorduğumuzda, bence İHA ve SİHA'lar artık Türkiye'nin markası olmuştur; bununla da gurur duymamız gerektiğini söylüyorum. Şimdi, baktığımızda, biz bununla, 2024 yılında bu yapmış olduğumuz savunma sanayisi ihracatıyla yüzde 65'le pazarda yerimizi almışız. Aslında bunun gurur duyulması gereken bir şey olduğunu

düşünüyorum. Yani dünya genelinde satılan 100 insansız araçtan 65'ini biz üretmişiz, 180 ülkeye ihraç etmişiz. Yani savunma sanayisinde yüzde 20 yerliliklerden yüzde 80'lere çıkmışız. Tabii, biz bu savunma sanayisine yönelirken "savaşçı" dendiğinde... Şöyle: Bizim bulunduğumuz coğrafya zor bir coğrafya. Tabii ki bütün dünya bununla ilgili önlemleri alırken biz de ülke olarak boş duramazdık, kendimizi bir yerlerde geliştirmemiz lazım. En son, işte, ALTAY tankımızın yine envantere girmiş olmasından dolayı gurur duyuyoruz. Şimdi, baktığınızda, savunma sanayisindeki proje sayımız 1.400'ün üzerine çıkmış durumda; bunlar önemli. Yıllardır yani yarım asırdan fazladır terörle mücadele eden bir ülkenin de bu şekilde korumacı olması çok da doğrudur ve dünya etrafındaki herkes bununla ilgili yapılanırken biz de duramayız. Ha, şuna baktığımızda bugünkü süreçte, terörsüz Türkiye sürecine de geldiğimizde aslında çok önemli yani 2 trilyon dolardan fazla bu ülkenin parasının gittiği bir oranda biz ülkemizde tam anlamıyla barışı, huzuru ve refahı sağladığımızda artık bence büyük ve güçlü Türkiye'yi tam anlamıyla inşa etmek için önümüzde kimsenin duramayacağını açıkçası düşünüyorum. Bugün baktığımızda 5 Türk şirketi dünyanın aslında en büyük 100 savunma sanayi şirketi arasında da yer alıyor rakamlarla, bununla da gurur duyuyoruz. Artık biliyorsunuz birçok yani... Şöyle de bir şey: Biz birçok vatan evladımızı şehit verdik, orada birçok acılar yaşandı, kanlar döküldü ve böyle bir bu acıyla, bu kanlarla uğraşmayan bir ülke olduğunda, Türkiye'nin huzuru ve refahı olduğunda, bölgesinde barışı, istikrarı sağladığında yani tamamen artık kalkınmayı da aynı zamanda kalkınma sadece bütçe ya da... Bütçeyi yapıyorsunuz diyelim ama o ülkede barış yoksa işte, en büyük Ukrayna'yı görüyoruz en yakın çevrede yani bütçen olmuş, enflasyonun yüzde 5 olmuş, yüzde 4 olmuş ama ülkede barış yoksa, insanlar ölüyorsa, savaş varsa bunların hiçbir anlamı yok. Dolayısıyla, bütçenin sağlıklı, yaşanabilir, güvenliğimizi... Tüm vatandaşlarımızın mutlu, huzurlu ve güvenli bir şekilde yaşayabildiği, herkese eşit bir şekilde bütçeden pay ayrıldığı bir bütçeyi yapabiliyor olmaktan dolayı da aslında gurur duymamız gerekiyor.

Bugün, Sayın Cumhurbaşkanımız, biraz önce de dediğimiz gibi Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye olarak herkesin vicdanı olmuş durumda dünyada söylemleriyle. Dünyada barış deyince aslında aklımıza ülkemiz geliyor ve kendinden söz ettirebiliyor. İşte, Gazze'de adaletin, Karadeniz'de barışın, Balkanlarda istikrarın yanında duran bir ülke olarak duruşumuz var. Yine, TİKA, AFAD ve Kızılay aracılığıyla yürütülen insani yardım bütçesi 15 milyar TL olarak açıklanmış durumda. Buna, yine 2002 yılında baktığımızda bu oran 45 milyon yani rakamlarla da gerçek anlamda insani yardım noktasında dünyadaki duruşumuzu aslında burada belirtmiş oluyoruz.

Deprem bölgesi için "653 milyar." demiştik. Biliyorsunuz, bir buçuk milyon konut yaptık. "İki artı bir, bir artı bir yapıyorsunuz, 'Nüfus.' diyorsunuz." dediler, Sayın Cumhurbaşkanımızın 3 çocuk söylemiyle ilgili de aslında bir gönderme vardı. Sayın Cumhurbaşkanımız tabii, orada 3 çocuk derken aslında bugün hepimizin karşı karşıya olduğu, bugün sabahleyin konuşmacılarımızın, milletvekillerimizin de dile getirdiği gibi, gerçekten Türkiye olarak doğurganlık oranı yüzde 1,5'lara doğru düşmüş durumdayız. Bunun kritik eşiği 2,2. Dolayısıyla, alarm veriyoruz, nüfusumuz gitgide yaşlanıyor ve genç nüfusa ihtiyacımız var. Bunun için de tabii ki 3 çocukla ilgili bir tavsiye niteliğinde söylemi var. Ha, bununla ilgili biliyorsunuz, birinci çocuk için, ilk çocukta 5 bin, daha sonra ikinci ve üçüncü çocuklar için beşer bin lira doğum yardımı gibi teşvikleri hayata geçirdik. Yine, en son açıkladığımız 500 bin konutta, Türkiye'nin konut seferberliğinde 3 çocuk sahibi olan vatandaşlarımıza öncelik sağlamak gibi. Bu konutları yapıyoruz çünkü ülkemizin ihtiyacı. Biraz önce Orhan Yegin Vekilimiz de söyledi kiralarla... Evet, çok sıkı bir mali politika uyguluyoruz, enflasyonla mücadele ediyoruz. Ha, baktığımızda iki yıldır çok ciddi bir mücadele var ve oranlarla da bugün, işte, bu yıl sonunda yüzde 30 gibi bir enflasyon öngörüyoruz, gelecek yıl da yüzde 20'lerde olmasını öngörüyoruz. Tabii ki böyle bir mücadelede ne yapacaksın? Bir şeyin fiyatı artıyorsa arzı artırmak gerekiyor. Burada da devlet eliyle, sizin de söylediğiniz gibi, bloklara, yapılaşmaya değil, devlet eliyle vatandaşlarımızın ulaşabileceği, kolay bir şekilde ödeme yapabileceği konutların sayısını artırmak için çok önemli bir projenin de açıklamasını yaptık. 500 bin konut, bugüne kadar bir buçuk milyon yapmıştık, yaklaşık 2 milyonluk bir konut hayata geçirilmiş olacak inşallah.

Bugünkü konuşmalardan yine sabahleyin ki sunumda gördük, Sayın Ağbaba yapmıştı herhâlde, altınla alım gücüyle ilgili bir kıyaslama koydu. Şurada bunu söylemek istiyorum: Şimdi, altın bir tüketim malı değildir. Altın bir yatırım aracıdır, finansal bir enstrümandır. Değeri sadece bu ülkede değil, küresel risklere karşı bağlı olarak değişebilir, uluslararası spekülasyon hareketlerine göre değişebilir yani sadece işte, tüm dünyada farklı kriterlerde olabilir. Dolayısıyla bunu, insanların altın üzerinden fakirleştiğine dair bir metot ortaya koymanın bilimsel olmadığını düşünüyorum. Bu sadece aslında altının artması demek. Altın artarsa yani dolar da euro da etkilenmektedir.

CAVİT ARI (Antalya) - İşinize gelmediği için öyledir o.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bunu açıkçası ben manipülatif olarak değerlendiriyorum.

Evet, sözlerime son vermeden önce...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür edin diye verdim.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Evet, tamam, son Başkanım. Teşekkür ediyorum Başkanım.

Evet, şöyle bir şunu söylemek istiyorum: Bir elinde kitap bir elinde bayrak taşıyan gençlerimiz için, her sabah işine umutla giden kadınlar için, üreten çiftçilerimiz için ve adaletin, refahın, kalkınmanın içinde hak ettiği yeri bulan bütün milletimiz için bu bütçe sadece bir mali bütçe değil, geleceğimizin teminatı bir bütçedir. Ben de diyorum ki gelin, bu geleceğimizin teminatı olan bütçeye hep birlikte destek olalım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerinin konuşma taleplerini karşılayacağız, ondan sonra on beş dakika soru-cevap ve sonra da Cumhurbaşkanı Yardımcımıza bugünkü konuşmalar için, değerlendirme için söz vereceğiz.

Konuşmacıları okuyorum, lütfen herkes ona göre hazırlığını yapsın, önce grubu olmayan siyasi partilerden başlayacağız: Sayın Sevda Karaca Demir, sonrasında Sayın Sevilay Çelenk, sonrasında Sayın Ömer Fethi Gürer, Sayın Yüksel Arslan, Sayın Ersin Beyaz, Sayın Aylin Yaman, Sayın Yasin Öztürk, Sayın Aliye Timisi Ersever, Sayın Hasan Toktaş, Sayın Gamze Taşcıer.

Lütfen bu sayın milletvekilleri sıralarını takip etsinler, bir daha geri dönmeyeceğiz.

Bir de süreniz beş dakikadır değerli arkadaşlar, herhangi bir şekilde uzatmıyoruz.

Burada Sayın Çelenk'in süresi on dakika, bir milletvekili ona beş dakikasını verdi. Sizin süreniz on dakikadır. Bir uzatma olmayacak. Lütfen sürelerinizi, konuşmalarınızı buna göre ayarlayın.

Sayın Sayın Demir, buyurun lütfen.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Yılmaz, bütçeniz büyük patronlara, finans oligarşisine, uluslararası tekellerle iç içe geçmiş holdinglere hayırlı olsun. Zaten başka kimseye de hayrı yok bu bütçenin. Bunu bütün bakanlıkların görüşmesinde kalem kalem ortaya sereceğiz ama ben madem bugün geneli üzerine konuşuyoruz, bütçenin genel ruhu üzerine bir şeyler söylemek istiyorum. Siz bütçe sunuşunuzda dediniz ki: "3 tarihî eşiği aynı anda aşmayı öngörüyoruz. Millî gelirimiz 1,5 trilyon doların üzerine çıkarken kişi başına 17 bin doları aşacak bir gelirden bahsediyoruz. Türkiye yüksek gelirli ülkeler grubunda girecek." Ben buradan size sormak istiyorum: Bu 3 tarihî eşiği kimin için, hangi Türkiye için aşmayı düşünüyorsunuz? Çünkü bizim için cevaplar açık. Bu 3 eşik şunu anlatıyor Sayın Yılmaz: Bir: Büyük sermayenin birikim sınırlarını aşması için her yöntemi devreye sokacaksınız görünen o ki. İki: Emeğin örgütlü gücünü kırmak için her aracı da kullanacaksınız bu dönemde. Üç: Saray düzeninin siyasal eşiklerini de aşmayı düşünüyorsunuz anlaşılan. Faşizme yönelişin hızlanacağı açık. Bu 3 eşik için 3 ayak birlikte çalıştırılıyor. Tekellerin çıkarını korumak için ekonomi, tekellerin ekonomi programını sorunsuz hayata geçirmek için muhalefeti, örgütlü güçleri sindirme siyaseti, bütün bunların üzerinde inşa edilen saray rejimi için hukuki düzenlemeler. Bu bütçe bunun aslında bütçesi. Bu bütçe tekellerin, saray oligarşisinin ve emperyalist blokların çıkarlarına göre biçimlendirilmiş bir yol haritası ve siz bu yol haritasına hepimizi dâhil etmeye çalışıyorsunuz. Yokuz Sayın Yılmaz. Bu bütçe sarayın siyasal baskı düzeninin bir finansman planı.

Bakın, rakamlarla konuşalım: 2026 bütçesinde gelirler ile giderler arasında 2 trilyon 700 milyarlık açık öngörülüyor. Bunun 2 trilyondan fazlası faiz gideri. Halkın cebinden alınan her 100 liranın 11 lirası doğrudan bankalara, finans oligarşisine gidiyor. Bu ülkede en güvenli, en kârlı sektör üretim filan değil, devlete faizle borç vermek aslında. Elektriğe, suya, benzine, KDV'ye, ÖTV'ye yapılan zamlarla da bu borcu halka ödetiyorsunuz. Dolaylı vergilerin oranı yüzde 70'in üzerinde yani işçi, memur, köylü, emekli her alışverişinde patronun faizini finanse ediyor sayenizde. Siz diyorsunuz ki: "Bir refah bütçesi." Vallahi, tekelci sermayeyi korumak için zırh, halkın en temel ihtiyaçları için kısıtlama bütçesini hiç kimseye "refah bütçesi" diye yutturamazsınız.

Diyorsunuz ki: "Kişi başına gelir 17 bin doları aşacak." Şimdi, bakın, TÜİK verilerine göre, nüfusun en yoksul yüzde 20'si toplam gelirden sadece yüzde 5 pay alıyor Sayın Yılmaz, Türkiye'de en zengin ve en yoksul nüfus kesimleri arasındaki makas tarihin en açık seviyesinde. Yani o 17 bin dolar bu halkın yüzde 80'ine uğramıyor bile. "Yüksek gelirli ülke olacağız." diyorsunuz, kimin yüksek geliri? Ben size üç örnek vereceğim. Bir: İzmir'de bir Amerikan tekeli TPI, yıllarca işçilerin alın terini sömürüp işçilerin tüm alacaklarını bırakıp kaçıp gitti, arkasından bir su dökmediğiniz kaldı. İki: Alman devi DIGEL patronu "Ben Anayasa, İş Kanunu filan tanımam, zaten bana da 'Yasa masa ayağına dolanmayacak.' dedikleri için buraya geldim." dedi; çiğnemediği yasa kalmadı, seyirci kaldınız. Üç: Şık Makas patronu 4 bin işçinin ücretine çöktü, kıdem haklarını gasbetti, hâlâ teşvik veriyorsunuz ona. Küçük işletmeler kapanıyor, esnaf borçla ayakta kalmaya çalışıyor, köylü tarlayı tapanı sattı, topraklarını büyük tekellere satıyor artık; bir tekele karşılık yüzlerce işletmeyi, o işletmelerin yani üreticilerini, o işletmelerin işçilerini feda ediyorsunuz. OVP yenilendi, bütçe ona göre hazırlandı, bu iki belge de açık: Yerli, yabancı tekellerin çıkarları garanti altına alınacak, ücretler baskılanacak, vergi yükü emekçinin üzerine yıkılacak, yeni zamlar, işten atmalar yoğunlaşacak, "Yeter!" diyene sallanan sopa kalınlaşacak. Bu bütçe sermayeye güven veriyor ama halkın yoksullaştırılmasıyla, korkutulmasıyla, halkı susturmak için çetelerin ortalığa salınmasıyla sağlanacağını da söylüyor aynı zamanda. Bakın, faşizm sadece polisle, yargıyla, yasakla, yasayla kurulmaz; asıl olarak bütçeyle kurulur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Çelenk...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, yalnız, bugün konuşan herkes uzun uzun sözlerini tamamlayabilme olanağına sahip oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kararlarımızı aldık Sayın Demir.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu beş dakikaya bir dakikayı bile çok görmek gerçekten çok antidemokratik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karaca Demir, Komisyon kararı aldık, oyladık. Kurallara hepimizi uymak zorundayız.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sizin milletvekillerinin söz hakkını korumak gibi bir göreviniz var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Benim şöyle bir görevim var: Benim Komisyon çalışmalarını...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Artı bir dakikayı kullandırmamanız çok antidemokratik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, böyle bir usul yok.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bakın, bugün herkes söz hakkını en uygun biçimde kullandı, sözlerini tamamladı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karaca Demir, Sayın Çelenk bekliyor.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bir dakikayı bile çok görmek bu bütçenin ruhuna da gerçekten çok uyuyor; tebrik ediyorum!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karaca Demir, Sayın Çelenk bekliyor.

Biz usulle alakalı konuşmalarımızı yaptık, Komisyon olarak kararlarımızı aldık, kurallarımızı koyduk ve Parlamento kural koyan bir yer, herkes kurallara uyarsa daha sağlıklı müzakere yaparız.

Sayın Çelenk, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Elbette, ama herkesin söz hakkını uzatmak gibi bir şey işlettiniz bugün.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Komisyon üyelerinin haricinde yapmıyorum.

Sayın Çelenk, buyurun lütfen.

On dakika süreniz var.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bir dakika daha bekleyebilirdim Sayın Sevda Karaca'yı.

Şu saate kadar çokça söylendiği gibi, bir ülkenin bütçesi o ülkenin politika tercihlerinin bir ifadesidir; kime öncelik verildiğinin, kimin gözetildiğinin, kimin gözden çıkarıldığının bir ifadesidir. 2026 bütçesini de aklımızdaki bu bilgiyle inceledik.

Cumhurbaşkanlığının 2026 bütçe sunuşunda üzerinde gerçekten düşündüğüm bir cümle var, "Dünya ekonomisinde salgın sonrası toparlanma kısmi ve kırılgan kalmış, çoklu şoklara dayanıklılık kazanılsa da tarihsel ortalamalara kıyasla zayıf bir görünüm ortaya çıkmıştır." deniliyor. Evet, bir ekonomik kırılganlığın bahanesi olarak bile sunulmuş olsa da bu salgının hatırlanıyor olmasını önemli buluyorum. Çok değil, daha birkaç yıl evvel dünya bir virüse yenilmişti ve bunu çok ama çok çabuk unuttuk. Bu, işte, bugün bir ekonomik kırılganlıkla bize kendini hatırlatmaya çalışan bir virüs. O günlerde herkes anladı ki hiçbir savunma sistemi, hiçbir füze kalkanı insanı ve dünyayı koruyamıyor; güvenlik tankla, tüfekle değil, sağlıkta eşit erişimle sağlanıyor; barışla ve demokrasiyle güçlenmiş sağlık sistemlerine yapılan yatırımlarla güçleniyor. O günlerde herkes bütçe önceliklerinin tüm dünyada sonsuza dek değişeceğine inanmıştı ama olmadı. Pandemi unutuldu; depremler, yangınlar, yoksullar gibi o da unutuldu ve bütçe öncelikleri hiç değişmedi. Bugün önümüzdeki tablo çok açık. 2026 bütçesinde yüksek bir ödenek yine savunmaya ayrılmış durumda ve buna çokça değinildi ve bence çokça değinilmeyi de hak ediyor; 2 trilyon 155 milyar lira ödenek öngörülüyor. Bu, merkezî yönetim bütçesinin yüzde 11,4'üne karşılık gelen bir rakam. Elbette güvenlik önemlidir, savunma önemlidir ama bir ülke çocuklarını, kadınlarını, gençlerini, işçilerini koruyamıyorsa neyi savunuyoruz? 2026'da yüzde 15,3'lük payla en yüksek ödenek eğitime ayrılmış görünüyor. Bu olumlu bir gelişme gibi gelebilir ama biz bu rakamların çocuklara, öğretmenlere, okullara nasıl yansıyacağını da sorgulamak durumundayız. OECD verilerine göre Türkiye'de her 5 çocuktan 1'i okula aç gidiyor, çocuk yoksulluğu derinleşiyor. Bu yıl eğitim bütçesi en azından çocuklara bir öğün ücretsiz yemek sağlamak zorunda. Çocukların açken okula gittiği bir ülkenin utancını artık taşıyamıyoruz. Sağlık Bakanlığı bütçesi geçen yıla kıyasla yüzde 44 artmış fakat bu artış enflasyonla eriyor. Eylül 2025'te TÜFE yüzde 38, gerçek artış bu durumda yalnızca yüzde 6 civarında. Kâğıt üzerinde büyüyen bir bütçeden bahsediyoruz ama halkın cebine giren böyle bir artış söz konusu değil.

Cumhurbaşkanlığı sunuşunda bugün yine çokça değinildi; Türkiye'nin dünya ekonomileri arasında 16'ncı, Avrupa'da 4'üncü ekonomi olacağı öngörülüyor 2026'da. Peki, bu büyüme kimin yararına gerçekleşiyor? İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinin verileri, iş cinayetleri raporları ortada. Eylül ayında 206 -bir ayda- yılın ilk dokuz ayında 1.566 işçi hayatını kaybetti. 2024-2025 eğitim yılında en az 72 çocuk işçi öldü. On iki yılda 770 çocuk çalışırken can verdi. Son on üç yılda en az 2.728 genç işçi hayatını kaybetti. Bu ülke çocukları için değilse kimin için büyüyor? Bu çocukları, bu gençleri iş cinayetlerinin elinden, yoksulluğun elinden, yoksul gelip yoksul gitmelerin elinden niçin kurtaramıyoruz? Bu bütçe bu işe yaramıyorsa neye yarıyor? Kendi çocuklarımızı savunamıyorken Somali'de, Sudan'da, Libya'da neyi savunmaya çalışıyoruz da oralarda asker bulunduruyoruz? Kadınların durumu ortada. 2024'ün ilk on ayında -ilk on ayda- 384 kadın katledildi, 2023'te 419, 2022'de bu rakam 414'tü; saymaktan yorulduk. Eğer bu ülke kadınlarını katillerin elinden çekip alamıyorsa, sığınmaevleri yetersizse, uzaklaştırma kararları işlemiyorsa, etkin korunma tedbirleri alınamıyorsa bu bütçe kadınlar için bir güvence değildir. Son on yılda korkunç cinayetlerde kaybedilen kadın sayısı savaştaki ülkelerin kadın kaybı bilançolarından geri kalmıyor hatta onları aşıyor. Bir yandan "2026 yılında Avrupa'nın 4'üncü büyük ekonomisi, dünyanın 16'ncı büyük ekonomisi olmayı öngörüyoruz." deniyor. Evet, bütçe metninde bu sunuş var ama durum bu. Öte yandan doğa tahribatında Avrupa 1'incisiyiz; günde 116 futbol sahası büyüklüğünde doğayı kaybediyoruz. Sanayi bölgeleri, mega projeler, doğayı, suyu, toprağı yok ediyor; doğayla birlikte geleceğimizi de kaydediyoruz. Bütün bunların üzerinde bir otoriterlik, maalesef, bir faşizm rüzgârı esiyor. Dünyada da ülkemizde de düşmanlık üretiliyor; yabancılara, Kürtlere, mültecilere, Alevilere kadınlara, LGBTİ+'lara, hayvanlara düşmanlık. Çünkü otoriter yönelimlere sahip rejimler kendini yaşatmak için düşman üretmek zorundadır, ya -tırnak içinde- terörist ya dolandırıcı ya da casus icat etmek, üretmek zorundadır. Nereye gidiyoruz böyle, bu yolculuk nereye; bunu kendimize soruyor muyuz? Düşman üretmekten vazgeçilmelidir. Gerçek savunma, gerçek güvenlik barışı inşa etmektir. Savunma hattı savaşta değil barışta kurulmalıdır. 2026 bütçesinde sosyal harcamalar toplam 2 trilyon 382 milyar lira. Bir artış söz konusu olmasa da umarız ki hiç değilse bu kaynaklar gerçekten ihtiyaç sahiplerine ulaşır, yoksulları düşmanlaştırmak ve dışlamak yerine yoksulluktan çıkarır, insanlık onuruna yaraşır asgari yaşam koşullarını herkese sağlar. Sunuş metni "Dezenflasyon sürecindeyiz, Türk lirasında istikrar sağlandı." diyor ama biz aldığımız 1 damacana suyu -altın falan değil, hep altın konuşuldu- bitirmeden zam geliyor, iki kez üst üste aynı fiyata 1 damacana su almak, su içmek bile mümkün değil. Nasıl bir dezenflasyon bu?

Bu bütçenin gelir tarafına bakıyoruz. Vergi yükü büyük ölçüde emekçilerin sırtında; kurumlar vergisi artsa da esas gelir bordrolu çalışanlardan ve dolaylı vergilerden geliyor. Cumhurbaşkanlığı, bütçe gelirlerinin yüzde 87'sini vergilerden sağlamayı planlıyor, bunun büyük kısmı emekten toplanıyor, sermaye buna karşılık korunuyor; bu tablo bütçenin sınıfsal karakterini açıkça gösteriyor.

Kadınların istihdam oranı hâlâ yüzde 31,8; bu veri Türkiye'de kadınların büyük kısmının çalışma yaşamından hâlâ dışlandığını açıkça gösteriyor. Bugün, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin de gündeminde olduğu üzere, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme hayati bir öneme sahiptir. Orada görüşülmekte olan bir karar taslağında belirtildiği üzere, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin bütçe yasasında ve bütçe belgelerinde zorunlu kılınmasını ve ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde kamu mali yönetim sistemlerinin net bir şekilde tanımlanmasını sağlamak, bütçe döngüsünün tüm aşamalarına toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme araçlarını entegre etmek, bütçe uygulamasında toplumsal cinsiyet eşitliği açısından hesap verilebilirliği güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet etki değerlendirmesi yoluyla sonuçları izlemek çok çok önemli. Kadınlara bütçede öncelik verildiği söyleniyor ancak veriler bunun tam tersini gösteriyor. Cinsiyetler arası iş gücüne katılım oranı farkı Avrupa Birliğinde yüzde 10 iken Türkiye'de yüzde 38; istihdam oranı farkı da Avrupa Birliğinde 10 puan, Türkiye'de 35 puan düzeyinde. Bu tablo kadınların ekonomik yaşama katılımının desteklenmediğini açıkça ortaya koyuyor. Bu nedenle, bu bütçe kadınların bütçesi değil.

Resmî işsizlik yüzde 8,6 ama geniş tanımlı işsizlik yüzde 28,6. Gençler, kadınlar, engelliler işsizliğin yükünü taşıyor; bu bütçe yoksulların, işsizlerin bütçesi değil. Emeklilerimizin durumu ise daha da ağır. 65 yaş üzeri yurttaşlar emekli olmanın hemen akabinde yeniden iş gücüne katılmanın yollarını arıyor. Emekli dinlenemiyor, duramıyor, çalışmak zorunda kalıyor. Google'da "emekli" yazınca karşımıza yorgun, umutsuz, mutsuz yüzler çıkıyor. Bu bütçe emeklilerin de bütçesi değil.

Son olarak, sadece bir şehri, bir ülkeyi değil, bir dünyayı paylaşıyoruz, bir dünyada yaşıyoruz; o dünya iyiye gitmiyor. Yine, size bu ara elimin altında olan bir kitaptan aktarayım: Ölümcül bir bölge olan Akdeniz'de Uluslararası Göç Örgütü 2014'ten bu yana en az 22.748 kişinin öldüğünü söylüyor. Maalesef dünya böyle bir yer; bu büyük savunma bütçeleri dünyayı sayılamayan ölümlerden koruyamıyor. NATO'nun bu yılki savunma harcamaları bütçesinde öngördüğü artışı hepimiz biliyoruz, yer yer değinildi. Bu bütçeler hiç kimseyi koruyamıyorsa, Ukraynalıyı da Filistinliyi de Suriyeliyi de koruyamıyorsa savunma hattı savaşta değil barışta kurulmalıdır. Biz yurttaşı önceleyen, emeği ve barışı esas alan bir bütçeden yanayız. Bu bütçe savaş için değil barış için hazırlanmalıdır, bu bütçe halkın bütçesi olmalıdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ömer Fethi Gürer, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Başkanım.

2026 bütçesi işçi, çiftçi, esnaf, memur, emekli, işsiz, kadın, genç, engelli, hatta sanayici için bir umut bütçesi değil; staj ve çırak mağdurları, emeklilikte adalet arayan ve kademeli emeklilik bekleyenler, taşeronda kalıp kadro alamayanlar bu bütçede yer bulmuyor. 2026'da, bütçede, rahat yüzü görmeyenler için yine bir umut yok.

Tarım açısından bakarsak durum daha da vahim. Tarım Kanunu'nda millî gelirin yüzde 1'inin çiftçiye destek verileceği yazıyor. 2026 yılı millî gelirinin yüzde 1'i 722 milyar lira yapıyor, çiftçiye bütçeden ayrılan ise yalnızca 168 milyar lira. Esas düşündürücü olan, Tarım ve Orman Bakanlığının 2026 yılı bütçesi 540 milyar 840 milyon lira yani kanuna göre destek olarak vermek gereken tutardan daha az Bakanlığın bütçesi var. Destekler hasat öncesi ya da hasat sürecinde değil neredeyse bir yıl sonra veriliyor. Yılbaşında çiftçilerin bankalara borcu 899 milyar 745 milyon iken takipteki kredi borcu 4 milyar 480 milyon 112 bin liraydı, on ayda 1 trilyon 100 milyar lira borç çıkmış bulunuyor. 10 milyar 303 milyon 927 bin takipteki kredi borcu durumuna erdi. 1 trilyon 100 milyar lira da bankalara kredi borçları var. Traktöre, tarlaya haciz geliyor; yetmedi hayvanlara hatta depodaki buğdaya haciz gelen bir süreç yaşanıyor. Tüm kesimlerin bu yıl 8 milyon 654 bin icra dosyası gelmiş ve toplamda 24 milyon 781 bin 747 derdest bulunan dosya var. Geçmiş dönemde silinmelere rağmen icra dosyaları azalmıyor. Sürekli tarımda ihracatçı olduğumuzu söylüyorsunuz; fındık, kayısı, üzüm, incir, limon gibi ürünlerde ihracatçıyız doğru ama hububatta ve bakliyatta ise arz açığımız var ve ithalatçıyız. İki yılda nohutta üretim kaybımız 247 bin tonu buldu. Ana vatan ülkemiz olan mercimek de iki yıldaki kaybımız 194 bin ton, ürettiğimizin neredeyse 1 kat fazlası da ithalat yapıyoruz. Kuru fasulyede 2002 yılına kadar ürettiğimizi bu yıl da üretiyoruz, nüfusumuz 30 milyon artmış, 2002 üretiminde kalmışız. 2025 yılı Ekim ayı TÜİK verilerine göre meyvedeki kaybımız bir yılda 8 milyon tonu aştı. Kayıt dışıyla 10 milyona yakın ürün kaybı var. Elmada yüzde 48,3, kirazda yüzde 70,6, zeytinde yüzde 34,7, limonda yüzde 34,8 kayıplar yaşandı. Tahılda ve bitkisel üretimde iki yılda yaşanan kayıp da 8 milyon ton ama Bakanlığın sitesine girdiğin zaman veriler var, neredeyse her konuda yeterlilik gösterdiği dönemdeki üretime göre önemli ölçüde ürün kaybı yaşandı. 2023 yılında 22 milyon ton buğday üreten olan ülkemizde 17 milyon 900 bin tona üretim geriledi. Biri zirai donla açıklanır, biri kuraklıkla. Peki, bu buğdaydaki kayıpta çiftçiye sağlanan bir destek var mı? Yok, sıfır destek. Üretim neredeyse 4 milyon ton kaybedilmiş durumda. Hayvancılıkta da durum vahim. 2010 yılında başlayan hayvan ithalatında bugüne kadar 10 milyon baş hayvan ithal edildi, ne hayvancılıkta sorun bitti ne ette sorun bitti. Cumhurbaşkanlığı program kitabında büyükbaş hayvan varlığı 16 milyon 800 bin baş yazıyor. TÜİK'deyse 17 milyon 188 bin baş yazıyor. Bu yıl şap yaşandı, sorduk "Şaptan kaç hayvan öldü? Kaçı şartlı kesime gitti? Bu anlamda üreticinin kaybı ne? Ne kadar destek verildi." diye, açıklanmadı. Şu şaptan Türkiye'nin 81 ilinde yasaklama geldiğine göre kaç hayvan öldü? 2023 yılında 818 bin, 2024 yılında 559 bin hayvan ithal ettik. Programda bugün baktığım, okuduğuma göre 895 bin de bu yıl sonuna kadar hayvan ithalatı görülüyor. Yerli ırkımız 1 milyonun altına gerilemiş, neredeyse kendi bölgelerimize ait ırkın sonu geliyor.

Merkez Bankası Başkanı -geldiğinde- mayıs ayında Meclisteki sunumunda "Burada zirai donun önemli etkisi olmayacak." dedi, Tarım Orman Bakanı "Arz açığı bulunmayacak." dedi, Sayın Cumhurbaşkanına da bilgiler böyle arz edilmiş olmalı, o da benzer açıklamalar yaptı, sonra Merkez Bankası Başkanı bu ayın içinde geldi, zirai dondan, kuraklıktan bahsetti. Şimdi, beş ay önce bu öngörüde bulunduklarında, o zaman mayısta beni dinleselerdi Bakanlığın o kadar elemanına ya da Merkez Bankasına rağmen ben mayısta bunları anlatmıştım ve paylaşmıştım kamuoyuyla. Onun için de öngörülerde bir sorun var, verilerde bir karmaşa var. Üretici, çiftçi çalışanlar, emekliler çok zor şartlarda yaşam mücadelesi verirken fahiş fiyat mücadelesinde de sonuç alınamıyor. Türkiye israfta da yüzde 35...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, daha 1'inci sayfa bitti.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Hayır, biliyorsunuz.

Teşekkür ederiz, sağ olun Gürer Bey.

Sayın Yüksel Arslan, buyurun.

Süreniz beş dakika.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) - Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar ve basınımızın muhterem mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Görüşmekte olduğumuz bütçe yalnızca gelir ve gider kaleminden ibaret bir tablo değildir. Bugün burada bu ülkenin alın terini, vergisini ve emeğini yarınlara nasıl taşıyacağımızı tartışıyoruz. Bütçe, devlet aklının devlet ciddiyetinin ve devlet vicdanının yazılı belgesidir; hangi özelliklerle yürüdüğümüzün, kime, hangi imkânı sunduğumuz ve geleceği nasıl hazırladığımızın resmidir. Ancak, önümüzdeki bu teklifin milletimizin yükünü artırdığını, umutlarını ise ötelediğini görüyoruz. Resmî verilere göre merkezî yönetim bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2025 yılı için yüzde 3,1 olarak tahmin edilirken iktidarın yanlış bütçe yönetimi

sonucu yüzde 3,6 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Kısacası, 2025 yılı için yüzde 3,6'lık hedef açıklanmış olsa da Haziran 2025 itibarıyla son on iki aylık açık 2 trilyon 300 milyar TL'yi aşmıştır ve 2026 yılı için öngörülen açık yaklaşık 2 trilyon 700 milyar TL'dir yani karşımızda bütçe açığını kapatan değil, her geçen gün derinleştiren bir ekonomi yönetimi bulunmaktadır.

"Bu bütçe vatandaşın hayatına ne getiriyor?" diye baktığımızda, enflasyon hâlâ yüksek, ekmek pahalı, kiralar, faturalar, gıda fiyatları cep yakıyor, gençler diplomalarıyla iş arıyor, üretim gücü eriyor, ihracatın payı geriliyor. Milletimizin alın teri bu yükü taşımaya çalışırken faiz giderleri bütçenin en ağır kalemlerinden biri hâline gelmiştir. Faiz giderlerinin bütçe içindeki payı sadece bir yılda yüzde 13'ten yüzde 14,5'a yükselmektedir. Benzer şekilde 2016 yılında yüzde 10,9 olan faiz giderlerinin vergi gelirlerine oranı 2026 yılında yüzde 19,9'a yükselmektedir; her 100 liralık verginin 20 lirası faize gidecektir. Dolayısıyla, vergilerle toplanan kaynağın önemli bir kısmı üretim ya da yatırıma değil, yalnızca geçmiş borç ve faiz yükünün ödenmesine gitmektedir yani üretene değil, tek bir çivi çakmayana kaynak ayrılıyor.

Değerli milletvekilleri, çiftçi bu bütçede nerede? Biz "Köylü milletin efendisidir." cümlesini laf olsun diye tekrar etmiyoruz. Bu toprakların omurgası çiftçidir, üretendir, köylüdür ama bu bütçede efendi değil, mağdur edilen bir çiftçi görüyoruz; mazot alacak paraları yok, gübre alacak faiz yüksek, ürün satacak karşılığı yok. Tarımsal desteklerin bütçe içindeki payı yüzde 1'in dahi altında. Buna karşılık kamu-özel iş birliği projelerinin garanti ödemeleri eksiksiz yazılmış; müteahhitler var, çiftçi yok. Sormak gerekiyor, ülkeyi ayakta tutan alın terine mi kaynak bulunamıyor yoksa tercih mi edilemiyor? Emekliye sabret deniyor ama sabır taşı çoktan çatladı. Memur geçinemiyor, işçi emeğinin karşılığını alamıyor, esnaf kepenk kapatıyor, KOBİ'ler kredi yükünün altında eziliyor, gençler ise umudunu pasaporta ve vize sırasına bağlamış durumda ve ısrarla soruyoruz: Tasarrufu vatandaştan beklerken neden sarayın lüksünden tasarruf edilmiyor?

Değerli milletvekilleri, bir bütçe yalnız bugünü değil yarını da planlar ama bu bütçede üreten büyüme yok, üreterek büyüme yok, gençlere iş umudu yok, teknoloji ve yenilik için güçlü kaynak yok, deprem bölgesine nefes yok, adalet ve refah hedefi yok. Bu nedenle diyoruz ki: Bu bütçe, tükenen bir iktidarın milleti de tükettiğinin belgesidir. Biz adaletli bir vergi sistemi istiyoruz, biz üretime dayalı kalkınma istiyoruz, biz çalışanın, çiftçinin, esnafın, gencinin yanında olan bir bütçe istiyoruz, biz Anadolu'yu ayağa kaldıracak millî kalkınma iradesi istiyoruz. Bu milletin gücü var, potansiyeli var, eksiği olan liyakat ve vizyondur.

Değerli milletvekilleri, İYİ Parti Grubu olarak milletin yükünü artıran, refahı daraltan, üretimi zayıflatan, adaleti gölgeleyen bu bütçeyi kabul etmiyoruz. Bu bütçe milletimizi değil alışkanlıklarını sürdürmek isteyen iktidarı korumaktır. Biz bu milletin hakkını millet adına savunmaya devam edeceğiz. Üreten Türkiye idealinden, adil bölüşüm hedeflerinden, güçlü devlet, güçlü vatandaş dengesinden vazgeçmeyeceğiz.

Gazi Meclisimizin muhterem üyelerini saygıyla selamlıyorum; sağ olun, var olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arslan, teşekkür ederiz.

Sayın Ersin Beyaz, süreniz beş dakika.

Buyurun.

ERSİN BEYAZ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tasarruf tedbirleri konusu gündeme geldiği günden beri iktidar eleştirilmektedir. AK PARTİ iktidarı itibardan tasarruf etmeyip kamu kaynaklarını sorumsuzca kullansa da iş milletimize gelince nedense kemer sıkma ihtiyacı doğmuştur. 2025 yıl sonu yaklaşırken tahmin edilen bütçe rakamlarına göre bütçe açığı 1 trilyon 931 milyar TL'den 2 trilyon 208 milyar TL'ye yükselmiştir. 275 milyardan fazla oluşan bu açıklığı iktidar milletimize anlatmak, bu sapmanın hesabını vermek zorundadır. İktidar enflasyonu tutturamadığı gibi faiz giderini de doğru tahmin edememiş, beceriksiz politikalarının sonucunda ülkemizi daha büyük bir faiz girdabının içine sokmuştur. 2025 yılı için tahmin edilen faiz giderleri toplamı 1 trilyon 950 milyar TL idi. Yıl sonu faiz giderimizin toplamı 2 trilyon 53 milyar TL civarında olacaktır. Aradaki 100 milyar liradan fazla farkı, milletimizin helal ekmeğinden aldığınız vergilerden ödeyeceksiniz. Bu faizin vebali iktidarın boynunadır.

Değerli milletvekilleri, geçen yıl yaptığımız konuşmalarda 2026 için hedeflerden bahseden iktidarın gelin bugünkü performansına bakalım. 2026 yılına yönelik hazırlanan bütçe tahmini tekliflerine göre, faiz giderlerinin 2 trilyon 282 milyar lira olması hedefleniyordu. Şimdi, 2026 yılı bütçe teklifinde bu rakamın 2 trilyon 742 milyar lira olarak sunulduğunu görüyoruz. Bu hedefin de tutmayacağını hesap edersek önümüzdeki yıl yani 2026 yılında milletimizin sırtından 500 milyar TL fazladan faize ödeme yapacaksınız. Aslında şunu net ifade etmek gerekiyor: Milletin kazancından, 86 milyonun ülkesi için ürettiği katma değerden faize ne kadar para aktarıldığını kamuoyu bilmelidir. Faiz sevdası, bu iktidarın belini büktüğü gibi, milletimize de bela olmuştur. İktidar harcamalarında tasarrufa gitmemiş, itibardan tasarruf etmemiş, kamu kaynaklarını har vurup harman savurmuştur. Vatandaşımızdan tahsil ettiği vergiler yerine, yine sermayenin vergi yükünü hafifleterek bütçe açığını büyütmüştür.

Değerli milletvekilleri, bütçenin geneli üzerine hangi başlığı ele alsak hüsranla karşılaşıyoruz. AK PARTİ iktidarının bu ülkenin ekonomisini yönetemediğini, ülkeyi tabiri caizse borç batağının içine çektiğini görüyoruz. 2026 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ne göre giderler toplamı, bir önceki yıla oranla yüzde 28,5 artmaktadır. Enflasyon hedefini yüzde 16 olarak belirleyen iktidarın, bütçesini yüzde 28,5 artırması da düşündürücüdür. Belli ki 2026'da bizleri en az yüzde 30 enflasyon beklemektedir. Hiçbir hedefini tutturamayan, yıl içinde 4-5 kere enflasyon hesaplamasını ve hedeflerini değiştiren iktidarı düşününce, enflasyonun yüzde 30'un üstüne çıkmayacağını kimse garanti edemez.

Programlara göre giderler incelendiğinde, birkaç program dışında tüm programların ödeneklerinin arttığı görülmektedir. Benim dikkatimi çeken ise 3 trilyon liralık ödenekle en yüksek ödeneğe sahip "Hazine Varlıklarının ve Yükümlülüklerinin Yönetimi" programıdır. Bu programa ait ödeneğin 2 trilyon 742 milyar lirası faiz giderleri için ayrılmış durumdadır. Sadece bu programın yüzde 91,4'ü faiz giderlerine ayrılmıştır.

Değerli milletvekilleri, her yıl bütçeye bir isim takıyorlar, 2026 bütçesine de "kalkınma bütçesi" "inkişaf bütçesi" gibi tanımlamalar yaptılar. Biz de bir isim koyduk, Sayın Genel Başkanımız Müsavat Dervişoğlu'nun deyimiyle "tükeniş bütçesi".

2026 bütçesinin kendinden önceki yıllara ait bütçeleri harcama öncelikleri bakımından büyük ölçüde tekrar ettiğini söylersek yanlış olmaz. Son yıllarda derinleşen kriz ve enflasyonu da unutmayalım. Demek ki bütçeye "kalkınma", "inkişaf" gibi isimler koymanın bütçeye gizli bir etki yapacağını beklemek boşuna bir çabadır. İktidar, yanlış ekonomik politikalar yüzünden

dayanacak gücü kalmayan milletimizin sırtından inmelidir. Siftahsız gününü bitiren esnaf, ay sonunu getiremeyen emekli ve dar gelirli vatandaşımız, toprağına küsen çiftçimiz tükenmiştir. Emeği zayi olan emekçi, maaşı hiç olan memur, beklemekten usanın asgari ücretli vatandaşımız tükenmiştir. Feryat eden KOBİ'lerimiz, finansman sorunu yaşayan sanayicilerimiz tükenmiştir. En çok da geleceğinden umudu kesmiş, siyasi kayırmacılık ve torpil altında ezilen gençlerimiz tükenmiştir. Tüm bu tükenişin nedeni ise AK PARTİ iktidarıdır. İşte, onun için, bu bütçe tükeniş bütçesidir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Beyaz, teşekkür ederim.

Sayın Aylin Yaman, süreniz beş dakika.

Buyurun.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün konuştuğumuz merkezî yönetim bütçesi, 18 trilyon 928 milyar 815 milyonluk değeriyle, söylediğiniz gibi bir refah bütçesi değildir maalesef. Buna göre, iki bakanlığın yüzdelerini karşılaştırmak istiyorum. Sağlık Bakanlığına ayrılan pay, merkezî yönetim bütçesinin yüzde 7,7'si gibi görülmekle birlikte, geçtiğimiz yıl yüzde 39,3 artışla yüzde 6,9'a yükselmiş gibi görünüyordu fakat TÜİK enflasyon oranlarında bile bütçe yüzde 17,4 azalmıştı aslında. Bu yıl yine benzer bir durum var: Sağlık bütçesi mutlak değer olarak yüzde 30,8 artmış görünüyor ve oran olarak da yüzde 7,7'ye çıkmış duruyor fakat yine TÜİK Eylül TÜFE oranlarıyla bile -ki yüzde 33,29- altında kalmış görünüyor. Dahası, sağlıkta maliyetler çok yüksek. 2024 yılı Sosyal Güvenlik Kurumu sağlık harcaması yüzde 77 artmış görünüyor; SGK anlaşmalı hastanelerde hasta başı ortalama maliyet yüzde 80 artmış görünüyor; en yüksek artış üçüncü basamak hastanelerde, yüzde 114 artış var. İlaç faturasında toplamda yüzde 61 artış söz konusu; reçete başına tutar yüzde 54 olarak artmış. Dolayısıyla sağlıkta yüzde 30'luk artış negatif bir bütçe aslında.

Aile Bakanlığına bakacak olursak, ayrılan pay merkezî yönetim bütçesinin sadece yüzde 2,8'i; geçen yıl da yüzde 2,76'ydı; yaklaşık mutlak değerde yüzde 23'lük bir artış var sadece, yine enflasyon oranlarının altında kısaca. Biz bu negatif bütçeyle nasıl bağımlılıkla mücadele edeceğiz? Nasıl yaşlılarımıza, engellilerimize bakım ve rehabilitasyon merkezi açacağız? Kadına şiddetle nasıl mücadele edeceğiz?

En son temmuz ayında, sağlık torba yasasında aile sağlığı merkezlerinin kamu binalarına taşınması konusunu konuşmuş ve bir bütçe ayrılması gerektiğini söylemiştik. Bakan Yardımcısı Sayın Şuayıp Birinci, yıllık 1.000 ASM planladıklarını söylemişti, temmuz ayında 8.322 ASM olduğu bilgisini vermişti. En son yeni çıkan 2024 sağlık istatistiklerinde 8.228 olarak verildi bu sayı, üç ayda 94 ASM kapandı. Şimdi 2026 Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'ndaki hedeflere bakıyoruz, bu yıl için sadece 100 ASM planlandığı görülüyor; 1.000 ASM derken sadece 100 ASM. ASM başına düşen aile hekimi sayısı 2024 istatistiklerinde 3.043 iken, temmuz ayındaki komisyonda "3,55" denmişti. Cumhurbaşkanlığı bütçesinde yeni aile hekimliği birimleri açılarak birim başına 2.800 nüfus hedeflenmiş. Sadece 100 merkez açıp, bir taraftan kapanmalarına neden olacak politikalar üretip merkez başına düşecek nüfusun 3,5'ten 2,8'e düşürüleceğini söylemek tam bir hayaldir. Bu şekilde "Birinci basamağa öncelik veriyorum." demek de doğru değildir.

Bağımlılıkla mücadele kısmında AMATEM, ÇEMATEM yatırımı göremedim mesela. Şu anda aktif 35 AMATEM, 14 ÇEMATEM var ülkede. 2024'te 373 bin başvuru olmuş -ki biliyorsunuz, başvuru zordur bu grupta- sadece 10.473'ü yatarak tedavi olabilmiş. Bağımlılıkla ilgili 2026 Yılı Cumhurbaşkanlığı Programı'na bakıyorum: Sadece kumar, sigara ve eğitim plan yardımları, tütün araştırması görüyorum ama madde bağımlılığına yönelik bir yataklı yatırım göremiyorum. Üstelik bağımlılığa ayrılan pay, bütçenin genel artışının da altında.

Sağlık Bakanlığı bütçesinin neredeyse 8 katını faize veriyoruz. Bunun çalışanlara ya da kamu yatırımlarına aktarıldığını düşünün. Bu faiz giderleri, ataması yapılmayan çalışanlara verilebilirdi mesela. Gencecik mezunlar ağır depresyonda evde atanmayı bekliyor ya da yoğun bakımları rahatlatarak hem tıbbi hizmeti iyileştirecek hem de maliyetleri azaltacak palyatif bakıma verilebilirdi ya da bağımlılıkla mücadele edebileceğimiz çocuklar için ÇEMATEM'ler açılabilirdi.

Kısacası, bu bütçe, sadece yüzde 28.49'luk artışla reel olarak eksiltilmiş bir zarar bütçesidir. Dahası, birçok elzem konu önceliklendirilmemiş, bakanlıklardan verilen oran ve sayılarla uyumsuz bir bütçedir.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Yaman, teşekkür ederim.

Sayın Yasin Öztürk, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli Komisyon üyeleri; bugün burada sadece bir bütçe görüşmesi yapmıyoruz, aslında AK PARTİ'si iktidarının ülke gerçeklerinden ne kadar uzaklaştığını tartışıyoruz.

2026 merkezî yönetim bütçesi rakamların, tabloların ve hedeflerinin ardına gizlenmiş büyük bir krizin belgesidir çünkü bu bütçe toplumun adalet beklentisini, ekonomik dengelerin gerekliliklerini ve kamu yönetiminin şeffaflık ilkesini karşılamaktan çok uzaktır. Kaynak dağılımı önceliklerin yanlış belirlendiğini; harcama kalemleri ise sistemin ihtiyaçlarının değil, siyasi tercihlerin esas alındığını göstermektedir.

Bakın, 2025 yılı bütçesinde gider 14 trilyon 731 milyar lira, gelir 12 trilyon 800 milyar liraydı yani 2025 bütçesi daha ilk günden 1 trilyon 900 milyar açık vermişti. Şimdi, önümüzdeki yıl için açıklanan 2026 bütçesinde gider 18 trilyon 900 milyar, gelir ise 16 trilyon 200 milyar yani bütçe açığı 2,7 trilyon lira. Bu tablo AK PARTİ'si iktidarının yirmi üç yılda ülkeyi nasıl bir mali çöküşe sürüklediğinin açık bir kanıtıdır. Üstelik bu kadar devasa bir açık ortadayken hâlâ "Enflasyonu yüzde 16'ya düşüreceğiz, büyüme yüzde 3,8 olacak." diyebiliyorsunuz. Faiz ödemesi bütçenin yüzde 16,6'sını yani 2,74 trilyonunu yutarken ithalat ile ihracat arasındaki farkın 96 milyar dolar olduğu yerde bütçenin denk olabilmesi zaten mümkün olmaz. Sormak istiyorum: Bu kadar büyük bir bütçe açığıyla hangi enflasyonu düşüreceksiniz? Hangi mali disiplinle, hangi ekonomik akılla bunu yapacaksınız? Hangi üretimle, hangi ihracatla, hangi güven ortamıyla bunu başaracaksınız? Bugün Türkiye'nin ekonomisi bir uçurumun kenarındadır; devletin borç stoku tarihî rekor kırmış, faiz giderleri ise millî bütçenin en büyük kalemi hâline gelmiştir. Her yıl toplanan vergilerin önemli bir kısmı üretime

değil, faize ve borç geri ödemesine gitmektedir. Bütçenin adı merkezî yönetim bütçesi ama fiiliyatta merkezî borç yönetimi belgesine dönüşmüştür.

Değerli milletvekilleri, bu bütçede vatandaş yok, bu bütçede emekli, çiftçi, işçi, esnaf yok; bu bütçede sadece iktidarın kendi öncelikleri var. Devletin kasası dolmuyor ama sarayın harcamaları da hiç azalmıyor. Kamuda tasarruf lafta kalıyor, israf her geçen gün büyüyor. Vatandaşa "Kemer sık." diyen iktidar, konu kendilerine gelince "İtibardan tasarruf olmaz." demeyi alışkanlık hâline getirmiş durumda. Emekliler açlık sınırının altında yaşam savaşı verirken, gençler ülkesini terk ederken, çiftçi mazot fiyatları altında ezilirken, esnaf kredi borcunu ödeyemediği için kepenk kapatırken iktidar hâlâ "Büyüyoruz, güçlüyüz." diyebiliyor. Peki, bu nasıl bir büyüme? Bu, milletin değil müteahhidin büyümesi, emekçinin değil rantçının büyümesi, adaletin değil ayrıcalığın büyümesi. Büyüme hedefini 3,8 olarak açıklamışsınız ama bu oran kimin hayatında karşılık bulacak? Üretmeyen, istihdam yaratmayan adaletsiz bir büyüme büyüme değildir, şekil değiştirmiş çürümedir.

Değerli milletvekilleri, bu bütçede vergi yükü yine en alttakinin sırtına yüklenmiştir. Zengin daha zenginleşirken yoksul vatandaş hiç düşünülmemiştir. Gelir dağılımı bozulmuş, toplumun refahı dibe vurmuştur. AK PARTİ'sinin ekonomi politikası "Parayı kimden bulursak oradan alırız." anlayışına dönüşmüştür. Dolaylı vergilerle milletin cebindeki son kuruş alınırken büyük şirketlere vergi afları getirilmektedir. Bu mudur sosyal devlet anlayışı? Bu mudur adalet? Bakın, enflasyonu düşürmenin yolu sadece faiz kararı almak değildir. Enflasyonu düşürmenin kalıcı çözümü üretimi artırmak, israfı azaltmak, güveni tekrar tesis etmektir ama bu iktidarın üreten bir ekonomiye dair doğru dürüst bir planı yok. Tarımı çökerttiniz, sanayiyi ithalata bağımlı hâle getirdiniz, teknoloji üretimini unuttunuz; bugün Türkiye sayenizde kendi gıdasında bile dışa bağımlı hâle gelmiştir ve şimdi, bu tabloya rağmen hâlâ "Her şey yolunda." diyebilen bir iktidarla karşı karşıyız. İşte, bu nedenle, bu bütçe bir umut bütçesi değil, bir tükeniş bütçesidir. Evet, bu tükeniş sadece ekonomik tükeniş değildir; ahlaki tükeniştir, kurumsal tükeniştir, siyasi tükeniştir. Adaletin olmadığı yerde güven duyulmaz, güvenin yok olduğu yerde yatırım gelmez; dolayısıyla ekonomi de düzelmez. Liyakatin olmadığı yerde iş bilmezlik öne çıkar, kriz kaosa dönüşür, hâliyle bütçe de işlemez. AK PARTİ'si yirmi üç yılda hem adaleti hem liyakati hem de güveni tüketmiştir. İşte bu yüzden bu bütçe, artık, bir yönetim aracı değil, bir çöküş belgesi, bir tükeniş bütçesine dönüşmüştür.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu ülke artık böyle yönetilemez, bu ülke günü kurtaran bütçelerle geleceğe taşınamaz. Gerçek reformlar yapılmadan, üretim ekonomisine geçilmeden, kamuda israf son bulmadan bu tablo değişmez.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Öztürk, teşekkür ederim.

Sayın Aliye Timisi Ersever, buyurun.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ, yine, bildiğimiz ezberlenmiş bir bütçeyle karşımızda; bütçenin içi boş. Bu bütçe halkın değil sarayın, emekçinin değil sermayenin bütçesi. Kısacası rakamlar büyüyor, hayat küçülüyor. Sonda söyleyeceğimi en başta ifade edeyim: Bu bütçede yatırım yok, üretim yok, çiftçi ve esnaf yok, dar gelirli ve emekli yok, öğrenci yok ama faiz var, rant var, adaletsizlik var. Bu bütçe toplumun hangi kesimlerinden para toplanıp kimlere aktarıldığını açıkça gösteriyor. Vergi gelirlerinin yüzde 47,4'ü dolaylı vergilerden geliyor yani faturayı yine halka kesiyorsunuz. KDV, ÖTV, cezalar; bütçeyi bunlarla denkleştiriyorsunuz. Bu yılda da bu yükü bu millet omuzlayacak. Gelir vergisinin üçte 2'sinden fazlası ücretli emekçilerden alınırken büyük sermaye gruplarına 3 trilyon 597 milyar liralık vergi muafiyeti tanınıyor. İşte, anlayış şu: Emekçinin cebinden al, zenginin cebine koy. 2026'da faiz giderleri yüzde 47 artışla 2 trilyon 742 milyar lira olmuş, sosyal yardımlara ayrılan ise sadece 917 milyar lira; aradaki fark 3 kat yani faize kaynak var, vatandaşa yok. Emekliye ömür biçen, onu yük gören bir iktidarın kitabında sosyal devlet anlayışı yok.

Gelelim kara deliğe dönüşen kamu-özel iş birliği projelerine. Ülkeyi yap-işlet-devret modeliyle yönetiyorsunuz, geçiş garantili köprü, otoyol; hasta garantili şehir hastaneleri. Bu yıl kamu-özel iş birliği alanında faaliyet gösteren 44 firmaya 238 milyar lira ödeyeceksiniz. Keşke bu yatırımları kamu kendi imkânıyla yapsaydı. "Yapabilir miydi?" Bunu sormak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, süre kısa ama tablo net, bütçe dökülüyor. Eğitim bir ülkenin geleceğini belirler ama 2026'da Millî Eğitim Bakanlığına ayrılan 1 trilyon 944 milyar liranın yüzde 83'ü personel giderlerine gidiyor yani yatırım değil zorunlu harcama; eğitime, geleceğe ayrılan pay sadece yüzde 8,26; son yılların en düşük oranı. Soruyorum: Çağı böyle mi yakalayacağız? Toplam sağlık bütçesinin yalnızca 1,9'u koruyucu sağlık hizmetlerine ayrılmış çünkü anlayışınız hastane iş yeri, hasta müşteri. Vatandaş MR için aylarca bekliyor, çözüm bulamıyor ama yeni bir çözüm var: Parayı ver, randevunu erkene al; işte memleketin özeti bu. Sağlıkta da eğitimde de yatırım değil rant öncelikli.

Kadın politikalarında da tablo hiç değişmiyor. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçeden yine en az pay alan bakanlıklardan. 2018'de 110 kadın sığınmaevi sayısı 2024'te sadece 112; altı yılda 2 sığınma evi, sadece 2. Cumhurbaşkanlığı 2026 Programı "Kadın temsiliyetini güçlendireceğiz." diyor ama Kabinede kaç kadın bakan var? Verdiğim bir soru önergesinin yanıtına göre, 68 bakan yardımcısından sadece 4'ü kadın. 208 üniversiteden yalnızca 19'unun rektörü kadın. Kadın vali sayısı bir elin parmaklarını geçmiyor. Kısacası, bu iktidarın gündeminde kadının adı yok. Sonuç ortada, tarih bu bütçeyi halktan alıp zengine veren; emekliyi, dar gelirliyi açlığa mahkûm eden; gençlerin geleceğini çalan bir bütçe olarak yazacaktır.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ersever, teşekkür ederim.

Son konuşmacı olarak Sayın Gamze Taşcıer, buyurun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Sayın Başkan, Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcısı, kıymetli bürokratlar; hoş geldiniz,

Bütçeler iktidarların ideolojik kimliklerinin aynası. Kime vergi kısıtlaması yapıyorsunuz, kimden vergi almıyorsunuz ya da hangi kalemleri büyütüyor, hangi kalemleri kısıyorsunuz; aslında bütün hikâye buradan başlıyor. Yirmi üç yıldır bu ülkeyi yönetiyorsunuz, bugüne kadar 24 bütçe gerçekleştirdiniz ve her birini aynı retorikle başlattınız. Nedir? "İstikrar, refah, büyüme." Peki, sonuç? Bugün Türkiye dünyanın en yüksek enflasyonuna, OECD'nin en düşük satın alma gücüne, dünyanın en bozuk gelir dağılımına sahip ülkelerden bir tanesi. 2026 bütçesi aslında refahın adil paylaşımının değil, yüksek faiz ödemeli ve dolaylı vergilerle çevrili bir kemik sıyırma dönemine girdiğimizin göstergesi. Yani milletin vergileriyle toplanan her 100 liranın 1 lirası yoksula, 3 lirası

faize gidiyor. Bir zamanlar faiz lobilerinden şikâyet ediyordunuz, bugün bütçeyi o lobinin hizmetine sundunuz. Faize para var; emekliye, çalışana, yoksula gelince de ne hikmetse kaynak yok.

Bütçe sunumunuzda "Dezenflasyon sürecine girdik." dediniz. Hangi dezenflasyon? 2024 sonunda TÜFE 44,4'tü; 2025 Eylülde bu oran 33,3'e düştü. Peki, pazarda, çarşıda, markette, kira ve fatura ödemelerinde hangi vatandaş bu düşüşü hissediyor? Enflasyon düşse de hayat pahalılığı düşmüyor çünkü iktidarınızın tercih ettiği ekonomi politikası ücretlinin gelirini reel olarak eritiyor. Gıda enflasyonu yüzde 40'a dayanmış, kiralar kanatlanmış. Ulaşım gideri, ısınma bedeli yani yaşam maliyeti bugün 40 bin liranın üzerinde.

Peki, ya emekçinin durumu nedir? Asgari ücret yıl ortasında artırılmamış, neredeyse 6 bin lira erimiş; emekli maaşları açlık sınırının yanına bile yaklaşamaz olmuş; kamu işçisi, devlet memuru yoksulluk sınırının altında ezilmiş ama "Ortalama gelir artıyor." diyerek olmayan bir başarı hikâyesi anlatıyorsunuz. Kısacası, ücretler erirken yoksulluk derinleşiyor. İşte, bu yüzden bir dezenflasyon değil, gelir erozyonu dönemi yaşıyoruz.

Bugün ülkede her 3 kişiden 1'i yoksulluk sınırının altında yaşıyor, asgari ücretle ay sonunu getiremiyor, emekli pazara çıkamıyor, milyonlar gıda enflasyonunda eziliyor, sosyal yardımlar enflasyonun çok gerisinde, sosyal güvenlik sistemine yapılan katkılar artan nüfus ve yaşlılığa rağmen yerinde sayıyor ama Hükûmetiniz bu açığı yapısal reformlarla değil, borçla, geçici gelirlerle kapatmayı tercih ediyor yani günü kurtarıyor ama geleceğimizi ipotek altına alıyor. Çocuk yoksulluğu, eğitimde fırsat eşitsizliği, bölgesel uçurumlar, erken çocuk yatırımları yani sosyal harcamalara ayrılan toplam kaynak bütçenin sadece yüzde 12,6'sı; bu da kalıcı yoksulluk düşüşü değil, fiyat şoklarının etkisini hafifletme stratejisi.

Üretim ekonomisi yerine hâlâ borç ekonomisini tercih ediyorsunuz; yatırımların payı düşüyor, faiz ödemeleri artıyor. Bu bütçe alın teriyle değil, borç faiziyle büyümeyle çalışan bir ekonominin bütçesi; oysa Türkiye'nin ihtiyacı, üreten, adil bölüşen, "sosyal devlet" ilkesini güçlendiren bir bütçe yani yandaşın cebini değil, umudu büyüten bir bütçe. Tabii, bundan haberiniz olamadığı için böyle bir bütçeyi hazırlamanız da çok normal çünkü size ulaşmaya çalışan toplumun kesimlerine o kadar uzaksınız ki.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bundan iki ay önce bu ülkenin en büyük 3'üncü memur konfederasyonu size hazırladıkları raporu sunmaya çalıştılar, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne doğru gelmek için çabaladılar ama sayılarının 10 katı polisle karşılaştılar. Dilekleri, temennileri o kadar insani, o kadar insan onuruna yaraşır bir talepti ki ücretlerden sendikal haklarına, toplu sözleşmeden yaşadıkları özlük hakları sıkıntılarına rağmen. Ya, bu ülkenin memurundan, asgari ücretlisinden, işçisinden korkmayın, onlara kulak verin; sözlerini, taleplerini dinleyin ki her seferinde böyle bir bütçeyle karşımıza gelmeyin. Şimdi, onların size ulaştıramadığı bu raporu ben size vereceğim, umarım değerlendirirsiniz; bir sonraki bütçeyi de işçiden, emekçiden, memurdan, emekten yana yapmak için de bir ön referans olmuş olur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, bütün milletvekillerinin geneli üzerindeki söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi soru-cevap kısmına geçiyoruz.

Lütfen, milletvekilleri soru-cevap kısmında girsinler.

Değerli milletvekilleri, on beş dakika soru-cevap yapacağız. Soru, sonra da cevap kısmı için Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza söz vereceğiz.

Sizden istirhamım şudur: Bütün milletvekillerinin soru taleplerini karşılayabilmek için sorularımızı zamanlı açıklayalım, zamanlı soralım. Otuz saniye olarak düşünüyorum, sarkmaları tolere edebiliriz.

Öncelikle Komisyon üyelerimiz, sonra da Komisyon üyesi olmayan milletvekilleri... Ekran şu an yemyeşil duruyor.

Evet, değerli milletvekilleri...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Benden başka isteyen yok herhâlde.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Var ya, her taraftan talep var.

O zaman bu sefer AK PARTİ'den başlayalım.

Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bu konudaki hassasiyetinizi biliyoruz, biraz önce geneli üzerinde Sayın Mustafa Kalaycı da çok güzel değindi, aynen katılıyorum. Tüm Türkiye için önemli ama Konya'daki sulama projelerinin önemle dikkate alınması, yatırımlarda karşılık ayrılması konusunu da dikkatinize sunmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ben de destekliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, ben de eski bir denetim elemanı olarak bakanlıklar ve kurumlardaki denetmen, denetçi, müfettiş gibi denetim elemanları ile kariyer mesleklerde görev yapan uzmanların harcırah ve konaklama konusunu yöneltmek istiyorum. 2026 yılı için yine yurt içi harcırah ve konaklama bedellerinin yetersiz olduğu konusunda hem denetim elemanları hem de denetim elemanlarını bünyesinde bulunduran dernekler taleplerde bulunuyor. Özellikle bu tutarın artırılması, kamu kurumlarındaki misafirhane ve öğretmenevlerinde uzun süreli konaklama imkânı sağlanamadığı için devletin göreviyle giden müfettiş ve denetmenlerin, denetim elemanlarının, uzmanların konaklama sıkıntısı çektiğini, bu konuda bir Cumhurbaşkanlığı genelgesi yayımlanarak... Merhum Başbakanımız Erbakan döneminde böyle bir genelge yayımlandı -ben o zaman müfettiştim- bütün kurumlarda öncelikli olarak müfettişlerin ve kamu göreviyle gelen uzmanların konaklaması sağlandı. Şimdi, müfettiş arkadaşlarımız gittiğinde "Yer yok." deniliyor veyahut da bir hafta kaldığında, uzun süreli denetimlerde barınma imkânı bulunmuyor. Bu konuda ya tutarın artırılması veya böyle bir imkân sağlanmasını rica ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - SGK'ye vergi borcu olan belediye dışındaki kurum ve şirketleri açıklayacak mısınız? Bu kurum ve şirketlerle ilgili tahsilatı artıracak işlem tesis edecek misiniz?

2024 yılında Mehmet Şimşek'le birlikte duyurduğunuz tasarruf programında yatırım ödeneklerinden yapılacağı söylenen yüzde 15'lik kesintinin teknolojik dönüşüm alanlarına yönlendirileceği söylenmişti, hangi ödenekten kesip hangi alana aktarıldı?

Yine, tasarruf paketinde tasarruf tedbirlerinin kamu kurumlarını da kapsayacağı, tedbirlere uyulup uyulmadığının sıkı bir şekilde denetleneceği söylenmişti. İhlaller karşısında bir yaptırım uygulandı mı, öyle bir olay var mı?

Gelir adaletsizliğini gösteren Gini katsayısını azaltacak bir planınız var mı?

Bir de son günlerde medyada çokça sık dillendiriliyor; Sayın Ali Babacan'la ilgili bir plan var mı? Ali Babacan'ın ekonomiyi kurtaracağını düşünüyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Tanhan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, şimdi, MİT, MGK, İletişim Başkanlığı, Diyanet, Devlet Arşivleri, Millî Saraylar, neredeyse tamamının ödeneklerinde kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler söz konusu, istisnasız. Bir taraftan da Millî Eğitim Bakanlığı okullarda sabun ve hizmetli tedarikinde zorlanıyor. Bu, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar kimlerdir? Bu, bir.

İkincisi, 2024 yılı Cumhurbaşkanlığı kesin hesabında "Dış Politika Programı" başlığı altında parantez içinde "Barışı Destekleme ve Koruma Harekât Giderleri" var, yaklaşık 10 milyar 835 milyon TL'si harcanmış, Barışı Destekleme ve Koruma Harekât Giderleri kapsamında ilgili kurumlara aktarılmıştır. Bu ilgili kurumlar kimlerdir? Neden Millî Eğitim Bakanlığına veya öğrencilere burs veya farklı şekilde destek verilmiyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Şimdi, Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine göre, tarımsal destekler için "Tarımsal destekleme programlarının finansmanı, bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi millî hasılanın yüzde birinden az olamaz." diyor. Şimdi, buna göre 77,3 trilyon 2026'da gayrisafi yurt içi hasıla var. Bizim tarıma destek için 773 milyar TL ayırmamız gerekiyor, bundan az ayırmamamız gerekiyor ama siz şu anda 168 milyar TL ayırmışsınız tarıma destek olarak. Burada niye kanuna uymuyoruz, onu merak ediyorum, onu sormak istiyorum. Neden Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine uyup çiftçimize hak ettiği desteği tam anlamıyla vermiyoruz? Yani buradan çiftçimizin yaklaşık olarak 600 milyar TL hakkını yiyoruz, çiftçimizin kanunda belirtilmiş hakkını yiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, bu denetim elemanlarının ve kariyer uzmanlarının özlük haklarının iyileştirilmesi meselesi var. Hatırlarsınız, geçen yıl da burada bu konuyu gündeme getirmiştim, bir yıl geçti, siz olumlu görüşünüzü ifade etmiştiniz, hatta Sayın Başkan da ifade etmişti, bu konunun önemli olduğu söylenmişti. O günden bugüne kadar "Bu iş ha oldu, ha olacak; ha oldu, ha olacak." derken bir sene geçti. Şimdi, bu konu önemli bir konu. Evet, Türkiye'nin sıkıntıları var, bütçeyi kötü yönettiniz, bütçe açığı fazla, keşke herkesin durumunu iyileştirebilsek ama bütçenin durumu iyi değil diye bu denetim elemanlarının ve kariyer uzmanlarının durumunun da kötü olmasına müsaade edemeyiz; pastayı büyütecek olan bunlar. Diyelim ki hakikaten eğer bizim durumumuz kötüyse veya biraz daha iyileştirmek istiyorsak -hadi kötüyü kabul etmiyorsunuz diyelim- işte, tam da yapacağımız, buraya daha nitelikli insan alacağız. Bu arkadaşların motivasyonunu artırmamız lazım. Bakın, bir sene geçti, her defasında "Ocakta olacak, martta olacak, haziran, temmuz; Meclis kapanmadan, hadi ekim olsun." falan derken tekrar geldi. Şimdi, herkesin mutabık olduğu bir konuda niye bu kadar bekliyoruz, ben bunu anlamıyorum, bunu yapalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkanım...

Ya, başka bir yerle de mukayese etmememiz lazım bunu. Evet, herkes sıkıntıda, herkesin gelirinde bir artışa ihtiyaç var ama "Ya, işte, buraya verirsek falana vermezsek olur mu, ne düşünülür?" falan şeklindeki bir mukayesenin yanlış bir mukayese olduğunu, hastalıklı bir mukayese olduğunu düşünüyorum. Lütfen bu konuyu şey yapalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Bir de yine bu cümlede olmak üzere bu harcırah mevzusu ve konaklama giderleri var. Gerçekten arkadaşlar bize geliyorlar, "Biz bu paralarla bir yerde konaklayamıyoruz." diyorlar yani çoğu misafirhanelerde yer verilmediğini, yer bulamadıklarını söylüyorlar. Yapmayın, devletin memurunu bu kadar sıkıntıya sokmaması lazım. Bu konuları düzeltin, bunlar düzeltilmeyecek meseleler değil.

Sizden artık bu konuyla ilgili bugün bir söz bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Teşekkürler Sayın Başkan.

İzmir'in mutlaka merkezî yönetim bütçesinden daha fazla kaynak almaya ihtiyacı var. Biraz önce Denizli Milletvekili Sayın Ök İzmit Körfezi'nin temizlendiğinden bahsetti, çok önemli bir hamledir. Orada kamu nasıl merkezî yönetim bütçe kaynakları kullanılmışsa aynısını biz İzmir Körfez'i için de bekliyoruz.

İkinci olarak, İzmir'in ikinci bir çevre yoluna mutlaka ihtiyacı var. O bakımdan, oradaki trafiği rahatlatmak için ikinci bir çevre yolu...

Üçüncüsü: İZSU'nun hem körfez temizliği için hem de şehrin önemli altyapı projeleri için dışarıdan bulduğu kaynak herhangi bir SGK ve vergi borcu olmamasına rağmen hâlâ Hazine ve Maliye Bakanlığımız tarafından onaylanmamaktadır. Tekrar ediyorum: İZSU'nun herhangi bir SGK ve vergi borcu yok, yönetimi ayrı; İZSU'nun yurt dışından bulduğu uygun finansman koşulları için Hazine ve Maliye Bakanlığının onayını talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, süre azalıyor, fazla soru var.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

2024 yılı kesin hesabında Hazine risk hesabından ödenen Hazine garantileri 577 milyon 512 bin TL'dir. Hangi kurumlar veya kuruluşlara ödeme yapılmıştır?

Diğer bir soru da yine 2024 yılı kesin hesabında taşıtlar hesabında yıl içinde 15 milyar 190 milyonluk taşıt alımı olmuş. Tasarruf tedbirlerinin olduğu bir ortamda bu kadar taşıt alınması zaruri miydi, acil bir durum mu vardı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

3 soru soracağım.

Sayın Mustafa Kalaycı -iktidar ortağı olarak- memura, işçiye, emekliye ilave refah payı ve 3600 ek gösterge sözlerinin tutulmasını isteyerek bir konuşma yaptı. Ben de Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza soruyorum: Cumhur İttifakı verdiği sözleri mutlaka yerine getirecek mi, verdiğiniz sözler yerine gelecek mi? Birincisi buydu.

Bu ayın sonunda kasım enflasyonuna yansıyacak mazot fiyatlarının yükselmesi, bu da tabii yıl sonundaki enflasyonu tetikleyecek. Siz yıl sonunda yüzde 30'un altına düşeceğine inanıyor musunuz?

Yine, KKM'ye yapılan ödemeler 2025 yılı yılbaşından itibaren ne kadara ulaşmıştır? Bu tutarları bütçe açığına niçin ilave etmediniz?

Ayrıca, köklü bir vergi reformu tasarısı gündeme getirmeyi düşünüyor musunuz? Ve iktidara geldiğinizde yürürlükten kaldırdığınız, bu yüzden ülkeyi kayıt dışı ve kara para cennetine çevirdiğinizi düşündüğümüz "Nereden buldun?" düzenlemesini yeniden yürürlüğe koymayı düşünmüyor musun?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Bakırlıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, biliyorsunuz, şap hastalığı ülkeyi şu anda kırıp geçiriyor, Türkiye'nin neredeyse tamamı karantina altına alınmış hâlde, en büyük sıkıntılardan bir tanesi şap aşısına ulaşılamaması, büyük problem yaşadı üreticiler, zamanında vuramadılar ve şu andaki ekonomik kaybın 4,1 milyar dolar olduğu söyleniyor. Bu rakam yani neredeyse desteklemeye ayrılan tutar kadar bir rakam. Bu konuda, bu zararın tazmini konusunda üreticilerimize herhangi bir ödenek ayrılmış mıdır bu bütçe içerisinde? Bir de önemli problemlerden bir tanesi -üreticilerle konuştuğumuzda- şap hastalığından dolayı tarım sigortası yaptıramıyorlar. Tarım sigortası yaptıramadıklarından dolayı da krediye, sübvansiyonlu krediye ulaşmakta zorluk çekiyorlar. Bu konuda herhangi bir düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz?

Geçtiğimiz günlerde, ayın 23'ünde zannedersem, sübvansiyonlu kredi oranları yarı yarıya indirilmişti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Düzeltildi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Evet, düzeltildi, bu yanlıştan dönüldü fakat düzeltilmeyen bir şey var, limitler değişmedi. Mesela, 300 bin liraya kadar olan kredilerde sıfır faiz vardı, bu limit aynı şekilde duruyor, diğer limitler de aynı şekilde duruyor. Bu oranı artırmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Antalya-Alanya Çevre Yolu Projesi uzun yıllardır beklenen bir proje. Bu projede öncelikle güzergâh hatası bulunduğunu bir kez daha ifade etmek istiyorum. Antalya merkezden başlaması gereken proje Serik'ten başlayıp Alanya'da bitmekte, esasen Antalya'dan başlayıp Gazipaşa'da bitmesi gerekmekte. Bunun yanında, yine geçtiği güzergâhta vatandaşların özel mülkiyetlerine zarar veren, evlerini, tarım alanlarını, seralarını yok eden bir güzergâhtan geçtiğini buradan bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Son olarak, bu projenin kamu-özel iş birliğiyle yapıldığını ve bu projeyle ilgili Ulaştırma Bakanlığına defalarca sormamıza rağmen bir türlü cevap verilmediğini ifade ederek bu projedeki garanti süresi nedir, günlük kaç araç için garanti verilmekte? Garanti yıl süresini soruyorum, ayrıca günlük araç geçiş sayısını soruyorum, ayrıca geçen araç başına kaç para ücret alınacak, dolar ya da döviz cinsinden nedir, yıllık garanti ücreti nedir? Bu konularla ilgili bilgilendirme yapılmasını bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

CAVİT ARI (Antalya) - Son olarak, devletin Antalya'ya kamu-özel iş birliği yerine kendi öz kaynağıyla bu yolu yapacak bütçesi yok muydu, bunu soruyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Niğde'de 1996 yılında temeli atılan, tabelası olan, bekçisi emekli olan havaalanı için 2026'da ön ödenek ayrıldı mı, ne zaman yapılacak?

Depremde zarar gören, iki yıldır kapalı Niğde Müzesine ne zaman yeni bina yapılacak?

Niğde Aladağlar'dan çıkıp Akdeniz'e boşa akan Ecemiş suyunun ne zaman Niğde ovalarına yönü çevrilecek?

Akkaya Barajı su dağıtımı kapalı sisteme ne zaman alınacak?

Niğde bor tarım ihtisas bölgesi ne zaman yapılacak?

Niğde'de üreticinin depoda kalan patatesinin alımına Toprak Mahsulleri Ofisi girecek mi?

Niğde il merkezi neden yüksek hızlı tren projelerinde yok?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Son olarak, Sayın Ersever, buyurun lütfen.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, bu pazar, emeklilikte yaşa takılanların Ankara'da bir mitingi olacak. Bu konuyla ilgili programınızda nasıl bir yer var?

İkinci olarak da bu dönem okullarda bir öğün yemek verebilecek misiniz, Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine bununla ilgili ekstra bir katkı yapacak mısınız, bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece sorular karşılanmıştır, süre dolmuştur.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza bugün için dile getirilen konular, değerlendirmeler ve sorular için cevap hakkını kullanması için otuz dakika süre veriyorum, sonra da oylamaya geçeceğim.

Sayın Başkanım, buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Sizi ve tüm milletvekillerini saygıyla selamlıyorum.

23 Ekimde bütçemizin ve kesin hesabımızın Sayıştay raporlarının sunumunu gerçekleştirmiştik. Bugün de değerli vekillerimizin fikirlerini, görüş ve eleştirilerini dinleme imkânı bulduk. Öncelikle, katkıda bulunan herkese teşekkür ediyorum, görüşlerini paylaşan herkese. Biz de bunları not etmeye çalıştık; ben ve tabii ki bürokrat birçok arkadaşımız burada ifade edilen görüşleri not ettiler. Bunları mutlaka değerlendireceğiz. Yapıcı eleştirileri, önerileri dikkate alacağımızdan hiç kimsenin şüphesi olmasın. Bazen şu eleştiri yapılıyor: "Biz konuşuyoruz, konuşuyoruz ama hiçbir şey değişmiyor." gibi, özellikle muhalefet partilerinden bu eleştiriler her dönem yapılıyor. Ancak ben şunu söylemek isterim: Bu tartışmalara böyle bakmamak gerektiğine inanıyorum ben. Nitelikli bir fikir, doğru bir düşünce er veya geç tesirini icra eder, ben buna yürekten inanıyorum. Yeter ki doğru bir fikir olsun, gerçekçi bir fikir olsun, er veya geç bir etkide bulunur; bu sene olmaz, seneye etkiler. Dünyada da bu böyle, bize özel bir durum değil doğrusu. Hükûmetler bütçelerini yaptıklarında belli bir planlama yapıldığı için, belli bir denge kurulduğu için çok fazla bir değişiklik yapılmaz. Bu çok anormal bir durum değil, bize özgü bir durum da değil ayrıca, onu da ifade etmek isterim, olağanüstü hâller dışında. Hani, Allah korusun, o anda bir afet olmuştur, bir olağanüstü durum olmuştur; o elbette değiştirir ama onun ötesinde, bütçeler belli dengelere dayalı olarak yapılır ve olabildiğince ana çerçevesi korunarak hayata geçirilen dokümanlardır. Ama ben en az bu rakamlar kadar -az önce birçok arkadaşımız da ifade etti- fikirlerin de çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bütçe vesilesiyle aslında ülkeyi tartışıyoruz, ülkemizin politikalarını tartışıyoruz, yol haritalarını tartışıyoruz, önceliklerini konuşuyoruz. Bu da son derece değerli diye ifade etmek istiyorum. Dediğim gibi, biz de bunlardan olabildiğince istifade etmeye çalışacağız.

Değerli arkadaşlar, şimdi, tabii, hem konuşmalarda hem de son bölümde çok sayıda sorular oldu. Otuz dakikada ne kadar ne cevap verebilirim, bilmiyorum, elimden geleni yapacağım. Geriye bir şey kalırsa da tabii biraz da belki uzatma imkânımız olursa sevinirim. Geriye kalan sürede de yazılı olarak geriye kalan sorulara cevap vermeye çalışacağım.

Önce bu soru-cevap bölümünden başlamak istiyorum, sonra daha genel bir değerlendirme, vakit kaldıkça onlara gireceğim. Sayın Erdem, Konya'da sulama meselelerini sordu, daha önce Mustafa Bey de konuşmasında dile getirmişti, başka arkadaşlar da altını çizdiler. Bu su konusu gerçekten en kritik konulardan biri. İklim değişikliğiyle birlikte sadece biz değil, özellikle bu Akdeniz havzasında birçok ülke bu konuda dünya ortalamasına göre daha yoğun etkilenecek, öyle görünüyor. Bunu şimdiden görüp tedbirlerimizi almamız gerekiyor geleceğe dönük olarak. Su zengini bir ülke değiliz. Giderek, nüfus artışıyla, tüketim kalıplarının değişmesiyle su konusunda belki çok daha zorlu bir döneme gireceğiz. Dolayısıyla, şimdiden su konusunda çok ciddi tedbirler düşünmek zorundayız hep birlikte. Bu çerçevede kabinemizde de bu konular tabii ki ele alındı, tartışıldı ve Sayın Cumhurbaşkanımız benim Başkanlığımda bir komisyon oluşturdu, suyla ilgili bir komisyon. Orada Çevre, Şehircilik Bakanlığımız da var, Tarım Bakanlığımız da Maliye Bakanlığımız da; ilgili bakanlıklarımızdan oluşan bir komisyon. İlk toplantılarımızı yaptık, bir görev dağılımı gerçekleştirdik ve önümüzdeki süreçte suyla ilgili kapsamlı bir yol haritası hazırlama sürecindeyiz. Bu konularda da olabilecek her türlü teklifinize, görüşünüze, önerinize de açık olduğumuzu ifade etmek isterim. Bu, kapsamlı bir konu dediğim gibi. Burada, tabii, açık sistem kanaletlerin kapalıya çevrilmesinden tutun, bitki desenli destekleme modelini suya göre değiştirmekten deniz suyunu yeni teknolojilerle daha maliyet etkin bir şekilde değerlendirip kıyı bölgelerimizin belki su ihtiyacını denizden daha çok karşılamaya varıncaya kadar birçok başlık var.

Burada, tabii, şunu da söylemek zorundayım: Belediyelerin de burada yapacağı çok iş var doğrusu. Çünkü şehirlerimizin şebekelerinde muazzam bir kayıp kaçak var. Hep DSİ'ye yükleniyoruz biz "DSİ su getirsin, su getirsin." diyoruz ama gelen su... DSİ, biliyorsunuz, isale hatlarını yapıyor, su geliyor şehre kadar, şehrin içinde kayıp kaçak oranı çok olunca suyun büyük bir kısmı maalesef hanelere ulaşmadan yok olup gidiyor. Beyana dayalı olarak biz bunları ölçüyoruz. Şimdi yeni dönemde "Beyanla değil de objektif ölçütlerle nasıl ölçeriz?" diye kafa yoruyoruz doğrusu. Şu anda "Bizim kayıp kaçak bu." deniyor, öyle kabul ediliyor. Bu bence doğru bir yaklaşım değil, ölçülmesi lazım. Bu kayıp kaçakların yüzde 50'lere, yüzde 60'lara, daha fazlaya vardığı illerimiz, şehirlerimiz var. Mutlaka bu şebekelere yatırım yapılması lazım. Bunlara yatırım da su meselesinin bence bir parçası. Yani, şunu söylemeye çalışıyorum: Çok boyutlu bir konu ve bu konuda biz de kapsamlı bir yol haritası üzerinde çalışıyoruz. Merkezî idare, yerel yönetim, tarım sektörü burada çok çok kritik çünkü suyun yüzde 80'ine yakını tek başına tarımda kullanılıyor yani sanayi ve hane halkları yüzde 20'ye sahip, suyun yüzde 80'e yakını tarımda. Dolayısıyla, tarımda su verimliliği en kritik meselemiz, bu konuları çalışmaya devam ediyoruz. Dediğiniz gibi, belki havzalar arası su aktarmaları yani denize dökülen suların başka şekilde... Birçok şey üzerinde duruyoruz, birçok konu üzerinde duruyoruz. Yol haritamız şekillendikçe kamuoyuyla da bunları paylaşırız ama dediğim gibi, sizlerin de görüşlerinize açığız.

ORHAN ERDEM (Konya) - Konya'da mısır...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bitki desenden kastettiğim o zaten. Suyun kıt olduğu bölgelerde suyu yoğun kullanan bitkiler yerine daha farklı bir bitki deseni oluşturmak tabii ki çok daha anlamlı olacaktır. Ben Konya'da da bu bilincin oluştuğunu gördüm doğrusu son ziyaretimde, sivil toplum kuruluşlarında, çeşitli çevrelerde çünkü değerli arkadaşlar, bindiğimiz dalı kesmiş oluyoruz aksi takdirde, belki bir yıl, iki yıl oradan bir gelir elde ediliyor ama toprağı kaybetmiş oluyoruz, çok daha farklı sonuçları oluyor bu işlerin. Dolayısıyla, sadece Konya değil, bütün bölgelerimizde, Türkiye'de bu konuda birçok hassas bölge oluşmuş durumda, buralarda bu su meselesi üzerinde çok daha yoğun bir şekilde duracağımızı ifade etmek istiyorum.

Diğer taraftan, Sayın Kurt denetim elemanlarını sordu, Sayın Usta da benzer bir şey söyledi. Yani, bu denetim elemanlarının durumunu iyileştirme konularında, 2026 yılı bütçesinde denetim elemanlarına yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında, gündeliklerin yüzde 75'i yerine yüzde 90 artırımlı miktarının esas alınacağı düzenlenmiş durumda. Bununla birlikte, 2026 yılı bütçesinde denetim elemanlarının gündelikleri de 2025 yılına göre derecelerine göre yüzde 31 ile yüzde 42 oranında artırılmıştır.

Ayrıca, kariyer uzmanları konusunda, Sayın Usta'nın ifadeleri oldu. O konularda da ilgili arkadaşlarımızla tekrar bir araya gelip bir değerlendirelim. Yani şuna ben de inanıyorum: Bunu bir ayrıcalık gibi görmemek lazım, toplumun genel faydası için bir grubun daha iyi şartlara kavuşturulması toplumun genel menfaatine bir sonuç üretecekse orada bir uzlaşma olması gerektiğine ben de inanıyorum doğrusu ama burada arkadaşlarımızla bir araya gelip bir durum değerlendirmesi yapmamız lazım.

ERHAN USTA (Samsun) - Biz hemfikiriz de yürütmeden bir şey getirilmeli.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sayın Ağbaba "SGK ve vergi borcu olan şirketleri açıklayacak mısınız?" dedi, tasarruf tedbirlerini, yatırımla ilgili tedbirleri sordu. Yatırımla ilgili ve tasarruf tedbirlerini -genelde- söyleyeyim isterseniz. Yatırımlarla ilgili şunları yaptık: Kurumların yatırım ödeneklerinden yapılan yüzde 15 kesintiyle birlikte yüzde 75'in üzerinde tamamlanan projelerin daha erken ekonomiye kazandırılmasını ve vatandaşımıza hizmet sunmasını gözettik. Buradaki mesele verimlilik yani çok sayıda projeye ödeneği eşit dağıttığınız zaman hiçbiri bitmiyor, bir hizmet üretemiyorsunuz ama sonuçlanma aşamasına gelmiş projelere yoğunlaştığınız zaman, bunları bitirip, onlardan hizmet alıp bir sonraki yıl diğer projelere daha rahat bir şekilde, biten projelerinde sağladıklarıyla müdahale etme imkânınız oluyor; bunu yaptık. Sulama, sağlık başta olmak üzere öncelikli alanlara bu yüzde 15'i yeniden dağıtmış olduk ve oraları desteklemiş olduk.

Şunu söyleyeyim, hesap verme yeri burası aynı zamanda: Bütçemizdeki sapma... Şimdi, bu yılın bütçesiyle ilgili gider tarafında bir sapma söz konusu değil faizlerdeki artışa rağmen. Geçen sene gider bütçemizi ne ilan ettiysek o çerçeve içinde kaldık, hatta bir miktar altındayız harcamaların yani harcama tarafında bir aşım söz konusu değil. Gelir tarafında beklediğimizin altında kalmış durumdayız.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Kurumlar vergisi...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Esas mesele o, kurumlar vergisi başta olmak üzere. Burada iki analiz yapmak isterim, birincisi daha genel bir analiz: Enflasyonun yükseldiği dönemlerde bütçeler geçici olarak olumlu etkileniyorlar. Yani o anda, işte tüketim, KDV'ler, ÖTV'ler, ithalden alınan vergiler; enflasyon artıyorken bu bütçeler üzerinde geçici bir olumlu etki oluşturuyor. Enflasyon düşerken ise tersine bir etki görüyorsunuz. Tüketim düştüğü için, ithalat düştüğü için, ekonomik aktivite daha ılımlı hâle geldiği için bu ister istemez gelirler üzerinde de belli bir etki oluşturuyor; bu geçici bir etki. Elbette, ekonominin genel sağlığı önemli ama biz bir tarafta...

ERHAN USTA (Samsun) - Bir tek o değil...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - İşte, konjonktürel şeye de geleceğim.

İkincisi: Kurumlar vergisindeki durum daha çok enflasyon muhasebesiyle bağlantılı görünüyor. Enflasyon muhasebesi uygulaması gerçekleştirdik biliyorsunuz ve şirketler bilançolarında öz sermayeyi artırıcı tedbirler aldılar gibi görünüyor. Bu, aslında uzun vadeli sağlıklı bir durum. Yani şirketlerimizin öz sermayeleri artmış oldu, bir anlamda daha az vergi ödemek için öz sermayelerini güçlendirdiler; bilançolarında öz sermayenin payı artmış oldu ama bu, kamu gelirlerinde olumsuz bir etki oluşturdu, onu da kaydetmemiz lazım. Burada da şunu söylemem lazım: Yani bunları baştan tabii ki bürokrat arkadaşlarımız, uzmanlarımız keşke daha iyi öngörselerdi, onu da söyleyeyim. Başından beri bunun etki değerlendirmesini istedik biz ama böyle bir etki değerlendirme gelmedi bize, onu da söyleyeyim yani. Sonuçta biz de gidip oturup hesap kitap yapacak değiliz. Uzman arkadaşlarımıza güveniyoruz, yapılan etki değerlendirme ile çıkan sonuç tam örtüşmedi, onu söyleyeyim. Yani böyle bir durum söz konusu fakat bu öyle, o kadar da olumsuz bir durum değil. Bir taraftan da şirketlerimiz sonuçta bu ülkenin şirketleri, bilanço yapıları, öz sermayeleri güçlenmiş oldu. Şirketler için sıkıntılı bir dönemde belki bu bir miktar onları da rahatlatıcı bir süreç olmuş oldu ama tabii, bizim kamu gelirlerimizde de maalesef öngöremediğimiz bir azalma oldu. Dolayısıyla, esas hani o bütçedeki sapmanın izahı bu. Yani gider tarafında, harcama tarafında fazla harcamadan kaynaklanmadı bu sapma, gelir tarafından ve özellikle de enflasyon muhasebesi; bir taraftan da cari açık tabii öngördüğümüzden daha düşük oldu, yüzde 2 civarında beklerken 1,4 oldu cari açık, onun etkileri var, başka etkiler de var ama ana etki bunlar diyebilirim.

ERHAN USTA (Samsun) - Çok affedersiniz, orada sadece sermayeye bağlarsanız gene yanılırsınız. Daha çok bilançonun aktif tarafında tedbir aldılar.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Evet yani genel anlamda tedbir aldılar diyelim kendilerince ama bir taraftan da şunu da söylemeden geçmeyeyim, Maliye Bakanlığımız bu şirketleri de inceliyor. Yani uygunsuz birtakım şeyler tespit ederse hukuk dışı, -hukuk içinde elbette yapılana söyleyecek bir şey yok ama- kural dışı birtakım şeyler yapıldıysa onu tespit etmeye dönük olarak da Maliye Bakanlığımız incelemelerini yapıyor bir taraftan.

Değerli arkadaşlar, tasarrufla ilgili yine bir soru sordunuz, tasarruf genelgesiyle ilgili. Şimdi neleri kapsıyordu tasarruf genelgesi? Taşınmaz mal edinimi, kiralama, resmî taşıt, haberleşme, personel görevlendirme, basın-yayın, kırtasiye, demirbaş, enerji, su, temsil, tanıtım ve personel servisi. Bu konularla ilgili ilk defa bir izleme, denetleme ve raporlama modeli kurmuş olduk. Sadece tasarruf genelgesi yayımlamadık, bir izleme raporu da koymuş olduk ve burada 257 kamu idaresinin tasarruf uygulamalarını

yakından takip ediyoruz. Bu harcamalarla ilgili şunu da söyleyelim: 1.958 harcama biriminde bu konuda denetim gerçekleştirildi yani tasarruf tedbirlerine uyuluyor mu, uyulmuyor mu anlamında ve bu denetimin sonuçları da Cumhurbaşkanlığına gönderildi. Genel performansı şu rakam özetliyor bence, daha detayına gerek yok diye düşünüyorum: Genelge kapsamındaki harcamaların faiz ve deprem hariç bütçe içerisindeki payı önceki on yılın ortalaması olan yüzde 4,6'dan yüzde 3,1'e düşmüştür. Yani tasarruf genelgesi kapsamındaki kalemlerin toplam tutarı bütçe içindeki pay olarak baktığınızda düşmüş görünüyor. Bu, bir etki oluştuğunu bize gösteriyor ama bunu bırakmamamız lazım. Tabii ki takip etmeye devam edeceğiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Beklenen neydi yani hedefiniz neydi?

ERHAN USTA (Samsun) - Hangi yıl için o rakam 2024 mü, 2025 mi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - 2024 yılı için yani 4,6'dan 3,1'e düşmüş görünüyor ama 2025'teki beklenti de var burada, onu da vermiş olayım.

ERHAN USTA (Samsun) - 2024'te bütçe ödeneği 70 milyar liranın üzerinde mal ve hizmet bedeli aldı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Neyse, gördüğümde 2025...

Şimdi araçları herkes merak ediyor galiba, birçok arkadaşımız araç konusunu açtı, o konuda da bir şeyler söyleyeyim, Sayın Veli Ağbaba da ifade etti, ülkemizde 130 bin makam aracı olduğuna dair bilgi verdi Sayın Ağbaba. Bizim resmî rakamı söyleyeyim size, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin mülkiyetinde toplam 125.311 adet araç bulunuyor. Bunların yüzde 65'i savunma ve güvenlik hizmetlerinde yani 80.951 adet savunma ve güvenlik hizmetlerinde, 10.652 adedî yani yüzde 9'u sağlık hizmetlerinde, 7.556 adedî yüzde 6'sı tarım ve hayvancılık, ormancılık hizmetlerinde, 6.584 adedî yüzde 5'i eğitim hizmetlerinde, 5.253 adedî yüzde 4'ü adalet hizmetlerinde, 14.315 adedî yüzde 11'i ise diğer idarelerimizce yürütülen hizmetlerde kullanılıyor. Makam aracı olarak kullanılabilen taşıt sayısı ise toplam taşıt sayısının yüzde 1,6'sını oluşturmakta olup bu araçlar vali, kaymakam, genel müdür ve dengi, üstü yöneticilere tahsis edilmiş durumda.

ERHAN USTA (Samsun) - Kiralamalar dahil mi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Kiralamayla ilgili bir bilgi yok doğrusu.

ERHAN USTA (Samsun) - Ama esas kiralama var yani.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Kiralamalarda da son dönemde olabildiğince... Belki o taşıtın yeterince azalmamasının sebebi o "Kira bedelleri arttı." diyor arkadaşlar. Dolayısıyla, kiralama yerine normal satın almayla gitmenin daha avantajlı olabileceğine dair hesaplar da var.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ama hep kiralama.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Dolayısıyla, burada sabit bir fikirle gitmemek lazım, bazı dönemler kiralamalar daha avantajlı olabiliyor ekonomik koşullar gereği, bazı dönemler kendiniz edinip kullandığınızda daha avantajlı olabiliyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Meclisteki makam araçların hepsi kiralama.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ona daha sonra arkadaşlarımız baksınlar, ben şimdi yanlış bir şey söylemiş olmayayım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir de kiralamaları da öğrensek kaç araba kiralık?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, Sayın Babacan'la ilgili bir şey sordunuz, diğer konular... Yani bunlar, Sayın Cumhurbaşkanımızın takdirinde olan konular. Cumhurbaşkanımız seçilmiş Cumhurbaşkanı, Anayasa'mız gereği, yasalarımız gereği kabinesini istediği gibi istediği zaman oluşturma imkânı var. Yeni sistemde de güvenoyu şartı yok biliyorsunuz, artık vatandaş doğrudan güven oy veriyor. Dolayısıyla, Sayın Cumhurbaşkanımızın takdirinde olan hususlar, o konularda benim...

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, manşeti verdiniz şimdi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Nasıl?

ERHAN USTA (Samsun) - Yarın bütçe güme gitti.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Niye?

ERHAN USTA (Samsun) - Sadece bunu söyleyecekler, şu anda söylediğiniz cümleyi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Yok canım niye söylesinler? Bu, herkesin bildiği, malumun ilamı. Cumhurbaşkanımız hükûmetini istediği gibi, istediği zaman kurar, öyle bir ihtiyaç görüyorsa yapar, buna bizim bunun ötesinde bir yorum yapmamız doğru olmaz anlamında söylüyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Siz olası olabileceğini...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Nasıl?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Siz olası olabileceğini ima ettiniz onun için söyledim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Yok, hiç öyle bir imada bulunmadım, sadece mevcut durumu yani hukuki çerçeveyi söyledim. Kim nasıl anlıyorsa anlasın bilemem. Yani hukuki durum neyse onu ifade etmiş oldum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, sükûneti tesis edelim lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, Sayın Tanhan, "Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar." dedi, bildiğim kadarıyla dernekler, vakıflar bu tür şirketler. Avrupa Birliğinde "Kâr amacı gütmeyen şirket." diye bir tanım da var ama bizim hukukumuzda bu yok doğrusu. Bizimkinde daha çok dernek, vakıf, bu tür yapılar kâr amacı gütmeyen yapılar, kurumlar olarak bunları biliyorum. Ben başka da varsa arkadaşlarımız bilgi versinler.

Yurt dışı görevlendirmeler, Cumhurbaşkanlığımızın bütçesi, bazen de büyüklüğü üzerinden çeşitli yorumlar yapılıyor ama Barışı Destekleme ve Koruma ödeneği Cumhurbaşkanlığı bütçesinde önemli bir yer tutuyor. Yani "Cumhurbaşkanlığı bütçesi" dediğimiz bütçenin içinde bu tür harcamalar da var. Bu Barışı Destekleme ve Koruma ödeneği doğrultusunda Kosova, Bosna Hersek, Libya, Somali, Katar ve Azerbaycan'da hayatın normalleştirilmesi, ülkemize göç baskısının azaltılması, güvenliğin idamesi ile düzen ve istikrarın sağlanması gibi amaçlarla ihtiyaç duyulan harcamalar gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, başta Dışişleri Bakanlığı,

Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Göç İdaresi Başkanlığı olmak üzere, görev verilen kamu idarelerine ödenek aktarılmaktadır.

Diğer taraftan, Sayın Kısacık "Tarım destekleri niye yüzde 1?" diye sordu. Değerli arkadaşlar, nasıl hesapladığınıza bağlı. Şimdi "doğrudan tarım desteği" diye baktığınız zaman 168 milyar ama diğer sübvansiyonlar, krediler, sulama yatırımları, bütün bunlar da uluslararası olarak baktığınızda yatırım ödeneği.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - OECD öyle bakıyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - OECD öyle bakıyor, hatta OECD bunlara da ilave şeyler koyuyor, mesela tüketicinin ödediği gümrük vergilerini de tarıma destek olarak hesaplıyor, öyle olunca çok daha yüksek.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Kanun "doğrudan destek" diyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Ama 21'inci madde "tarımsal destekleme programları" diyor, çok net.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bizim 888 milyar değil mi şu anda?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Doğru, doğru, 888.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Evet, 888. Hepsini topladığınızda yüzde 1'in oldukça üstünde bir tutara karşılık geliyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Kanundaki ifade, "Tarımsal destekleme programları..."

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Siz "Doğrudan yüzde 1 destek vereceğiz." diyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Evet, yani bunu geniş tanımıyla görüyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Kanunu yanlış yapmışsınız o zaman.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sayın Özlale İzmir'le ilgili hususları sordu, yani "İZSU'nun yurt dışı borçlanma talebi niçin karşılanmıyor?" diye sordu. Mayıs ayında çıkarılan yönetmeliğe göre sadece belediyelerin değil, bağlı şirketlerin de vergi ve SGK borcu olmaması gerekiyor.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Yok zaten.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Belediyeyle birimlerimiz yakın temas hâlinde, bağlı şirketlerin vergi ve SGK borcunun ödenmesi hâlinde uygun görüş verileceği söyleniyor. Çevre yoluyla ilgili olarak da projenin olgunlaştırılması gerekiyor anladığım kadarıyla, henüz tam olgunlaşmamış, orada yine kurumlarımız ile Belediye konuyu çalışıyorlar anladığım kadarıyla.

Sayın Ocaklı çeşitli konuları dile getirdi, enflasyonu sordu, "KKM niye bütçede yok?" dedi. Biliyorsunuz, Merkez Bankasının bilançosunda KKM hesapları ve şu anda yüzde 1 civarına gelmiş durumda toplam mevduatlar içinde KKM'nin payı yani aşağı yukarı tasfiye oldu diyebiliriz. Zaten Merkez Bankası yeni hesap açılmasına da müsaade etmiyor, dolayısıyla KKM'nin bittiğini söyleyebiliriz. Burada yapmıştık hatırlarsanız KKM'yi ve ilk kanunu da geçici bir düzenleme olarak yapmıştık yani yaparken de zaten kalıcı bir sistem olarak yapmamıştık.

CAVİT ARI (Antalya) - O gün de yanlış olduğunu söylemiştik Sayın Başkanım burada.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama o gün...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Yok, yok, ben öyle yanlış olduğunu söylemiyorum. Geçici, o günün ihtiyacıydı, maliyeti de oldu, faydası da oldu, faydasına da maliyetine de bakmak gerekir.

CAVİT ARI (Antalya) - O gün "Ülkeye zarar verecek bir kanun getirdiniz, ülkeye çok büyük zarar vereceksiniz." diye buradan söyledik. Siz de Komisyon Başkanıydınız, biz söyledik.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, hayır...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Şimdi, o ayrı, farklı düşünebiliriz ama ben o kanaatte değilim. O günün ihtiyacıydı, geçici bir ihtiyaçtı, o ihtiyacı gördü, şimdi artık ona ihtiyaç kalmadı.

CAVİT ARI (Antalya) - İşte, öyle olduğu ortaya çıktı Başkanım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, hayır...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Dolayısıyla faydasıyla, maliyetiyle bir dönemde bir işlev görmüş oldu, Türk lirasına istikrar sağlamaya dönük bir enstrüman olarak kullanıldı. Şimdi artık buna ihtiyaç kalmadı. Dolayısıyla piyasaları da sarsmadan, herhangi bir sorun oluşturmadan kademeli bir şekilde KKM'den çıktık ve bu da başarılı bir operasyon oldu diye ifade etmek istiyorum.

Verilen enflasyona...

CAVİT ARI (Antalya) - Başkanım, kanunu getirirken de "faydalı" diyordunuz kaldırırken de, hangisine inanalım?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - İkisi de doğru; o günün ihtiyacıydı diyorum, geçici olarak düzenledik diyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Fatura ortada.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Yok, yok. Bakın, faydasına da bakın ama sadece faturaya değil, ürettiği faydaya da bakacaksınız. Döviz o dönemde farklı bir yere gitse bunun borçlanmamız üzerinde ne tür etkileri olurdu, bunlara da bakacaksınız.

ERHAN USTA (Samsun) - "Faiz sebep, enflasyon sonuç." demeseydiniz zaten hiçbir şey yoktu ortada. Yani yangını çıkardınız "Söndürmese miydik?" diyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bu konuda görüşlerimiz farklı, zaten bu bir sır değil. Dolayısıyla KKM, görevini yaptı, şimdi artık farklı bir şekilde devam ediyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - O zaman irrasyonel politikaları kullanıyordu, gerekti, yapıldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Arkadaşlar, doğru söylüyor, KKM görevini yaptı, devleti soydu soğana çevirdi.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, hiç de öyle değil.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Hayır hayır, yok öyle bir şey.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu grup var ya, KKM geldiği zaman da alkışlıyordu, KKM kaldırıldığı zaman da alkışlıyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ya, dolar 25 lira olsaydı kaç milyar dolar...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar...

Herhâlde bu süreyi ekleyeceksiniz değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım...

Değerli arkadaşlar, bakın, bunun amortismanı var, devlet malı, böyle vurdurmayın yere ya.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Efendim, oraya söyleyin, Sayın Başkan, sol tarafa konuşun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben bu bütçeyi bitireceğim bununla, lütfen...

Buyurun Sayın Başkanım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Şimdi, enflasyonla ilgili Sayın Ocaklı'nın bir sorusu oldu, ona bir şey söyleyeyim. Yani bu eylül ayı enflasyonu beklentilerin üzerinde geldi doğrusu. Dolayısıyla bu, yıl sonu tahminiyle ilgili daha ihtiyatlı bir hava oluşturdu bizde. Ancak ekim ayı enflasyonunu beklememizde fayda var diye düşünüyorum. Ekim ayı enflasyonu 3 Kasımda herhâlde çıkmış olacak. Ekim ayı enflasyonunu gördüğümüzde yıl sonunu daha sağlıklı bir şekilde tahmin etme imkânı bulmuş olacağız. Ama benim tahminimi soracak olursanız eylül ayı biraz, ne diyelim, sıra dışı bir ay oldu. Dolayısıyla ben ekimde tekrar normal bir çizgiye geleceğini düşünenlerdenim doğrusu ama göreceğiz elbette. Ekim ayı rakamını gördükten sonra yıl sonuyla ilgili daha sağlıklı bir şey söyleme imkânımız olacak. Ben şöyle ifade ediyorum: 30'un biraz altı, biraz üstü yani ekimi de görünce biraz daha rahat bir tahmin yapabileceğiz. Fakat şunu söyleyelim yani 2023'te 65 civarındaydı, 2024'te 44'e düşmüş oldu, bu yıl işte, inşallah, program hedefimiz 30'un altını görmek, gelecek yıl 20'nin altı, bir sonraki yıl da tek haneli rakamlar. Yol haritamız bu şekilde ve burada sadece para politikasıyla değil, bir taraftan da maliye politikası ve reformlarla, yapısal dönüşümlerle, arz yönlü politikalarla, özellikle konut ve gıda başta olmak üzere; bu iki kalem çok önemli tabii çünkü temel mallar yüzde 20'nin altına gelmiş durumda zaten. Mal enflasyonu yüzde 30'un altına gelmiş durumda. Geri kalan hani biraz daha, ne diyelim, inatçı olan hizmet tarafı ve özellikle kira konusu. Gıdada da bu yıl hem kuraklık hem don yaşadığımız için biraz da bunun fırsatçılığının da eklenmesiyle oluşan bir fiyat artışı söz konusu.

ERHAN USTA (Samsun) - Yüzde 25...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ya, kesmezseniz sevinirim yani bozuluyor insicamımız.

Şimdi, gıdayla ilgili Gıda Komitemizde alınan kararlar var. Konutla ilgili sosyal konut başta olmak üzere geliştirdiğimiz yeni inisiyatifler var. Enflasyon bizim için birinci öncelikli konu ve kararlı bir şekilde de politikalarımızı hayata geçirmeye devam edeceğiz. Vatandaş hissediyor meselesinde bütün dünyada aslında hissedilen enflasyonla istatistik kurumlarının ilan ettiği enflasyon arasında bir farklılık oluşur çünkü herkes biraz selektif algılar yani kendi önem verdiği kalemler üzerinden diyelim bir algı oluşturur veya geçmiş üzerinden bir algı oluşturur. Dolayısıyla algılarla ölçülenlerin tam örtüşmesini beklememek lazım ama beklentilerin de giderek iyileştiğini, geçmişe göre aşağı seyir içinde olduğunu görüyoruz gerek hane halklarında gerek şirketlerde. Piyasa aktörlerinde bizim hedeflere daha yakın beklentiler zaten oluşmuş durumda. Önümüzdeki dönemde ben bu mücadeleyi ülke olarak kazanacağımıza, çok daha istikrarlı bir yapı oluşacağına yürekten inanıyorum ve bu mücadeleyi de kararlı bir şekilde sürdürüyoruz.

Şap hastalığı konusunda Sayın Bakırlıoğlu, ona Tarım Bakanlığımız belki daha sağlıklı bir bilgi verebilir, onu onlara bırakıyorum.

Sübvansiyonlu kredilerle ilgili yeni bir CBK çıktı dün biliyorsunuz; eksiklikler vardı, o tamamlanmış oldu, farklı bir CBK çıktı. Siz başka hususları dile getirdiniz anladığım kadarıyla ama Tarım Bakanlığımız bu konuya daha doyurucu bir cevap verir diye inanıyorum.

Sayın Arı, Antalya-Alanya Çevre Yolu'ndan bahsetti. Bunun sözleşmesi yapıldı, kredi sözleşmesi de imzalandı arkadaşlarımızın verdiği bilgiye göre. Dolayısıyla hızlı bir şekilde başlayacak. Aslında trafiğin çok yoğun olduğu, hızla bitmesi gereken bir şey. Bu vesileyle kamu-özel ortaklıklarıyla ilgili de bir şey söyleyeyim.

CAVİT ARI (Antalya) - Sorunun cevabı bu değildi Başkanım da neyse devam edin.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bakın, kamu-özel iş birliği, zaten bütçe imkânınız olsa bütçe imkânınızla yaparsınız. Niye yapmayasınız ama kaynaklar kısıtlı. Bu yöntemi kullanıp birtakım projeleri daha hızlı yapalım mı, yapmayalım mı meselesi. Türkiye'nin bu konuda, noktasal bazı eksikler olabilir, bir şey demiyorum ona, bir projeyi bakarsınız, eleştirirsiniz. Ama bir bütün olarak kamu-özel...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, süre doldu.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ek verirseniz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - On dakika veriyorum.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Başkanım, Sayın Kalaycı'nın da söylediklerini de lütfen cevaplar mısınız. Sayın Kalaycı'nın o söylediği soru, o çok önemliydi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Hangi soru?

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Cumhur İttifakı ortağı mutlaka verdiği sözleri yerine...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDE YILMAZ - Bir tamamlayayım da bu kamu-özel... Aynı anda 3 soruya cevap veremiyorum, öyle bir maharetim yok.

Şimdi, bu kamu-özel iş birliği modeliyle ilgili görüşümü ifade etmek istiyorum: Noktasal, dediğim gibi, eleştiriler olabilir ama bir bütün olarak baktığınızda iyi ki yapmışız, keşke daha fazla yapsaymışız. Bugün özellikle geldiğimiz noktada artan yatırım maliyetlerini gördüğümüz zaman dünyada, kusura bakmayın bu kadar süre hem yapamazdık birçok projeyi, hayata geçiremezdik. O pandemi döneminde devletin elinde bu hastaneler olmasa bu ülke nasıl bir sosyal maliyet öderdi, bir hesabını çıkarmak lazım veya birtakım yollar...

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değişmez.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Olur mu öyle şey canım ya, olur mu öyle şey! Kusura bakmayın, nasıl değişmez ya, kocaman hastaneler!

ERHAN USTA (Samsun) - Hiç değişmedi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Hiç alakası yok.

Kamu-özel iş birliğiyle ilgili Türkiye, bu konuları keşke daha fazla yapsaydı, daha fazla yolumuz olsaydı, daha fazla hastanemiz olsaydı, daha fazla altyapımız olsaydı. Bir atmosfer oluşturuldu ve sanki kamu-özel iş birliği bir günahmış gibi, olmayacak bir şeymiş gibi bir hava oluşturuldu. Bu, bence, kalkınma süreçlerimize de de bir zarardır. Uygun...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, Türkiye ekonomisine 5'inci büyük katkıyı sağlayan...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Eksikliğini söyleyebilirsiniz, "Burada modelin şöyle bir eksiği var, bunu tamamlayın. Daha iyi bir model kurun." diyebilirsiniz, "Birtakım dersler çıkarın. Bak, şuralarda bu modeli iyileştirin." diyebilirsiniz, bunu anlarım.

CAVİT ARI (Antalya) - Söylüyoruz da dinleyen yok!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bu güzel de bir şey, geçmişten dersler de çıkarmak lazım ama "Kamu-özel iş birliği modeli kötü bir modeldir, kullanmayın." demek hiç doğru bir yaklaşım değil. Bu ülkenin hızlı kalkınma ideali varsa bu yöntemleri kullanmak durumunda.

ERHAN USTA (Samsun) - Uygulama kötü.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - "Biz kalkınmayalım, olmasın bu işler, on sene sonra olsun, yirmi sene sonra olsun." diyorsanız o da sizin siyasi tercihiniz ama biz kamu-özel iş birliğinin son derece faydalı olduğuna inanıyoruz, bu ülkenin hızlı kalkınmasında ciddi bir katkısı olduğuna inanıyoruz. Sadece mali analiz yapamazsınız burada, ekonomik ve sosyal analiz yapmanız lazım. Sadece ödediğiniz garanti üzerinden mali analiz yaparsanız yanılırsınız. Bunu ekonomik ve sosyal analizle bütünleştirmeniz lazım. Ne demek istediğimi, herhâlde buradaki arkadaşlarımız, özellikle planlamacılar anlıyordur.

"Ekonomik analiz" dediğiniz bazen bütçeye yük gelir ama ekonomiye bir fayda üretirsiniz. Bazen bütçeye yük gelir ama bir sosyal fayda üretirsiniz toplum için. Dolayısıyla bunu, bu bütünlük içinde görmeniz lazım. Buna bakmayıp sadece dar bir analizle iyidir, kötüdür demek doğru olmaz. Bu, bireysel yanlışlıklar, eksiklikler, iyileştirilmesi gereken alanlar yoktur anlamına da gelmiyor elbette, bunun tekrar altını çiziyorum.

Diğer taraftan, Niğde'yle ilgili çok sayıda soru oldu. Onları arkadaşlarımız yazılı hazırlarlarsa faydalı olur.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, sorduğumuz soruya cevap verilmedi.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hepsine cevap verildi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Hangi soru? Verilmeyenlere yazılı olarak bakacak arkadaşlarımız.

CAVİT ARI (Antalya) - Garanti süreleri ve geçiş ücretleri konusu... O konuyla ilgili de cevap bekliyoruz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Şimdi, ben öyle ezbere söyleyecek durumda değilim, arkadaşlarımız onlara bakarlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Ulaştırma Bakanlığı, 5 soruya da...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, şimdi, asıl şeye geldim ama sürem bitti, biraz uzatma olursa sevinirim doğrusu çünkü konuşmalarda birçok husus ifade edildi.

Bir defa, bütçeler, elbette demokratik ortam açısından çok önemli, hesap verebilirlik açısından, demokrasi açısından gerçekten çok çok önemli dokümanlar ve bu dokümanların bir taraftan da önceliklerinin iyi belirlenmesi, verimli dokümanlar olması önemli.

"İstikrar ve refah bütçesi" dememize bazı arkadaşlarımız eleştiriler yönelttiler, saygıyla karşılıyoruz ama şunu söylüyoruz: İstikrar derken iki şey var aslında, bir siyasi istikrar, bir de makrofinansal istikrar, ikisini de bütünleştiren bir kavram.

24'üncü bütçemizi yapıyoruz; aziz milletimize de şükranlarımızı sunuyoruz, bize bu fırsatı verdi, başka hiçbir hükûmete vermediği bu fırsatı verdi ve bunu da rastgele yapmadı elbette. Bunu yaparken performansımıza baktı, ufkumuza baktı, muhalefetin ortaya koyduğu alternatif politikalarının ne kadar geçerli olduğuna baktı ve bu yetkiyi bize verdi. Aziz milletimize tekrar tekrar şükranlarımızı sunuyoruz. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin 8'inci bütçesi ve Türkiye Yüzyılı'nın da 3'üncü bütçesi. Bu, başlı başına bir istikrar göstergesi bir defa yani 24'üncü bütçeyi bir hükûmetin getiriyor olması başlı başına en güçlü istikrar göstergesi. Diğer taraftan, enflasyonun da düştüğü bir ortamda önümüzdeki dönemin biz istikrar açısından, ekonomik istikrar açısından da makrofinansal istikrar açısından da yeni bir dönem olacağını düşünüyoruz. O yüzden "istikrar bütçesi" diyoruz.

İkincisi, refah; refah bütçesi dememizin sebebi de şu: Biz enflasyonu düşürürken büyümeyi, istihdamı, yatırımı da sürdürüyoruz. Bir denge içinde bu iki temel hedefi sürdürüyoruz, bir taraftan da depremin yaralarını sarıyoruz ve kalıcı refah üretmek istiyoruz. Enflasyonu düşürmezseniz hangi artışı yaparsanız yapın güneşin altındaki kar gibi bir süre sonra eriyip gidecektir. Dolayısıyla, kalıcı refah için yine istikrarla refahın bağını burada görüyoruz ve halkımızın mutlaka daha kalıcı bir şekilde bir refaha ulaşmasını istiyoruz.

Buradan milletimize de bir siyasetçi olarak partilerin de ötesinde şunu ifade etmek istiyorum: Değerli arkadaşlar, gerçekçi olmayan, ayakları yere basmayan, büyümeye, verimliliğe, bir modele dayanmayan popülizmden bir ülkeye hiçbir fayda gelmez. Bugüne kadar gelmedi, bundan sonra da gelmez. "Politika" derken ben şunu anlıyorum: Ne yapacağınızı ortaya koymak değil sadece, onu nasıl yapacağınızı da ortaya koymak. "Politika" dediğimiz bu, diğeri temenni olur. "Ben şunu da yapacağım, bunu da yapacağım." herkes onu söyler. Nasıl yapacaksınız? Nereden kaynak üreteceksiniz? Gelir dağılımı modeliyle, verimlilik modeliyle, teknoloji modeliyle, kurumsal gelişim modeliyle; hangi büyüme modeliyle bunu başaracaksınız? Bu bence güzel bir şey olur, keşke muhalefet, iktidar bu konuda yarışsak, daha etkili politikalar, fikirler ortaya... Bazı arkadaşlarımız da güzel fikirler ortaya koydular, bundan da memnuniyet duyuyoruz ama bir bütün olarak bakıldığında ben şunu söylemek zorundayım: Muhalefet maalesef gerçekçi olmayan politikalar öneriyor. Bunun en güzel ispatı da bence mahallî idareler.

Şimdi, merkezî idareye gelirsek "Şunu yaparız, bunu yaparız, onu da hallederiz, bunu da çözeriz." diyenlerin mahallî idaredeki performansları ortada.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sizin baskılarınıza rağmen destan yazıyoruz her yerde!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Güzel bir sözümüz var: "Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz." Yani belediyelerdeki problemi çözmeden, mahallî idarelerin problemini çözmeden...

CAVİT ARI (Antalya) - Evet evet, gelin CHP'li belediyelere bakın Başkanım, kaynakları kestiğiniz hâlde gelin bir bakın!

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Sandık, sandık" diyorsunuz ya sandığa bakın!

CAVİT ARI (Antalya) - Sizin yıllardır yapamadığınızı yapıyor o belediyeler!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - İzmir'e bak, İzmir'e!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Çöpleri toplayın önce!

CAVİT ARI (Antalya) - Belediyelerin kaynaklarını kestiğiniz hâlde yıllarca yapılamayanları yapıyorlar.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, bu vesileyle mahallî idarelerle ilgili durumu da aktarayım size.

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Sandık, sandık" diyorsunuz ya Ankara'yı yüzde 60'la aldık.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bakın, bir saniye, bir aktarayım...

"Demokrasi" diyorsunuz, bir tahammül edin, sabahtan beri dinliyorum ben sizi, lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) - Biz tahammül ediyoruz, siz tahammülsüzsünüz başarılarımıza.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak Özkan Yalım ne yaptı Uşak'ta...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bağırmayın anlaşılmıyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bakın, mahallî idarelerin...

CAVİT ARI (Antalya) - Belediyelerimizin başarılarına tahammül edemiyorsunuz!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bir saniye, bir izah edeyim bunu.

Mahallî idarelerin...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, belediyelerimizin başarılarına tahammül edemiyorsunuz!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Yok, izah edeceğim, izah edeceğim, hiç öyle bir durum yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye...

Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ekrem İmamoğlu oyunu 2 kat artırdı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ne yaptınız?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Belediye Başkanlığı yapmadı ki.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Mansur Yavaş yüzde 60'la seçildi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sayın Başkanım, benim vaktimden alıyorlar ama.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Maalesef bugün biraz hakkaniyetsizliğe giriyor arkadaşlar, normalde böyle değiller ama bugün biraz şey var yani olmaz, ayıp oluyor şu an.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Müsaadenizle bu mahallî idarelerle ilgili birtakım rakamları da paylaşayım.

2002'de bütçe içinde mahallî idarelere verdiğimiz kaynak yüzde 4, bugün yüzde 8,8. "Mahallî idarelere kaynak vermiyorsunuz." dediğiniz tablo bu.

Diğer taraftan, bakın...

CAVİT ARI (Antalya) - Belediyelerin eline geçene bakın Başkanım, AKP'li belediyelerin yaptığı borçları bizden kesiyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Elbette "Ben SGK vergi borcumu ödemeyeyim, vergi borcumu ödemeyeyim gidip öncelikli olmayan birtakım işler yapayım." böyle şey olmaz, herkes ödeyecek.

CAVİT ARI (Antalya) - Ödemeyen AK PARTİ'li belediyeler Başkanım, ödemeyen sizin başkanlarınız!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - AK PARTİ'li olsun, CHP'li olsun, bütün belediyeler için geçerli.

CAVİT ARI (Antalya) - Açıklayın o zaman niye zamanında kesilmiyor Başkanım?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Efendim?

CAVİT ARI (Antalya) - Niye zamanında kesilmedi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ya, iki yanlış bir doğru etmez yani öyle şey olur mu?

CAVİT ARI (Antalya) - Şimdi mi aklınıza geldi?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ya, "Belediyeler ödemesin." mi diyorsunuz? AK PARTİ'li de ödüyor, AK PARTİ'li belediyeler de ödüyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Başkanım, niye kesmediniz zamanında, CHP gelinceye kadar aklınızda yok muydu?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - CHP'liler değil ki AK PARTİ'liler de ödüyor, kusura bakmayın bütün belediyeler ödüyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Melih Gökçek'ten kesseydiniz, aklınız yok muydu o zaman?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bakın, tekrar bir şey söylüyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Melih Gökçek'in yaptığı borcun 40 katını yapmış.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kim yaptı?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Hâlâ bilmiyor kimin yaptığını.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, bakın, bir tarihlerde İstanbul'a bir belediye başkanı geldi 90'lı yıllarda; Recep Tayyip Erdoğan. O tarihlerde...

CAVİT ARI (Antalya) - Başkanım, haksız olduğunuzu kabul edin, haksızsınız.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bir saniye...

90'lı yıllarda İstanbul'da bir belediye başkanı seçildi Recep Tayyip Erdoğan, o dönemki merkezî idare...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, bir saniye...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Allah aşkına 90'lı yılları bırakın, bugüne gelin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

Sayın Başkanım, bir saniye...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ekrem İmamoğlu'na neler yaptınız Allah aşkına ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne yaptık İmamoğlu'na?

VELİ AĞBABA (Malatya) - İtirafçılarınızla gelin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Biz bir şey yapmadık.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; yani hakikaten Cumhurbaşkanı Yardımcımızın mikrofonu açık...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Hakaret etmiyoruz ki burada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanım, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, şimdi, hakikaten mikrofonu açık olduğu hâlde sesi duymakta zorlanıyoruz, mikrofonu kapalı olan arkadaşların sesi daha baskın çıkıyor. Lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sol tarafa söylüyor.

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Zaten sola söylüyor(!)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben sağ tarafa bakmayı seviyorum ya, niye sola bakayım canım?

Lütfen, değerli arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızı dinleyelim. Şimdi, tabii, burada sürede maalesef müdahaleler oldu.

CAVİT ARI (Antalya) - Devam etsin, biz dinliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, rica ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Biz dinliyoruz yani bir saat daha dinleyebiliriz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ama pek dinlenmiyor gibi geliyor bana. Şimdi, dolayısıyla, dinlenmeyen yerde...

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da yola gidecek.

Başkanım, şöyle yapalım...

CAVİT ARI (Antalya) - Dinleriz, bir mahsuru yok. Bir saat daha konuşabilirsiniz, uygunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; şimdi, sizler söylediniz, nihayetinde bir cevap hakkı var, tutanaklara yansıyacak, severiz sevmeyiz; Cumhurbaşkanı Yardımcımız da bir cevap hakkını kullansın.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Milletimiz de kendi takdirini yapar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sonra, fazla da beklemeyelim, yarın Meclisin bütçesi var. Dolayısıyla, bir ay daha beraberiz zaten burada.

Başkanım, beş dakika daha size bir süre vereyim. Geri kalanını yazılı olarak gönderirseniz; yedi gün içerisinde ama istiyoruz mutlaka, arkadaşları talimatlandırırsanız.

Ben beş dakika daha açıyorum mikrofonunuzu, buyurun lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Epey de bir şey vardı ama birçoğunu söyleyemeyeceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - On dakika açıyorum Başkanım.

Değerli arkadaşlar, -bir saniye Başkanım- on dakika açayım, siz de sükûnetle dinlerseniz bu işi bitirelim, olur mu? İstirham ediyorum.

Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Şunu söyleyecektim: Sayın Cumhurbaşkanımız 90'lı yıllarda Belediye Başkanı seçildi İstanbul'da, Büyükşehir Belediyesi. O tarihlerde de merkezî idare başka bir siyasi görüşteydi ama "Merkezî idare başka, o yüzden başarısız oldum." demedi; oturdu, kendi planlamasını yaptı, önceliklerini ortaya koydu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz de öyle demiyoruz ki.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Çöp dağları vardı kaldırdı; su problemi vardı çözdü; ulaşım problemini çözdü, İstanbullu da onu, aslında o başarı Cumhurbaşkanımızı iktidara taşıdı.

CAVİT ARI (Antalya) - O dönemin iktidarı böyle uğraşmıyordur.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz yargı konularını devreye sokun, yargı konularını!

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Dolayısıyla, orada başarısızlığın bir bahanesi yok, onu söyleyeyim. "Merkezî idare şunu yaptı, bunu yaptı, o yüzden yapamadım."

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yargı konularını, Sayın Başkan, yargı konularını! Her gün yeni soruşturma, her gün...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bu mazeretlere sığınmayalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, söylediklerinizin doğru olmadığını...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Yüzde 8,8 para veriyoruz belediyelere.

CAVİT ARI (Antalya) - AKP'li belediyelerin yaptığı borcu bizden kestiğinizi inkar edebilir misiniz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Kendileri de çok öz kaynak üretebilirler. Başarılı bir belediye başkanı, yatırım yapmaya niyeti olan bir başkan yapar arkadaşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) - Ama yani...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızı eski Komisyon Başkanımız diye seviyoruz ama doğruları da söylemiyor yani.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Doğruları söylüyor, doğruları.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bakın, bir saniye, değerli milletvekilleri, ya, şimdi birbirimizi anlayabiliyoruz, lütfen, siz söylediniz, bırakın, o da söylesin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sözcünüz var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Şimdi, belediyeyi de bitirmiş olduk zaten.

Şimdi kalkınma-ekonomi ilişkisi üzerine epey söz söyleyen arkadaşlarımız oldu, onlara tabii ki katılıyorum. Kalkınma kavramı daha geniş bir kavram; büyüme onun bir kısmı, ekonomi bir kısmı. Onun elbette tamamlayıcısı, mütemmim cüzü diyebiliriz, sosyal adalet, çevre ve yönetişim; bu dört ayak üstünde, sütun üstünde kalkınmayı tarif etmek lazım.

Şimdi, ekonomide yüksek gelirli ülkeler ligine gireceğiz. Elbette bu her şey demek değil, böyle girdiğimizde cennet gibi bir ortam, böyle bir şey söz konusu değil. Değerli arkadaşlar, Amerika'da ekonomik problem yok mu, Avrupa'da yok mu? En gelişmiş dediğimiz ekonomilerde birçok sosyal, ekonomik problem var yani gelişmiş olmak sorunsuz olmak anlamına gelmiyor, sorunlarımızın daha nitelikli bir hâle gelmesi anlamına geliyor. Kalkınma dediğimiz de böyle bir süreç; daha basit sorunları çözüp daha karmaşık sorunlarla uğraşma süreci, yoksa sorun hiçbir zaman bitmeyecek. Yüksek gelirli ülkeler ligine Atlas yöntemine göre inşallah bu sene gireceğiz, tahminimiz o yönde. Sıralamada da şöyle: Geçen yıl nominal dolar bazında 17'nciyiz, ekonomik büyüklükte; satın alma gücüne göre 12'nciyiz. Bu sene IMF'nin yaptığı tahminlerin tutması hâlinde -bakın, koşullu söylüyorum- ekimde Dünya Ekonomik Görünümü Raporu'nu yayınladı biliyorsunuz, oradaki tahminlerin tutması hâlinde nominal dolar bazında 16'ncı büyük ekonomisi olacağız dünyanın, satın alma gücü paritesine göre de 11'inci büyük ekonomisi olacağız; Avrupa'nın da 4'üncü, İtalya'yı hacim olarak geçmiş olup 4'üncü büyük ekonomisi hâline geleceğiz. Bu da, bana biraz güzel bir şeyi hatırlattı doğrusu, 60'lı yıllarda Devlet Planlama Teşkilatı kurulurken özellikle İtalya'yı yakalama gibi bir şey var orada. O anlamda da önemli diye düşünüyorum doğrusu.

Burada ekonomik performansımızı, bir tek rakamla büyümeyi özetleyebilirim: Yirmi üç yılda dünya yüzde 3,5 büyümüş, yıllık ortalama, son yirmi üç yılda. Peki, Türkiye ne kadar büyümüş? Yıllık ortalama 5,4 büyümüş yani dünyanın 1,9 puan her yıl, her yıl, her yıl üstünde olmuş. O kategoriyle, bu kategoriyle şey yapamazsın, 50 tane grup...

ERHAN USTA (Samsun) - Gelişmekte olan ülke...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - ...Çin'le de mukayese edersiniz yani...

ERHAN USTA (Samsun) - Gelişmekte olan ülke değil miyiz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Dünyayı söylüyorum ben, bakın, dünya. Bundan daha şey bir rakam olabilir mi?

ERHAN USTA (Samsun) - Gelişmesini tamamlamış olanlar var, hiç gelişme imkânı olmayan, sermayeye ulaşamayanlar var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ya, dünya diyorum ben Erhan Bey, dünya.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır efendim, olmaz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Tabii, o sizin tercihiniz, siz istediğinizi yapın.

ERHAN USTA (Samsun) - O zaman bizim yaptığımızla uğraşmayın yani "Sizin yaptığınız olmaz." demeyin, "Biz bunu yapıyoruz." deyin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, sen de başka yerden bak.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Çin hariç bakarsanız sizinki de başka olur, bilmem ne olur, neyse.

Bakın, dünyadan daha büyük, daha hızlı gelişmişiz ve geldiğimiz noktada Türkiye... Kusura bakmayın, Bangladeş ile Türkiye'yi veya Hindistan ile Türkiye'yi de mukayese edemeyiz.

ERHAN USTA (Samsun) - Milletvekilini milletvekiliyle mukayese ediyorum ben, ilkokuldakini ilkokuldakiyle mukayese ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama Erhan Bey...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Dünyayla mukayese ediyoruz, dünya ortalaması. Dünyadan hızlı mıyız, yavaş mıyız? Dünyadaki payımız artmış mı, azalmış mı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Türkiye kurulduğundan beri her yıl dünya ortalamasının üstünde olmuştur.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Her yıl, her yıl, her yıl 1,9 puan dünyanın üstünde olmuşuz. Avrupa kişi başına gelir olarak... Yine özet bir rakam...

ERHAN USTA (Samsun) - Bize onu söyleyin...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Kesmezseniz sevinirim, zaten kısa sürem var, lütfen ya... Avrupa Birliğinin yüzde 38'iymiş Türkiye, Avrupa Birliğinin yüzde 38'i, bugün yüzde 70'ini aşmış kişi başına gelir olarak.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ya, çok önemli.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - OECD'nin üçte 1'iymiş kişi başına gelirimiz, bugün üçte 2'si düzeyine gelmiş. Bu başarı değilse nedir? Bu başarı değilse başarının tanımı nedir? Ben merak ediyorum doğrusu.

ERHAN USTA (Samsun) - Ben anlattım bugün başarının tanımını.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, lütfen, böyle bir usul yok ama ya... Siz konuştunuz, o da cevap veriyor. Ama olmaz ki... Yani değerli...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Şimdi, peki...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, bir saniye...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ben size müdahale etmedim Sayın Usta.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - İstediğiniz gibi teoriler yapacaksınız, biz bir şey söyleyince... Öyle şey olur mu yani?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Gayet makul bir şey söylüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

ERHAN USTA (Samsun) - Keşke bir teori mi yapsanız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bakın, bakın, olmaz ama ya... Şimdi, herkes...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Son iki üç yılın verisini almış gelmiş...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

Sayın Başkanım, bir saniye.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ama müsaade edilmiyor konuşmama Değerli Başkanım yani...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, karşı taraftan çok müdahale ediyorlar, o yüzden...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanım, bir saniye, söz ekleyeceğim.

ERHAN USTA (Samsun) - Son günü var, son gün.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, yani şimdi...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - İstediğiniz kadar, istediğiniz yerde istediğiniz kadar konuşuruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, şimdi bakın, siz analizinizi yaptınız, yeteri kadar süre kullandınız, tamam. Şimdi bir analiz de Hükûmet tarafından gelecek. Ya, buraya müdahale etmeyin.

ERHAN USTA (Samsun) - Gelsin canım ama bizim analizimize karşı gelince...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yahu, tamam, bir saniye, bir saniye...

Sayın Yegin, değerli arkadaşlar...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ben sizin analizinizi onaylamak zorunda değilim, siz de benimkini onaylamak zorunda değilsiniz, vatandaş takdir etsin, burada ben rakam söylüyorum, siz katılmayın, tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, bir saniye. Değerli arkadaşlar, bir saniye. Bu takip ediliyor, basın burada. Dolayısıyla bunun takdirini Komisyonda biz veremeyiz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Aynen öyle, teknik insanlar, ekonomistler değerlendirsin, hangisi geçerli veya vatandaşımız değerlendirsin.

Değerli arkadaşlar, sadece gelir değil elbette, kalkınma dedik, sosyal boyuta da bakalım. İnsani Kalkınma Endeksi diye bir şey var, bunu da TÜİK de hesaplamıyor, Türkiye de, Birleşmiş Milletler hesaplıyor. 4 kategori var orada da; en düşük insani gelişmişlik, orta insani gelişmişlik, yüksek insani gelişmişlik, en yüksek insani gelişmişlik diye. Türkiye sizce hangi kategoride burada?

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - En yüksektedir.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - En yüksekte, yüksekten en yükseğe de bu son yirmi yılda geçti ve orada da sıralamamızı artırmaya... Demek ki sosyal politikada da hiç de geri kalmamışız, tam aksine, eğitime büyük yatırımlar yapmışız, sağlığa büyük yatırımlar yapmışız, bebek ölümlerini azaltmışız, ömür yükselmiş, beşerî sermayeye büyük yatırımlar yapmışız ve burada insani gelişmişlikte de Türkiye şu anda gayet gelirden de daha iyi bir noktaya gelmiş durumda.

Peki, çevre, çevre dedik, üçüncü boyut. Üçüncü boyutta ne olmuş? Avrupa Birliğinin çevre mevzuatını almışız, Çevre Bakanlığı diye bir bakanlık kurmuşuz. İlk defa bu dönemde çevreye dönük kriterler gelmiş. Orman varlığı Türkiye'nin, dünyanın orman varlığı düşerken biz artırmışız orman varlığımızı.

Ve son olarak yine -Meclisimize teşekkür ediyoruz- İklim Kanunu çıktı. Bununla birlikte de yeni hedeflerimiz var: 2053 karbon nötr ekonomiyi oluşturma hedeflerimiz var. Enerjiyi verimli kullanma, dijitalleşme, yeşil dönüşüm, dijital dönüşüm kalkınma planımızın omurgasını oluşturuyor. Çevre konularında da böyle bir perspektifimiz var. Bütün bu konular şunu gösteriyor: AK PARTİ, adına yakışır şekilde ve Cumhur İttifakı, sadece ekonomik gelişme sağlamadı, bu ülkede sosyal kalkınmayı da çevresel standartları da yükseltti. Bir taraftan da vesayetçi bir sistemden, bu ülkeyi seçilmiş Hükûmetlerin seçilmemiş birtakım odakların kontrolünde olduğu dönemlerden çıkarıp normal bir demokrasi hâline getirdi Türkiye'yi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Şu anda daha kötü durumdayız. Belediyelere kayyum atayan sizsiniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Bu da kalkınma sürecinin önemli bir parçasıdır. Ha, bugün artık hesabı sivil siyasetçi sandıkta verir.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Seçilen belediye başkanlarını yankesicilik yöntemiyle çalan sizsiniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sandığa gitmeyip yönetmeye kalkan odaklar, FETÖ başta olmak üzere, daha önceki yapılar, bürokratik yapılar, bütün bunlar tasfiye edildi ve bu da kalkınma sürecinin çok çok önemli bir parçasıdır; bunu da hiç unutmayalım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Belediye başkanlarını tehditle alan sizsiniz, kayyum atayan sizsiniz, yankesicilik yapan sizsiniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, diğer yandan, bu toplam faktör verimliliğiyle ilgili bir şey söyledi Erhan Bey. 1981-2002 arası toplam faktör verimliliğinin katkısı eksi 0,2. 2003-2025 arası toplam faktör verimliliğinin büyümeye katkısı, arkadaşlarımızın hesabı 1,2 puan. Dolayısıyla 1,4 puan bu dönemde toplam faktör verimliliği bir önceki döneme göre daha yüksek olmuş gibi görünüyor. Önümüzdeki dönemde de yine buna önem vermeye devam edeceğiz çünkü verimliliğe

dayanmayan bir büyümenin... Toplam faktör verimliliğiyle ilgili 2002-2007 arasında hayata geçirilen kapsamlı reformlarla kayda değer bir gelişme olmuş durumda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ayrıca, sizin o grafiğe de teşekkür ediyorum, orada zaten gösteriyorsunuz. Toplam faktör verimliliği bu dönemde gerilemeyi durdurup yükselmeye başlıyor. Sizin grafikte de öyle görünüyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Başkanım, süreniz doldu. Beş dakika daha veriyorum ve bitiriyorum.

Lütfen son cümlelerinizi toparlayın.

Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Tamam, peki.

Bu olumlu gelişmelere rağmen verimlilik artışının olmadığını söylemek gerçeklerle, verilerle ve bizim hesaplarımızla örtüşmüyor. O sunumdaki grafiğin alındığı yabancı kaynağın varsayımları Türkiye gerçeğini tam yansıtmıyor arkadaşlarımızın gösterdiğine göre ama...

ERHAN USTA (Samsun) - Şöyle bir şey yapalım mı? Çok affedersiniz, iddia etmiyorum bakın, bunu yıl yıl bir açıklasınlar o zaman, açıklamıyorlar.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Başka bir ortamda oturup konuşun, burada onun detayına giremeyiz ki yani.

Evet değerli arkadaşlar, çok sayıda... Son olarak şunu söyleyip tamamlayayım, bu sosyal boyutla ilgili.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Emekli maaşını alamıyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, atıl iş gücü orada tabii ki dikkat çektiğiniz hususlara biz de bakıyoruz, kapsamlı bir analiz de yaptırdık atıl iş gücüyle ilgili hem potansiyel iş gücü hem zamana bağlı eksik istihdama ve ilk defa OVP'de buna bir başlık açtık, geniş bir politika seti de koyduk. Dikkatli bir şekilde de bunun üzerine gideceğiz. Şimdi vakit olmadığı için detayına girmiyorum ama bir taraftan da emeğin millî gelir içindeki payı... Bak, hep siz eleştirdiniz değil mi 2021'de 2022'de?

ERHAN USTA (Samsun) - Düzeldi orası.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Hem de nasıl. Şu anda tarihî yüksek seviyelerde.

ERHAN USTA (Samsun) - Geçmiş yıllarda cevap vermediniz ama.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Verdik, niye vermedik ya?

ERHAN USTA (Samsun) - Yok. Ben o zaman onu yıllarca söyledim burada düşüyor diye bir tane demediniz ki "Doğru, düşüyor." diye.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Neyse, tutanaklara bakarız orada olmazsa.

Değerli arkadaşlar, burada son rakam 35,9. Az önce birçok arkadaşımız bahsetti ya, şu anda tarihî yüksek seviyelerde. İzlediğimiz ekonomi politikaları işte "Sermayeye yarıyor, şu oluyor, bu oluyor." diye birçok eleştiri oldu. Hiç de öyle değil, tarihî yüksek seviyelerde şu anda emeğin millî gelirden aldığı pay. Bunu rakamlarla da görebilirsiniz.

Son olarak, savunmayla ilgili de bir şey söyleyeyim. Değerli arkadaşlar, savunmaya önem vermeye... (Gürültüler) Bir müsaade ederseniz tamamlayayım. Savunmaya önem vermeye devam edeceğiz. NATO'nun yüzde 5 hedefi koyduğu, Avrupa Birliğinin SAFE Programı ilan ettiği, bütün "demokrasinin beşiği" dediğimiz ülkelerin savunma harcamalarını arttırdığı bir dünyada, jeopolitik risklerin yükseldiği bir dünyada Türkiye caydırıcı bir güç olmak zorundadır ve savunma sanayisini daha da geliştirmek durumundadır. Dolayısıyla, savunma sanayisinde hiçbir şekilde fedakârlık olmayacaktır. Savaşla, saldırganlıkla bunu izah etmek abesle iştigaldir. Böyle bir şey söz konusu değil. Türkiye her zaman diplomasiyi, barışı 1'inci sıraya koymuş bir ülkedir. Bunu da somut Gazze'den Karabağ'a, işte, Ukrayna meselesinden Somali, Etiyopya meselesine kadar birçok konuda diplomasi ile barışı ön plana koyan, diplomasiyi ön plana koyan bir ülkedir ama şunu da öğrenmiş durumdayız: Ne kadar haklı olursanız olun, güçlü değilseniz bu dünyada başkalarının merhametine güvenerek yaşayamazsınız; Gazze'de bunu gördük. Dolayısıyla hem güçlü olacağız hem haklı olacağız. İkisini bir arada yapmak durumundayız ve Türkiye Cumhuriyeti olarak da bunu yapacağız diyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Çok konu var ama diğer konuları da artık yazılı bir şekilde iletiriz. Son geldiğimiz gün de belki kalan bazı konuları tartışma imkânımız olur.

Tekrar katkıda bulunan herkese, eleştirileriyle, görüşleriyle bu çalışmaları zenginleştiren tüm milletvekillerimize saygılarımı sunuyorum, teşekkür ediyorum. Sayın Başkana teşekkür ediyorum. Bütçemize emeği geçen Strateji Bütçe Başkanlığı ve Maliye başta olmak üzere tüm kurumlarımıza da tekrar teşekkür ediyorum. Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi, iki madde oylamamız var, sükûneti tesis edelim.

Sayın Başkanım, diğer bazı soruların cevabını alamadık, onları yedi gün içerisinde arkadaşlar gönderirse biz buradan takip edeceğiz, siz de talimatlandırırsanız çok memnun olurum.

Değerli milletvekilleri, 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Teklifi ile Sayıştay raporlarının geneli üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2024 Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tekliflerinin 1'inci ve 2'nci maddelerini sırasıyla okutuyorum:

2026 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUN TEKLİFİ
BİRİNCİ BÖLÜM
Gider, Gelir, Finansman ve Denge

Gider

MADDE 1- (1) Bu Kanuna bağlı (A) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 18.751.514.833.000 Türk lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 1.637.331.680.000 Türk lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 87.139.973.000 Türk lirası,

ödenek verilmiştir.

Gelir ve finansman

MADDE 2- (1) Gelirler: Bu Kanuna bağlı (B) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 16.032.032.487.000 Türk lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 145.096.263.000 Türk lirası öz gelir, 1.499.024.964.000 Türk lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 1.644.121.227.000 Türk lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 84.171.212.000 Türk lirası öz gelir, 2.968.761.000 Türk lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 87.139.973.000 Türk lirası,

olarak tahmin edilmiştir.

(2) Finansman: Bu Kanuna bağlı (F) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin net finansmanı 226.500.000 Türk Lirası olarak tahmin edilmiştir.

2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİN HESAP KANUNU TEKLİFİ

Gider

MADDE 1- (1) 25/12/2023 tarihli ve 7489 sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 11.007.879.053.000 Türk lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 1.085.217.713.000 Türk lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 38.381.178.000 Türk lirası,

ödenek verilmiştir.

(2) Kanunların verdiği yetkiye dayanarak yıl içerisinde eklenen ve düşülen ödenekler sonrası 2024 yılı merkezi yönetim kesin hesap gider cetvellerinde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin bütçe giderleri 10.721.863.763.428,72 Türk lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin bütçe giderleri 1.094.937.668.875,44 Türk lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların bütçe giderleri 41.437.318.699,56 Türk lirası,

olarak gerçekleşmiştir.

(3) 2024 yılı merkezi yönetim net bütçe gideri 10.780.614.067.443,16 Türk lirasıdır.

Gelir

MADDE 2- (1) 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 8.353.029.549.000 Türk lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 66.912.570.000 Türk lirası öz gelir, 1.021.217.703.000 Türk lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 1.088.130.273.000 Türk lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 37.379.503.000 Türk lirası öz gelir, 1.001.675.000 Türk lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 38.381.178.000 Türk lirası,

olarak tahmin edilmiştir.

(2) 2024 yılı merkezi yönetim kesin hesap gelir cetvellerinde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 8.466.826.550.207,24 Türk lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 185.838.979.598,54 Türk lirası öz gelir, 886.538.590.542,86 Türk lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 1.072.377.570.141,40 Türk lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 43.979.273.762,64 Türk lirası öz gelir, 881.716.000 Türk lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 44.860.989.762,64 Türk lirası,

olarak gerçekleşmiştir.

(3) 2024 yılı merkezi yönetim net bütçe geliri 8.672.832.067.897,10 Türk lirasıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza, değerli milletvekillerimize, Strateji ve Bütçe Başkanımıza ve ilgili katılımcılara teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, gündemimizde bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Sayıştay Başkanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarını görüşmek üzere 31 Ekim 2025 Cuma günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.07